

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2016

Statsbudsjettet

Innhold

1	Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2016	7			
1.1	Hovedtrekk	7	3.2.3	Overføringer fra andre (postene 50-89)	44
1.2	Hovedprioriteringer i 2016	8	3.2.4	Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	45
2	Nærmere om budsjettforslaget	15	3.3	Gruppering av budsjettets utgifter	46
2.1	Hovedtall i statsbudsjettet	15	3.3.1	Driftsutgifter (postene 1-29)	46
2.2	Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner	16	3.3.2	Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	47
2.2.1	Inntekter	18	3.3.3	Overføringer til andre (postene 50-89)	48
2.2.2	Utgifter	18	3.3.4	Utlån, statsgjeld mv. (postene 90-99)	49
2.3	Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov	18	3.4	Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter	50
2.4	Oversikt over utgifter under de ulike departementene	19	3.4.1	Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter ...	50
2.4.1	Innledning	19	3.4.2	Statens pensjonsfond	52
2.4.2	Utenriksdepartementet	19	3.5	Oppsummering. Saldering av statsbudsjettet og finansieringsbehov ..	53
2.4.3	Kunnskapsdepartementet	21	4	Utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside i perioden 2009-2016	55
2.4.4	Kulturdepartementet	22	4.1	Innledning	55
2.4.5	Justis- og beredskapsdepartementet	23	4.2	Samlet utgiftsvekst for statsbudsjettet	56
2.4.6	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	24	4.3	Realvekst i statsbudsjettets utgifter på politikkområder	57
2.4.7	Arbeids- og sosialdepartementet ..	26	4.4	Utgiftsutviklingen i folketrygden - realvekst	62
2.4.8	Helse- og omsorgsdepartementet	28	4.5	Utvikling i bevilgninger til forskning over statsbudsjettet	66
2.4.9	Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	29	5	Flerårige budsjettkonsekvenser 2017-2019	67
2.4.10	Nærings- og fiskeridepartementet	30	5.1	Bakgrunn	67
2.4.11	Landbruks- og matdepartementet	31	5.2	Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser	67
2.4.12	Samferdselsdepartementet	32	5.3	Budsjettkonsekvenser 2017-2019 .	68
2.4.13	Klima- og miljødepartementet	33	5.4	Større planer og satsinger mv. som ikke inngår i budsjettframskrivingene	78
2.4.14	Finansdepartementet	34	6	Gjennomføringen av inneværende års budsjett	80
2.4.15	Forsvarsdepartementet	35	6.1	Anslag på regnskap for 2015	80
2.4.16	Olje- og energidepartementet	35	6.1.1	Statsbudsjettets inntekter	80
2.4.17	Ymse utgifter og inntekter	36	6.1.2	Statsbudsjettets utgifter	80
2.5	Folketrygdens utgifter og inntekter	36	6.1.3	Folketrygdens inntekter, utgifter og finansieringsbehov	81
2.5.1	Folketrygdens finansieringsbehov	39			
2.6	Forslag til vedtak	39			
3	Gruppering av budsjettets inntekter og utgifter etter art....	40			
3.1	Budsjettets samlede inntekter og utgifter	40			
3.2	Gruppering av budsjettets inntekter	41			
3.2.1	Driftsinntekter (postene 1-29)	41			
3.2.2	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	43			

Tabell 2.6	Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99) etter departement 2010-2016	209
Tabell 2.7	Skatter og avgifter i perioden 2010-2016	210
Tabell 2.8	Samlede inntekter i perioden 2010-2016	211
Tabell 2.9	Vedtatt budsjett 2015 (des.2014). Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer.	212
Tabell 2.10	Forslag for 2016. Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer	213

Vedlegg 3

Tabell 3.1	Utgifter og inntekter i bevilgningsregnskapet pr. 1. halvår 2015	214
Tabell 3.2	Bevilgningsregnskapet for 1. halvår 2014 og 2015	216

Vedlegg 4

Tabell 4.1	Utgifter og inntekter fordelt etter art	218
Tabell 4.2	Inntekter etter inntektskilde	220
Tabell 4.3	Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31.12	221
Tabell 4.4	Oversikt over nettobudsjetterte virksomheter	223

Vedlegg 5

Tabell 5.1	Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter	224
------------	---	-----

Figuroversikt

Figur 4.1	Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet, prosentvis vekst. Regnskap 2009-2014. Anslag på regnskap 2015. Gul Bok 2016.....	56	Figur 4.3	Statsbudsjettets utgifter i 2016, mrd. kroner.....	60
Figur 4.2	Årlig gjennomsnittlig realvekst på politikkområder i perioden 2009-2013 og fra 2013 til 2016.....	60	Figur 4.4	Realvekst i utgiftene til utvalgte formål 2008-2016. Indeksert slik at 2008=100	65
			Figur 4.5	Andel av regnskapsførte utgifter til folketrygden i 2014 (2016-kroner)	65

Oversikt over bokser

Boks 2.1	Veksten i statsbudsjettets utgifter	18	Boks 4.1	Rammeoverføringer til kommuneforvaltningen	55
Boks 3.1	Statsbudsjettets inndeling	40	Boks 4.2	Datagrunnlaget for beregningene.....	56

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2016

Statsbudsjettet

*Tilråding fra Finansdepartementet 25. september 2015,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2016

1.1 Hovedtrekk

Norge er et land med store muligheter. Vi har en høyt utdannet befolkning og store naturressurser. Over tid er det særlig vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer velferdsutviklingen i Norge. Da er det en utfordring at mange står utenfor arbeidslivet og at veksten i produktiviteten er lavere enn før. Regjeringen vil derfor særlig prioritere tiltak som styrker arbeidslinjen og som bidrar til å skape et omstillingsdyktig, vekstkraftig og mangfoldig næringsliv. Regjeringen løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for fremtiden.

Petroleumsnæringen vil være viktig for norsk økonomi i tiår fremover, men den vil ikke fortsette å trekke opp aktiviteten i fastlandsøkonomien, snarere tvert i mot. Det er behov for omstilling for å legge til rette for nye arbeidsplasser i privat, konkurranseutsatt sektor. Dette budsjettet fremmer omstilling på bred front gjennom lavere skatteinivå og et bedre skattesystem, økt satsing på

infrastruktur og kunnskap. Samtidig er det et ekspansivt budsjett som er godt tilpasset den aktuelle konjunktursituasjonen. Norsk økonomi er nå inne i en lavkonjunktur. Mange mister jobben i de næringer og landsdeler som berøres sterkest av at oljeprisen har falt. Regjeringen vil styrke innsatsen for arbeid, aktivitet og omstilling. Regjeringen forsterker den finanspolitiske innsatsen i budsjettet for 2016 med særskilte tiltak for økt sysselsetting.

For 2016 ventes en moderat vekst i fastlandsøkonomien på 1¾ pst. Dette er litt opp fra en anslått vekst på rundt 1¼ pst. i år. Anslagene er usikre. Fallet i oljeprisen siden i fjor sommer viser at utsiktene for norsk økonomi raskt kan endre seg. Selv om sysselsettingen fortsetter å vokse, blir arbeidsmarkedet gradvis mindre stramt. Så langt har arbeidsledigheten først og fremst steget i fylker på Sør- og Vestlandet med sterk tilknytning til oljenæringen, mens den har falt eller vært uendret i flertallet av de øvrige fylkene. Omslaget

i etterspørselen fra oljenæringen vil kreve omstillinger.

Innenfor handlingsregelens langsiktige rammer skal den offentlige pengebruken tilpasses situasjonen i økonomien. Regjeringen foreslår å bruke 194 mrd. kroner av oljeinntektene i 2016. Dette innebærer en økt bruk av oljeinntekter som svarer til 0,7 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Det tilsvarer 2,8 pst. av Statens pensjonsfond utland ved inngangen til året.

Regjeringen legger vekt på *hvordan* oljepengene brukes. Stortinget har understreket at økningen i bruken av petroleumsinntekter bør rettes inn mot tiltak som kan øke produktiviteten, og dermed vekstevnen, i økonomien. Satsing på infrastruktur, utdanning og forskning er viktig for å få en mer velfungerende økonomi. Brede skattelettelsler kan stimulere til sparing og høyere arbeidstilbud. Regjeringen følger opp innstillingen fra Skatteutvalget ved å legge fram en egen melding med forslag til skattereform.

Regjeringen har i budsjettet for 2016 prioritert tiltak som fremmer arbeid, aktivitet og omstilling. Regjeringens hovedprioriteringer er:

- Økt velferd i kommunene.
- Helseområdet styrkes betydelig.
- Landet bygges med et kraftig løft for samferdsel.
- En stor satsing på kunnskap for å gi muligheter for alle og styrke konkurransekraften.
- Trygghet i hverdagen og styrket beredskap ved økt satsing på justissektoren.
- Tiltakspakke for økt sysselsetting.

Regjeringen vil forvalte skattebetalernes penger med respekt og motarbeide sløsing med offentlige midler. Regjeringen vil derfor videreføre avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen i 2016. Kravet om mindre byråkrati og mer igjen for pengene frigjør ressurser til prioriterte formål.

1.2 Hovedprioriteringer i 2016

Kommuneøkonomi

En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2016 legger til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby flere og bedre tjenester. Opplegget gir rom for økt velferd for pleietrengende, et mer tilgjengelig barnehagetilbud og mer kunnskap i skolen.

Forslaget innebærer en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 4,7 mrd. kroner og

samlede inntekter på 7,3 mrd. kroner. Styrkingen av kommuneøkonomien i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 videreføres i inntektsgrunnlaget i 2016. Veksten i samlede inntekter er høyere enn øvre grense i det varslede vekstintervallet i Kommuneproposisjonen 2016.

Innenfor veksten i frie inntekter er enkelte formål særskilt ivaretatt. Av veksten for kommunene begrunnes 0,4 mrd. kroner med en satsing på rusomsorg, 0,2 mrd. kroner med en styrking av helsestasjoner og skolehelsetjenesten og 0,4 mrd. kroner med et mer fleksibelt barnehageopptak. Av veksten i fylkeskommunenes frie inntekter begrunnes 0,2 mrd. kroner med opprusting og fornying av fylkesvegene. Veksten i frie inntekter er høyere enn det som er nødvendig for å dekke formålene ovenfor og anslåtte demografi- og pensjonskostnader. I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det et engangstilskudd på 500 mill. kroner til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg som kommer i tillegg til veksten i kommunenes inntekter.

Også på andre kommunale og fylkeskommunale ansvarsområder legger Regjeringen til rette for flere og bedre tjenester. Innenfor barnehage-sektoren nås i 2016 målet om likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager. Finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager foreslås lagt om. Regjeringen foreslår bl.a. endringer i beregningen av pensjons- og kapitalkostnader som vil gi bedre samsvar mellom kostnadene i de ikke-kommunale barnehagene og tilskuddet de får fra kommunen. I tillegg til likeverdig behandling gir denne omleggingen rom for å øke satsingen på kompetanse og kvalitet i barnehagene med om lag 160 mill. kroner.

I skolesektoren foreslår Regjeringen bl.a. å utvide timetallet i naturfag med en time på 5.-7. trinn fra høsten 2016. Lærlingtilskuddet foreslås økt ytterligere. Dermed vil lærlingtilskuddet ha økt med til sammen 12 500 kroner per lærekontrakt under denne Regjeringen.

Innenfor de kommunale helse- og omsorgstjenestene foreslår Regjeringen bl.a. 1 200 nye dagaktivitetsplasser for hjemmeboende med demens og at det kan gis tilsagn om 2 500 plasser innenfor investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser. Det skal også gjennomføres et forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenester.

I samferdselssektoren foreslår Regjeringen et tilskudd på 100 mill. kroner til planlegging av Fornebubanen. Videre foreslås en ny investeringsramme på 3 mrd. kroner innenfor rentekompensasjonsordningen for fylkesveger.

Regjeringen mener det er rom for mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren, noe også produktivitetskommissjonen viser. Dersom kommunene og fylkeskommunene klarer å effektivisere, vil tjenestetilbudet kunne styrkes ut over det som følger av inntektsveksten.

Regjeringens mål for kommunereformen er gode og likeverdige tjenester, en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, bærekraftige og økonomisk robuste kommuner og et styrket lokaldemokrati. Det foreslås å bevilge midler til å dekke engangskostnader i kommuner hvor det allerede i 2016 fattes nasjonale vedtak om sammenslåing.

Helse

Regjeringens mål er at alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet. Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger viser Regjeringen at den prioriterer helse- og omsorgssektoren.

Forskning og analyser viser at det er gode resultater på en rekke områder i norsk helsetjeneste. Kompetente ansatte bidrar til god kvalitet. Det er likevel behov for endringer og forbedringer. Bedre organisering, effektivitet og kommunikasjon kreves for å få bedre resultater. Regjeringen vil ta vare på det som fungerer bra, og forbedre det som kan bedres. I 2016 videreføres reformen med fritt behandlingsvalg. Reformen skal redusere ventetidene, øke valgfriheten for pasientene og bidra til at de offentlige sykehusene blir mer effektive. Regjeringen vil legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan.

Regjeringen ønsker ikke at pasienter skal måtte vente unødvendig og uten medisinsk begrunnelse. I budsjettet for 2016 foreslås det derfor økte bevilgninger for å behandle flere pasienter i sykehusene. Budsjettforslaget gir rom for en vekst i aktiviteten på om lag 2,5 pst. inkludert fritt behandlingsvalg. Sammenlignet med tidligere år er dette en høy vekst. Veksten omfatter behandling innen somatikk, psykisk helsevern, rus og rehabilitering. I tillegg foreslår Regjeringen å gi investeringslån til vedlikeholdsinvesteringer ved Oslo universitetssykehus og nytt PET-senter ved UNN Tromsø.

Regjeringen vil bedre tilbudet til personer med rusproblemer og personer med psykiske lidelser. De regionale helseforetakene skal derfor prioritere tverrfaglig spesialisert rusbehandling og psykisk helsevern. I budsjettforslaget for 2016 er 400 mill. kroner av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnet i en satsing på rus og psykisk helse. For å sikre kvalitet og tilgjengelighet må de

kommunale tjenestene også styrkes. Regjeringen vil legge fram en opptrappingsplan for rusfeltet høsten 2015.

Regjeringen har lagt fram Meld. St. 26 (2014–2015) *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet*. Meldingen peker ut en retning for den videre utviklingen av de kommunale tjenestene. Regjeringen vil legge til rette for at flere eldre kan bo lenger hjemme med tilpassede tjenester. Omsorgstjenestene er i hovedsak kommunenes ansvar, og forslaget til vekst i kommunenes frie inntekter gir rom for økt velferd for brukerne av disse tjenestene. I tillegg legges det til rette for utbygging av flere heldøgns omsorgsplasser og flere plasser til dagtilbud for hjemmeboende med demens. Gode tjenester er avhengig av kompetanse hos de ansatte, framtidsrettet organisering og godt samarbeid mellom fagmiljøene. Derfor legger Regjeringen fram et kompetanseløft som skal bidra til at sektoren har tilstrekkelig og kompetent bemanning og god ledelse. Regjeringen vil i 2016 starte opp et forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene. Målet med forsøket er å prøve ut om statlig finansiering gir bedre behovsdekning og mer likeverdig behandling på tvers av kommunegrensene.

Samferdsel

Å forbedre og fornye landets transportinfrastruktur er en høyt prioritert oppgave for Regjeringen. Reduserte transportkostnader vil styrke konkurransevnen for næringslivet og legge til rette for et velfungerende bo- og arbeidsmarked over hele landet. Regjeringen arbeider med en gjennomgripende reform av samferdselssektoren. Det overordnede målet er økt effektivitet og større samfunnsøkonomisk lønnsomhet samlet sett i transportsektoren, med en finansiering innenfor de rammene handlingsregelen setter. I reformarbeidet legges det vekt på helhetlige løsninger for transportsektoren. Det er viktig med økt konkurranse i flere deler av sektoren, og det må stilles krav til økt produktivitet og effektivitet.

Regjeringen vil øke bevilgningene til utbygging av veg og kollektivtransport ut over den økonomiske rammen i Nasjonal Transportplan 2014–2023 og redusere bompengebelastningen for trafikanter. Med Regjeringens budsjettforslag øker bevilgningene til NTP-formål med 3,8 mrd. kroner målt i 2016-priser sammenlignet med 2015. Selv uten videre opptrapping og uten videreføring av tiltakspakken innebærer budsjettforslaget at de økonomiske planrammene i første fireårsperiode i NTP vil bli overoppfylt i 2017. Samtidig med økte

bevilgninger til samferdselsformål gjennomføres det viktige tiltak for å bedre ressursutnyttelsen i sektoren.

Budsjettforslaget for 2016 legger opp til bedre forvaltning av eksisterende infrastruktur gjennom mer ressurser til drift og vedlikehold. Vedlikeholdsetterslepet på veg ble i 2015 redusert for første gang på flere tiår, og Regjeringens budsjettforslag innebærer økt vedlikehold og fornying både for veg og jernbane. Regjeringen legger opp til et høyt aktivitetsnivå for riksveginvesteringer. Det foreslås både betydelige bevilgningsøkninger til Statens vegvesen samt etablering av et utbyggingsselskap for veg fra 1. januar 2016. Utbyggingsselskapet skal bygge ut mer helhetlig enn i dag og gi mer effektiv ressursbruk. De mest samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjektene i selskaps portefølje skal prioriteres. Regjeringen legger opp til at bevilgningene til utbyggingsselskapet økes til 5 mrd. kroner årlig fra og med 2018.

Regjeringen foreslår i tillegg 30 mrd. kroner i kapitalinnskudd til infrastrukturfondet. Sammen med tidligere innskudd vil fondet med dette være på til sammen 100 mrd. kroner. Fondet bidrar til forutsigbar finansiering av samferdselsinfrastruktur.

Bompengereformen følges opp i budsjettforslaget. Det legges opp til å redusere antallet bompengeselskaper fra dagens 60 til fem. Regjeringen foreslår videre 400 mill. kroner til en rentekompensasjonsordning for bompengelån. Tiltakene vil bidra til at innbetalte bompenger i større grad vil gå til selve prosjektene og i mindre grad betale for finansiering av lån.

Regjeringen vil også reformere jernbanesektoren, slik at den skal få en bedre styringsstruktur, en mer forretningsmessig organisasjonsform, bedre kundeorientering og tydeligere mål. Målet er å utnytte de store investeringene i jernbaneinfrastruktur de senere år på en bedre måte.

Kunnskap

Regjeringen har høye ambisjoner for Norge som kunnskapsnasjon. Høy kvalitet i alle ledd fra barnehage via skole til høyere utdanning og forskning skal gi kompetente arbeidstagere og gode forutsetninger for økt konkurransekraft, verdiskaping og velferd.

Regjeringen følger opp langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Budsjettforslaget inkluderer 238 nye rekrutteringsstillinger, ny forskningsinfrastruktur og økte stimuleringsmidler for deltakelse i Horisont 2020. Det foreslås også økte forskningsbevilgninger til de langsik-

tige prioriteringene i langtidsplanen over Kunnskapsdepartementets og andre departementers budsjetter, og å utvide skattefradraget for kostnader til FoU. Foreløpige anslag tilsier samlede bevilgninger til forskning og utvikling på om lag 32,5 mrd. kroner i 2016. Det utgjør 1,01 pst. av anslått BNP i 2016. Når Skattefunn inkluderes, er den totale offentlige innsatsen 35,2 mrd. kroner, 1,09 pst. av anslått BNP i 2016.

Regjeringen ønsker effektive utdannings- og forskningsinstitusjoner med solide fagmiljøer og utdanninger av høy kvalitet. Det foreslås totalt 175 mill. kroner til strukturreformen innenfor universitets- og høyskolesektoren. Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler foreslås endret med virkning fra 2017 for å få bedre måloppnåelse.

Gode studentvelferdstilbud er viktig for å kunne ta høyere utdanning. For tredje året på rad foreslår Regjeringen å bedre de økonomiske vilkårene til studentene gjennom å øke basisstøtten utover prisveksten. Regjeringen ønsker også at det skal bygges flere studentboliger, og budsjettforslaget legger rette for bygging av 2 200 nye boliger.

Nøkkelen til å øke kunnskapsnivået til elevene er å satse på kompetansen til lærerne. I Lærarløftet legger Regjeringen vekt på solid faglig og pedagogisk lærerkompetanse som en forutsetning for et kvalitetsløft i norsk skole. Det foreslås derfor å øke antallet rekrutteringsstillinger i lærerutdanningen. I løpet av to år er antallet plasser i videreutdanningen nesten tredoblet, og over 5 000 lærere vil få tilbud om videreutdanning i 2016. Det foreslås om lag 1 mrd. kroner til videreutdanning av lærere i 2016. I tillegg videreføres rektorutdanningen og stipendordningen for ikke-kvalifisert undervisningspersonell.

For å bidra til et bedre skolemiljø for elevene og lærerne foreslår Regjeringen å øke investeringsrammen i rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg med 1,5 mrd. kroner.

Gjennom realfagstrategien for barnehagen og grunnopplæringen vil Regjeringen forbedre motivasjon, læring og resultater i realfagene. I tillegg til å utvide timetallet i naturfag med en time på 5.-7. trinn fra høsten 2016, foreslår Regjeringen økte midler til flere realfagskommuner. Det foreslås også en økt satsing på lesing og skriving gjennom kompetanseutvikling for lærere i barnehager og grunnopplæringen.

På barnehageområdet foreslås økte bevilgninger til kompetanse og kvalitet i barnehagene. Målet om full likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager blir nådd i

2016. Regjeringen viderefører det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt.

Budsjettforslaget inneholder 93 mill. kroner til yrkesfagløftet. Dette omfatter økt lærlingtilskudd, nytt godkjenningsorgan for personer med utenlandsk fagutdanning og kompetanseheving hos yrkesfaglærere. Satsingen skal bidra til å rekruttere flere lærere, at flere får en godkjent lærerutdanning og at yrkesfaglærerne får gode muligheter til å delta i etter- og videreutdanning.

Utdanning og livslang læring gjør det mulig for den enkelte å delta i arbeid og samfunnsliv. Regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om livslang læring og utenforskap i 2016, og foreslår midler til oppfølging av meldingen.

Tiltakspakken for økt sysselsetting inneholder flere tiltak på kunnskapsområdet, herunder rekrutteringsstillinger, studieplasser innenfor praktisk-pedagogisk utdanning, rehabilitering av universitetsmuseet i Bergen og oppgradering av universitetsbygg.

Justis og beredskap

Regjeringen jobber for et tryggere samfunn. Nærpolitireformen gjennomføres fra 1. januar 2016. Reformen vil bidra til et mer operativt og synlig nærpolit med kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger. Bemanningen i politiet økes. Budsjettforslaget legger til rette for at alle nyutdannede fra Politihøgskolen i 2016 skal kunne tilbys jobb i politiet. Regjeringen vil også modernisere politiets IKT-løsninger.

Større kapasitet i politiet er viktig for balansen i straffesakskjeden. Effektiv saksflyt i straffesakskjeden forutsetter også tilstrekkelig soningskapasitet. Budsjettforslaget innebærer at det etableres nye plasser ved fengslene i Ullersmo og på Eidsberg som skal være erstatningskapasitet når Oslo fengsel avd. A legges ned. Innleie av fengselsplasser i Nederland fortsetter. Som en del av Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting legges det opp til ekstraordinære rehabiliterings tiltak i fengslene, blant annet ved Åna fengsel og Bergen fengsel.

Situasjonen i Syria er fremdeles svært alvorlig. Regjeringen foreslår å ta ut 3 120 overføringsflyktninger i 2016, hvorav 3 000 plasser forbeholdes syrere. Samtidig opprettholdes innsatsen for å gjennomføre flere og raskere returer av kriminelle utlendinger og asylsøkere uten beskyttelsesbehov. Saksbehandlingskapasiteten i Utlendingsdirektoratet økes.

Landet må gjøres bedre i stand til å håndtere framtidige kriser. Nødnett ferdigstilles i 2015 og anskaffelsen av nye redningshelikoptre videreføres i 2016. Forprosjekteringen av nytt beredskaps-senter for politiets nasjonale ressurser startes. Regjeringen vil også bedre beredskapen i nordområdene ved at seilingssesongen for fartøyet til sysselmannen på Svalbard utvides. Videre økes kapasiteten til arbeid med samfunnssikkerhet hos fylkesmennene og Nasjonal sikkerhetsmyndighet gis økt evne til å kunne detektere falske basestasjoner. Tiltakene bidrar til bedre beredskap i hele landet.

Trusselbildet mot Norge er skjerpet. Som en konsekvens av dette foreslår Regjeringen å bedre kapasiteten i PST gjennom økt bemanning og nye lokaler.

For å avhjelpe situasjonen i Middelhavet videreføres det norske bidraget til Frontex. Regjeringen legger opp til at det norske skipet Siem Pilots tilstedeværelse i Middelhavet forlenges med seks måneder, og viderefører de økte norske tilskuddene til Frontex-operasjonene Triton og Poseidon.

Tiltakspakken

Regjeringen er opptatt av å sikre høy sysselsetting og lav ledighet. Som en del av budsjettet legger Regjeringen fram en *tiltakspakke for økt sysselsetting* på i alt 4 mrd. kroner. Tiltakene i pakken er midlertidige og innrettet slik at de lett skal kunne reverseres. Pakken er rettet mot områder som i særlig grad merker konsekvensene av lavere vekst. Det foreslås en rekke tiltak innenfor vedlikehold og bygg, samt innovasjon og næring. I tillegg foreslår Regjeringen flere tiltaksplasser.

En betydelig del av tiltakspakken gjelder *vedlikehold og bygg*. Disse tiltakene utgjør til sammen 2,5 mrd. kroner. Av de foreslåtte bevilgningene går 1,1 mrd. kroner til samferdselsformål. På Jernbaneverkets budsjett foreslås økte midler til vedlikehold og fornying, blant annet på Vossabanen og Jærbanen. Under Statens vegvesen foreslår Regjeringen økt vedlikehold og en høyere innsats for fornying av veger. Til Kystverket foreslås det midler til vedlikehold av fyrstasjoner og utbedring av stormskader på fiskerihavner på Vestlandet og i Nord-Norge.

Regjeringen foreslår et engangstilskudd på 500 mill. kroner til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg i kommunene. Videre foreslår Regjeringen økte midler til vedlikehold av statlige eiendommer, blant annet sykehus og fengsler. I tillegg foreslår Regjeringen å oppgra-

dere universitetsbygg og å starte fase 2 i rehabiliteringen av Universitetsmuseet i Bergen.

Under Kulturdepartementet foreslås ekstraordinære tilskudd til bygningstiltak og vedlikehold ved museer, teatre og kulturhistoriske bygninger. På Olje- og energidepartementets budsjett foreses innsatsen mot flom og skred.

Tiltakene for *næring og innovasjon* summeres til nær 1 mrd. kroner. Under Nærings- og fiskeridepartementet er det en betydelig satsing på næringsrettet forskning og innovasjon gjennom etablerertilskuddsordningen, miljøteknologiordningen, preså Kornfond, Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og Forny 2020. Under Olje- og energidepartementet foreslås det å øke støtten til forskning og utvikling i petroleumsnæringen.

På Forsvarsdepartementets budsjett foreslås økt bevilgning til vedlikehold av Sjøforsvarets fartøy. Også under Nærings- og fiskeridepartementet foreslås det midler til vedlikehold og oppgradering av forskningsfartøy. Tiltakene vil blant annet bidra til sysselsetting for verftsindustrien på Vestlandet. Økt tilskudd under Riksantikvaren til istandsetting av større verneverdige fartøyer vil også bidra til økt aktivitet i denne næringen.

Regjeringens forslag til bevilgning til arbeidsmarkedstiltak legger til rette for en økning i tiltaksnivået for ledige på om lag 4 000 tiltaksplasser fra Saldert budsjett 2015.

Også ut over denne særskilte tiltakspakken inneholder budsjettforslaget for 2016 en rekke tiltak for aktivitet og omstilling.

Tabell 1.1 Tiltakspakke for økt sysselsetting

	Mill. kroner
	Gul bok 2016
<i>Vedlikehold og bygg</i>	2 498
Engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg i kommunene	500
Vedlikehold og fornying av jernbanen, herunder Vossabanen og Jærbanen	480
Vedlikehold riksvegnettet – reasfaltering og øvrig vedlikehold	340
Forsering av vedlikeholdsinvesteringer i sykehusbygg	300
Fornyings- og programområdetiltak på riksveg	200
Statsbygg – vedlikehold og rehabilitering, herunder av fengsler	200
Forsering av kartleggings- og flomsikringsprosjekter	100
Tilskudd nasjonale kulturbygg	64
Oppgradering av universitetsbygg	60
Tilskudd til vedlikehold av kulturhistoriske bygninger	57
Vedlikehold av fyrstasjoner og fjerning av eierløse blåskjellanlegg	50
Universitetsmuseet Universitetet i Bergen	40
Utbedring av stormskader på fiskerihavner Vestlandet/Nord-Norge	38
Nytt museumsmagasin ved Norsk Oljemuseum	30
Regionale forskningsfond (Agder, Vestlandet)	19
Stiftelsen Arkivet i Kristiansand	15
Pumps and pipes, kompetanseoverføring fra olje- til helsesektoren	5
<i>Næring og innovasjon</i>	960
Vedlikehold Sjøforsvaret	320
Vedlikehold og oppgradering av forskningsfartøy	100
Etablerertilskudd	100

Tabell 1.1 fortsetter

	Mill. kroner
	Gul bok 2016
Miljøteknologiordningen	100
DEMO 2000	100
Rekrutteringsstillinger forskning	50
Preså Kornfond	50
Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA)	50
Forny 2020	50
Istandsetting av verneverdige fartøyer	40
<i>Tiltaksplasser</i>	<i>589</i>
Tiltaksplasser for ledige	589
<i>Sum tiltakspakke</i>	<i>4 047</i>

Kilde: Finansdepartementet

Flyktninger og asylsøkere

En rekke store uløste konflikter og humanitære kriser preger den internasjonale dagsordenen. I følge FNs høykommissær for flyktninger er over 60 millioner mennesker på flukt, som flyktninger eller som fordrevne i egne land. Dette krever en stor internasjonal innsats både for å løse konflikter, stabilisere sårbare stater og for å bistå mennesker på flukt.

Situasjonen i Syria er særlig alvorlig. Ifølge FN har over 4 millioner syrere flyktet fra landet siden sommeren 2012. Over 7 millioner er internt fordrevet i Syria. De fleste syriske flyktninger befinner seg fortsatt i nærområdene. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til humanitær bistand og nødhjelp med 1 mrd. kroner. Mye skal gå til å hjelpe den syriske befolkningen i Syria og i nabolandene. Behovene i regionen er prekære og må møtes raskt. Dette er bakgrunnen for at Norge har tatt initiativ til en giverlandskonferanse for å sørge for økt støtte fra verdenssamfunnet. Norge gir også politisk og økonomisk støtte til FNs arbeid for en politisk løsning på konflikten i Syria.

I Europa opplever vi nå en historisk stor tilstrømning av flyktninger og migranter. Dimensjonene er så store at det krever utstrakt grad av samarbeid mellom landene i Europa. Det er viktig at Schengen- og Dublinregelverket fungerer og at registrering og kontroll skjer ved yttergrensene. Mennesker med beskyttelsesbehov må få effektiv beskyttelse. Migranter som kommer uten at det foreligger grunnlag for opphold, må returneres

raskt. Norge vil delta aktivt i EUs arbeid med migrasjonsutfordringene også i 2016.

For å avhjelpe situasjonen i Middelhavet videreføres blant annet det norske bidraget til Frontex. Regjeringen legger opp til at det norske skipet Siem Pilots tilstedeværelse i Middelhavet forlenges med seks måneder og viderefører de økte norske tilskuddene til Frontex-operasjonene Triton og Poseidon.

Det er stor usikkerhet om utviklingen vi er inne i og hvor mange asylsøkere som vil komme til Norge fremover. Regjeringen har lagt fram forslag om tilleggsbevilgninger for 2015 for å håndtere situasjonen. Regjeringen forventer at det også vil være behov for å komme tilbake til konsekvensene av de økte asylankomstene ifm. nysalderingen av budsjettet for 2015.

Tilstrømningen av asylsøkere har økt vesentlig fra august i år. Til grunn for bevilgningsforslagene i denne proposisjonen ligger blant annet en prognose fra Beregningsgruppen for utlendingsforvaltningen (BGU) om at Norge vil få 11 000 asylsøkere årlig i 2015 og 2016. På bakgrunn av den store økningen i asylankomster høsten 2015 vil Regjeringen legge fram et tilleggsnummer til 2016-budsjettet med grunnlag i oppdaterte anslag for asylankomster og annen informasjon. BGU vil utarbeide nye anslag primo oktober.

Regjeringen følger opp Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:135 S (2014–2015) (Syria-avtalen). Regjeringen har meddelt FNs høykommissær for flyktninger at Norge er rede til å ta imot inntil 8 000 syriske overføringsflyktninger for årene 2015, 2016 og

2017. Dette er et høyt antall sammenliknet med andre europeiske land. For å følge opp Stortingets vedtak foreslår Regjeringen å ta imot 3 120 overføringsflyktninger i 2016, hvorav 3 000 syrere. I 2015 tar Norge ut 2 000 syriske overføringsflyktninger.

Det er viktig at uttaksprosessen foregår på en forsvarlig måte. Blant annet er det av sikkerhetsmessige hensyn behov for tilstedeværelse fra PST og Politiets utledningsenhet under uttakene.

Det tar normalt mellom fire og seks måneder fra en overføringsflyktning får innvilget innreise-tillatelse til Norge til han eller hun ankommer Norge og bosettes. Dette skyldes hovedsakelig at det tar tid å finne bosettingskommuner. Erfaringsmessig kan det oppstå forhold knyttet til utreise-problematikk fra vertsland i regionen som forsin-ker ankomstene til Norge. Det er anslått at rundt 2 620 overføringsflyktninger vil ankomme Norge i 2016 hvorav 770 er tatt ut i 2015 og 1 850 er tatt ut i 2016. De øvrige flyktningene som tas ut i 2016, vil ankomme Norge i 2017.

Bosettingsarbeidet i kommunene er viktig for å håndtere en situasjon med økt uttak av overføringsflyktninger kombinert med en stor tilstrømning av asylsøkere. Kommunene har i 2015 vedtatt å bosette et rekordstort antall flyktninger, og det er en positiv utvikling. Regjeringen foreslår flere tiltak i 2016-budsjettet for å bidra til økt bosetting. Regjeringen foreslår blant annet 50 mill. kroner til ekstratilskudd til kommuner ved bosetting av flyktninger. Regjeringen foreslår i tillegg å styrke det særskilte tilskuddet ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger med 25 mill. kroner. Husbanken skal kunne gi tilsagn til om lag 1 400 boliger. Over tid er det avgjørende å sikre at de som kommer, integreres godt og kommer inn på arbeidsmarkedet. Derfor foreslås 7 mill. kroner på Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett for bedre kartlegging av flyktningskompetanse.

Arbeidet med uttak og ankomst av overføringsflyktninger medfører økte utgifter på om lag

100 mill. kroner i 2016 under budsjettene til Justis- og beredskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Overføringsflyktningene har prioritet foran personer i mottak som venter på bosetting, og blir ved ankomst til Norge bosatt direkte i kommunene. Bosettingsklare flyktninger blir dermed sittende lenger i mottak, noe som både øker utgiftene og fører at det tar lengre tid før flyktningene blir integrert og kommer i arbeid. Derfor anslås utgiftene til drift av mottak og tilskudd til vertskommuner og beboere isolert sett å øke med 90 mill. kroner i 2016. Ved utløpet av august var det 5 100 beboere i mottak som ventet på bosetting.

Kommunene mottar integreringstilskudd de fem første årene etter flyktningene bosettes. Utgiftene på statsbudsjettet til integreringstilskudd avhenger i hovedsak av hvor mange som bosettes i kommunene. Flere overføringsflyktninger innebærer ikke i seg selv at flere personer bosettes i 2016 og utløser integreringstilskudd, men fører isolert sett til økt belegg i mottakene. Uttak av 3 000 syriske overføringsflyktninger medfører derfor ingen store endringer på Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett i 2016. Avtalen innebærer imidlertid betydelig økte utgifter for kommende år. Bare det statlige integreringstilskuddet og tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for 8 000 overføringsflyktninger utgjør om lag 7,4 mrd. kroner over fem år. Også asylsøkere som får opphold som flyktninger, utløser integreringstilskudd i samme størrelsesorden per person. I tillegg vil økt innbyggertall medføre økte kostnader innenfor kommunenes ansvarsområde. Dette vil bli hensyntatt i beregningene av demografikostnader for kommunene. På lengre sikt vil konsekvensene av avtalen i stor grad avhenge av arbeidsmarkedstilknytningen til de bosatte flyktningene. De årlige utgiftene til drift av mottak til 8 000 flere personer over dagens nivå utgjør om lag 1,1 mrd. kroner. Dersom antallet bosatte eller returnerte øker, vil merutgiftene bli lavere.

2 Nærmere om budsjettforslaget

2.1 Hovedtall i statsbudsjettet

Det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet

Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet måles ved *det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet*. I beregningen korrigeres det bl.a. for virkningene av økonomiske svingninger på skatter, avgifter, renter og ledighetstrygd. Endringen i dette underskuddet er et forenklet mål på budsjettets virkning på økonomien. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016 innebærer et strukturelt, oljekorrigerede budsjettunderskudd på 194 mrd. kroner. Bruken av oljeinntekter anslås 87 mrd. kroner lavere enn banen for forventet fondsavkastning (4-prosentbanen). Den betydelige avstanden må ses i sammenheng med sterk vekst i fondskapitalen. Målt som andel av anslått kapital i Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2016 utgjør underskuddet 2,8 pst.

Fra 2015 til 2016 ligger bruken av fonds- og oljeinntekter an til å øke med 22,6 mrd. kroner. Dette innebærer en økt bruk av fonds- og oljeinntekter som svarer til 0,7 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge

Det oljekorrigerede budsjettunderskuddet og Statens pensjonsfond

Det *oljekorrigerede budsjettunderskuddet* tilsvarer den faktiske overføringen av oljeinntekter til statsbudsjettet, som sørger for at statsbudsjettet går i balanse. For 2016 anslås dette underskuddet til 207,8 mrd. kroner. Forskjellen mellom det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet og det oljekorrigerede budsjettunderskuddet er nærmere forklart i Nasjonalbudsjettet 2016.

Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens pensjonsfond anslås til 205,9 mrd. kroner i 2016. Overskuddet består av statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten fratrukket overføringen til statsbudsjettet for å dekke det oljekorrigerede budsjettunderskuddet, samt renteinntekter og utbytte i Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge.

Den samlede kapitalen i Statens pensjonsfond ved utgangen av 2016 anslås til 7 659 mrd. kroner. Av dette er 7 449 mrd. kroner i Statens pensjonsfond utland, mens 210 mrd. kroner er i Statens pensjonsfond Norge. Utenlandsdelen av fondet anslås dermed å øke med 424 mrd. kroner, fra en anslått kapital på 7 025 mrd. kroner ved utgangen av 2015.

Tabell 2.1 Hovedtall i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond utenom lånetransaksjoner

		Mrd. kroner		
		Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
<i>1.</i>	<i>Statsbudsjettets stilling</i>			
A	Statsbudsjettets inntekter i alt	1 331,5	1 241,8	-6,7
A.1	Inntekter fra petroleumsvirksomhet	342,0	233,1	-31,8
A.2	Inntekter utenom petroleumsvirksomhet	989,6	1 008,8	1,9
B	Statsbudsjettets utgifter i alt	1 201,8	1 245,6	3,6
B.1	Utgifter til petroleumsvirksomhet	38,0	29,0	-23,7
B.2	Utgifter utenom petroleumsvirksomhet	1 163,8	1 216,6	4,5
	Statsbudsjettets oljekorrigerte overskudd (A.2-B.2)	-174,2	-207,8	19,3
+	Overført fra Statens pensjonsfond utland	174,2	207,8	19,3
=	Statsbudsjettets overskudd før lånetransaksjoner	0,0	0,0	-
<i>2.</i>	<i>Statens pensjonsfond</i>			
	Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet (A.1-B.1), overføres til Statens pensjonsfond utland	304,0	204,1	-32,9
-	Overført til statsbudsjettet	174,2	207,8	19,3
+	Renteinntekter og utbytte i Statens pensjonsfond	178,3	209,6	17,6
=	Overskudd i Statens pensjonsfond	308,0	205,9	-33,2
<i>3.</i>	<i>Statsbudsjettet og Statens pensjonsfond samlet</i>			
	Overskudd	308,0	205,9	-33,2

Kilde: Finansdepartementet

2.2 Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner

Tabell 2.2 viser statsbudsjettets større inntekter og utgifter når petroleumsvirksomheten og lånetransaksjoner holdes utenom.

Tabell 2.2 Statsbudsjettets inntekter og utgifter utenom petroleumsvirksomhet og lånetransaksjoner

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Statsbudsjettets inntekter (utenom petroleum)	989,6	1 008,8	1,9
Sum skatter og avgifter fra Fastlands-Norge	922,0	929,3	0,8
<i>Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift</i>	302,9	310,0	2,4
<i>Merverdiavgift</i>	256,2	263,5	2,9
<i>Skatt på formue og inntekt</i>	259,0	250,4	-3,3
<i>Avgift på bil, bensin mv.</i>	47,3	46,6	-1,6
<i>Avgifter på tobakk og alkohol</i>	19,8	20,2	2,0
<i>Elektrisitetsavgift</i>	8,9	9,0	1,4
<i>Tollinntekter</i>	3,2	3,4	5,0
<i>Andre avgifter</i>	24,7	26,2	6,3
Renter og aksjeutbytte	32,1	26,9	-16,2
Inntekter av statens forretningsdrift	2,1	2,3	9,2
Andre inntekter	33,4	50,3	50,6
Statsbudsjettets utgifter (utenom petroleum)	1 163,8	1 216,6	4,5
Sum folketrygden	418,7	439,5	5,0
<i>Alderspensjon</i>	190,2	202,5	6,5
<i>Sykepenger</i>	39,7	40,8	2,8
<i>Øvrige sosiale formål</i>	127,6	129,7	1,6
<i>Helsetjenester</i>	28,9	30,0	3,8
<i>Foreldrepenger</i>	19,1	20,3	6,6
<i>Arbeidsliv</i>	13,2	16,2	22,8
Rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner	152,8	156,9	2,7
Regionale helseforetak	131,4	140,5	6,9
Transport og kommunikasjon	54,7	59,6	8,9
Forsvaret	43,8	49,1	12,1
Høyere utdanning og fagskoler	32,5	34,6	6,4
Offisiell utviklingshjelp ¹	31,8	32,4	1,8
Barnetrygd og kontantstøtte	17,0	16,7	-1,8
Politi og påtalemyndighet	15,3	16,4	7,1
Jordbruksavtalen	14,3	14,4	0,6
Renter på statsgjeld	12,9	10,7	-16,9
Andre utgifter	238,6	245,8	3,0
Oljekorrigert overskudd	-174,2	-207,8	19,3

¹ Den ODA-godkjente offisielle utviklingshjelpen inkluderer i tillegg midler til Norfund (grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland), samt Riksrevisjonens bistandsutgifter og utgifter til merverdiavgift til bistandsformål (som budsjetteres under Finansdepartementet).

2.2.1 Inntekter

De største inntektene kommer fra skatter og avgifter fra Fastlands-Norge. Anslagene for skatter og avgifter for 2016 tar utgangspunkt i reviderede anslag for 2015, hvor ny informasjon om utviklingen i innbetalte skatter og avgifter er innarbeidet. I tillegg er anslagene basert på de vekstforutsetningene for bl.a. sysselsetting, etterspørsel, lønninger og priser som er lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2016. Det er også tatt hensyn til virkningene av forslaget til skatte- og avgiftsopplegg og endrede kommunale og fylkeskommunale skattører.

Samlede skatter og avgifter til statskassen fra Fastlands-Norge anslås å utgjøre 929,3 mrd. kroner i 2016. De største bidragene kommer fra skatter på inntekt og formue, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift til folketrygden, merverdiavgift og øvrige særavgifter medregnet tollinntekter.

Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelser på 3,1 mrd. kroner i 2016. I tillegg kommer helårsvirkningen av skatte- og avgiftslettelsene i 2015 på 0,7 mrd. kroner bokført. Påløpt utgjør nye skatte- og

avgiftslettelser fra 2015 til 2016 9,1 mrd. kroner. Skatte- og avgiftsopplegget for 2016 er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2015–2016) *Skatter, avgifter og toll 2016*.

Inntekter utenom skatter og avgifter består i hovedsak av utbytteinntekter, renteinntekter og salgs- og leieinntekter. Det vises til nærmere omtale i kapittel 3.

2.2.2 Utgifter

De største utgiftene gjelder folketrygdens ytelser som til sammen anslås til 440 mrd. kroner i 2016. Andre større utgifter er overføringene til de regionale helseforetakene, rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner, og investeringer i transport og kommunikasjon. En vesentlig del av øvrige utgifter er driftsutgifter i store etater som NAV, Forsvaret og politi og påtalemyndighet, statlige byggeprosjekter, overføringer til universitets- og høyskolesektoren og ulike tilskudd til private.

Utgiftene på statsbudsjettet omtales nærmere under hvert departement i avsnitt 2.4. Folketrygdens utgifter omtales nærmere i kap. 2.5.

Boks 2.1 Veksten i statsbudsjettets utgifter

Utviklingen i statsbudsjettets utgifter fra et år til et annet kan beskrives ved den underliggende utgiftsveksten. Denne veksten anslås til 30,5 mrd. 2016-kroner, som svarer til 2,6 pst. Dette er noe høyere enn gjennomsnittet for de årene der handlingsregelen har virket. I løpende kroner er veksten anslått til 5,2 pst., mens statsbudsjettets prisvekst er anslått til 2,5 pst.

Ved beregningen av den underliggende utgiftsveksten holdes utgifter til statlig petroleumsvirksomhet, dagpenger og renter utenom. I tillegg korrigeres det for enkelte regnskapsmessige forhold og ekstraordinære endringer.

2.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov

Staten lånefinansierer ikke utgifter til drift, investeringer eller overføringer til private, kommuner og fylkeskommuner. Det oljekorrigerte budsjettunderskuddet, hvor disse utgiftene inngår, finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner.

Statens lånetransaksjoner omfatter blant annet utlån til husholdninger og næringsliv, salg og kjøp av aksjer og innskudd i foretak og fond. Investeringer i selskaper regnes som lånetransaksjoner

dersom forventet avkastning minst tilsvare avkastningen på alternative plasseringer. Lånetransaksjoner inngår ikke i det oljekorrigerte budsjettunderskuddet.

Blant større lånetransaksjoner i budsjettforslaget for 2016 er utlån og tilbakebetalinger i statsbankene og innskudd av kapital i infrastrukturfondet og klimafondet.

Forskjellen mellom nye utlån mv. og tilbakebetalinger gir staten et brutto finansieringsbehov som anslås til 54,3 mrd. kroner i 2016.

Statens *faktiske* lånebehov og forslag om lånefullmakter kan avvike fra finansieringsbehovet som framgår av tabell 2.3. Ved forslag om opptak

av statlige lån og lånefullmakter korrigeres det for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men ikke har likviditetseffekt. Dette gjelder blant annet opprettelse av og endringer i fond som er avsatt for framtidige tilskudd, for eksempel infrastrukturfondet. Når det korrigeres

for disse størrelsene, anslås statens faktiske lånebehov til 25 mrd. kroner i 2016.

Det vises også til omtale av lånetransaksjoner og finansieringsbehov i kapittel 3, samt til omtale av statens faktiske lånebehov og forslag om lånefullmakter i kapittel 7.

Tabell 2.3 Statsbudsjettets lånetransaksjoner og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Utlån, aksjetegning mv.	174,8	150,8	-13,7
- Tilbakebetalinger	103,2	96,5	-6,5
- Statsbudsjettets overskudd	0,0	0,0	-
= Netto finansieringsbehov	71,5	54,3	-24,1
+ Gjeldsavdrag	61,4	0,0	-100,0
= Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov	133,0	54,3	-59,2

Kilde: Finansdepartementet

2.4 Oversikt over utgifter under de ulike departementene

2.4.1 Innledning

I denne delen omtales hovedtrekkene i utgiftene per departement. Tabellene viser utgiftene etter programområde og programkategori i Saldert budsjett 2015 og forslaget for 2016. Tallene for de to årene er ikke i alle tilfeller fullt ut sammenlignbare. For eksempel vil overføring av oppgaver mellom departementene, og tilsvarende overføring av bevilgninger, framstå som en endring i bevilgningsrammene, uten at det er en reell omprioritering mellom formål.

I tabellene oppgis Saldert budsjett 2015 som bevilgningsnivå i 2015. Tilleggsbevilgninger i første halvår 2015 er derfor ikke inkludert i tallene for 2015. I den grad tilleggsbevilgninger i første halvår 2015 er ført videre i 2016-budsjettet, vil tabellen vise en økt bevilgning fra 2015 til 2016. Det vil for eksempel gjelde virkningen av trygdeoppgjøret og lønnsoppgjøret i staten våren 2015, som ikke var fordelt til departementene i Saldert budsjett 2015. Helårsvirkningen av trygdeoppgjøret og lønnsoppgjøret i staten i 2015 er imidlertid innarbeidet i forslaget til budsjett for 2016.

2.4.2 Utenriksdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 02 Utenriksforvaltning</i>			
02.00 Administrasjon av utenriktjenesten	2 036,1	2 217,0	8,9
02.10 Utenriksformål	6 349,9	4 503,0	-29,1
Sum før lånetransaksjoner	8 386,0	6 720,1	-19,9
Lånetransaksjoner	0,4	175,4	-

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
Sum Utenriksforvaltning	8 386,4	6 895,4	-17,8
<i>Programområde 03 Internasjonal bistand</i>			
03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen	1 548,2	1 734,2	12,0
03.10 Bilateral bistand	3 656,4	3 552,4	-2,8
03.20 Globale ordninger	17 832,6	18 475,3	3,6
03.30 Multilateral bistand	5 797,6	5 632,1	-2,9
Sum før lånetransaksjoner	28 834,8	29 394,0	1,9
Lånetransaksjoner	1 110,0	1 125,0	1,4
Sum Internasjonal bistand	29 944,8	30 519,0	1,9
Sum Utenriksdepartementet	38 331,2	37 414,4	-2,4

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Utenriksdepartementet:

- humanitær bistand
- utdanning for utvikling
- global helse
- globale sikkerhetstiltak
- Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB)

Behovet for *humanitær bistand* er betydelig som følge av krig og konflikter. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til humanitær bistand og nødhjelp med 1 mrd. kroner, til i overkant av 4,3 mrd. kroner. Dette er et historisk høyt nivå og en betydelig del skal gå til å hjelpe den syriske befolkningen, både i Syria og i nabolandene. Utover krisen i Syria har terrororganisasjonen ISIL forårsaket betydelige utfordringer i Irak, de humanitære behovene i Sør-Sudan er fortsatt svært store, og halvparten av befolkningen i den sentralafrikanske republikk har behov for humanitær bistand på grunn av konflikt.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til *utdanning for utvikling* med 500 mill. kroner, til 2,9 mrd. kroner. Norge er pådriver for økt satsing på jenters utdanning og på utdanning i krise og konflikt.

Norges ledende rolle i arbeidet med *global helse* videreføres og bevilgningene til helseformål

foreslås økt med 150 mill. kroner, til 3,1 mrd. kroner. Vaksinealliansen Gavi og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria er sentrale innsatsområder.

Regjeringen vil styrke arbeidet med *globale sikkerhetstiltak* og foreslår å etablere to bistandsprogrammer, et rettet mot organisert kriminalitet og ulovlig handel og et for forebygging av radikalisering, voldelig ekstremisme og terrorisme.

Under programområde 02 foreslår Regjeringen at Norge foretar et kapitalinnskudd på 175 mill. kroner i *Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur* (AIIB). Deltakelsen i AIIB er et ledd i Regjeringens strategi for tettere politiske og økonomiske bånd med regioner som styrker sin politiske og økonomiske betydning. Reduksjonen i samlede utgifter til programområdet skyldes i hovedsak reduserte forpliktelser under EØS-finansieringsordningene for perioden 2009–2014.

Regjeringen foreslår et samlet bistandsbudsjett på 33,6 mrd. kroner. Dette inkluderer klima- og skogsatsingen under Klima- og miljødepartementet samt Riksrevisjonens bistandsutgifter og utgifter til merverdiavgift under Finansdepartementet. Bistanden på Utenriksdepartementets budsjett utgjør 30,5 mrd. kroner. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å konsentrere og effektivisere norsk bistand.

2.4.3 Kunnskapsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 07 Kunnskapsdepartementet</i>			
07.10 Administrasjon	268,3	268,6	0,1
07.20 Grunnopplæringen	9 694,3	10 371,1	7,0
07.30 Barnehager	453,2	623,2	37,5
07.50 Voksenopplæring m.m.	1 865,1	1 993,9	6,9
07.60 Høyere utdanning og fagskoleutdanning	32 521,7	34 609,8	6,4
07.70 Forskning	6 504,1	7 279,9	11,9
07.80 Utdanningsfinansiering	11 573,7	11 479,2	-0,8
Sum før lånetransaksjoner	62 880,5	66 625,7	6,0
Lånetransaksjoner	23 583,1	24 328,2	3,2
Sum Kunnskapsdepartementet	86 463,7	90 954,0	5,2

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kunnskapsdepartementet:

- oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning
- strukturreform i universitets- og høyskolesektoren
- realfag i skolen og yrkesfagløft
- økt kvalitet og likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager

Budsjettforslaget følger opp *langtidsplanen for forskning og høyere utdanning*. Dette omfatter 85 mill. kroner til 238 nye rekrutteringsstillinger, 25 mill. kroner til forskningsinfrastruktur og 135 mill. kroner til stimulerings tiltak for deltakelse i Horisont 2020. Det foreslås også økte bevilgninger til de langsiktige prioriteringene i langtidsplanen på flere departementers budsjetter. Kunnskapsdepartementets foreløpige anslag tilsier samlede bevilgninger til forskning og utvikling på om lag 32,5 mrd. kroner i 2016. Det utgjør 1,01 pst. av anslått BNP i 2016. Når Skattefunn inkluderes, er den totale offentlige innsatsen 35,2 mrd. kroner, 1,09 pst. av anslått BNP i 2016.

Regjeringen ønsker utdannings- og forskningsinstitusjoner med solide fagmiljøer og utdanninger av høy kvalitet. Regjeringen foreslår totalt 175 mill. kroner til *strukturreformen innenfor universitets- og høyskolesektoren*. Det foreslås å endre finansieringssystemet for universiteter og høyskoler

med virkning fra 2017 for å bidra til bedre måloppnåelse.

For tredje året på rad foreslår Regjeringen å øke basisstøtten til studentene utover prisveksten. Det foreslås også en betydelig satsing på studentboliger, slik at 2 200 nye studentboliger kan påbegynnes i 2016. Regjeringen foreslår også 40 mill. kroner til rehabilitering av Universitetsmuseet i Bergen og 135 mill. kroner til oppgraderinger av andre universitetsbygg.

Regjeringen foreslår 62 mill. kroner til å styrke innføringen av en femårig grunnskole-lærerutdanning. I løpet av to år har Regjeringen nesten tredoblet antall plasser i videreutdanning. Over 5 000 lærere vil få tilbud om videreutdanning i 2016. Det foreslås 350 nye studieplasser i praktisk-pedagogisk utdanning, særlig rettet mot områder med økende arbeidsledighet og søkere med teknologisk eller realfaglig bakgrunn.

Regjeringen foreslår midler til oppfølging av *realfagsstrategien* og strategien om lesing og skriving. Det foreslås en uketime ekstra i naturfag på barnetrinnet. Regjeringen vil legge fram en melding om livslang læring og utenforskap våren 2016, og foreslår 35 mill. kroner til oppfølging av meldingen.

Regjeringen foreslår 93 mill. kroner til *yrkesfagløftet*. Midlene skal gå til tiltak for rekruttering av og kompetanseheving for yrkesfaglærere, eta-

blering av et godkjenningsorgan for personer med utenlandsk fagutdanning og økt lærlingtilskudd.

Bevilgningene til *kompetanse og kvalitet i barnehagene* foreslås økt med 160 mill. kroner. Regjeringen foreslår 180 mill. kroner til å gi kommunale

og ikke-kommunale barnehager likeverdige rammevilkår. Med dette får ikke-kommunale barnehager samme finansieringsnivå som kommunale barnehager.

2.4.4 Kulturdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 08 Kulturformål</i>			
08.10 Administrasjon	137,8	136,7	-0,8
08.15 Samfunns- og frivillighetsformål ¹	2 036,6	1 693,2	-16,9
08.20 Kulturformål	7 251,4	7 552,6	4,2
08.30 Medieformål	1 225,1	1 311,4	7,0
08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn ¹	1 991,2	2 332,1	17,1
Sum Kulturdepartementet	12 642,0	13 026,1	3,0

¹ Budsjettforslaget innebærer at kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m. overføres fra 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål til 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kulturdepartementet:

- gaveforsterkning
- insentivordning for film- og tv-produksjoner
- regional kultursatsing
- merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg

Regjeringen foreslår å utvide *gaveforsterkningsordningen* til også å omfatte formål utenfor museumsfeltet, herunder gaver til musikk-, litteratur- og scenekunst, visuell kunst og kulturbygg. Samtidig foreslås bevilgningen økt med 15 mill. kroner, til 45 mill. kroner. Målet med ordningen er å fremme økt privat finansiering av kulturlivet.

Gjennom en ny *insentivordning for film- og tv-produksjoner* vil Regjeringen stimulere til vekst i norsk filmbransje. Det foreslås en bevilgning på 45 mill. kroner til den refusjonsbaserte ordningen.

Budsjettforslaget innebærer en *regional kultursatsing*. Regjeringen vil prioritere kulturliv og kunstnerøkonomi over hele landet gjennom økte bevilgninger til kunsthaller og kunstforeninger, musikere og ensembler, regionale filmfond, Kul-

turrådets innkjøpsordninger for litteratur, Nasjonalbibliotekets arbeid for folkebibliotekene, samt kulturinstitusjoner og museer lokalt og regionalt.

Regjeringen vil også modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet og foreslår å innføre merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetstjenester i 2016.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til *merverdiavgiftskompensasjon* til frivillige organisasjoner med 60 mill. kroner. Dette vil gi en samlet bevilgning på 1,3 mrd. kroner til formålet i 2016. I tillegg foreslås en økning til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg på 43 mill. kroner, noe som vil gi en samlet bevilgning på 143 mill. kroner til formålet.

Regjeringen foreslår også å fjerne årsavgiften til frivillighetsregisteret fra 2016. Innmeldingsavgiften ble fjernet i 2015. All bruk av registeret vil derfor være gratis fra 2016.

Av bevilgningsøkningen på Kulturdepartementets budsjett gjelder 121 mill. kroner engangstiltak rettet mot nasjonale kulturbygg og kulturhistoriske eiendommer som inngår i Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting.

2.4.5 Justis- og beredskapsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 06 Justissektoren</i>			
06.10 Administrasjon	399,9	400,4	0,1
06.20 Rettsvesen	2 499,8	2 529,8	1,2
06.30 Kriminalomsorg	4 165,3	4 548,4	9,2
06.40 Politi og påtalemyndighet	15 313,0	16 400,8	7,1
06.50 Redningstjenesten, samfunnsikkerhet og beredskap	4 049,0	3 834,3	-5,3
06.60 Andre virksomheter	1 509,1	1 343,2	-11,0
06.70 Fri retts hjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.	1 564,9	1 472,0	-5,9
06.80 Svalbardbudsjettet	283,7	302,9	6,8
06.90 Beskyttelse og innvandring	3 581,1	3 570,2	-0,3
Sum Justis- og beredskapsdepartementet	33 365,8	34 402,1	3,1

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Justis- og beredskapsdepartementet:

- en mer effektiv straffesakskjede
- erstatningskapasitet i kriminalomsorgen
- økt kapasitet i utlendingsforvaltningen
- bedret samfunnsikkerhet og beredskap

Regjeringen vil forbedre politiets evne til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger ved å gjennomføre nærpolitireformen. Regjeringen foreslår å bevilge 247 mill. kroner til gjennomføring av reformen og IKT-modernisering i politiet. Det foreslås også 323 mill. kroner for å legge til rette for at nyutdannede fra Politi-høgskolen fra 2016 skal kunne tilbys jobb i politiet og til helårsvirkningen av ansettelse av nyutdannede i 2015. Bevilgningen til Statens barnehus foreslås økt med 15 mill. kroner.

Regjeringen vil styrke beredskapen i nordområdene og foreslår å bevilge 18 mill. kroner slik at fartøyet til sysselmannen på Svalbard kan utvide sin seilingssesong fra seks til ni måneder. Videre legger Regjeringen opp til å øke kapasiteten til fylkesmennenes samfunnsikkerhetsarbeid med 10 mill. kroner. For å imøtegå det skjerpede trusselbildet foreslår Regjeringen å øke bevilgningen til Politiets sikkerhetstjeneste med 145 mill. kroner til tilleggslokaler, infrastrukturtiltak og helårsvirkning av 35 stillinger knyttet til fremmedkri-

gerproblematikken. Det foreslås 25 mill. kroner til videre forprosjektering av nytt nasjonalt beredskapsenter for politiet. Samlet bidrar tiltakene til *bedret samfunnsikkerhet og beredskap*. Nødnett ferdigstilles i 2015, og det medfører at de samlede utgiftene på området reduseres.

Regjeringen vil gi *kriminalomsorgen erstatningskapasitet* og foreslår å bevilge 406 mill. kroner til etablering av nye plasser ved fengslene i Ullersmo og på Eidsberg. Dette vil gi 181 nye fengselsplasser som skal være erstatningskapasitet for Oslo fengsel, avd. A når denne stenges ned. Innleie av fengselsplasser i Nederland fortsetter i 2016. Som en del av Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting settes det i gang ekstraordinære rehabiliteringstiltak i fengsler på til sammen 120 mill. kroner under Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tiltakene under kriminalomsorgen og politiet vil gi *en mer effektiv straffesakskjede*, ved at politiets evne til å forebygge og avdekke kriminalitet bedres, og kapasiteten i kriminalomsorgen økes.

Regjeringen foreslår å bevilge 74 mill. kroner for å kunne ta ut 3 120 overføringsflyktninger i 2016. Av disse forbeholdes 3 000 plasser syrere. Økt antall overføringsflyktninger anslås isolert sett å øke utgiftene til drift av mottak og tilskudd til vertskommuner og beboere med 90 mill. kroner i 2016. Regjeringen foreslår å bevilge 20 mill.

kroner til å styrke saksbehandlingsskapasiteten i Utlendingsdirektoratet. Dette vil gi *økt kapasitet i utlendingsforvaltningen*.

2.4.6 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner</i>			
00.10 Det kongelige hus	227,6	232,6	2,2
Sum Konstitusjonelle institusjoner	227,6	232,6	2,2
<i>Programområde 13 Kommunal, bolig og modernisering</i>			
13.00 Administrasjon og fellestjenester mv.	1 846,6	1 935,7	4,8
13.25 Fylkesmannsembetene	1 670,6	1 698,2	1,7
13.30 Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning	3 799,8	6 016,5	58,3
13.40 Forvaltningsutvikling og IKT-politikk	399,9	495,1	23,8
13.45 Personvern	39,2	47,6	21,4
13.50 Distrikts- og regionalpolitikk	2 017,7	1 779,2	-11,8
13.60 Samiske formål	308,9	314,7	1,9
13.67 Nasjonale minoriteter	26,2	33,1	26,5
13.70 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	160 931,1	166 892,4	3,7
13.80 Bolig, bomiljø og bygg	4 775,0	4 807,9	0,7
13.90 Planlegging, byutvikling og geodata	816,7	991,2	21,4
Sum før lånetransaksjoner	176 631,6	185 011,6	4,7
Lånetransaksjoner	19 216,0	16 791,0	-12,6
Sum Kommunal, bolig og modernisering	195 847,6	201 802,6	3,0
Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet	196 075,3	202 035,3	3,0

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

- levende lokaldemokrati
- en enklere hverdag for folk flest
- et sterkere sosialt sikkerhetsnett

For å bidra til et *levende lokaldemokrati* og styrke det kommunale velferdstilbudet legger Regjeringens økonomiske opplegg for kommunesektoren til rette for at kommunene og fylkeskommunene kan tilby flere og bedre tjenester.

Regjeringen foreslår en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på 7,3 mrd. kroner

regnet fra inntektsnivået i 2015 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2015. Det innebærer at styrkingen av kommuneøkonomien med 1,2 mrd. kroner i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 videreføres i kommunesektorens inntektsgrunnlag i 2016. Av den samlede inntektsveksten er 4,7 mrd. kroner frie inntekter. Veksten i frie inntekter omfatter blant annet midler til satsinger på rusomsorg, helsestasjoner og skolehelsetjenesten, et mer fleksibelt barnehageopptak og fornying og opprusting av fylkesveiene.

Ut over realveksten i frie inntekter foreslår Regjeringen økt rammetilskudd til kommuner og

fylkeskommuner til en ekstra time naturfag i grunnskolen, økt lærlingtilskudd og likeverdig behandling av kommunale og private barnehager. I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det dessuten et engangstilskudd på 500 mill. kroner til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg. Tilskuddet kommer i tillegg til veksten i kommunenes inntekter. Det foreslås å bevilge 100 mill. kroner til å dekke engangskostnader i kommuner hvor det i 2016 fattes nasjonale vedtak om sammenslåing.

Regjeringen forsetter arbeidet med å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Målet er *en enklere hverdag for folk flest*. Digitalisering av offentlige tjenester og arbeidsprosesser skal sørge for at ansatte i staten kan jobbe enklere og mer effektivt og at innbyggere og næringsliv får gode og enkle tjenester.

Regjeringen foreslår nærmere 1 mrd. kroner til nye IKT- og digitaliseringstiltak i statsbudsjettet for 2016. For å øke digitaliseringstempoet foreslås det 75 mill. kroner til en ny medfinansieringsordning for små og mellomstore lønnsomme digitaliseringsprosjekter. Regjeringen foreslår å bevilge 21 mill. kroner til modernisering av Husbankens IKT-system. eSøknad for startlån skal ferdigstilles, og det skal utvikles et tilhørende saksbehandlingssystem for kommunene. I tillegg foreslås det å etablere en ny Offentlig elektronisk postjournal.

Regjeringen foreslår å etablere en sammenhengende og detaljert digital høyde- og terrengmodell. Det vil bedre grunnlaget for planlegging og prosjektering av infrastruktur og boliger, beredskap og klimatilpasning. Regjeringen foreslår også en bevilgning på 30 mill. kroner til prosessering av dybde- og sjøkart og digitalisering av pantebok, matrikkeldata og arealplaner.

Arbeidet med å digitalisere, forenkle og automatisere plan- og byggesaksbehandlingen i kommunene skal fortsette. Det foreslås at 25 mill. kroner til dette arbeidet videreføres i 2016.

Regjeringen vil styrke det sosiale sikkerhetsnettet bl.a. ved å legge til rette for at vanskeligstilte

skal få hjelp til å skaffe seg og bli boende i en egnet bolig. Det foreslås en tilsagnsramme for tilskudd til om lag 1 400 utleieboliger. Det er om lag 400 flere boliger per år enn i 2013. Bevilgningen til bostøtte foreslås økt med 60 mill. kroner for å bedre ordningen for barnefamilier med lave inntekter. Regjeringen vil dessuten videreføre en kompensasjon for uførereformen i bostøtten ut 2016. Det arbeides videre med en permanent løsning.

Tilgangen på kreditt i det private kredittmarkedet er god og etterspørselen etter lån fra Husbanken har gått ned. Regjeringen foreslår derfor å redusere lånerammen til Husbanken fra 20 til 18 mrd. kroner i 2016. Lånerammen legger til rette for at vanskeligstilte på boligmarkedet kan få bistand til å etablere seg i egen bolig samtidig som det legges til rette for at flere boliger og bygg møter fremtidens behov.

Bevilgningene til statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning foreslås økt med til sammen 2,2 mrd. kroner, tilsvarende om lag 58 pst. Økningen skyldes høy byggeaktivitet i 2016. Det foreslås blant annet 373 mill. kroner til nye fengselsbygg ved Ullersmo fengsel og Eidsberg fengsel i Østfold. I forbindelse med tiltakspakken for økt sysselsetting foreslås det dessuten særskilte tilskudd i 2016 til vedlikehold og rehabilitering av statlige bygninger.

Regjeringen fortsetter å vri den distriktpolitiske innsatsen i retning av generelle virkemidler framfor øremerkede tilskudd. Bevilgningene til distrikts- og regionalpolitiske formål foreslås redusert med om lag 240 mill. kroner. Dette bidrar til å gi rom for satsinger på vekstfremmende skattelettelse, forskning og fysisk infrastruktur, herunder 200 mill. kroner til opprusting og fornying av fylkesveier.

Regjeringen viderefører den forsterkede innsatsen for å nå målene i klimaforliket. Det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner for å slutføre utfasingen av oljefyr som grunnlast i Statsbyggs eiendommer i 2016.

2.4.7 Arbeids- og sosialdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 09 Arbeid og sosiale formål</i>			
09.00 Administrasjon	428,5	432,8	1,0
09.10 Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken	11 896,4	12 003,6	0,9
09.20 Tiltak for bedre levekår mv.	327,1	345,3	5,6
09.30 Arbeidsmarked	7 875,2	8 563,1	8,7
09.40 Arbeidsmiljø og sikkerhet	936,9	969,8	3,5
09.50 Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse	11 652,1	12 011,9	3,1
09.60 Kontantytelser	2 393,4	2 445,7	2,2
Sum før lånetransaksjoner	35 509,7	36 772,3	3,6
Lånetransaksjoner	20 100,0	6 200,0	-69,2
Sum Arbeid og sosiale formål	55 609,7	42 972,3	-22,7
<i>Programområde 29 Sosiale formål, folketrygden</i>			
29.20 Enslige forsørgere	3 620,3	3 828,1	5,7
29.50 Inntektssikring ved sykdom, arbeidsavklaring og uførhet	151 979,1	154 689,5	1,8
29.60 Kompensasjon for merutgifter for nedsatt funksjonsevne mv.	9 274,4	9 594,4	3,5
29.70 Alderdom	190 175,0	202 485,0	6,5
29.80 Forsørgertap mv.	2 419,0	2 335,4	-3,5
Sum Sosiale formål, folketrygden	357 467,8	372 932,4	4,3
<i>Programområde 33 Arbeidsliv, folketrygden</i>			
33.30 Arbeidsliv	13 110,0	16 124,0	23,0
Sum Arbeidsliv, folketrygden	13 110,0	16 124,0	23,0
Sum Arbeids- og sosialdepartementet	426 187,4	432 028,7	1,4

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Arbeids- og sosialdepartementet:

- en aktiv arbeidsmarkedspolitikk
- en velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning
- et sterkere sosialt sikkerhetsnett
- økt innsats mot arbeidslivskriminalitet

Et velfungerende arbeidsmarked med lav ledighet og høy sysselsetting er overordnede mål for Regjeringen. Regjeringen vil føre *en aktiv arbeidsmarkedspolitikk* og øke tiltaksnivået for å møte

økende usikkerhet på arbeidsmarkedet. Det legges til rette for om lag 16 000 plasser i arbeidsmarkedstiltak for ledige, 4 000 plasser flere enn i Saldert budsjett 2015. Det foreslås om lag 58 000 plasser for personer med nedsatt arbeidsevne.

På bakgrunn av utviklingen på arbeidsmarkedet foreslår Regjeringen flere tiltak for at unge kommer raskt i opplæring og aktivitet, og ikke faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Ungdom er en prioritert gruppe ved tildeling av arbeidsmarkedstiltak. Om lag 1 000 av de nye tiltaksplassene for ledige skal gå til ungdom. Regjeringen foreslår

også et nytt toårig opplæringstiltak i regi av Arbeids- og velferdsetaten for personer med svake grunnleggende ferdigheter. Det legges også til rette for at arbeidstrening for ledige med liten eller ingen arbeidslivserfaring skal kunne inngå i et helhetlig kompetanseløp med sikte på å gjennomføre videregående opplæring. Den begrensede adgangen ledige har til å fortsette påbegynt utdanning med dagpenger, utvides til å omfatte permitterte. I bedrifter med alvorlige omstillingsproblemer utvides opplæringstiden i Bedriftsintern opplæring (BIO) til inntil 26 uker for hver deltaker.

For å gjøre det mer attraktivt for arbeidsgivere å ansette utsatte grupper av arbeidssøkere, foreslår Regjeringen å styrke bruken av lønnstilskudd.

I lys av dagpengenes rolle som forsikringsordning er det rimelig at personer som sier opp jobben sin eller takker nei til arbeid eller tiltak, bærer en betydelig del av den økonomiske risikoen ved dette selv. Regjeringen foreslår derfor forlenget ventetid og økt tidsbegrenset bortfall av dagpenger ved selvforskyldt ledighet. Innsparingen er anslått til 236 mill. kroner i 2016.

Regjeringen foreslår å opprette et nytt servicekontor for utenlandske arbeidstakere i Trondheim i 2016.

En velfungerende arbeids- og velferdsforvaltning er en forutsetning for å nå målene i velferdspolitikken. Prosjekt 1 i moderniseringen av IKT-systemene i Arbeids- og velferdsetaten er under avslutning. Det foreslås 150 mill. kroner til oppstart av Prosjekt 2 i 2016. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at kvalitetssikring er gjennomført. Regjeringen tar sikte på å fremme en melding for Stortinget om videreutvikling av arbeids- og velferdsforvaltningen våren 2016, blant annet som ledd i oppfølging av Vågeg-utvalgets rapport.

Et sterkere sosialt sikkerhetsnett er ett av de åtte satsingsområdene til Regjeringen. Som et ledd i arbeidet med en forsterket innsats på rusfeltet, foreslås det å styrke tilskudd til frivillig arbeid for personer med rusproblemer med 20 mill. kroner for å bedre tilknytningen til arbeidsmarkedet og motvirke sosial ekskludering.

Regjeringen foreslår å redusere avkortingen av grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister. Grunnpensjonen for disse øker fra 85 pst. til 90 pst. av grunnbeløpet, dvs. med inntil 4 600 kroner per mottaker. Etter dagens regler utgjør grunnpensjonen til enslige pensjonister 100 pst. av grunnbeløpet, mens grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister utgjør 85 pst. av grunnbeløpet. Ved å redusere avkortingen av grunnpensjonen til gifte og samboende vil Regjeringen redusere denne forskjellen og sørge for økt grad av likebehandling. Tiltaket omfatter alderspensjonister som mottar en pensjon hvor grunnpensjonen er redusert etter sivilstatus, og uføretrygdede som fikk sin tidligere uførepensjon med redusert grunnpensjon konvertert ved overgangen til ny uføretrygd i 2015. Med iverksetting fra 1. september 2016 anslås kostnadene til 907 mill. kroner i 2016 og om lag 2 700 mill. kroner i 2017.

Regjeringen har lagt fram en strategi mot *arbeidslivskriminalitet*, og tiltakene i strategien følges nå opp og videreutvikles. Regjeringen foreslår at det bevilges 10 mill. kroner til Arbeidstilsynet for å øke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet.

Veksten i folketrygdens stønadsordninger står for hoveddelen av utgiftsøkningen på Arbeids- og sosialdepartementets budsjettområder. Budsjettforslaget for 2016 inkluderer anslått effekt av trygdeoppgjøret for 2016. Det vises til omtale av ny rutine for budsjettering av utgifter til ytelser som omfattes av folketrygdens grunnbeløp under 2.5 Utgiftsutviklingen under folketrygden.

2.4.8 Helse- og omsorgsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 10 Helse og omsorg</i>			
10.00 Helse- og omsorgsdepartementet mv.	709,2	906,7	27,8
10.10 Folkehelse mv.	1 892,4	2 029,2	7,2
10.20 Helseforvaltning	1 931,1	1 744,9	-9,6
10.30 Spesialisthelsetjenester	131 743,5	140 824,4	6,9
10.50 Legemidler	315,6	354,6	12,4
10.60 Helse- og omsorgstjenester i kommunene	7 556,3	8 148,7	7,8
10.70 Tannhelse	231,6	263,7	13,9
10.80 Kunnskap og kompetanse	758,3	707,3	-6,7
Sum før lånetransaksjoner	145 137,9	154 979,6	6,8
Lånetransaksjoner	0,0	0,0	0
Sum Helse og omsorg	145 137,9	154 979,6	6,8
<i>Programområde 30 Stønad ved helsetjenester</i>			
30.10 Spesialisthelsetjenester mv.	5 176,8	5 470,0	5,7
30.50 Legehjelp, legemidler mv.	23 567,4	24 392,5	3,5
30.90 Andre helsetiltak	192,2	180,0	-6,3
Sum Stønad ved helsetjenester	28 936,4	30 042,5	3,8
Sum Helse- og omsorgsdepartementet	174 074,3	185 022,1	6,3

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Helse- og omsorgsdepartementet:

- redusert unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasientene
- økt tilgjengelighet, kapasitet og kvalitet i helse- og omsorgssektoren
- bedre behandling og forebygging innen psykisk helse- og rusfeltet

Regjeringen prioriterer å *behandle flere pasienter* i sykehusene. Regjeringen foreslår at sykehusene tildeles nærmere 2,9 mrd. kroner til en budsjettert aktivitetsvekst på om lag 2,5 pst. Dette er en høy budsjettert aktivitetsvekst sammenlignet med tidligere år. Reformen med fritt behandlingsvalg videreføres i 2016. Reformen skal redusere ventetidene, øke valgfriheten for pasientene og stimulere de offentlige sykehusene til å bli mer effektive. Regjeringen foreslår en økt bevilgning på 250 mill. kroner til formålet, som forutsettes håndtert

innenfor den foreslåtte styrkingen av sykehusene. Det foreslås investeringslån til vedlikeholdsinvesteringer ved Oslo universitetssykehus og PET-senter ved Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø. Prosjektene har en samlet låneramme på om lag 1,7 mrd. kroner.

Regjeringen legger til rette for bedre kvalitet og økt kapasitet i *omsorgstjenestene*. Bevilgningen til investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser foreslås økt med 205 mill. kroner til å dekke første års utbetaling av innvilgede tilskudd til 2 500 heldøgns omsorgsplasser. Budsjettforslaget innebærer en tilsagnsramme på 4,1 mrd. kroner fordelt over fem år. Budsjettforslaget legger videre til rette for tilskudd til 1 200 nye dagaktivitetsplasser for hjemmeboende personer med demens i 2016. Det foreslås 156 mill. kroner til forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene. Målet med forsøket er å prøve ut om statlig finansiering gir bedre behovsdekning og

mer likeverdig behandling på tvers av kommunegrensene.

Regjeringen vil forsterke innsatsen innenfor *psykisk helse og rusfeltet*. Psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling styrkes gjennom den foreslåtte aktivitetsveksten i sykehusene. Av veksten i kommunenes frie inntekter er 400 mill. kroner begrunnet med en satsing på

rusfeltet. Det foreslås også 80 mill. kroner til andre tiltak på rusfeltet. Retten til fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten innen rus og psykisk helse innføres i 2015. Regjeringen vil høsten 2015 legge fram en opptrappingsplan for rusfeltet. Av veksten i kommunenes frie inntekter er 200 mill. kroner begrunnet med en satsing på helsetstasjons- og skolehelsetjenesten.

2.4.9 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 11 Barn, likestilling og inkludering</i>			
11.00 Administrasjon	174,5	175,7	0,7
11.05 Integrering og mangfold	9 561,4	10 823,8	13,2
11.10 Familie og oppvekst ¹	17 940,2	17 795,5	-0,8
11.20 Barnevernet ¹	9 465,5	9 651,7	2,0
11.30 Forbrukerpolitikk	220,0	216,5	-1,6
11.40 Likestilling og ikke-diskriminering ¹	0,0	343,1	
Sum Barn, likestilling og inkludering	37 361,5	39 006,2	4,4
<i>Programområde 28 Foreldrepenge, folketrygden</i>			
28.50 Stønad ved fødsel og adopsjon	19 062,7	20 330,0	6,6
Sum Foreldrepenge, folketrygden	19 062,7	20 330,0	6,6
Sum Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	56 424,2	59 336,2	5,2

¹ BLD har i budsjettet for 2016 ny budsjettstruktur. Det innebærer at forslaget for 2016 ikke kan sammenlignes direkte med Saldert budsjett 2015 for programkategori 11.10, 11.20 og 11.40.

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet:

- bosetting av flyktninger
- bedre barnevern
- oppfølging av Regjeringens strategi mot barnefattigdom

Økt tilstrømming av flyktninger gir behov for *økt bosetting*. Regjeringen foreslår 50 mill. kroner til et ekstratilskudd til kommunene for å bosette flere. Regjeringen foreslår også å øke det særskilte tilskuddet kommunene mottar for å bosette enslige, mindreårige flyktninger. Videre foreslår Regjeringen midler til utvikling av et system for bedre kartlegging av flyktningenes kompetanse.

Regjeringen fortsetter arbeidet for et *bedre barnevern*. Tidlig innsats og foreldrestøttende til-

tak er viktig for å forebygge omsorgsovertakelser. Stortinget har sluttet seg til forslaget om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak. Regjeringen foreslår midler til ikrafttredelse av lovendringen 1. april 2016. Regjeringen foreslår også midler til forsøk med økt kommunalt ansvar for barnevern. Et mer helhetlig ansvar vil gi større handlingsrom for å prioritere forebyggende tiltak. Det forventes en aktivitetsvekst i det statlige barnevernet i 2016. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til det statlige barnevernet med 87 mill. kroner.

Regjeringen la våren 2015 fram *Barn som lever i fattigdom - Regjeringens strategi (2015–2017)*. På Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett foreslås det å øke bevilgningen med 74 mill. kroner til å gjennomføre tiltak i strategien. Strategien inneholder også en rekke tiltak på

andre departementers ansvarsområder. På Kulturdepartementets budsjett foreslås det 10 mill. kroner til tiltak mot barnefattigdom på frivillighetsfeltet. Styrkingen av bostøtteordningen for store husstander og tilretteleggingen for flere utleieboliger på Kommunal- og moderniseringsdeparte-

mentets budsjett er også tiltak som er sentrale i arbeidet mot barnefattigdom. Det samme gjelder styrkingen av rusfeltet og helsestasjons- og skolehelsetjenesten innenfor veksten i kommunenes frie inntekter.

2.4.10 Nærings- og fiskeridepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 17 Nærings- og fiskeriformål</i>			
17.10 Forvaltning og rammebetingelser	4 677,7	4 924,4	5,3
17.20 Forskning og innovasjon	6 905,1	7 389,9	7,0
17.30 Markedsadgang og eksport	120,4	113,2	-6,0
17.40 Statlig eierskap	42,8	44,3	3,6
Sum før lånetransaksjoner	11 745,9	12 471,7	6,2
Lånetransaksjoner	61 520,0	57 950,0	-5,8
Sum Nærings- og fiskeriformål	73 265,9	70 421,7	-3,9
<i>Programområde 33 Arbeidsliv, folketrygden</i>			
33.40 Arbeidsliv	90,0	85,0	-5,6
Sum Arbeidsliv, folketrygden	90,0	85,0	-5,6
Sum Nærings- og fiskeridepartementet	73 355,9	70 506,7	-3,9

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Nærings- og fiskeridepartementet:

- gründerskap og miljøteknologi
- næringsrettet forskning
- Brønnøysundregistrene
- marin forskning
- oppgradering og vedlikehold av forskningsfartøyer

I statsbudsjettet for 2016 vil Regjeringen prioritere tiltak som fremmer arbeid, aktivitet og omstilling, blant annet gjennom en ekstraordinær tiltakspakke for 2016 for økt sysselsetting. Regjeringen foreslår økte bevilgninger til forskning og innovasjon for å stimulere til omstilling i norsk næringsliv.

Regjeringen vil stimulere til økt *gründerskap* i næringslivet. Midlene fordeles blant annet på Innovasjon Norges etablerertilskuddsordning, presåkorfond og nettverks- og klyngeaktiviteter mot gründere. Regjeringen vil øke bevilgningen til

Miljøteknologiordningen til Innovasjon Norge for å bidra til det grønne skiftet.

Regjeringen prioriterer *næringsrettet forskning* for å stimulere til økt forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Bevilgningen til Norges forskningsråds programmer Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) og Forny2020 foreslås økt.

Som et ledd i arbeidet med å digitalisere og modernisere offentlig sektor, foreslår Regjeringen å starte arbeidet med nytt saksbehandlingssystem i *Brønnøysundregistrene*. Det foreslås 205 mill. kroner til oppstart av dette i 2016. Prosjektet planlegges ferdigstilt i 2021 og har en kostnadsramme på om lag 1 180 mill. kroner. Det nye systemet vil komme næringslivet til gode gjennom forenklinger og besparelser. Videre foreslår Regjeringen å redusere Brønnøysundregistrenes gebyrsatser for å få bedre samsvar mellom etatens utgifter og inntekter.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til *marin forskning* med nærmere 70 mill. kroner, som delvis finansieres av økt fiskeriforskningsav-

gift. Satsingen følger opp marin masterplan for forskning som ble lagt fram 1. september 2015, og skal gi mer kunnskap som grunnlag for bærekraftig vekst i sjømatnæringen. I tillegg foreslår Regjeringen å avsette 100 mill. kroner til *oppgradering*

og *vedlikehold av forskningsfartøy* som disponeres av Havforskningsinstituttet. Dette er et ledd i Regjeringens ekstraordinære tiltakspakke i 2016 for økt sysselsetting.

2.4.11 Landbruks- og matdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 15 Landbruk og mat</i>			
15.00 Administrasjon m.m.	149,1	150,1	0,7
15.10 Matpolitikk ¹	1 380,0	1 289,6	-6,6
15.20 Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling ¹	450,7	681,8	51,3
15.30 Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak ¹	15 308,7	15 298,5	-0,1
Sum Landbruks- og matdepartementet	17 288,5	17 420,1	0,8

¹ LMD har i budsjettet for 2016 gjort enkelte endringer i budsjettstrukturen. Det innebærer at forslaget for 2016 ikke kan sammenlignes direkte med Saldert budsjett 2015 for programkategori 15.10, 15.20 og 15.30.

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Landbruks- og matdepartementet:

- økt matproduksjon
- klimatilak i skogbruket
- innsats mot antibiotikaresistente bakterier

Innretningen av virkemidlene over jordbruksavtalen skal legge til rette for *økt matproduksjon*. Bevilgninger som følger av jordbruksavtalen utgjør en betydelig del av budsjettet. Årets avtale gir grunnlag for en inntektsøkning for jordbruket på 3,75 prosent per årsverk. Bevilgningene foreslås økt med 83,1 mill. kroner, inkludert kvantumsjusteringer.

Regjeringen foreslår en økt bevilgning på 33 mill. kroner til økt skogplanting, gjødsling av skog

og skogplanteforedling, som i følge FNs klimapanel er de mest kostnadseffektive *klimatiltakene i skogen*. Regjeringen legger også opp til en økt innsats mot utvikling av antibiotikaresistente bakterier og viderefører pilotprosjektet med dyrepoliti i Sør-Trøndelag.

Regjeringen vil prioritere brede virkemidler framfor næringsspesifikke programmer. Dette bidrar til at det er de beste prosjektene som mottar støtte og til at en mindre del av bevilgningene nyttes til administrasjon. Det foreslås derfor å *avvikle bevilgningen til trebasert innovasjonsprogram*. Treforedlingsindustrien har mulighet til å søke midler under de brede ordningene, som økes betydelig i Regjeringens forslag.

2.4.12 Samferdselsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 21 Innenlands transport</i>			
21.10 Administrasjon m.m.	551,4	578,5	4,9
21.20 Luftfartsformål	1 002,0	1 052,9	5,1
21.30 Vegformål	26 582,4	31 501,4	18,5
21.40 Særskilte transporttiltak	2 127,9	2 368,7	11,3
21.50 Jernbaneformål	21 470,5	21 264,4	-1,0
21.60 Kystforvaltning	2 754,9	2 677,2	-2,8
Sum før lånetransaksjoner	54 489,1	59 443,1	9,1
Lånetransaksjoner	40 000,0	30 000,0	-25,0
Sum Innenlands transport	94 489,1	89 443,1	-5,3
<i>Programområde 22 Post og telekommunikasjoner</i>			
22.10 Post og telekommunikasjoner	776,8	712,1	-8,3
Sum Post og telekommunikasjoner	776,8	712,1	-8,3
Sum Samferdselsdepartementet	95 265,9	90 155,2	-5,4

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Samferdselsdepartementet:

- oppfølging av Nasjonal transportplan
- etablering av utbyggingsselskap for veg
- ny ordning med rentekompensasjon for bompengelån
- kapitalinnskudd i infrastrukturfondet på 30 mrd. kroner

Regjeringen foreslår å bevilge 60,2 mrd. kroner under Samferdselsdepartementet, eksklusiv lånetransaksjoner. Det er en økning på 4,9 mrd. kroner eller 8,8 pst. i forhold til Saldert budsjett 2015. 1,1 mrd. kroner gjelder engangstiltak innen vedlikehold og fornying av transportinfrastrukturen, som er en del av Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting.

Nasjonal transportplan 2014-2023 (NTP) følges opp. Med Regjeringens budsjettforslag øker bevilgningene til NTP-formål med 3,8 mrd. kroner målt i 2016-priser sammenlignet med 2015. Budsjettforslaget innebærer en oppfølgingsgrad på 76,7 pst. for de økonomiske planrammene i NTP 2014-2017. Selv uten videre opptrapping og uten videreføring av tiltakspakken i 2016 innebærer budsjettforslaget at de økonomiske planrammene

i første fireårsperiode i NTP vil bli overoppfylt i 2017. Med den foreslåtte bevilgningsøkningen til vegformål legges det til rette for høy aktivitet i store vegutbygginger, tiltak for gående og syklende samt redusert vedlikeholdsetterslep.

Regjeringen foreslår et tilskudd på 1 mrd. kroner som oppstartbevilgning for det nye *utbyggings-selskapet for veg*. Selskapet foreslås etablert fra 1. januar 2016. Regjeringen foreslår videre å bevilge 300 mill. kroner til driftskreditt for selskapet.

Til en ny ordning med *rentekompensasjon for bompengelån* foreslår Regjeringen å bevilge 400 mill. kroner. Formålet med ordningen er å redusere bompengebelastningen for trafikantene og legge til rette for en smidig overgang til en mer effektiv organisering av sektoren.

Aktivitetsnivået på jernbaneinvesteringer har vært meget høyt hittil i NTP-perioden. I tråd med rasjonell framdrift reduseres utgiftene til de store pågående prosjektene i 2016. Regjeringen foreslår å bevilge 8,1 mrd. kroner til vedlikehold og fornying av jernbanen. Dette er en økning på 1,4 mrd. kroner eller 20,6 pst. fra Saldert budsjett 2015 og innebærer at vedlikeholdsetterslepet reduseres. Under Kystverket foreslås det å redusere sektor-

avgiftene med 86 mill. kroner. Innen sjøtransport for øvrig prioriteres vedlikehold og fornyelse.

Til *infrastrukturfondet* foreslås det et nytt kapitalinnskudd på 30 mrd. kroner. Dette innebærer økte bevilgninger på anslagsvis 490 mill. kroner i 2017, til fordeling til samferdselsformål. Fondet vil

med dette være på til sammen 100 mrd. kroner. Fondet bidrar til forutsigbar finansiering av samferdselsinfrastruktur. Avkastningen fra fondet i 2016 er på 1,6 mrd. kroner og disponeres til veg, jernbane og sjøtransport.

2.4.13 Klima- og miljødepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 12 Klima og miljø</i>			
12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.	1 156,8	1 128,9	-2,4
12.20 Klima, naturmangfold og forurensning	2 926,3	3 474,3	18,7
12.30 Kulturminner og kulturmiljø	639,4	678,4	6,1
12.60 Nord- og polarområdene	347,0	335,9	-3,2
12.70 Internasjonalt klimaarbeid	3 002,8	3 275,0	9,1
Sum før lånetransaksjoner	8 072,4	8 892,5	10,2
Lånetransaksjoner	0,0	0,0	0
Sum Klima og miljø	8 072,4	8 892,5	10,2
Sum Klima- og miljødepartementet	8 072,4	8 892,5	10,2

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Klima- og miljødepartementet:

- klimatiltak i skog og myr
- internasjonale klimatiltak
- opprydding av forurenset sjøbunn
- istandsetting av verneverdige fartøyer

Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til *klimatiltak i skog og myr*. Dette er kostnadseffektive tiltak som vil bidra til økt opptak og reduserte utslipp av klimagasser. Det foreslås også å øke bevilgningen til biogastiltak som på sikt vil kunne bidra til utslippsreduksjoner i landbruket og transportsektoren. Utslippsreduksjoner utenfor kvotepliktig sektor vil bidra til å oppfylle Norges nye klimaplikte for 2030. For å gjøre det enklere også for kommunene å kunne bidra med tiltak, foreslås det å utvikle et statistikkverktøy for lokale utslipp.

Arbeidet med *internasjonale klimatiltak* videreføres og styrkes. Som følge av opptrappingen av

klima- og skogsatsingen til 3 mrd. kroner i 2015, legges det opp til at Norge i 2016 finansierer om lag 40 mill. tonn CO₂ i globale utslippsreduksjoner. I tillegg til klimagevinsten bidrar arbeidet for redusert avskoging til bærekraftig utvikling. Videre foreslås det å øke bevilgningen til kjøp av FN-godkjente klimakvoter med 270 mill. kroner. Kvotekjøp under Den grønne utviklingsmekanismen (CDM) utløser investeringer i klimatiltak i utviklingsland og sørger for at Norge kan innfri sin klimaplikte for 2020.

Regjeringen foreslår å øke de samlede bevilgningene til *oppdydding av forurenset grunn og sjøbunn* med 75 mill. kroner. Dette gjør det mulig å starte opp oppryddingen i Bergen havn (Puddefjorden).

For å møte den krevende situasjonen innenfor verftsindustrien foreslår Regjeringen blant annet å øke tilskuddet til *istandsetting av verneverdige fartøyer*.

2.4.14 Finansdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 00 Konstitusjonelle institusjoner</i>			
00.30 Regjering	331,0	344,5	4,1
00.40 Stortinget og underliggende institusjoner	1 988,2	2 326,0	17,0
Sum Konstitusjonelle institusjoner	2 319,2	2 670,5	15,1
<i>Programområde 23 Finansadministrasjon</i>			
23.10 Finansadministrasjon	1 093,5	1 126,0	3,0
23.20 Skatte- og avgiftsadministrasjon	7 045,2	7 591,9	7,8
23.30 Offisiell statistikk	742,3	743,4	0,2
23.40 Andre formål	27 170,0	27 740,0	2,1
Sum Finansadministrasjon	36 051,0	37 201,3	3,2
<i>Programområde 24 Statlig gjeld og fordringer, renter og avdrag mv.</i>			
24.10 Statsgjeld, renter og avdrag mv.	12 912,4	10 740,9	-16,8
24.20 Statlige fordringer, avsetninger mv.	20,0	20,0	0,0
Sum før lånetransaksjoner	12 932,4	10 760,9	-16,8
Lånetransaksjoner	61 419,0	0,0	-100
Sum Statlig gjeld og fordringer, renter og avdrag mv.	74 351,4	10 760,9	-85,5
Sum Finansdepartementet	112 721,5	50 632,7	-55,1

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Finansdepartementet:

- sikre skattegrunnlaget og effektivisere skatte- og avgiftsforvaltningen
- styrke grensekontrollen
- modernisere folkeregisteret
- ny landsdekkende klagenemndordning på skatteområdet

Budsjettforslaget legger til rette for å sikre skattegrunnlaget og effektivisere skatte- og avgiftsforvaltningen. I 2016 overføres særavgiftsforvaltningen fra Tolletaten til Skatteetaten. Fra 1. juni 2016 vil Regjeringen at Skatteetaten overtar det administrative ansvaret for skatteoppkrevingen fra kommunene. Samling av innkrevings- og kontrollfunksjoner i Skatteetaten vil gjøre innrapportering mv. enklere for skatte- og avgiftspliktige. Videre gir samlingen store innsparinger, økt rettssikkerhet og økt likebehandling. Samlingen muliggjør også

et intensivert arbeid mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi.

Styrking av grensekontrollen vil bidra til mer effektiv grense- og varekontroll. Regjeringen vil øke bemanningen i Tolletaten med om lag 120 årsverk, opprette kompetansesentre for å bedre etterretnings- og analysekapasiteten og etablere elektronisk nærvær ved alle landeveis grenseoverganger.

Regjeringen arbeider for en mer effektiv offentlig sektor som tar i bruk tilgjengelige digitale hjelpemidler. Derfor foreslår Regjeringen blant annet å *modernisere folkeregisteret*. Moderniseringen vil gjøre arbeidet knyttet til økende migrasjon og identitetskriminalitet enklere. Videre vil tiltaket legge til rette for mer effektiv saksbehandling og samhandling innenfor offentlig sektor og samhandling med private virksomheter.

Stortinget har gitt hjemmel til å opprette en *ny landsdekkende klagenemndordning* på skatteområdet. Regjeringen foreslår at Skatteklagenemnden opprettes i 2016. Klagenemndordningen vil bidra

til bedre rettsikkerhet og til å øke de skatte- og avgiftspliktiges tillit til at klagesaker blir behandlet på en tilfredsstillende måte.

2.4.15 Forsvarsdepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 04 Militært forsvar</i>			
04.10 Militært forsvar mv.	43 787,9	49 065,5	12,1
Sum Forsvarsdepartementet	43 787,9	49 065,5	12,1

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Forsvarsdepartementet:

- anskaffelse av nye kampfly med baseløsning
- økt aktivitet og operativ evne i Luftforsvaret, Sjøforsvaret og Etterretningstjenesten
- økt vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer
- økt bidrag til sivil samfunnsikkerhet og IKT-sikkerhet

Stortinget har gitt bestillingsfullmakt for 22 F-35 kampfly, som leveres i perioden 2015-2019. I budsjettforslaget legges det opp til å bestille ytterligere seks fly med planlagt levering i 2020. Videre bevilges det midler til bygge- og anleggsvirksomhet for den nye kampflybasen på Ørland. Samlet foreslår Regjeringen å bevilge 8,6 mrd. kroner til *kampflyanskaffelsen med baseløsning* i 2016. Bevilgningen til kampflyanskaffelsen er nær en dobling fra Saldert budsjett 2015.

Som følge av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen prioriterer Regjeringen økt overvåking, tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i

nordområdene. *Bevilgningen til Etterretningstjenesten økes*. I tillegg gir Regjeringens bevilgningsforslag rom for *økt aktivitet og operativ evne i Luftforsvaret og Sjøforsvaret*, blant annet gjennom økt tilstedeværelse og beredskap med maritime patruljefly og undervannsbåt i Nord-Norge.

Som del av Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting legges det opp til *økt vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer*. Tiltaket bidrar til at aktivitetsnivået i Sjøforsvaret kan gjennomføres som tidligere forutsatt. I tillegg vil vedlikeholdet bidra til sysselsetting for verftsindustrien på Vestlandet.

Videreutvikling av forsvarssektorens evne til å bistå det sivile samfunnet og bidra til samfunnsikkerheten fortsetter. Regjeringen legger til rette for at redningshelikoptertjenesten skal kunne støtte politiet i maritime beredskapssituasjoner. Nasjonal sikkerhetsmyndighets (NSM) kapasitet til å detektere falske basestasjoner økes, og Norges bidrag til FNs operasjon i Mali forlenges.

2.4.16 Olje- og energidepartementet

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
<i>Programområde 18 Olje- og energiformål</i>			
18.00 Administrasjon	208,1	240,9	15,8
18.10 Petroleumssektoren	38 744,3	29 917,1	-22,8
18.20 Energi- og vannressurssektoren	2 391,2	2 650,6	10,8

	Mill. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring i pst.
18.30 Forskning og næringsutvikling	772,1	928,9	20,3
18.40 CO ₂ -håndtering	2 102,6	2 256,3	7,3
Sum før lånetransaksjoner	44 218,4	35 993,8	-18,6
Lånetransaksjoner	9 250,0	14 250,0	54,1
Sum Olje- og energidepartementet	53 468,4	50 243,8	-6,0

Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for Olje- og energidepartementet:

- energiomlegging og utvikling av energi- og klimateknologi
- energi- og petroleumsforskning
- tiltak for å fremme CO₂-håndtering
- flom- og skredforebygging
- geologisk kartlegging i nordområdene

Regjeringen foreslår å øke støtten til Enovas arbeid med *energiomlegging og utvikling av energi- og klimateknologi*. Det foreslås et nytt innskudd i Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging på 14,3 mrd. kroner. Samlet fondskapital blir etter dette 67,8 mrd. kroner, som er 17,8 mrd. kroner mer enn ambisjonen i klimaforliket. Videre øker Enovas inntekter som følge av tidligere kapitalinnskudd.

Støtte til *energi- og petroleumsforskning* skal bidra til langsiktig verdiskaping og effektiv og bærekraftig utnyttelse av norske naturressurser. Bevilgningen til det petroleumsrettede forsknings- og utviklingsprogrammet DEMO 2000 foreslås økt med 100 mill. kroner. Videre foreslås det å øke støtten til forskningssentrene for miljøvennlig energi (FME-ordningen).

For å *fremme CO₂-håndtering* foreslår Regjeringen å bevilge 80 mill. kroner til mulighetsstudier av fullskalaanlegg for CO₂-håndtering. Formålet er å studere mulige løsninger for fangst, transport og lagring av CO₂ i Norge. I tillegg foreslås det å øke bevilgningen til forsknings- og demonstrasjonsprogrammet CLIMIT.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til *flom- og skredforebygging* med om lag 190 mill. kroner. I tillegg til forsering av kartleggings- og flomsikringsprosjekter, skal midlene gå til opprydding etter flommen på Vestlandet i 2014. Dette er ett av flere tiltak fra Regjeringen for raskt å stimulere til økt aktivitet og sysselsetting.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til *geologisk kartlegging* i nordområdene med 115 mill.

kroner. Kartleggingen skal gi mer kunnskap om petroleumsforekomster i Barentshavet langs deler linjen med Russland.

2.4.17 Ymse utgifter og inntekter

Det foreslås bevilget 5 250 mill. kroner under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Bevilgningen står som motpost til tilleggsbevilgninger knyttet til blant annet forhandlinger hvor staten er part, herunder til lønnsoppgjøret for statsansatte og takstforhandlinger for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer, og til uforutsette utgifter. Tidligere inkluderte posten en avsetning til trygdeoppgjørene. Fra og med 2016 foreslås det at disse utgiftene budsjetteres på poster under Arbeids- og sosialdepartementet, jf. omtale under avsnitt 2.5.

På kapittel 5309 Tilfeldige inntekter foreslås det bevilget 150 mill. kroner. Dette gjelder enkelte mindre, uforutsette inntekter som ikke inngår på andre inntektskapitler i statsbudsjettet.

2.5 Folketrygdens utgifter og inntekter

Regjeringens samlede forslag til utgifter under alle folketrygdens programområder for 2016 er på 439,5 mrd. kroner. Det er en økning på 20,8 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Budsjettallene fordelt på programkategorier framgår av hovedtabellene under de ulike departementene tidligere i dette kapitlet.

Tallene for Saldert budsjett 2015 inneholder ikke effekten av trygdeoppgjøret i 2015, mens kolonnen for gjeldende budsjett 2015 i tabell 2.4 bl.a. inkluderer trygdeoppgjøret i 2015. Fram til og med budsjettåret 2015 har utgiftene til trygdeoppgjøret vært budsjettert samlet og satt av under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. Fra og med budsjettet for 2016 er budsjetteringen av effekten av trygdeoppgjørene lagt om; budsjettforslaget under

Arbeids- og sosialdepartementet inkluderer nå også anslått effekt av neste års trygdeoppgjør per kapittel og post. Den samlede effekten av trygdeoppjøret i 2015 og anslått effekt av trygdeoppjø-

ret i 2016 for folketrygden utgjør 10,1 mrd. kroner i 2016, hvorav anslagsvis 5,5 mrd. kroner utgjør 2016-effekten av trygdeoppjøret i 2016.

Tabell 2.4 Folketrygdens utgifter

Programområde	Saldert budsjett 2015	Gjeldende budsjett 2015	Forslag 2016	Mill. kroner	
				Endring budsjett 2015 til forslag 2016 i pst.	Saldert
28 Foreldrepenger	19 062,7	19 408,0	20 330,0	6,6	
29 Sosiale formål	357 467,8	357 125,2	372 932,4	4,3	
<i>sykepenger</i>	39 674,8	39 600,7	40 769,7	2,8	
<i>arbeidsavklaringspenger</i>	34 110,3	34 682,5	34 944,8	2,4	
<i>uføretrygd</i>	78 194,0	76 420,0	78 975,0	1,0	
<i>alderspensjon</i>	190 175,0	191 052,0	202 485,0	6,5	
<i>annet¹</i>	15 313,7	15 370,0	15 757,9	2,9	
30 Helsetjenester	28 936,4	28 843,4	30 042,5	3,8	
33 Arbeidsliv	13 200,0	14 713,0	16 209,0	22,8	
Sum	418 666,8	420 089,5	439 513,9	5,0	

¹ Annet inkluderer stønad til enslig mor og far, grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv., etterlatte og stønad ved gravferd.

Kilde: Finansdepartementet

Programområde 28 Foreldrepenger

Støndsordningene under dette programområdet skal kompensere for inntektsbortfall i forbindelse med fødsel og adopsjon, og sikre økonomisk støtte til foreldre som ikke har opptjent rett til foreldrepenger. Programområdet omfatter foreldrepenger til yrkesaktive, engangsstønad ved fødsel og adopsjon og feriepenger av foreldrepenger mv. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ansvar for programområdet.

Utgiftsanslaget for 2016 bygger på at antall barn i aldersgruppen for foreldrepenger antas å holde seg om lag uendret fra 2015 til 2016. Den antatte økningen i utbetalingen av foreldrepenger sammenlignet med Saldert budsjett for 2015, skyldes at man forventer en økning i opptjeningsgrunnlaget for foreldre som mottar foreldrepenger. Dette vil innebære at utbetalingen per familie øker fra 2015 til 2016. Basert på observert utvikling de siste årene forventes økningen i opptjeningsgrunnlaget å bli høyere enn anslagene for generell lønnsvekst.

Programområde 29 Sosiale formål

Programområdet omfatter ordninger som skal kompensere for inntektsbortfall ved sykdom og uførhet (sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd), pensjoner (alderspensjon og etterlattepensjon), stønader til enslige forsørgere, stønader og hjelpemidler til personer med nedsatt funksjonsevne og enkelte andre formål. Arbeids- og sosialdepartementet har ansvar for programområdet. Av en samlet økning på 15,5 mrd. kroner fra 2015 til 2016 kommer over 12,3 mrd. kroner på alderspensjonskapitlet. Økningen skyldes både at det blir flere alderspensjonister og effekten av trygdeoppjøret, jf. omtale ovenfor. Nedenfor gjennomgås utviklingen fra 2015 til 2016 på de største utgiftsområdene.

Sykepenger

For 2015 opprettholdes forutsetningen fra Saldert budsjett 2015 om nullvekst i fravær per sysselsatt fra 2014 til 2015, på bakgrunn av utviklingen i første halvår 2015. Sysselsettingen anslås nå å øke med 0,5 pst. og sykepengegrunnlaget (lønnsni-

vået for sykmeldte) med 2,9 pst. i 2015. Dette er en liten nedjustering fra anslagene som lå til grunn for Saldert budsjett 2015.

Fra 2015 til 2016 legges det til grunn nullvekst i det trygdefinansierte sykefraværet per syssel-satt. Økningen fra Saldert budsjett 2015 på 1,1 mrd. kroner skyldes hovedsakelig at det for 2016 forventes en økning i sysselsettingen på 0,5 pst. og i sykepengegrunnlaget på 2,7 pst.

IA-avtalen har bl.a. som mål å redusere det totale sykefraværet med minst 20 pst. fra nivået i 2. kvartal 2001. Det sesongkorrigerede sykefraværet i 4. kvartal 2014 var 6,4 pst. Dette er sesongjustert 11,5 pst. lavere enn i 2. kvartal 2001, men fortsatt på et høyere nivå enn målet i IA-avtalen.

Arbeidsavklaringspenger

Basert på utviklingen hittil i år forventes det en reduksjon i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger på 7 300 personer fra 2014 til 2015. Denne reduksjonen er 1 200 lavere enn det som var lagt til grunn for Saldert budsjett 2015. I 2016 ventes en ytterligere nedgang på om lag 3 300 personer til gjennomsnittlig 146 700 mottakere. En viktig forklaring på reduksjonen i 2015 er at mange mottakere har nådd grensen for maksimal varighet for mottak av arbeidsavklaringspenger. Mange av disse vil gå over til uføretrygd. Reduksjonen i antall mottakere bidrar isolert sett til å redusere utgiftsanslaget, mens effekten av trygdeoppjøret i 2015 og 2016 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 1,3 mrd. kroner i 2016.

Uføretrygd

Nye regler for uføretrygd fra folketrygden trådte i kraft 1. januar 2015. Den nye uføretrygden skattlegges som lønnsinntekt. Anslaget for effekten på utgiftene i 2015 av økt bruttoytelse som følge av uførereformen er nedjustert med 1,6 mrd. kroner etter Saldert budsjett 2015.

Ved utgangen av første halvår 2015 var det registrert 311 800 mottakere av uføretrygd, tilsvarende 9,4 pst. av befolkningen i alderen 18-66 år. Andelen er uendret sammenlignet med samme tidspunkt i fjor. I 2014 var veksten i antall mottakere preget av høy tilgang fra arbeidsavklaringspenger. Høy tilgang fra arbeidsavklaringspenger er ventet å prege utviklingen i antall mottakere av uføretrygd også i 2015, men i mindre grad enn i 2014. Gjennomsnittlig antall mottakere anslås til om lag 312 800 i 2016. Effekten av trygdeoppjøret i 2015 og 2016 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 3,0 mrd. kroner i 2016.

Alderspensjon

Utgiftene til alderspensjon øker i hovedsak fordi det blir flere alderspensjonister. Fra 2015 til 2016 anslås det at gjennomsnittlig antall alderspensjonister vil øke med nær 29 000 personer, til om lag 882 000 pensjonister. Effekten av trygdeoppjøret i 2015 og 2016 bidrar til å øke utgiftene med anslagsvis 5,5 mrd. kroner i 2016.

Etter at fleksibelt uttak av alderspensjon ble innført i 2011, steg antall alderspensjonister under 67 år raskt. Denne veksten har vært avtakende og antas å bli noe svakere også framover. For 2015 legges det nå til grunn gjennomsnittlig 86 400 alderspensjonister under 67 år. For 2016 legges det til grunn gjennomsnittlig 91 700 alderspensjonister under 67 år. Selv om mange tar ut alderspensjon, fortsetter yrkesaktiviteten å øke i aldersgruppen over 60 år, og mange kombinerer arbeid og uttak av alderspensjon. Over tid påvirkes utgiftene til alderspensjon i liten grad av fleksibelt uttak, siden tidlig uttak gir en lavere årlig pensjon for den enkelte.

Programområde 30 Stønad ved helsetjenester

Programområdet omfatter folketrygdens bidrag til finansiering av helsetjenester, herunder lege- og psykologhjelp, fysioterapi samt legemidler og medisinsk forbruksmaterieil på blå resept. Helse- og omsorgsdepartementet har ansvar for programområdet.

Refusjon av legemidler på blå resept er den største utgiften på stønadsbudsjettet for helsetjenester, med et utgiftsanslag på om lag 10 mrd. kroner for 2016. Den underliggende utgiftsveksten knyttet til legemidler er om lag 1,3 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett. Det foreslås at helseforetakene overtar ansvaret for enkelte legemiddelgrupper, inkludert nye hepatitt C-legemidler. Utover en generell volumvekst i utgiftene til legemidler har svekket kronekurs ført til økte priser på legemidler.

I 2014 ble det utstedt om lag 1,1 millioner frikort under ordningen med utgiftstak for egenandeler til legehjelp, psykologhjelp, legemidler og medisinsk forbruksmaterieil på blå resept og pasientreiser mv. (egenandelstak 1). Anslaget for utgifter til egenandelstak 1 øker med om lag 500 mill. kroner til 4,5 mrd. kroner i 2016.

Egenbetalingen foreslås økt tilsvarende en prisomregning. Egenandelene under egenandelstak 1 og egenandelstak 2 foreslås økt med 8 pst. med unntak av egenandelen for blå resept hvor den prosentvise egenandelen foreslås økt fra 38 til

39 pst. Egenandelene for pasientreiser, blå resept, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet økes fra 1. januar 2016. Øvrige egenandeler økes fra 1. juli 2016. Egenandelstakene foreslås ikke endret.

Programområde 33 Arbeidsliv

Programområdet omfatter dagpenger ved arbeidsledighet, statsgaranti for lønnskrav ved konkurs og stønad ved arbeidsledighet for fiskere og fangstmenn. Arbeids- og sosialdepartementet har ansvar for programområdet, med unntak av ett kapittel, som ligger under Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde. Dagpenger ved arbeidsledighet utgjør den vesentligste utgiftsposten under dette programområdet.

Det var i gjennomsnitt 66 800 dagpengemottakere i første halvår 2015. Sammenlignet med samme periode i 2014 er dette en økning på om lag 12 pst., tilsvarende 7 100 dagpengemottakere.

I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 ble dagpengebevilgningen økt til 13,9 mrd. kroner. For 2016 foreslås en dagpengebevilgning på 15,3 mrd. kroner.

Den anslåtte utgiftsøkningen på 1,4 mrd. kroner fra 2015 til 2016 skyldes i hovedsak økt ledighetsanslag og økt gjennomsnittlig utbetaling som følge av lønnsvekst i 2015.

For å styrke dagpengeordningens rolle som arbeidsmarkedspolitisk virkemiddel og sikre økt overgang til arbeid foreslås økt ventetid og økt tidsbegrenset bortfall av dagpenger ved selvforstyldt ledighet. Forslaget gir en innsparing på anslagsvis 236 mill. kroner i 2016.

2.5.1 Folketrygdens finansieringsbehov

Folketrygdens utgifter inngår i budsjettet på linje med andre utgifter, men er på inntektssiden formelt knyttet til de store avgiftsordningene (arbeidsgiveravgift og trygdeavgift) og enkelte

gebyrer og refusjoner mv., jf. folketrygdloven 28. februar 1997 nr. 19, del VIII, Finansielle bestemmelser.

Folketrygdens inntekter i 2016 anslås til 312,3 mrd. kroner, med følgende hovedelementer: Trygdeavgift på 134,6 mrd. kroner (jf. kap. 5700, post 71), arbeidsgiveravgift på 175,4 mrd. kroner (jf. kap. 5700, post 72), samt enkelte mindre inntekter på til sammen 2,3 mrd. kroner (vederlag, gebyrer, ulike refusjoner, dividende mv., jf. kapitlene 5701, 5704 og 5705). Utgiftene utgjør til sammen 439,5 mrd. kroner.

Differansen mellom folketrygdens utgifter og inntekter innebærer et beregnet finansieringsbehov for folketrygden i 2016 på 127,2 mrd. kroner. En del av dekningen av folketrygdens utgifter skal skje gjennom tilskudd fra staten, dvs. uten henvisning til de store avgiftsordningene eller andre spesifiserte inntekter, jf. folketrygdloven § 23-10 tredje ledd. Utgiftene som dekkes ved direkte overføringer fra staten er anslått til 18,1 mrd. kroner for 2016, jf. romertallsvedtak II, Folketrygden.

2.6 Forslag til vedtak

De forslag til vedtak som legges fram i denne proposisjonen, er i de fleste tilfeller nærmere omtalt i Prop. 1 S for de enkelte departementene.

Enkelte bevilgninger blir bare omtalt i denne proposisjonen. Det gjelder blant annet bevilgningene til kap. 2309 Tilfeldige utgifter og kap. 5309 Tilfeldige inntekter, som omtales i avsnitt 2.4.17. Renter og avskrivninger fra statens forretningsdrift under kapitlene 5491 og 5603 omtales i avsnitt 3.2. Overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland, som er bevilget på kapitlene 2800 og 5800 i statsbudsjettet, omtales i avsnitt 3.4.

Statsbudsjettets brutto finansieringsbehov dekkes gjennom lån bevilget på kap. 5999, jf. avsnitt 3.5.

3 Gruppering av budsjettets inntekter og utgifter etter art

3.1 Budsjettets samlede inntekter og utgifter

Dette kapittelet gir en oversikt over statsbudsjettets inntekter og utgifter, gruppert etter art, jf. boks 3.1. Regjeringens hovedprioriteringer i stats-

budsjettet for 2016 er nærmere beskrevet i kapittel 1, mens kapittel 2 gir en oversikt over utgiftene under de ulike departementene. Prop. 1 S for de enkelte departementene gir mer utfyllende og detaljerte framstillinger av Regjeringens budsjettforslag.

Boks 3.1 Statsbudsjettets inndeling

Statsbudsjettet blir inndelt i kapitler som igjen er inndelt i poster, jf. § 4 i bevilgningsreglementet. Stortingets bevilgningsvedtak gjelder beløpet under den enkelte post. Kapitlene nummereres fortløpende i nummerserier for de ulike departementene. Nummereringen av postene følger et fast mønster hvor postnummeret angir hva slags type inntekt eller utgift det er tale om. Bevilgningsreglementet krever at inntektene og utgiftene skal inndeles i fire avdelinger. Dette skjer ved å inndele postnummerseriene i følgende avdelinger etter art:

Inntekter

1. Salg av varer og tjenester: Postene 1-29
2. Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.: Postene 30-49
3. Overføringer fra andre: Postene 50-89
4. Tilbakebetalinger mv.: Postene 90-99

Utgifter

1. Statens egne driftsutgifter: Postene 1-29
2. Nybygg, anlegg mv.: Postene 30-49
3. Overføringer til andre: Postene 50-89
4. Utlån, statsgjeld mv.: Postene 90-99

De samlede inntektsbevilgningene på statsbudsjettet for 2016 er anslått til 1 546,2 mrd. kroner. Dette inkluderer petroleumsvirksomheten, lånetransaksjoner og overføringen fra Statens pen-

sjonsfond utland for å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet. Holdes disse utenom, anslås inntektene i 2016 til 1 008,8 mrd. kroner.

Tabell 3.1 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	139,4	112,4	-19,4
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	29,0	26,2	-9,9
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 337,3	1 311,1	-2,0
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	103,2	96,5	-6,5
Sum inntekter	1 609,0	1 546,2	-3,9

Kilde: Finansdepartementet

Forslaget til utgiftsbevilgninger på statsbudsjettet for 2016 utgjør samlet sett 1 600,5 mrd. kroner, medregnet petroleumsvirksomhet, overføring til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner. Sammenlignet med Saldert budsjett 2016 reduseres de samlede utgiftene med 141,5 mrd. kroner.

Holdes petroleumsvirksomheten, overføringen til Statens pensjonsfond utland og lånetransaksjoner utenom, foreslås det utgifter på 1 216,6 mrd. kroner. Dette er en økning fra Saldert budsjett 2015 på 52,8 mrd. kroner.

Tabell 3.2 Statsbudsjettets utgifter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Driftsutgifter (postene 1-29)	170,5	174,2	2,2
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	83,8	82,2	-1,9
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 251,5	1 193,3	-4,6
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	236,2	150,8	-36,1
Sum utgifter	1 741,9	1 600,5	-8,1

Kilde: Finansdepartementet

3.2 Gruppering av budsjettets inntekter

3.2.1 Driftsinntekter (postene 1-29)

I Regjeringens budsjettforslag for 2016 utgjør driftsinntekter til sammen 112,4 mrd. kroner, jf. tabell 3.3.

Tabell 3.3 Driftsinntekter (postene 1-29)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	121,0	92,2	-23,8
Andre driftsinntekter	18,4	20,2	9,4
Sum driftsinntekter	139,4	112,4	-19,4

Kilde: Finansdepartementet

Driftsinntekter fra statens petroleumsvirksomhet utgjør hoveddelen av de samlede driftsinntektene. Petroleumsvirksomheten omtales nærmere i avsnitt 3.4. I tillegg benyttes postene 1-29 på statsbudsjettets inntektsside for inntekter fra salg av varer og tjenester, for eksempel:

- salg av materiell, publikasjoner og andre varer
- utleie av materiell, bygninger og anlegg
- oppdrag
- gebyrer
- tilfeldige inntekter

Statens forretningsdrift

Statens forretningsdrift vil i 2016 bestå av virksomheten under forvaltningsbedriftene Statsbygg, Garanti-instituttet for eksportkreditt (GIEK), Statens kartverk, Statens pensjonskasse og NVE Anlegg. Det budsjetteres med 2,3 mrd. kroner i inntekter under disse virksomhetene i 2016. Inntektsbevilgningene under statens forretningsdrift omfatter flere inntektsarter, men omtales samlet nedenfor.

Det samlede avskrivningsbeløpet for den statlige forretningsdriften føres under kap. 5491 Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift. Avskrivningene beregnes på grunnlag av bokført kapital per 31. desember året før budsjettåret. Det benyttes et lineært avskrivningssystem, der avskrivningstiden for ulike avskrivningsobjekter varierer med forventet levetid. Ved salg av eiendommer i Statsbygg avskrives også bokført verdi av eiendommene. Avskrivningene

utgiftsføres under hver enkelt virksomhets driftsbudsjett. Avskrivningene beløper seg totalt til 1 181 mill. kroner i 2016.

Renter av statens kapital i forretningsdriften tas samlet til inntekt under kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift. Grunnlaget for renteberegningen er bedriftenes brutto investeringer fratrukket avskrivninger og bedriftenes egne avsetninger til investeringsformål. Rentesaften for netto investeringsbidrag det enkelte år tilsvarer gjennomsnittlig rente på 5-års statsobligasjoner i 12-månedersperioden fram til 30. september året før budsjettåret. Renter av statens kapital i forretningsdriften foreslås budsjettet med 77 mill. kroner i 2016.

Avsetning til investeringsformål tas til inntekt under hver enkelt virksomhet som foretar slike avsetninger. Avsetningen utgjør en del av kontantoverskuddet fra driften som benyttes til å finansiere investeringer. Det aktuelle beløpet utgiftsføres på driftsbudsjettet under hver enkelt forvaltningsbedrift før driftsresultatet fastsettes, og avsetningene må derfor også føres opp på statsbudsjettets inntektsside. Samlede avsetninger til investeringsformål i 2016 er 1 048 mill. kroner.

I tabell 3.4 er inntekter på statsbudsjettet under statens forretningsdrift splittet opp. I tillegg til tallene nevnt i tabellen er det også enkelte andre inntekter under forretningsdriften. Dette gjelder tilbakeføring fra gamle ordninger under GIEK og inntekter fra salg av utstyr og eiendom på til sammen 16 mill. kroner.

Tabell 3.4 Renter, avskrivninger og avsetninger til investeringsformål i 2015 for statens forretningsdrift

	Mill. kroner		
	Avskrivninger	Renter	Avsetninger til investeringsformål
Statsbygg	1 034	70	1 030
Statens kartverk	19	0	0
Statens pensjonskasse	124	7	18
NVE Anlegg	4	0	0
Sum	1 181	77	1 048

Kilde: Finansdepartementet

Beregning av rente for mellomværende med statskassen

Forvaltningsbedriftenes mellomværende med statskassen kan betraktes som en bruks- og kassakredittkonto for håndtering av kortsiktige likviditetssvingninger. For samtlige virksomheter under statens forretningsdrift skal det beregnes renter av mellomværende med statskassen. Renten er knyttet opp mot renten på statssertifikater etter en nærmere bestemt beregningsregel, slik at den reflekterer rentenivået i Norge.

Kap. 5603 Renter av statens kapital i statens forretningsdrift, post 81 Renter av mellomregnskapet, budsjetteres ikke.

3.2.2 Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. er på 26,2 mrd. kroner i budsjettforslaget for 2016. Det er inntektene i forbindelse med nybygg, anlegg mv. i statens petroleumsvirksomhet som utgjør størstedelen av disse inntektene.

Tabell 3.5 Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	26,7	23,7	-11,2
Andre inntekter ifm. nybygg, anlegg mv.	2,3	2,5	5,5
Sum inntekter ifm. nybygg, anlegg mv.	29,0	26,2	-9,9

Kilde: Finansdepartementet

Inntektspostene 30-49 deles i to grupper.

Postene fra 30 til 39 inneholder inntektsbevilgninger under statens forretningsdrift, herunder avskrivninger på statens kapital i statens forretningsdrift, avsetninger til investeringsformål, overføringer fra bedriftenes egne fond og andre fond, samt andre inntekter av statens forretningsdrift i forbindelse med bygg og anlegg, jf. omtalen ovenfor. Inntektene fra statens forretningsdrift i forbindelse med nybygg og anlegg mv. utgjør 2,2 mrd. kroner. I tillegg til statens forretningsdrift er det budsjettert med enkelte husleieinntek-

ter under Landbruks- og matdepartementet på til sammen 21 mill. kroner på postene 30-39.

Post 30 brukes også for avskrivninger under kap. 5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten. Det foreslås inntekter på 23,7 mrd. kroner på denne posten i 2016.

Postene fra 40 til 49 gjelder salg av fast eiendom og tilskudd og refusjoner i forbindelse med statens bygge- og anleggsarbeider fra statlige særregnskap, kommuner og andre. Samlet utgjør disse inntektene 201 mill. kroner i 2016. Salg av eiendom fra Forsvaret utgjør den største inntektsposten.

3.2.3 Overføringer fra andre (postene 50-89)

Inntektspostene fra 50 til 89 på statsbudsjettets inntektsside deles inn i følgende undergrupper:

- Postene fra 50 til 59 nyttes til overføringer fra andre statlige regnskaper, for eksempel statlige fond.
- Postene fra 60 til 69 omfatter overføringer fra kommunesektorens forvaltningsbudsjetter.

- Postene fra 70 til 79 brukes til statsskatt på formue og inntekt, avgifter på omsetning, produksjon og driftsmidler, dokumenter, spill og andre fiskalavgifter.
- Under postene fra 80 til 84 føres renteinntekter, mens utbytte på aksjer, bøter, erstatninger, tilbakebetaling av gitte tilskudd mv. budsjetteres på postene 85-89.

Tabell 3.6 Overføringer fra andre (postene 50–89)

	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Mrd. kroner Endring i pst.
<i>Postene 50-59</i>			
Overføring fra Statens pensjonsfond utland	174,2	207,8	19,3
Øvrige overføringer fra andre statsregnskap	0,1	0,0	-75,7
Sum overføringer fra andre statsregnskap	174,3	207,8	19,2
<i>Postene 60-69</i>			
Overføringer fra kommunesektoren	1,3	1,5	17,1
<i>Postene 70-79</i>			
Inntekter under postene 70-79	1 097,0	1 028,6	-6,2
<i>Postene 80-89</i>			
Renter, utbytte mv.	64,7	73,1	13,1
Sum overføringer fra andre (postene 50-89)	1 337,3	1 311,1	-2,0

Kilde: Finansdepartementet

Overføringen fra Statens pensjonsfond utland for å dekke det oljekorrigerte budsjettunderskuddet øker med 33,6 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2015. For postene 70-79 reduseres inntektene med 68,3 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015 til budsjettforslaget for 2016, mens inntektene på postene 80-89 øker med 8,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015 til budsjettforslaget for 2016.

Skatter og avgifter fra Fastlands-Norge

Skatte- og avgiftsanslagene for 2016 tar utgangspunkt i reviderte anslag for 2015, hvor bl.a. ny informasjon om utviklingen i innbetalte skatter og avgifter er innarbeidet. I tillegg er skatte- og avgiftsanslagene basert på vekstforutsetningene som er lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 2016 for bl.a. sysselsetting, etterspørsel, lønninger og pri-

ser. Det er også tatt hensyn til virkningene av forslaget til skatte- og avgiftsopplegg og forslaget til kommunale og fylkeskommunale skattører.

Samlede skatter og avgifter fra Fastlands-Norge anslås å utgjøre 929,3 mrd. kroner i 2016. De største bidragene kommer fra skatter på inntekt og formue, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift til folketrygden, merverdiavgift og øvrige særavgifter medregnet tollinntekter.

Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelsener på 3,1 mrd. kroner i 2016. I tillegg kommer helårsvirkningen av skatte- og avgiftslettelsene i 2015 på 0,7 mrd. kroner bokført. Påløpt utgjør nye skatte- og avgiftslettelsener fra 2015 til 2016 9,1 mrd. kroner. Skatte- og avgiftsopplegget for 2016 er nærmere omtalt i Prop. 1 LS (2015–2016) *Skatter, avgifter og toll 2016*.

Utbytte

Regjeringen foreslår samlede utbytteinntekter på 28,9 mrd. kroner i 2016. Av dette gjelder 15,4 mrd. kroner utbytte fra Statoil ASA, som inngår i kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten. Regjeringens forslag innebærer en reduksjon i de samlede utbytteinntektene på 2,8 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2015.

Samlet utbytte fra selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning anslås til 11,5 mrd. kroner. Dette er en reduksjon på

3,6 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2015. Reduksjonen skyldes hovedsakelig at det ikke budsjetteres med et utbytte fra Statkraft SF i 2016.

Andre store utbytter kommer fra Avinor, NSB, Kommunalbanken, Statnett og Posten.

Regjeringen har i tråd med vanlig praksis ikke laget egne anslag på utbytte fra de børsnoterte selskapene i 2016, men teknisk videreført utbetalt utbytte per aksje i 2015.

Tabell 3.7 viser saldert budsjett for utbytte fra de enkelte selskapene i 2015 og forslag i 2016.

Tabell 3.7 Utbytte fra statlig eide selskaper

			Mill. kroner		
Kap	Post	Selskap	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
5685	85	Statoil ASA	14 955	15 382	2,9
5656	85	Selskaper under Nærings- og fiskeridepartementet ¹	15 120	11 519	-23,8
5622	85	Avinor AS	500	500	0,0
5611	85	NSB AS	300	425	41,7
5616	85	Kommunalbanken AS	0	417	-
5680	85	Statnett SF	287	240	-16,4
5618	85	Posten Norge AS	300	220	-26,7
5692	85	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	83	88	6,8
5631	85/ 86	AS Vinmonopolet	30	26	-14,0
5652	85	Statskog SF	40	20	-50,0
5623	85	Baneservice AS	0	8	-
5651	85	Selskaper under Landbruks- og matdepartementet ²	5	5	0,0
5693	85	Folketrygdfondet	2	1	-6,7
5625	86	Innovasjon Norge/Investeringsfond Nordvest-Russland og Øst-Europa	1	1	0,0
Sum utbytte			31 622	28 853	-8,8

¹ Norsk Hydro ASA, Telenor ASA, Kongsberg Gruppen ASA, DNB ASA, Yara International ASA, Entra ASA, Argentum Fondsinvesteringer AS, Nammo AS, Flytoget AS, Aker Kværner Holding AS, GIEK Kredittforsikring AS, Ambita AS, og Mesta AS.

² Veterinærmedisinsk oppdragssenter AS.

Kilde: Finansdepartementet

3.2.4 Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)

Postene fra 90 til 99 på statsbudsjettets inntekts-side inneholder avdrag på lån fra staten, salg av

statens aksjer og obligasjoner, samt opptak av lån. Postene beskriver endringer i sammensetningen av statens formue som framkommer i statens kapitalregnskap.

Tabell 3.8 Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)

	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Mrd. kroner Endring i pst.
Statsbankene	78,3	78,4	0,1
Andre tilbakebetalinger	25,0	18,2	-27,3
Sum tilbakebetalinger	103,2	96,5	-6,5

Kilde: Finansdepartementet

Tilbakebetalingene anslås til 96,5 mrd. kroner i 2016. Dette er en reduksjon på 6,7 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Dette skyldes blant annet at det i 2015-budsjettet er budsjettert med tilbakebetalinger på 8 mrd. kroner fra avdrag på egenbeholdning av statsobligasjoner. Videre er kapital i regionale forskningsfond på 6 mrd. kroner ført som tilbakebetaling til statskassen i 2015-budsjettet. Siden det ikke er budsjettert med disse inntektene i budsjettforslaget for 2016, bidrar dette til å redusere de samlede tilbakebetalingene. I motsatt retning trekker blant annet økte tilbakebetalinger på 7,2 mrd. kroner fra boliglansordningen i Statens pensjonskasse.

3.3 Gruppering av budsjettets utgifter

3.3.1 Driftsutgifter (postene 1-29)

Driftsutgifter budsjetteres over postene 1-29. Driftsutgiftene omfatter lønn til statsansatte og

kjøp av varer og tjenester til statlige virksomheter, i tillegg til statens forretningsdrift. Det blir ikke bevilget driftsutgifter og driftsinntekter for statsaksjeselskap, statsforetak og statlige virksomheter som er omgjort til stiftelser, ettersom disse ikke er inkludert i statsbudsjettet. Det bevilges heller ikke driftsutgifter på postene 1-29 for statlige nettobudsjetterte virksomheter eller helseforetak. Samtidig er det enkelte utgifter som budsjetteres over postene 1-29 som har mer karakter av overføringer enn av drift. Dette gjelder bl.a. pensjoner til statsansatte mv. under Statens pensjonskasse.

I forslaget til statsbudsjett for 2016 utgjør driftsutgiftene samlet sett 174,2 mrd. kroner. Tabell 3.9 gir en oversikt over de største utgiftsområdene. Tabellen viser at store etater som Arbeids- og velferdsetaten, Forsvaret, samferdssetatene og politi og påtalemyndighet står for de største driftsutgiftene.

Tabell 3.9 Driftsutgifter (postene 1-29)

	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Mrd. kroner Endring i pst.
Forsvaret	31,3	32,5	3,9
Politi og påtalemyndighet	15,2	16,2	6,7
Statens pensjonskasse	11,5	11,9	3,1
Statens vegvesen	10,9	11,5	5,4
Arbeids- og velferdsetaten	11,2	11,3	1,0
Jernbaneverket og Statens jernbanetilsyn	7,0	8,4	20,2
Departementene og Statsministerens kontor	7,0	7,4	5,5
Skatte-, avgifts- og tolladministrasjon	6,9	7,4	7,3
Barne- og ungdomstiltak	6,5	6,5	0,9
Kriminalomsorg	4,0	4,4	8,8

Tabell 3.9 fortsetter

	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Mrd. kroner Endring i pst.
Rettsvesen	2,5	2,5	1,2
Utlendingsdirektoratet	2,4	2,5	1,4
Andre store direktorater mv. ¹	10,2	10,7	4,7
Statens forretningsdrift	-0,8	-0,3	-67,4
Tilfeldige utgifter, inkludert statlig lønnsoppgjør mv.	10,5	5,3	-49,8
Andre driftsutgifter	34,2	36,0	5,3
Sum driftsutgifter	170,5	174,2	2,2

¹ Inkluderer DSB, DNK, DSS, Arbeidstilsynet, Helsedirektoratet, Brønnøysundregistrene, Mattilsynet, Kystverket, Miljødirektoratet, SSB, Oljedirektoratet og NVE.

Kilde: Finansdepartementet

I Regjeringens budsjettforslag utgjør Forsvarets driftsutgifter 18,7 pst. av de samlede driftsutgiftene. Med forslagene til økte driftsutgifter under Statens vegvesen, Jernbaneverket og Statens jernbanetilsyn, vil disse stå for 11,4 pst. av de samlede driftsutgiftene. Driftsutgiftene til politi og påtalemyndighet vil med Regjeringens budsjettforslag utgjøre 9,3 pst. av de samlede driftsutgiftene.

Mesteparten av utgiftene under Statens pensjonskasse i tabellen er utgifter til pensjoner til statsansatte mv. som dekkes etter lov om Statens pensjonskasse. De resterende omfatter arbeidsgiveravgift til folketrygden for arbeidsgiverdelen av pensjonsinnskuddet mv., samt erstatningsutbetalinger under forsikringsordningene og utgifter til særskilte pensjoner fra statskassen. Driftsresultatet til Statens pensjonskasse inngår i driftsresultatet til statens forretningsdrift i tabellen.

Driftsresultatet til statens forretningsdrift skal i henhold til bevilgningsreglementet føres opp i statsbudsjettets utgiftsdel. Denne bestemmelsen omfatter forvaltningsbedriftene under budsjettkapitlene 2445-2490. Driftsresultatet består av de ulike forvaltningsbedriftenes driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, avskrivninger, renter og eventuelle avsetninger til reguleringsfond. Driftsresultatet føres på post 24. Brutto driftsinntekter i statens forretningsdrift tas inn i budsjettet på underpost som et negativt beløp, siden de føres på budsjettets utgiftsside. Et negativt tall for statens forretningsdrift i tabell 3.9 betyr dermed at det er et netto driftsoverskudd. Unntaket fra bruttoprinsippet gjelder bare driftsbudsjettet. For investeringsutgifter, tilskudd mv., følges bruttoprinsippet for føringer i statsbudsjettet også for forretnings-

driften. Disse beløpene inngår i oversiktene over de ulike utgiftsartene nedenfor.

Selv om alle investeringer i forretningsdriften blir utgiftsført brutto, blir renter beregnet som om statens netto investeringsbidrag skulle være et lån fra statskassen, og det foretas avskrivninger på grunnlag av bokført kapital. Avskrivninger og renter blir ført som underposter på post 24, og det samlede avskrivnings- og rentebeløp for den samlede forretningsdriften tas til inntekt på statsbudsjettets inntektsside, jf. nærmere omtale av forretningsdriften i avsnitt 3.2.1.

For 2016 foreslås det bevilget 5,3 mrd. kroner på kap. 2309 Tilfeldige utgifter, post 01 Driftsutgifter. Denne bevilgningen går til å dekke utgifter til lønnsoppgjør for statsansatte, takstforhandlinger for privatpraktiserende leger, fysioterapeuter og psykologer, samt uforutsette utgifter i løpet av det kommende budsjettåret. På bakgrunn av dette vil ikke hele det bevilgede beløpet på denne posten bli regnskapsført som driftsutgifter ved regnskapsavslutningen. Beløpet for 2015 i tabellen inkluderer også en avsetning til å dekke regulering i 2015 av pensjoner mv. i folketrygden. Anslåtte utgifter til dette foreslås fra og med 2016 budsjettert på poster under Arbeids- og sosialdepartementet.

3.3.2 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

Utgiftene til investeringer budsjetteres på postene 30-49, og omfatter nybygg og anlegg, vedlikehold, ombygginger og utstyrsanskaffelser som er så betydelige at de har karakter av investering. Bevilgningene på postene 30-49 gir imidlertid ikke

et fullstendig uttrykk for statens samlede investeringsaktivitet, ettersom blant annet investeringer i helseforetakene og utbyggingsselskapet for veg finansieres med tilskudd over statsbudsjettet.

Videre finansieres deler av vegutbyggingene med bompenger som ikke budsjetteres på statsbudsjettet.

Tabell 3.10 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Statens petroleumsvirksomhet	38,0	29,0	-23,7
Riksveganlegg (Statens vegvesen)	14,1	16,8	19,6
Forsvaret	11,5	15,5	35,1
Jernbaneverket	11,3	9,7	-14,2
Statsbygg	2,6	3,7	41,9
Bygg utenfor husleieordningen	1,3	2,1	63,8
Kystverket	0,8	0,8	-2,3
Direktoratet for nødkommunikasjon	1,3	0,5	-57,0
Andre investeringsbevilgninger	3,0	4,1	35,4
Sum investeringer	83,8	82,2	-1,9

Kilde: Finansdepartementet

Størstedelen av statens investeringer foretas innenfor petroleumsvirksomheten, Forsvaret og samferdselssektoren. I tillegg utgjør de statlige byggebevilgningene en stor del av investeringene. Dersom investeringer innenfor petroleumsvirksomheten holdes utenom, øker utgiftene på postene 30-49 med til sammen 7,4 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015 til budsjettforslaget for 2016.

3.3.3 Overføringer til andre (postene 50-89)

Overføringer til andre budsjetteres på postene 50-89 i statsbudsjettet. Bevilgninger i denne katego-

rien utgjør $\frac{3}{4}$ av de totale bevilgningene på utgiftsiden. Overføringen til Statens pensjonsfond utland og overføringene under folketrygden utgjør hoveddelen av disse bevilgningene.

Overføringene deles inn i tre faste undergrupper:

- Overføringer til andre statsregnskap: Postene 50-59
- Overføringer til kommuneforvaltningen: Postene 60-69
- Andre overføringer: Postene 70-89

Tabell 3.11 Overføringer til andre (postene 50-89)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
<i>Postene 50-59</i>			
Overføring til Statens pensjonsfond utland	304,0	204,1	-32,9
Øvrige overføringer til andre statsregnskap (nettobudsjetterte virksomheter, fond mv.)	50,9	54,0	6,1
Sum overføringer til andre statsregnskap	354,9	258,1	-27,3
<i>Postene 60-69</i>			
Rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner	152,8	156,9	2,7
Øvrige overføringer til kommuneforvaltningen	54,0	57,9	7,2
Sum overføringer til kommuneforvaltningen	206,8	214,8	3,9
<i>Postene 70-89</i>			
Folketrygden	418,3	439,2	5,0
Øvrige overføringer	271,5	281,3	3,6
Sum andre overføringer	689,9	720,5	4,4
Sum overføringer til andre (postene 50-89)	1 251,5	1 193,3	-4,6

Kilde: Finansdepartementet

Den største bevilgningen på 50-postene er overføringen fra statsbudsjettet til Statens pensjonsfond utland. Denne overføringen tilsvarer statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten.

Postene 50-59 brukes også til overføringer til statlige institusjoner hvor drifts- og investeringsutgifter gis som en netto bevilgning. Slike institusjoner er underlagt departemental instruksjonsmyndighet og defineres ikke som selvstendige rettssubjekter. Blant annet er Norges forskningsråd, universitetene og de statlige høyskolene nettobudsjetterte virksomheter. Det vises til vedlegg 4 for nærmere oversikt over den samlede aktiviteten i disse virksomhetene og spesifikasjon av kontantbeholdningen i virksomhetene.

Overføringer til statlige fond eller avsetningskonti i Norges Bank budsjetteres også på overføringspostene til andre statsregnskap (postene 50-59). Når Stortinget har vedtatt en bevilgning, overfører det aktuelle departement midlene til fondet, og utbetaling fra fondene skjer dels i budsjettåret og dels i påfølgende år.

Postene 60-69 omfatter overføring til kommunenes og fylkeskommunenes forvaltningsbudsjetter. Overføringer til kommunesektoren gis dels som rammetilskudd over Kommunal- og moderni-

seringsdepartementets budsjett og dels som øremerkede tilskudd som bevilges over flere departementers budsjetter. Kommunesektoren har i tillegg inntekter fra blant annet skatter og gebyrer.

Utgiftspostene 70-89 omfatter overføringer til private, for eksempel husholdninger, organisasjoner, private bedrifter mv. I budsjettforslaget for 2016 er om lag 60 pst. av bevilgningene på disse postene utgifter under folketrygden. Postene omfatter også overføringer til statlige foretak som er organisert som selvstendige rettssubjekter. Dette gjelder blant annet tilskudd til de regionale helseforetakene. Overføringer til private utenom folketrygden og helseforetakene inkluderer et bredt spekter av ordninger som er forskjellige med hensyn til målgrupper, formål og bevilgningsstørrelse. Eksempler på slike overføringer er barnetrygd, kontantstøtte, AFP-tilskudd, tilskudd til internasjonale organisasjoner, bistandsmidler og renter på innenlandsk statsgjeld.

3.3.4 Utlån, statsgjeld mv. (postene 90-99)

Postene 90-99 på statsbudsjettets utgiftsside inneholder bevilgninger som endrer sammensetningen av statens formue i kapitalregnskapet. De

største postene i 2016 er utlån mv. til statsbankene, utlån i boliglånsordningen i Statens pensjonskasse og kapitalinnskudd i infrastrukturfon-

det og fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging.

Tabell 3.12 Utlån, statsgjeld mv. (postene 90-99)

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Lån mv. til statsbankene	104,3	99,1	-5,0
Infrastrukturfondet	40,0	30,0	-25,0
Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging	9,3	14,3	54,1
Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse	20,1	6,2	-69,2
Avdrag innenlandsk statsgjeld	61,4	0,0	-100,0
Andre lånetransaksjoner	1,1	1,3	17,1
Sum utlån, statsgjeld mv.	236,2	150,8	-36,1

Kilde: Finansdepartementet

Samlet reduseres utgiftene på postene 90-99 med 85,4 mrd. kroner sammenlignet med Saldert budsjett 2015. Dette skyldes hovedsakelig at det i 2015 skal betales avdrag på innenlandsk statsgjeld, mens det ikke er forfall i 2016. Når avdrag på innenlandsk statsgjeld holdes utenom, reduseres samlede utlån mv. med 24 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Av dette skyldes 13,9 mrd. kroner lavere utlån under boliglånsordningen i Statens pensjonskasse.

Lån mv. til statsbankene i tabell 3.12 omfatter utlån gjennom Husbanken og Statens lånekasse for utdanning, samt lån til Innovasjon Norge og SIVA. Kapitalinnskudd i Kommunalbanken og utlån under eksportfinansieringsordningen som forvaltes av Eksportkreditt Norge AS, er også medregnet her.

Det foreslås ikke lånetransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten i 2016.

3.4 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

3.4.1 Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Inntektene fra petroleumsvirksomheten omfatter skatt og avgift på utvinning, aksjeutbytte fra Statoil ASA og inntekter fra SDØE. Inntektene fra SDØE omfatter i hovedsak driftsresultat, kalkulatoriske avskrivninger og renter.

Tabell 3.13 Inntekter fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
SDØE – driftsresultat	121,0	92,2	-23,8
SDØE – avskrivninger og renter	32,4	27,7	-14,5
Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	173,6	97,8	-43,7
Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,0	15,4	2,9
Sum inntekter fra petroleumsvirksomheten	342,0	233,1	-31,8

Kilde: Finansdepartementet

Driftsresultat fra SDØE er anslått til 92,2 mrd. kroner for 2016. Det er en reduksjon på 28,8 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Mens det i Nasjonalbudsjettet 2015 var lagt til grunn en gjennomsnittlig oljepris på 650 kroner per fat i 2015, legges det nå til grunn en forventet pris på 432 kroner per fat i 2015 og 440 kroner per fat i 2016 målt i løpende priser.

De kalkulatoriske størrelsene avskrivninger og renter inngår som utgifter ved beregningen av SDØEs driftsresultat, samtidig som de føres som inntekter på egne poster. På denne måten skiller man ut den delen av driftsinntektene som dekker avskrivning av investeringer og finansieringskostnadene ved investeringene.

Betalte skatter og avgifter fra petroleumsvirksomheten anslås til 97,8 mrd. kroner i 2016. Dette er 75,8 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett

2015 og 21,2 mrd. kroner lavere enn i anslag på regnskap for 2015.

Påløpte skatter og avgifter anslås til 111,6 mrd. kroner i 2015 og 84,1 mrd. kroner i 2016. Forskjellen mellom betalte skatter og påløpte skatter har sammenheng med reglene om innbetaling av terminskatt. Disse gjør at det er et etterslep i betalte skatter i forhold til påløpte skatter.

Ettersom det ikke foreligger offentlig informasjon med prognose for Statoil ASAs årsresultat for 2015, legges det i budsjettet for 2016 til grunn en teknisk videreføring av utbyttet fra Statoil ASA i 2015. Dette utgjør 15,4 mrd. kroner.

Utgiftene til petroleumsvirksomheten i 2015 og 2016 består av Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomhetens (SDØEs) andel av investeringene på norsk kontinentalsokkel, jf. tabell 3.14.

Tabell 3.14 Utgifter til petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
SDØE – investeringer	38,0	29,0	-23,7
Øvrige utgifter	0,0	0,0	-
Sum utgifter til petroleumsvirksomheten	38,0	29,0	-23,7

Kilde: Finansdepartementet

SDØEs andel av investeringene på sokkelen i 2016 forventes å bli 29 mrd. kroner. Dette er en reduksjon på 9 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015, men i samsvar med anslag på regnskap for 2015.

Statens samlede netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er summen av inntekter fra

petroleumsvirksomheten fratrukket utgiftene. Tabell 3.15 viser hvordan netto kontantstrøm framkommer. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten er anslått til 204,1 mrd. kroner i 2016. Dette er om lag 100 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2015.

Tabell 3.15 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Mrd. kroner Endring i pst.
Inntekter SDØE	153,4	119,9	-21,8
- Utgifter SDØE	38,0	29,0	-23,7
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	173,6	97,8	-43,7
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,0	15,4	2,9
= Netto kontantstrøm	304,0	204,1	-32,9

Kilde: Finansdepartementet

3.4.2 Statens pensjonsfond

Statens pensjonsfond består av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge. Statens samlede netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres i sin helhet fra statsbudsjettets utgiftsside på kap. 2800 til Statens pensjonsfond utland. Sammen med avkastningen på Statens pensjonsfonds kapital utgjør denne overføringen fondets samlede inntekter.

Deler av fondets inntekter brukes til å dekke det oljekorrigerte underskuddet, og overføres fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettets inntektsside. Det blir dermed avsatt midler i utlandsdelen av Statens pensjonsfond dersom overføringen fra fondet til statsbudsjettet er lavere enn netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten. Det budsjetteres ikke med lånetransaksjoner til kjøp av aksjer og inntekter fra salg av aksjer innenfor petroleumsvirksomheten i 2016.

Grunnkapitalen i Statens pensjonsfond Norge stammer i hovedsak fra overskudd på trygderegningene etter innføringen av folketrygden i 1967 og fram til slutten av 1970-tallet. Avkastningen av midlene i Statens pensjonsfond Norge overføres

ikke til statskassen, men legges løpende til denne delen av fondet.

Anslagene på overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland vil bli endret i løpet av budsjettåret, basert på oppdaterte anslag på kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten og statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd. Tilbakeføringen fra fondet for 2016 vil bli endelig fastsatt ut fra anslag på statsregnskapet i forbindelse med nysalderingen av budsjettet i desember 2016. Det følger av lov om Statens pensjonsfond at statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i sin helhet skal overføres til fondet. Denne overføringen fastlegges dermed endelig ut fra regnskapsførte netto petroleumsinntekter som framkommer først etter terminavslutning. Det innebærer at det vil kunne være avvik mellom den budsjetterte overføringen i nysalderingen og regnskapet.

Verdien i Statens pensjonsfond anslås til 7 223 mrd. kroner ved utgangen av 2015, mens anslaget for verdien ved utgangen av 2016 er på 7 659 mrd. kroner. Utlandsdelen av Statens pensjonsfond anslås til 7 025 mrd. kroner ved utgangen av 2015 og 7 449 mrd. kroner ved utgangen av 2016.

Tabell 3.16 Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2015-2016

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomhet	304,0	204,1	-32,9
- Overført til statskassen	174,2	207,8	19,3
+ Renter og utbytte	178,3	209,6	17,6
= Overskudd i Statens pensjonsfond	308,0	205,9	-33,2
Memo:			
Anslått kapital i Statens pensjonsfond per 31.12.2016 (målt til markedsverdi)		7 659 mrd. kroner	
Hvorav utlandsdelen utgjør		7 449 mrd. kroner	

Kilde: Finansdepartementet

3.5 Oppsummering. Saldering av statsbudsjettet og finansieringsbehov

Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner. Statsbudsjettets finansieringsbehov bestemmes derfor av differansen mellom utlån mv. og tilbakebetalinger og bevilges over kap. 5999 Statslånemidler, post 90. Brutto finansieringsbehov anslås til 54,3 mrd. kroner i 2016. Bevilgningen til statslånemidler er en

saldering av statsbudsjettets inntekter og utgifter medregnet lånetransaksjoner. Ved nysalderingen om høsten gjøres det et endelig vedtak om statslånemidler. Ved årsavslutningen blir statsregnskapet gjort opp, og det blir foretatt en endelig årsavslutningsrapportering slik at kap. 5999 viser bruttofinansieringsbehovet slik det framkommer i regnskapet. Brutto finansieringsbehov vil kunne avvike fra budsjettvedtaket i forbindelse med nysalderingen om høsten som følge av at det endelige regnskapet på de enkelte budsjettpostene vil kunne avvike noe fra de vedtatte bevilgningene.

Tabell 3.17 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

Inntekter/utgifter/balanse	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Gul bok 2016	Endring i pst.
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 331,5	1 241,8	-6,7
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 505,7	1 449,7	-3,7
3. Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-174,2	-207,8	19,3
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland	174,2	207,8	19,3
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	-
6. Utlån, gjeldsavdrag mv.	236,2	150,8	-36,1
7. Tilbakebetalinger mv.	103,2	96,5	-6,5
8. Utlån mv., netto (6-7)	133,0	54,3	-59,2
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	133,0	54,3	-59,2

Kilde: Finansdepartementet

Statens *faktiske* lånebehov og forslag om lånefullmakter kan avvike fra finansieringsbehovet som framgår av tabell 3.17. Når det korrigeres for lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet,

men ikke har likviditetseffekt, anslås statens faktiske lånebehov til 25 mrd. kroner i 2016. Det vises til nærmere omtale av statens faktiske lånebehov og forslag om lånefullmakter i kapittel 7.

4 Utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside i perioden 2009-2016

4.1 Innledning

I dette kapitlet presenteres realvekst for politikk-områder i perioden 2009-2016. Beregningene av realvekst gir uttrykk for ressursbruken på utgiftssiden i budsjettet, og viser utviklingen i bevilgningene til politikkområder over tid, korrigert for prisstigning og endret oppgavefordeling. Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting på 4 mrd. kroner er innarbeidet i tallene for 2016.

Endringer i statsbudsjettets utgifter følger både av nye politiske prioriteringer og tidligere vedtak. Enkeltområder kan vise sterk eller svak utgiftsvekst som følge av demografiske endringer

og lovfestede forpliktelser som pensjons- og trygdeutbetalinger.

På enkelte områder kan det over tid være store forbedringer i tjenesteleveranser uten økt ressursbruk. Økt produktivitet vil i mange statlige virksomheter både bidra til at flere tjenester blir produsert, og til økt kvalitet. Denne forbedringen er imidlertid vanskelig å måle. Beregningene viser dermed ikke det fulle resultatet av politikken på området. Videre vil utviklingen i statens utgifter ikke nødvendigvis gi et godt uttrykk for prioriteringen av områder der skatte- og avgiftspolitikken er viktig for rammevilkårene.

Boks 4.1 Rammeoverføringer til kommuneforvaltningen

Flere offentlige velferdsordninger finansieres av kommunene. Dette gjelder blant annet barnehage, grunnskole, primærhelsetilbud og eldreomsorg. Beregningene for de statlige bevilgningene under disse områdene gir ikke et helhetlig uttrykk for den samlede offentlige ressursbruken. Rammetilskuddene til kommuner og fylkeskommuner er ikke fordelt på de enkelte utgiftsformålene.

I perioden er det foretatt større endringer i oppgavefordelingen mellom staten og kommunene/fylkeskommunene, blant annet på samferdselsområdet som del av forvaltningsreformen i 2010. Videre er det innført økonomiske virkemidler som kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter. I den sammenheng ble det overført 5,6 mrd. kroner fra helseforetakene til kommunene fra og med 2012. Ordningen med kommunal medfinansiering ble avvirket i budsjettopplegget for 2015. Det er i beregningene foretatt korreksjoner for disse endringene slik at tallene skal bli sammenlignbare mellom år. Det samme er gjort for kompensasjon for opphevelse av vegfritaket i merverdiavgiftsloven fra 1. januar 2013. Fra 2011 er de øremerkede tilskuddene til barnehager innlemmet i rammetilskuddene til kommunesektoren. Det innebærer at veksten i utgiftene til barnehager under politikkområdet opplæring og barnehager bare inkluderer enkelte mindre statlige øremerkede bevilgninger til barnehager. Skatteetaten overtar skatteoppkrevingen fra kommuneforvaltningen fra og med 2016. Kommunerammen er redusert med 630 mill. kroner som følge av dette. Skattesens andel av samlede inntekter for kommunene/fylkeskommunene har blitt justert i løpet av perioden, noe som reflekteres i de statlige overføringene til kommuneforvaltningen. Disse endringene er det i hovedsak ikke korrigert for i rammeoverføringene til kommuneforvaltningen i beregningene i dette kapitlet. For en samlet omtale av kommuneøkonomien henvises til kap. 3.3 i Nasjonalbudsjettet 2016.

Beregningene tar utgangspunkt i tall fra statsregnskapet, budsjettets stilling for 2015 og forslag til budsjett for 2016. Det er i hovedsak korrigert for endringer i statsbudsjettets inndeling. Bereg-

ningen er basert på statsbudsjettets kapittel- og postinndeling for 2016-budsjettet, jf. nærmere omtale av datagrunnlaget og beregningsmetoden i boks 4.2.

Boks 4.2 Datagrunnlaget for beregningene

Grunnlagsdataene i dette avsnittet er hentet fra offisielle regnskaper, budsjettets stilling for 2015 og forslaget til Gul Bok 2016. For noen bevilgninger har det vært nødvendig å foreta en skjønsmessig gruppering. Lånetransaksjoner er i sin helhet holdt utenfor beregningene.

I perioden har det vært funksjonsendringer mellom departementene, omlegginger i budsjetteringspraksis og omorganiseringer av statlige virksomheter. Det er derfor foretatt flere korreksjoner for at dataene skal bli sammenlignbare mellom år. Det gjelder f.eks. overgang til nettobudsjettering og omdanning av statlige virksomheter. Merverdi-reformen i 2015 innebærer at betaling av merverdiavgift utgiftsføres på et samlekapittel i stedet for under den enkelte utgiftsposten. Berørte kapitler er korrigert bakover i tid ved å trekke ut et tilvarende uttrekk som i 2015 i årene tilbake til 2009. Dette medfører at det for enkelte områder ikke nødvendigvis er samsvar mellom de tallene som er brukt her og de som finnes i andre offisielle dokumenter.

Videre kan det i enkelte tilfeller, på grunn av store overførte beløp mellom budsjettårene, merinntektsfullmakter o.l., gi feil inntrykk å sammenligne budsjettet i ett år med regnskapstall for foregående år.

Alle beløp er oppgitt i nominelle priser. For årene 2009-2014 er det tatt utgangspunkt i regnskapstall, mens 2015-tallene er budsjettets stilling inkludert tilleggsbevilgninger hittil i år. En har for 2015 fordelt virkningen av lønnsoppgjøret for staten våren 2015.

Realveksten er beregnet ved hjelp av prisindekser fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene og Statistisk sentralbyrå, blant annet fra nasjonalregnskapet. Disse prisindeksene er valgt for å gi et best mulig uttrykk for utgiftsveksten på politikkområdene. Prisindeksene som er benyttet i beregningene gjelder for relativt brede grupper som statlig lønn, andre driftsutgifter, investeringer og overføring til kommeforvaltningen og private, og vil således ikke være presise for enkeltområder der lønns- og prisveksten avviker fra andre områder i staten. Tallene for realvekst vil i disse tilfellene ikke gi et fullt ut dekkende uttrykk for ressursinnsatsen de enkelte år målt i faste priser. På områder som har høy kostnadsvekst ut fra høy prisstigning, vil bevilgningene øke sterkere enn det som realveksten isolert sett tilsier.

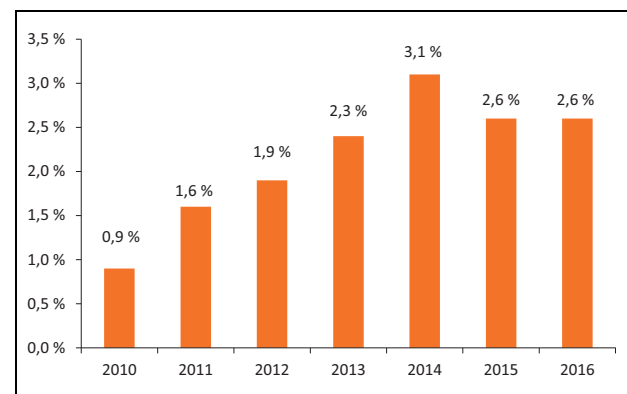
Realveksten er beregnet basert på bruken av innsatsfaktorer i de enkelte statlige virksomheter. Den årlige veksten i statlige virksomheters produktivitet vil dermed ikke være reflektert i realveksten presentert i dette kapitlet.

4.2 Samlet utgiftsvekst for statsbudsjettet

Figur 4.1 viser statsbudsjettets reelle, underliggende utgiftsvekst (medregnet folketrygden) i perioden 2009-2016.

Den forholdsvis lave utgiftsveksten i 2010 må ses i sammenheng med de finanspolitiske tiltakene i 2009 for å motvirke finanskrisen og det markerte tilbakeslaget i internasjonal økonomi. Dette ga et ekstraordinært høyt utgiftsnivå i 2009. På bakgrunn av det høye utgiftsnivået i 2009 ble veksten i statsbudsjettets utgifter lav fra 2009 til 2010.

Den reelle, underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter fra 2015 til 2016 anslås til 2,6 pst., som er lik anslått vekst for 2015.

Figur 4.1 Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet, prosentvis vekst. Regnskap 2009-2014. Anslag på regnskap 2015. Gul Bok 2016

Kilde: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå

4.3 Realvekst i statsbudsjettets utgifter på politikkområder

Tabell 4.1 og figur 4.2 viser årlig realvekst i prosent på politikkområder. Figur 4.3 viser utgiftenes

størrelse i 2016. Tallene er fra statsregnskapet, budsjettets stilling for 2015 og forslag til budsjett for 2016. Folketrygden er holdt utenom og omtales i eget avsnitt 4.4.

Tabell 4.1 Utviklingen i politikkområder 2009–2016. Nominelle tall i mrd. kroner og gjennomsnittlig årlig realvekst

Område	Nominell verdi				Gjennomsnittlig årlig realvekst		
	2009	2013	2015	2016	2009-2013	2013-2016	2015-2016
<i>Internasjonal bistand</i> ¹	22,1	25,5	27,1	27,5	-0,1 %	0,6 %	-1,1 %
<i>Utdanning</i>							
- Statlige bevilgninger opplæring og barnehager	7,8	9,7	11,9	13,0	2,2 %	8,4 %	6,6 %
- Høyere utdanning og fagskoler	38,6	45,7	51,1	53,4	1,1 %	3,4 %	1,7 %
<i>Kulturformål inkl. kirke</i>	8,0	10,6	12,6	12,9	3,5 %	4,6 %	-0,1 %
<i>Rettsvesen og beredskap inkl. Svalbardbudsjettet</i>	19,4	26,2	29,4	30,4	4,1 %	3,2 %	2,1 %
<i>Utlendingsområdet inkl. integrering av innvandrere</i>	9,0	11,3	13,2	14,4	2,6 %	6,2 %	6,8 %
<i>Kommunal og modernisering (uten kommunale rammetilskudd)</i>	12,9	14,9	15,9	17,7	0,8 %	4,1 %	8,5 %
<i>Arbeid og sosiale formål</i>	31,6	33,8	34,8	36,6	-1,9 %	0,8 %	3,8 %
<i>Helse</i>							
- Spesialisthelsetjenesten	94,8	115,9	129,2	135,7	1,5 %	3,4 %	2,3 %
- Andre helseformål	9,1	10,6	13,0	14,3	1,1 %	8,5 %	7,6 %
<i>Barn, familie og likestilling</i>	23,9	26,7	27,8	28,0	0,6 %	0,0 %	-1,3 %
<i>Næringsformål</i>							
- Næring og fiskeri	9,7	10,0	12,2	12,1	-2,9 %	4,6 %	-3,0 %
- Landbruk og mat	15,0	16,9	17,2	17,3	-0,7 %	-1,2 %	-1,9 %
- Olje- og energi ekskl. statlig petroleumsvirksomhet	5,2	6,1	6,2	6,8	0,6 %	1,3 %	5,5 %
<i>Samferdselsformål</i>							
- Veg og jernbaneformål	24,6	37,1	48,3	52,8	7,9 %	10,5 %	6,4 %
- Andre samferdselsformål	4,6	6,0	7,0	7,2	3,3 %	4,3 %	0,0 %
<i>Forsvarsformål</i>	32,3	36,3	37,8	43,6	-0,6 %	4,4 %	13,2 %
<i>Klima og miljø</i> ²	4,5	7,1	8,0	8,6	8,5 %	4,5 %	4,8 %

Tabell 4.1 fortsetter

Område	Nominell verdi				Gjennomsnittlig årlig realvekst		
	2009	2013	2015	2016	2009-2013	2013-2016	2015-2016
<i>Statlig administrasjon, EØS-finansieringsordningene mv.</i>	17,8	19,9	24,2	22,8	-0,7 %	2,7 %	-7,6 %
<i>Rammetilskudd til kommuneforvaltningen</i>	111,2	145,2	163,0	166,8			
<i>Kompensasjon for merverdiavgift til offentlig forvaltning og private</i>	20,5	23,8	26,6	27,7			
<i>Renter på statsgjeld</i>	20,3	12,3	13,0	10,7			
<i>Statlig petroleumsvirksomhet</i>	24,7	33,6	29,0	29,0			

¹ Politikkområdet Internasjonal bistand inkluderer ikke bevilgninger til klima- og skogsatsingen over Klima og miljødepartementet, ODA-godkjente flyktningsutgifter og innskudd av grunnfondskapital i Norfund. Bevilgningene til klima- og skogsatsingen og ODA-godkjente flyktningsutgifter inngår i øvrige politikkområder og tabellen inneholder ikke kapitaltransaksjoner som innskudd av grunnfondskapital.

² Politikkområdet omfatter utgifter til klima- og miljøtiltak på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Kilde: Finansdepartementet

Bevilgningene til *internasjonal bistand* under Utenriksdepartementet har vært om lag reelt uendret i perioden 2009 til 2016. Flyktningsutgifter i Norge og klima- og skogsatsingen under Klima- og miljødepartementet er ikke inkludert i kategorien for internasjonal bistand i tabell 4.1 for å unngå overlapp med øvrige kategorier. Norge rapporterer imidlertid også disse utgiftene som ODA-godkjent bistand i tråd med OECDs kriterier. Bevilgninger til grunnfondskapital i Norfund rapporteres også som ODA-godkjent bistand, men inngår heller ikke i utgiftene i tabell 4.1 siden oversikten ikke inkluderer kapitaltransaksjoner (90-poster).

Statlige bevilgninger til *opplæring og barnehager* gjelder i all hovedsak bevilgninger til grunnopplæring (herunder kvalitetsutvikling og private skoler), statlige øremerkede tilskudd til barnehager og voksenopplæring. Den høye veksten i hele perioden kan i stor grad tilskrives veksten i tiltak for kvalitetsutvikling i grunnopplæringen og fram til 2014 i tilskuddene til private skoler. Veksten i grunnopplæringen ble spesielt sterk etter 2013 blant annet på grunn av økte bevilgninger til videreutdanning for lærere og skoleledere. I tillegg bidrar økte bevilgninger til program for basiskompetanse i arbeidslivet til realveksten fra 2013 fram til 2016. I 2015 og 2016 bidrar økt lærersatsing på 1. til 4. trinn i grunnskolen til å forsterke veksten. Økte bevilgninger til kvalitetsutvikling i barnehagen gir sterkere vekst i alle årene 2014, 2015 og 2016.

Høyere utdanning og fagskoler består i hovedsak av bevilgninger til universiteter, høyskoler, fagskoler og forskningsbevilgninger under Kunnskapsdepartementet. Utgiftene til høyere utdanning utenom forskning har hatt en gjennomsnittlig vekst på 1,0 pst. per år i perioden 2009-2013. I perioden 2013 til 2016 utgjør den gjennomsnittlige årlige veksten i utdanning uten forskning 2,8 pst. Veksten trekkes ned av en reell nedgang i støtten fra Statens lånekasse for utdanning. Regjeringens forslag til endringer i stipender fra Statens lånekasse, hovedsakelig i grunnstipendordningen, reduserer veksten utenom forskning fra 2014. Tilskudd til EUs utdannings- og ungdomsprogrammer bidrar isolert sett til sterkere realvekst fra 2015 til 2016. Under Kunnskapsdepartementet økes bevilgningene til EUs rammeprogram for forskning vesentlig fra 2014 til 2015. NIFU publiserer årlig en oversikt over nivået på de samlede bevilgningene til forskning og utvikling (FoU) på statsbudsjettet og utviklingen over tid, jf. omtale i avsnitt 4.5.

Innenfor området *kirke og kultur* har veksten i utgiftene variert mye fra år til år. Den gjennomsnittlige årlige veksten i perioden 2009 til 2013 har vært på 3,5 pst. Fra 2013 til 2016 forventes bevilgningene til kirke og kultur gjennomsnittlig å vokse med 4,6 pst. Bevilgningene til kultur inklusiv kirke forventes å bli om lag reelt uendret fra 2015 til 2016. Regjeringen gjennomførte gradvis en omlegging til ny tippenøkkel fram til 2015. Fra 2015 inntektsføres ikke lenger en andel av tippe-

overskuddet fra Norsk Tipping på statsbudsjettet. Overskuddet fordeles nå i sin helhet til kultur-, idretts- og frivillighetsformål utenfor statsbudsjettet. I tabell 4.1 er tallene justert slik at realveksten ikke påvirkes av omlegningen av tippenøkkelen.

Rettsvesen og beredskap er trappet kraftig opp i perioden 2009 til 2013 med en gjennomsnittlig årlig vekst på 4,1 pst. Den kraftige veksten skyldes blant annet investeringer i landsdekkende Nødnett og bemanningsøkninger i politiet. I 2014 var det 1 100 flere politiårsverk i etaten enn i 2009. Regjeringen viderefører denne utviklingen og legger til rette for bemanningsøkning i politiet på om lag 350 årsverk i hvert av årene 2015 og 2016. Til sammen øker det høye nivået på bevilgningene til rettsvesen og beredskap gjennomsnittlig med 3,2 pst. årlig fra 2013 til 2016.

Veksten i bevilgningene under *utlendingsområdet* som omfatter Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda samt integrering av innvandrere, varierer sterkt fra år til år som følge av variasjoner i tilstrømningen av asylsøkere og flyktninger. Det er først og fremst bevilgningene til integreringstilskudd til flyktninger som har holdt den gjennomsnittlige veksten oppe i perioden. Selv om en i budsjettforslaget for 2016 legger til grunn lavere utgifter i Utlendingsdirektoratet i 2016 enn i 2015, bidrar en reell vekst på 12,0 pst. i bevilgningene til integrering av innvandrere til at det samlede politikkområdet vokser med 6,8 pst. fra 2015 til 2016.

Området *kommunal og modernisering* omfatter tjenesteyting fra statlige fellestjenester, støtte til politiske partier og Sametinget, valgutgifter, Datailsynet, Personvernemnda, statens eiendomsforvaltning, statens IKT-politikk, Fylkesmannsembetene, regional utvikling, Kartverket samt bolig- og bomiljøtiltak inkludert Husbanken og bostøtte. Statlig byggeaktivitet og Statsbygg er også inkludert i denne gruppen. Grunnet igangsettelse og avslutning av byggeprosjekter vil utgiftene til statlig byggevirksomhet kunne variere betydelig mellom enkelte år. Tilskudd til regional utvikling og forventet utbetaling av bostøtte reduseres fra 2015 til 2016. Samlet øker det reelle bevilgningsnivået på politikkområdet med 8,5 prosent fra 2015 til 2016. Den sterke bevilgningsøkningen kan i sin helhet tilskrives økte bevilgninger til Statsbygg og bygg utenfor den statlige husleieordningen.

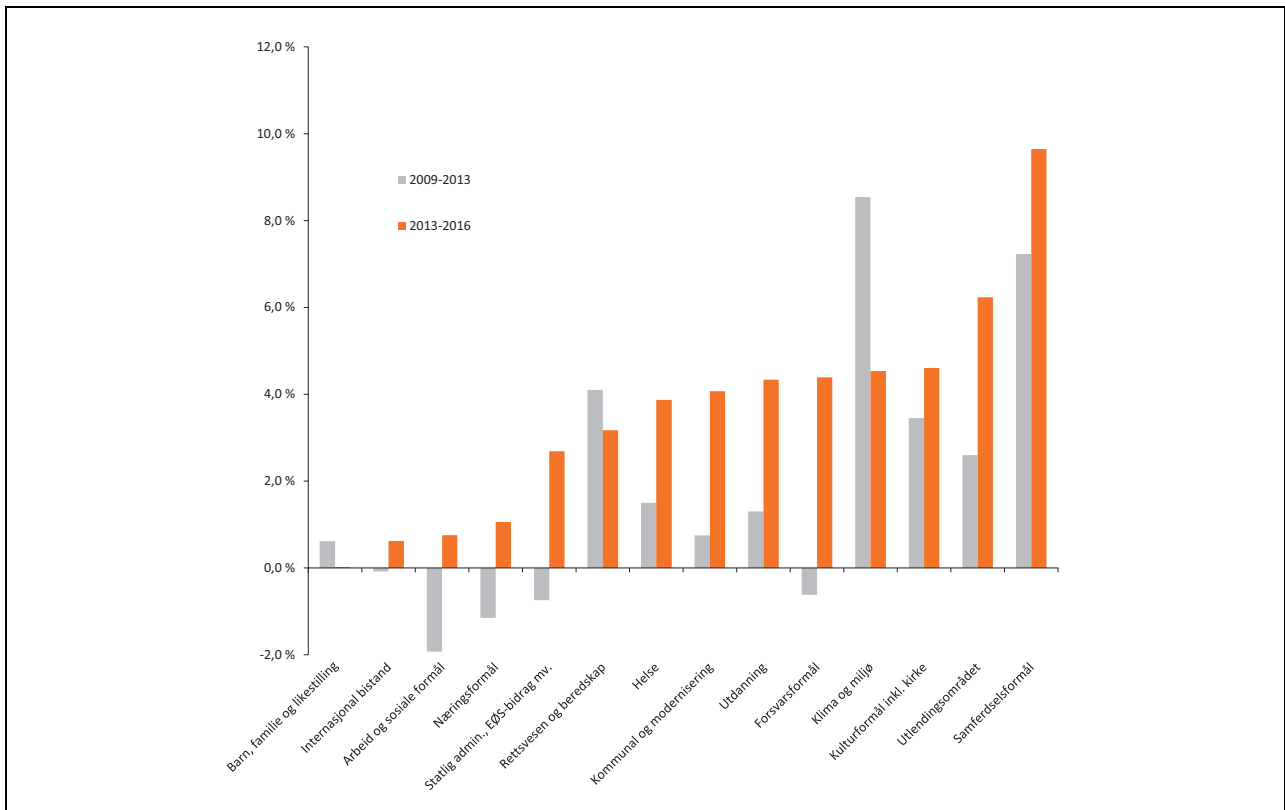
Politikkområdet *arbeid og sosiale formål* har vist en reell nedgang i bevilgningsnivået gjennom perioden 2009 til 2013, men har samlet sett økt fra 2013 til 2016. Nedgangen fram til 2013 kan dels

forklares ved at det første delprosjektet av IKT-moderniseringen i Arbeids- og velferdsetaten ble faset ut, noe som innebærer reduserte utgifter helt fram til 2015. Når økningen blir på hele 3,8 pst. fra 2015 til 2016 skyldes det hovedsakelig to forhold. Regjeringen foreslår en vesentlig opptrapping av arbeidsmarkedstiltak for å møte nedgangskonjunkturen. Samtidig forventes tilskuddet til Statens pensjonskasse å øke fra 2015 til 2016.

Bevilgningene til *spesialisthelsetjenesten* har økt reelt med 1,5 pst. i årlig gjennomsnitt i perioden 2009 til 2013. Den årlige reelle veksten er anslått til 3,4 pst. fra 2013 til 2016, og 2,3 pst. fra 2015 til 2016. Tallene omfatter også bevilgninger til investeringslån, som helseforetakene tilbakebetaler over tid. Disse bevilgningene svinger mye fra år til år, blant annet avhengig av framdriften i tidligere igangsatte prosjekter. Dersom man ser bort fra investeringslån, har den gjennomsnittlige veksten vært 1,4 pst. i årlig gjennomsnitt fra 2009 til 2013. Veksten fra 2013 til 2016 er da i gjennomsnitt 3,8 pst, og fra 2015 til 2016 2,0 pst.

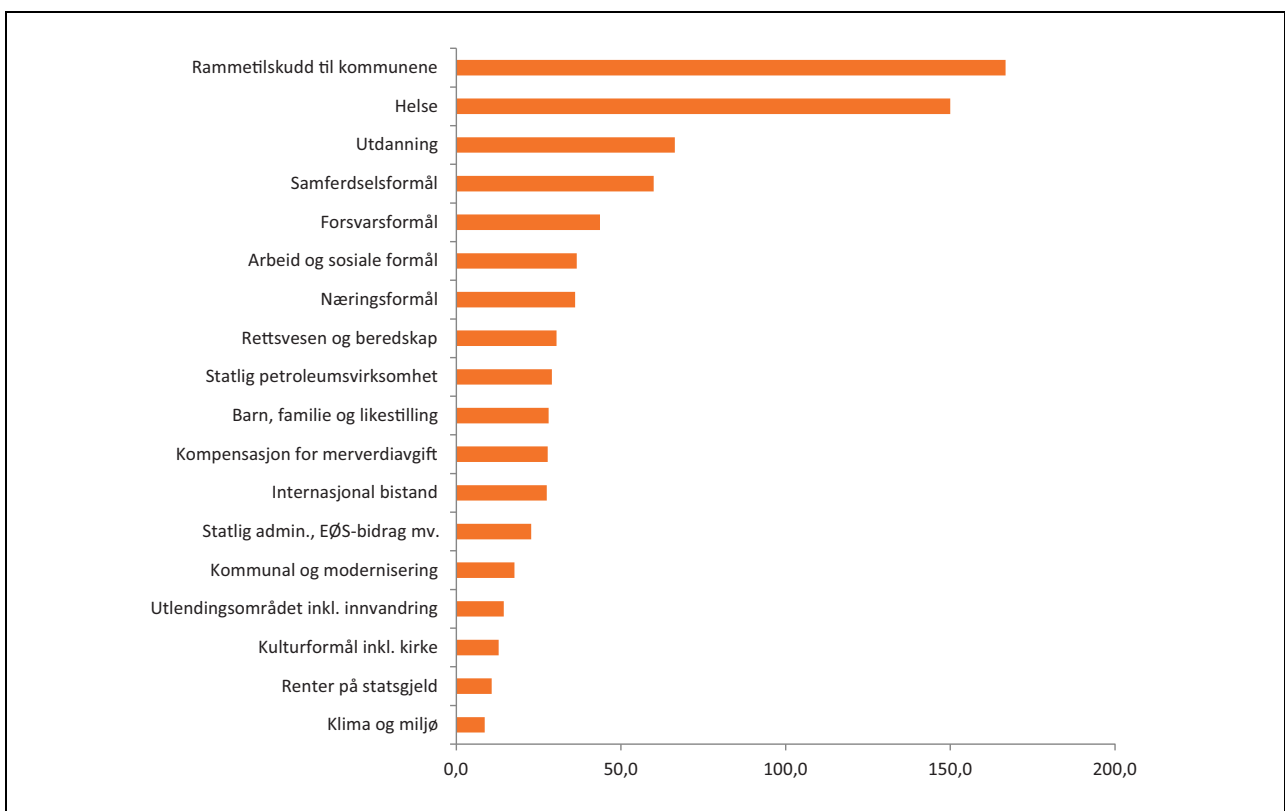
Tilbakebetaling av driftskreditter til statsbudsjettet og avdrag på investeringslån er fratrukket de samlede utgiftene. Veksten er korrigert for endret ansvarsfordeling mellom sykehusene og kommuneforvaltningen i forbindelse med Samhandlingsreformen i 2012, og avviklingen av ordningen med kommunal medfinansiering i 2015. Samtidig er bevilgningen i 2009 på 7,3 mrd. kroner for å dekke opparbeidede driftskreditter i perioden 2002 til 2008 holdt utenfor beregningene. Helseforetakene har overtatt ansvaret for finansieringen av enkelte legemidler fra folketrygden i både 2014 og 2016, og det er korrigert for dette i realvekstberegningene.

Området *helse* består, i tillegg til utgifter til spesialisthelsetjenesten (sykehusdrift), av tiltak for folkehelsen, helseforvaltning, støtte til helse- og omsorgstjenester i kommunene, tannhelse og oppbygging av kunnskap og kompetanse innen området. Det har i perioden 2009 til 2013 vært en gjennomsnittlig årlig reell vekst på 1,1 pst. til *helsetgifter utenom spesialisthelsetjenesten*. I perioden 2013 til 2016 forventes en gjennomsnittlig vekst på 8,5 pst. reelt. Bakgrunn for den sterke veksten er i stor grad en satsing på omsorgssektoren i kommunene gjennom øremerkede tilskudd. Viktig i denne sammenheng er en sterk økning i investeringstilskuddet til sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene.

Figur 4.2 Årlig gjennomsnittlig realvekst på politikkområder i perioden 2009-2013 og fra 2013 til 2016

Kilde: Finansdepartementet

Figur 4.3 Statsbudsjettets utgifter i 2016, mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet

Området *barn, familie og likestilling* omfatter barne- og familievern, barnetrygd og kontantstøtte og tiltak på likestillings- og forbrukerområdet. Utgiftene har gjennomsnittlig økt med 0,6 pst. fra 2009 til 2013. Det er først og fremst bevilgningene til refusjon av kommunale utgifter til barnevernstiltak for enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger som har bidratt til vekst. Satsene for barnetrygd er holdt nominelt uendret i perioden. Det innebærer en reell nedgang i utbetalt barnetrygd. Utbetalt samlet kontantstøtte til småbarnsforeldre ble i perioden 2009 til 2013 redusert med gjennomsnittlig 7 pst. per år, men vokste i 2014 og 2015. Kontantstøttebevilgningen reduseres fra 2015 til 2016 fordi det forventes at økningen i antall barnehageplasser i 2015 og mer fleksibelt opptak vil redusere bruken av kontantstøtte i 2016. Samlet sett forventes realnedgangen fra 2015 til 2016 å bli på 1,3 pst. på området barn, familie og likestilling.

Området *næring og fisk* reduseres reelt fra 2015 til 2016 på grunn av reduserte vederlag til kommunene fra oppdrettstillatelser og en engangs kapitaltilførsel til Store Norske Spitsbergen Kulkompani i 2015. Dette mer enn oppveier økte bevilgninger til forskning og innovasjon.

Området *landbruk og mat* gjelder i hovedsak bevilgninger i forbindelse med jordbruksavtalen. Den årlige realveksten i budsjettstøtten over jordbruksavtalen har lenge vært negativ, noe som blant annet må ses i sammenheng med reduksjonen av antall næringsdrivende. Støtten per bruk og per årsverk har imidlertid økt de senere årene. Jordbrukspolitikken føres med flere virkemidler enn de direkte tilskuddene. Målprisene og jordbruksfradraget er økt vesentlig de senere årene. I perioden 2009-2015 har antall årsverk i jordbruket blitt redusert med i overkant av 2 pst. per år. I samme periode har jordbruksavtalen lagt til rette for en nominell inntektsvekst på om lag 48 pst. per årsverk.

Området *olje og energi (eksklusiv statlig petroleumsvirksomhet)* inkluderer oljeadministrasjon som Oljedirektoratet og Petoro AS, Norges vassdrags- og energidirektorat, Enovas satsing på energi- og klimateknologi, overføring til Norges forskningsråd og tiltak for å fremme CO₂-håndtering.

Utgiftene til *samferdsel* har samlet sett økt i gjennomsnitt med vel 7 pst. per år i perioden 2009-2013. Oppfølging av Nasjonal transportplan 2010-2019 bidrar særlig til økte utgifter til veg og jernbane i perioden. Den gjennomsnittlig årlige realveksten for *veg- og jernbaneområdet* er på knapt 8 pst. i denne perioden. Bevilgningsøkningen til

vegformål i 2013 som gjelder kompensasjon for opphevelsen av veifritaket i merverdiavgiftsloven fra 1. januar 2013, er korrigert for i beregningene. Det er også korrigert for oppgaveendringer i forbindelse med forvaltningsreformen der fylkeskommunene fra og med 2010 overtok ansvaret for en del av det statlige vegnettet. Veg- og jernbanebevilgningene er anslått gjennomsnittlig å øke med 10,5 pst. årlig fra 2013 til 2016. Den årlige veksten i *andre samferdselsformål* enn veg og jernbane har gjennomsnittlig vært på 3,3 pst. fra 2009 til 2013. Den gjennomsnittlige årlige veksten fra 2013 til 2016 for samme formål er anslått til 4,3 pst.

Utgiftene til *forsvarsformål* har i perioden 2009-2013 hatt en årlig reduksjon 0,6 pst. i gjennomsnitt. En har da korrigert for innføring av bruttobudsjettering av Forsvarsbygg fra 2011. Utgifter til redningshelikopter som i hovedsak dekkes av Justis- og beredskapsdepartementet er holdt utenfor forsvarsformål og ført under rettsvesen og beredskap. Utgiftene til forsvarsformål anslås gjennomsnittlig å øke med knapt 4,4 pst. fra 2013 til 2016. Økningen skyldes i hovedsak økte bevilgninger til kampflyanskaffelsen med baseløsning. Bevilgningsveksten på om lag 13 pst. fra 2015 til 2016 skyldes forskyvning av utgifter til kampflyanskaffelsen fra 2015 til 2016, økte utgifter til kampflyanskaffelsen og vekst i blant annet operativ aktivitet og vedlikehold.

Utgifter til politikkområdet *klima- og miljø* omfatter tiltak under Klima- og miljødepartementet. Utgifter til klima- og miljøtiltak under andre departementer er ikke med. Utgiftene i denne kategorien gir derfor ikke et fullstendig uttrykk for de samlede politiske prioriteringene av klima og miljø. Miljøpolitikken føres dessuten i stor grad ved hjelp av skatter, avgifter og reguleringer. Det har vært en betydelig vekst i bevilgningene til Klima- og miljødepartementet fram til 2013. Hovedforklaringen ligger i en økning til klima- og skogsatsingen fra 0,9 mrd. kroner i 2009 til 2,2 mrd. i 2013. I denne perioden har utgiftene til formålet vokst reelt med 21,5 pst. gjennomsnittlig per år. Fra 2013 til 2016 forventes den internasjonale klima- og skogsatsingen å vokse reelt med 9,0 pst. i gjennomsnitt per år.

Politikkområdet *statlig administrasjon, EØS-finansieringsordningene mv.* omfatter i hovedsak utgifter til Kongehuset, Stortinget, Regjeringen, administrasjonen av departementene og deler av budsjettene til Utenriksdepartementet og Finansdepartementet som har karakter av fellesadministrasjon, herunder EØS-finansieringsordningene. I perioden 2009-2013 ble utgiftene til kategorien

redusert med en gjennomsnittlig årlig rate på 0,7 pst. Fra 2013 til 2016 økte utgiftene gjennomsnittlig med 2,7 pst. pr. år. Dette må særlig ses i lys av at utgiftene til EØS-finansieringsordningene økte fra 1,8 mrd. kroner i 2013 til 2,4 mrd. kroner i 2016. I tillegg bidrar byggeprosjekter under Stortinget til realvekst fra 2013 til 2016. Utgifter til EØS-finansieringsordningen nådde i 2015 en topp på 4,5 mrd. kroner. Reduksjonen til 2,4 mrd. kroner i 2016 forklarer realnedgangen på politikkområdet samlet sett på 7,6 pst fra 2015 til 2016. Reduksjonen skyldes at mange av programmene innenfor gjeldende avtaleperiode er i avslutningsfasen. En har i beregningene tatt hensyn til at staten overtar skatteoppkreverfunksjonen fra kommunene i 2016.

I tabellen framkommer tall for *rammetilskuddene til kommuner og fylkeskommuner*. Etersom rammetilskudd kun er én av flere finansieringskilder for kommuner og fylkeskommuner, er det ikke beregnet realvekst for dette området. Videre kan rammetilskuddene endres betydelig mellom år som følge av innlemming av øremerkede tilskudd og fastsettelsen av skattørene for kommunene og fylkeskommunene. Det er i tabell 4.1 korrigert for store reformer som påvirker nivået på rammetilskuddene. De viktigste er forvaltningsreformen i 2010, som ga fylkeskommunene et større ansvar for veinettet i Norge, og Samhandlingsreformen i 2012 som bl.a. innførte kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten. Kommunal medfinansiering ble avvirket i 2015. Det er korrigert for at staten overtar skatteinnkrevingen fra kommuneforvaltningen i 2016. Når en beregner den samlede underliggende realveksten i statsbudsjettet medregnet folketrygden korrigeres ofte de kommunale rammetilskuddene for skatteendringer som påvirker veksten i kommuneforvaltningens økonomi. Det er ikke korrigert for endringer i skattereglene i tabell 4.1. Blant annet må den moderate veksten i rammetilskuddene fra 2015 til 2016 ses på bakgrunn av økte kommunale skattører i 2016. Kommuneøkonomien omtales utførlig i den årlige kommuneproposisjonen og av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Det gis årlig et betydelig beløp i *kompensasjon for merverdiavgift* til kommuner, statlige virksomheter og private. I tabell 4.1 er ikke disse bevilningene fordelt på formål.

Utgiftene til *renter av statsgjelden* varierer dels som følge av statens lånestrategi og endringer i

rentenivået. Bevilgningene er et resultat av tekniske forutsetninger om låneopptak og renteutviklingen mer enn prioriteringer i budsjettet. I Norge dekkes også det oljekorrigerede underskuddet av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettets renteutgifter er dermed uavhengig av den oljekorrigerede balansen på statsbudsjettet.

Statlig petroleumsvirksomheten omfatter utgifter til statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utgifter i forbindelse med disponering av innretninger på kontinentalsokkelen. Utgiftene til petroleumsvirksomheten varierer til dels betydelig mellom år. Det er særlig investeringsutgiftene som varierer mye.

4.4 Utgiftsutviklingen i folketrygden - realvekst

Tabell 4.2 viser realveksten i folketrygdens utgifter i faste 2016-kroner og i pst. Utgiftsformålene er delt inn etter stønadstype, jf. fotnote til tabellen. Dagpenger mv. er ikke inkludert i tabellen. Beløpene for perioden 2009–2014 er basert på regnskapstall, mens beløpene for 2015 og 2016 er anslag på regnskap. For 2016 brukes utgiftsanslag som følger av regelverk vedtatt av Stortinget. Dette innebærer bl.a. at Regjeringens forslag om å øke grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister fra 1. september 2016 ikke er hensyntatt i tabellen.

For sykepenger og foreldrepenger framkommer realveksten ved at utgiftene justeres for lønnsutviklingen. Utgiftene til arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, alderspensjon, enslige forsørger og etterlatte justeres for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G). Andre helseformål er justert med dels konsumprisindeksen og dels lønnsvekst. For medisiner er det lagt til grunn at den observerte prisstigningen motsvares av en kvalitetsforbedring, slik at de nominelle tallene gir et dekkende uttrykk for realveksten. Hjelpemidler og øvrige stønader er justert med konsumprisindeksen.

Tabellen illustrerer blant annet endringer i sykepengeutgiftene som følge av endringer i fraværstilbøyeligheten og antall sysselsatte. Økningen i utgiftene til alderspensjon skyldes økning i antall pensjonister og økt poengopptjening. For uføretrygd og andre stønader illustrerer tallene hovedsakelig endringer i antall mottakere.

Tabell 4.2 Utviklingen i folketrygdens utgifter etter stønadstype 2009-2016. Realvekst i mill. 2016-kroner¹.

Stønadstyper:	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Sykepenges</i>	45 830	42 150	40 580	38 990	39 530	40 150	40 290	40 450
vekst i mill. kroner	4 630	-3 680	-1 570	-1 590	540	620	140	160
vekst i prosent	11,2	-8,0	-3,7	-3,9	1,4	1,6	0,3	0,4
<i>Arbeidsavklaringspenger</i>	38 610	41 330	42 410	40 640	39 390	36 980	35 370	34 540
vekst i mill. kroner	3 640	2 720	1 080	-1 770	-1 250	-2 410	-1 610	-830
vekst i prosent	10,4	7,0	2,6	-4,2	-3,1	-6,1	-4,4	-2,3
<i>Uføretrygd</i>	75 590	76 440	77 120	78 690	77 880	77 640	78 490	78 700
vekst i mill. kroner	250	850	680	1 570	-810	-240	850	210
vekst i prosent	0,3	1,1	0,9	2,0	-1,0	-0,3	1,1	0,3
<i>Alderspensjon</i>	144 050	148 960	159 630	170 490	179 680	188 620	195 820	201 780
vekst i mill. kroner	3 880	4 910	10 670	10 860	9 190	8 940	7 200	5 960
vekst i prosent	2,8	3,4	7,2	6,8	5,4	5,0	3,8	3,0
<i>Enslige forsørgere og etterlatte</i>	7 540	7 330	7 040	6 690	6 480	6 030	5 770	5 520
vekst i mill. kroner	-160	-210	-290	-350	-210	-450	-260	-250
vekst i prosent	-2,1	-2,8	-4,0	-5,0	-3,1	-6,9	-4,3	-4,3
<i>Foreldrepenger</i>	17 600	18 160	18 560	18 560	18 600	19 290	19 980	20 330
vekst i mill. kroner	1 240	560	400	0	40	690	690	350
vekst i prosent	7,6	3,2	2,2	0,0	0,2	3,7	3,6	1,8
<i>Medisiner og hjelpemidler</i>	15 820	16 510	15 990	16 380	16 320	17 570	18 710	20 200
vekst i mill. kroner	80	690	-520	390	-60	1 250	1 140	1 490
vekst i prosent	0,5	4,4	-3,1	2,4	-0,4	7,7	6,5	8,0
<i>Andre helseformål</i>	14 380	14 960	15 200	15 610	15 860	16 500	16 830	17 220
vekst i mill. kroner	750	580	240	410	250	640	330	390
vekst i prosent	5,5	4,0	1,6	2,7	1,6	4,0	2,0	2,3
<i>Øvrige stønader</i>	4 100	4 060	4 060	4 050	3 990	3 930	3 840	3 820
vekst i mill. kroner	60	-40	0	-10	-60	-60	-90	-20
vekst i prosent	1,5	-1,0	0,0	-0,2	-1,5	-1,5	-2,3	-0,5
Sum:	363 520	369 900	380 590	390 100	397 730	406 710	415 100	422 560
vekst i mill. kroner	14 370	6 380	10 690	9 510	7 630	8 980	8 390	7 460
vekst i prosent	4,1	1,8	2,9	2,5	2,0	2,3	2,1	1,8

¹ Sykepenges omfatter kap. 2650 unntatt tilretteleggingstilskudd. Arbeidsavklaringspenger omfatter kap. 2651 unntatt legeerklæringer. Uførepensjon/uføretrygd omfatter kap. 2655 unntatt menerstatning ved yrkesskade og tidsbegrenset uførestønad. Alderspensjon omfatter kap. 2670. Enslige forsørgere og etterlatte omfatter kap. 2680 Etterlatte og kap. 2620 Stønad til enslig mor eller far. Bidragsforskott på kap. 2620 post 76 er korrigert for inntekter fra bidragspliktige. Foreldrepenger omfatter kap. 2530. Medisiner og hjelpemidler omfatter kap. 2751 (medisinsk forbruksmaterieell og blåreseptmedisiner), deler av kap. 2752 (refusjon egenbetaling blåreseptmedisiner) og de hjelpemiddelrelaterte postene på kap. 2661. Andre helseformål omfatter programområde 30 Stønad ved helsetjenester, unntatt ovennevnte utgifter under kap. 2751 og kap. 2752. Øvrige stønader omfatter de resterende stønadsordningene under programområde 29 Sosiale formål (bl.a. grunn- og hjelpestønad). Det er korrigert for større tekniske endringer i perioden. F.eks. er utgiftene til uførepensjon i 2014 og tidligere år justert slik at de er sammenlignbare med bruttoutgiftene til ny uføretrygd fra 2015.

Samlet sett har det vært en realvekst i folketrygdens utgifter hvert år siden 2009. Utgiftsveksten i disse rettighetsbaserte ordningene har begrenset handlingsrommet i budsjettpolitikken i betydelig grad, og det forventes at dette vil gjelde også i de kommende årene. Framskrivninger av folketrygdens utgifter utenom dagpenger mv. viser en utgiftsvekst på om lag 11 mrd. kroner hvert år i treårsperioden 2017-2019, tilsvarende en samlet vekst på 32 mrd. kroner, jf. omtale av flerårige budsjettkonsekvenser i kap. 5. Veksten framover drives hovedsakelig av økte utgifter til alderspensjon.

Hovedtrekkene i utviklingen som ligger til grunn for tabellen, er:

Sykepenger

Etter en betydelig økning i det trygdefinansierte sykefraværet i 2009 og foregående år, ble fraværet lavere i 2010 og de påfølgende to årene. Fra 2013 har det trygdefinansierte fraværet per sysselsatt holdt seg relativt stabilt. For 2015 og 2016 legges det til grunn nullvekst. Veksten i sykepengeutgiftene påvirkes også av endringer i sysselsettingen. Den underliggende sysselsettingsveksten har vært positiv i hele perioden utenom en svak nedgang i 2009 og 2010. I 2015 og 2016 anslås realveksten i folketrygdens sykepengeutgifter til hhv. 0,3 pst. og 0,4 pst.

Arbeidsavklaringspenger

1. mars 2010 ble rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad slått sammen under betegnelsen arbeidsavklaringspenger. I 2010 økte utgiftene med 7,0 pst. Veksten antas å være knyttet til overgangen til nytt regelverk. I 2011 flatet veksten noe ut, og fra 2012 fram til 2015 har det vært en årlig nedgang i utgiftene som følge av færre mottakere av arbeidsavklaringspenger. For 2016 ventes en fortsatt nedgang i antall mottakere av arbeidsavklaringspenger. I 2015 og 2016 anslås realveksten i folketrygdens utgifter til arbeidsavklaringspenger til hhv. -4,4 pst. og -2,3 pst.

Uførepensjon/uføretrygd

Utgiftene til varig uførepensjon følger i stor grad utviklingen i antall mottakere. Realveksten i 2010 og 2011 er i tråd med den demografiske utviklingen i befolkningen. I 2012 var det høy overgang til uførepensjon fra arbeidsavklaringspenger. Det

har sammenheng med at mange tidligere mottakere av tidsbegrenset uførestønad fikk innvilget varig uførepensjon i 2012. I 2013 falt antall mottakere av uførepensjon noe da mange uføre nådde pensjonsalder. Dette ble etterfulgt økning i antall mottakere av uføretrygd i 2014 og inn i 2015 som har sammenheng med høy tilgang til uføretrygd fra arbeidsavklaringspenger. I 2016 forventes en noe svakere vekst i antall mottakere. I 2015 og 2016 anslås realveksten i folketrygdens utgifter til uføretrygd til hhv. 1,1 og 0,3 pst.

Alderspensjon

Fra 2011 ble det mulig å ta ut alderspensjon fra fylte 62 år, mot 67 år tidligere. Mange valgte å ta ut alderspensjon før fylte 67 år, og dette bidro til at utgiftene til alderspensjon økte betydelig fra 2011 og de påfølgende årene. Den årlige veksten i antall alderspensjonister under 67 år har vært avtakende, og ventes etter hvert å flate ut.

Enslige forsørgere og etterlatte

Utgiftene til enslige forsørgere og etterlatte har vært reelt avtakende i hele perioden. Nedgangen kan ha sammenheng både med den positive utviklingen på arbeidsmarkedet og økt barnehagedekning. Andelen mottakere med redusert overgangsstønad som følge av arbeidsinntekt, har økt gjennom hele perioden. Innstramminger i regelverket for overgangsstønad har også bidratt til reduserte utgifter i perioden 2012 til 2014. Utgiftene til etterlattepensjoner har falt, bl.a. som følge av økt yrkesdeltakelse blant kvinner. For 2015 og 2016 anslås en samlet nedgang i folketrygdens utgifter til enslige forsørgere og etterlatte på 4,3 pst. hvert år.

Foreldrepenger

Det har vært realvekst i utgiftene til foreldrepenger gjennom hele perioden med unntak av 2012. Dette skyldes blant annet flere utvidelser av foreldrepengeordningen, økt yrkesdeltakelse blant mødre som har gitt flere rett til foreldrepenger, og at økt uttak blant fedre har gitt høyere gjennomsnittlig utbetalingsgrunnlag. Opptjeningsgrunnlaget for foreldre, og dermed også utbetalingene per familie, har også økt mer enn den generelle lønnsveksten. Det forventes at utgiftene til foreldrepenger vil øke reelt med 3,6 pst. i 2015 og 1,8 pst. i 2016.

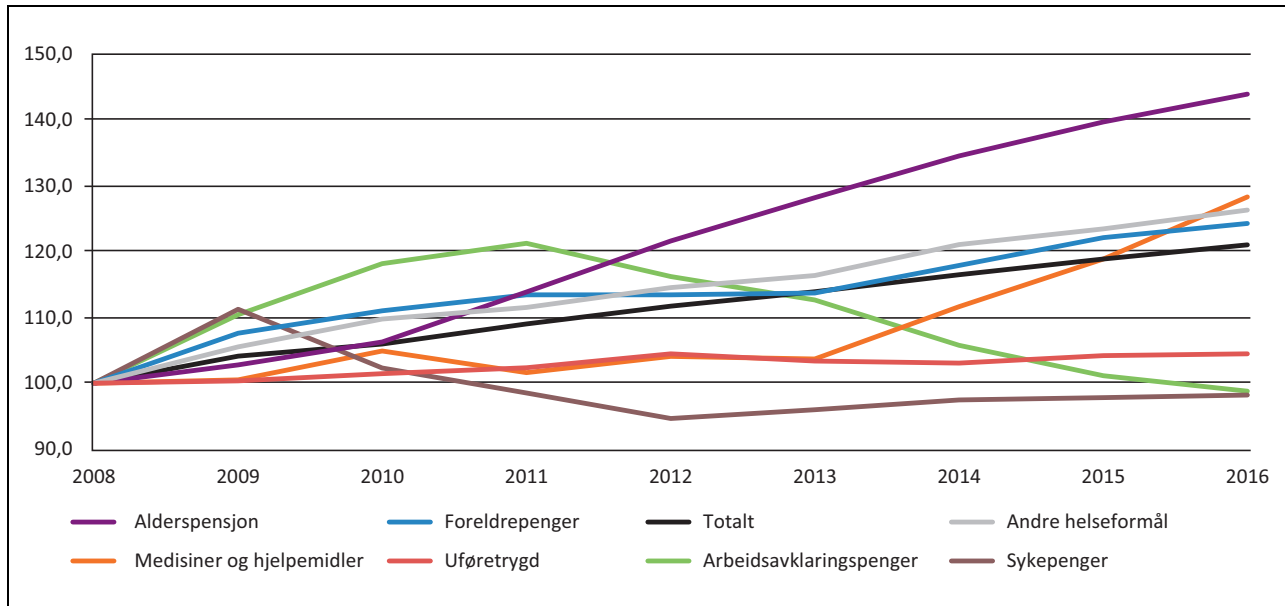
Medisiner og hjelpemidler

Ulike prisregulerende tiltak har bidratt til å dempe veksten i utgiftene til legemidler i perioden. Blant annet har årlig maksimalprisregulering av reseptpliktige legemidler og trinnprismodellen for generiske legemidler gitt innsparinger. Fra 2014 har en svekket norsk krone gitt merutgifter ved maksimalprisreguleringen. Det anslås at utgiftene til medisiner og hjelpemidler øker med 8 pst. fra

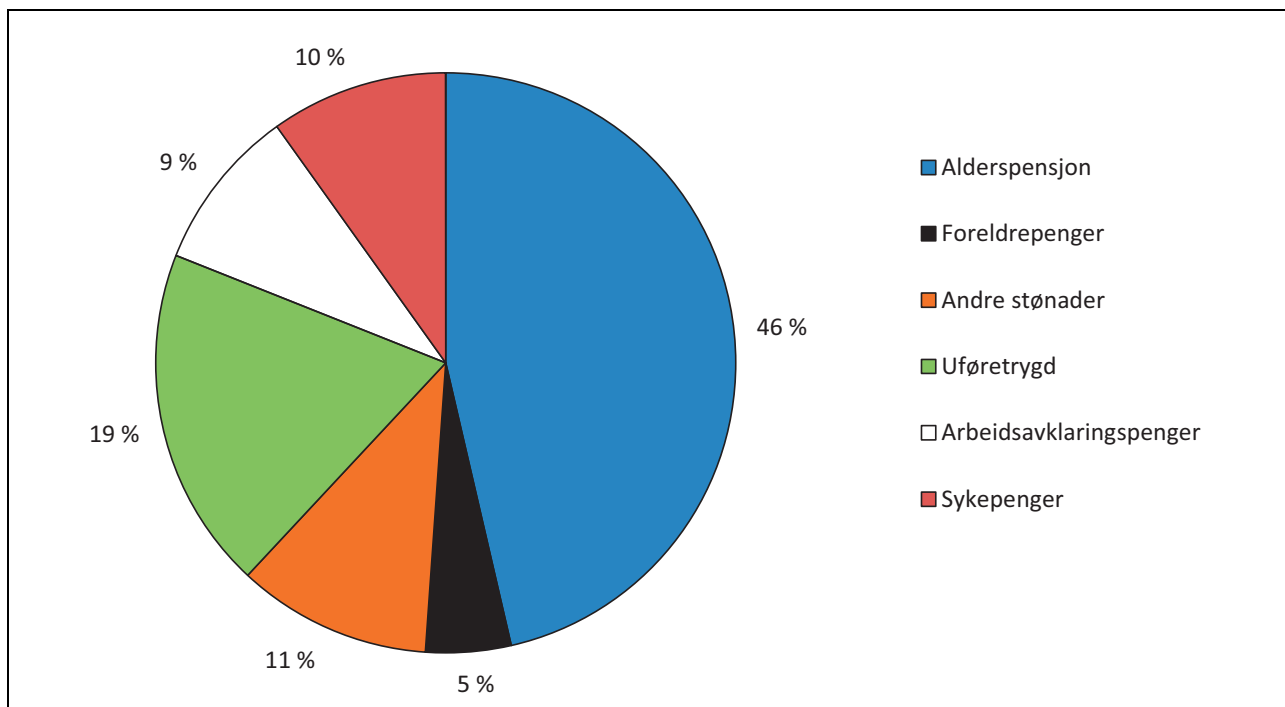
2015 til 2016, i hovedsak grunnet forventet underliggende volumvekst.

Andre helseformål

Utgiftene til andre helseformål har økt gjennom perioden, men vekstraten har variert. Veksten er særlig knyttet til refusjon for legetjenester og tannlegehjelp og egenandelstak 1. Det anslås en realvekst på 2,3 pst. i utgiftene til andre helseformål fra 2015 til 2016.

Figur 4.4 Realvekst i utgiftene til utvalgte formål 2008-2016. Indeksert slik at 2008=100.

Figur 4.5 Andel av regnskapsførte utgifter til folketrygden i 2014 (2016-kroner)

4.5 Utvikling i bevilgninger til forskning over statsbudsjettet

Kunnskapsdepartementets foreløpige anslag til samlede bevilgninger til forskning og utvikling på 32,5 mrd. kroner i 2016. Det utgjør 1,01 pst. av anslått BNP i 2016. Realveksten fra 2015 til 2016 er anslått til 4,1 pst. Den offentlige innsatsen til forskning og utvikling er på 35,2 mrd. kroner når Skattefunn inkluderes. Dette utgjør 1,09 pst. av anslått BNP i 2016.

Bevilgningene til forskning og utvikling øker nominelt med 2,1 mrd. kroner fra 2015, jf. tabellen nedenfor. Økningen fordeler seg over mange departementers budsjetter. En stor del av økningen er over Kunnskapsdepartementets budsjett, og skal blant annet gå til nye rekrutteringsstillin-

ger, forskningsinfrastruktur og stimuleringsiltak for deltakelse i Horisont 2020. Videre foreslås det betydelig økte midler til næringsrettet forskning.

For perioden 2010-2014 viser utviklingen i bevilgninger til forskning og utvikling over statsbudsjettet en realvekst på 8,5 pst. uten Skattefunn. Det tilsvarer en gjennomsnittlig årlig realvekst på 2,1 pst. Realveksten fra 2014 til 2015 er på 4,1 pst.

Tabellen nedenfor viser overslaget over bevilgningene til FoU over statsbudsjettet fordelt på departement. Tallene er usikre. De foreløpige anslagene for 2016 tar utgangspunkt i statsbudsjettanalysen for 2015 fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU). NIFU vil legge fram endelige tall for FoU-bevilgningene i juni 2016.

Tabell 4.3 Bevilgninger til FoU over statsbudsjettet fordelt på departement. Mill. kroner.

Departement	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Endring 2015-2016
Arbeids- og sosialdepartementet	257	257	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	166	144	-22
Finansdepartementet	124	125	1
Forsvarsdepartementet	1 100	1 130	30
Helse- og omsorgsdepartementet	4 355	4 574	219
Justis- og beredskapsdepartementet	77	78	1
Klima- og miljødepartementet	827	830	3
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	772	1 073	301
Kulturdepartementet	180	190	10
Kunnskapsdepartementet	15 097	16 210	1 113
Landbruks- og matdepartementet	649	659	10
Nærings- og fiskeridepartementet	3 688	3 883	195
Olje- og energidepartementet	873	1 008	135
Samferdselsdepartementet	291	306	15
Statsbankene	443	523	80
Utenriksdepartementet	1 547	1 557	10
Totalt	30 446	32 547	2 101

5 Flerårige budsjettkonsekvenser 2017-2019

5.1 Bakgrunn

Framskrivningene for perioden 2017-2019 skal gi et nøkternt og realistisk bilde av de framtidige budsjettkonsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016.

Hensikten med framskrivningene er å legge til rette for en realistisk prioritering i tråd med politiske målsettinger og økonomiske utsikter. Sammen med forventet utvikling i skatte- og avgiftsinntektene og avkastningen fra Statens pensjonsfond utland, gir framskrivningene grunnlag for å vurdere handlingsrommet i budsjettpolitikken de nærmeste årene. Eventuelle nye satsinger og videre opptrapping av eksisterende planer må innpasses innenfor dette handlingsrommet. Politiske ambisjoner om framtidige satsinger, målsettinger og varslede tiltak som ikke er en del av Regjeringens budsjettforslag for 2016, omfattes ikke av budsjettframskrivningene. Slike ambisjoner omtales i avsnitt 5.4.

Som en del av budsjettet for 2016 legger Regjeringen fram en tiltakspakke for økt sysselsetting på i alt 4 mrd. kroner, jf. nærmere omtale i kap. 1. De særskilte tiltakene i denne pakken er midlertidige og innrettet slik at de lett skal kunne reverse-res. I framskrivningene er det derfor lagt til grunn at det meste av tiltakspakken ikke videreføres fra 2017, men beslutning om avvikling eller videreføring vil bli tatt i den ordinære budsjettprosessen.

5.2 Grunnlaget for beregning av flerårige budsjettkonsekvenser

Budsjettframskrivningene skal være helhetlige. Utgifts- og inntektsutviklingen i perioden 2017-2019 vurderes for alle poster i statsbudsjettet.

Det legges til grunn følgende prinsipper:

- Utgifter til regelstyrte ordninger framskrives i tråd med regelverket, inkludert forslag til regelverksendringer i dette budsjettet.
- Utgifter til store, enkeltstående investeringer framskrives i takt med framdriftsplanen.

- På områder der enkeltinvesteringer inngår i en større investeringsramme, videreføres rammen uendret.
- Det korrigeres for engangsutgifter og -inntekter i forslaget for neste år.
- Tiltak som settes i gang i løpet av budsjettåret framskrives med helårsvirkningen.
- Øvrige utgifter og inntekter videreføres i hovedsak uendret.

Alle tall i tabellene nedenfor er endringer i 2017-2019 sammenlignet med Regjeringens forslag til budsjett for 2016, målt i 2016-kroner.

Nedenfor gis det en nærmere omtale av elementene som inngår i framskrivningene av flerårige budsjettkonsekvenser.

Regelstyrte ordninger

Utgifter til regelstyrte ordninger er definert ved at utgiftene følger av et regelverk og ikke en fastsatt budsjetttramme. Bevilgningene har gjerne stikkordet «overslagsbevilgning». Utgifter under folketrygden utgjør en vesentlig del. Andre store ordninger hvor utbetalingene følger av regelverket, er bevilgningene til innsatsstyrt finansiering av helseforetak, barnetrygd, utdanningsstøtte gjennom Statens lånekasse for utdanning og pensjonsutbetalinger fra Statens pensjonskasse.

De regelstyrte utgiftene framskrives på grunnlag av forventninger om utbetalingene forutsatt uendret regelverk og forventet demografisk utvikling. Konsekvenser av regelverksendringer som foreslås i budsjetteringsåret, innarbeides også.

Investeringer

Som investeringer regnes bevilgninger under postgruppen 30-49. De største er investeringer i riksveger, jernbane, forsvaret og bygg i regi av Statsbygg. Investeringer i petroleumssektoren er holdt utenfor.

Mange investeringer går over flere år. Utgiftene kan variere betydelig. Typisk vil vedtak om å sette i gang et nytt byggeprosjekt medføre en

begrenset startbevilgning det første året og vesentlig økte bevilgninger senere år.

Bevilgningene til igangsatte byggeprosjekter i Statsbygg justeres som hovedregel på bakgrunn av forventet framdrift for byggeprosjektene. Dette vil også gjelde andre investeringsprosjekter som finansieres over statsbudsjettet, for eksempel IT-prosjekter. For investeringer i veger og jernbane som inngår i Nasjonal transportplan 2014-2023, og investeringer som gjelder forsvaret, videreføres rammen reelt sett uendret i framskrivningen.

Bevilgningene på postene 30-49 gir ikke et fullstendig uttrykk for statens samlede investeringsaktivitet. Investeringer i helseforetakene finansieres for eksempel med tilskudd over statsbudsjettet, mens deler av vegutbyggingen finansieres med bompenger utenfor statsbudsjettet.

Engangseffekter og helårsvirkninger

Salg av eiendommer, innbetaling fra fond, auksjonering av konsesjoner og ekstraordinære utbytte-

betalinger kan gi store inntekter som normalt ikke kan videreføres på samme nivå for senere år. Det er tatt hensyn til slike engangseffekter i framskrivningene.

Enkelte nye tiltak iverksettes i løpet av budsjettåret, slik at budsjetteffekten påfølgende år blir større. Et eksempel på dette kan være bevilgninger til utdanningstiltak som skal følge skoleåret med oppstart i august, og som får helårsvirkning året etter. For andre ordninger kan innfasingen vare over flere år. Dette er tatt hensyn til i framskrivningene.

5.3 Budsjettkonsekvenser 2017-2019

Utgiftene

Tabellene 5.1 til 5.3 oppsummerer framskrivningene av utgiftene. Tabellene viser konsekvensene for 2017, 2018, 2019 av Regjeringens forslag til budsjett for 2016.

Tabell 5.1 Flerårige budsjettkonsekvenser, endringer i forhold til Gul bok 2016, utgifter¹

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
Utgiftsøkninger utenom folketrygden	407	-3 697	-4 953
Utgiftsøkninger i folketrygden	11 973	22 162	31 856
Utgiftsøkninger totalt	12 380	18 465	26 904

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

Samlet øker utgiftene kraftig de nærmeste årene. I 2019 vil utgiftene være 27 mrd. kroner høyere enn i 2016. Det er utgiftene under folketrygden som bidrar mest til de økte utgiftene, med en vekst på knapt 11 mrd. kroner i året. Innenfor folketrygdens ordninger er det særlig utgiftene til alderspensjon som øker mye, og står for om lag 2/3 av utgiftsveksten i folketrygden fram til 2019. Forslaget om å øke grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister bidrar til en økning fra 2016 til 2017 på 1,8 mrd. kroner. Det er også lagt til grunn en betydelig vekst i utgiftene til legemidler, uføretrygd, sykepenger (som følge av forventet sysselsettingsvekst) og foreldrepenger.

En utfasing av tiltakspakken trekker utgiftene ned i perioden 2017-2019. Utenom folketrygden og tiltakspakken forventes en klar økning i utgiftene i 2017, litt økte utgifter i 2018 og litt lavere utgifter i 2019, sammenlignet med budsjettforslaget for 2016. Veksten skyldes i hovedsak videreføring av investeringsprosjekter og en kraftig økning av utgiftene til ressurskrevende tjenester i kommunene. Samtidig går utgiftene til de eksisterende EØS-finansieringsordningene betydelig ned. Siden en ny avtale formelt ikke er inngått ennå, er disse utgiftene holdt utenom tallene.

Tabell 5.2 Flerårige budsjettkonsekvenser fordelt på drift, investeringer og overføringer 2017-2019¹.
Endringer i forhold til Gul bok 2016

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
Driftsutgifter	-1 633	-2 285	-2 567
Nybygg, anlegg	2 938	-700	-3 539
Overføringer til andre, mv.	11 075	21 450	33 009
Sum	12 380	18 465	26 904

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.
Kilde: Finansdepartementet

I tabell 5.2 er framskrivingene fordelt på drift, investeringer (nybygg, anlegg) og overføringer til andre. I budsjettframskrivingene reduseres driftsutgiftene med 1,6 mrd. kroner i 2017, og går ytterligere ned i perioden. En rekke driftsutgifter i tiltakspakken bidrar til å trekke utgiftene ned. I motsatt retning trekker økt tilskudd til Statens pensjonskasse. Driftsutgiftene til Skatteetaten øker som følge av overføringen av skatteoppkreverfunksjonen, men samlet sett innebærer overføringen en betydelig innsparing. Avtalen om å ta imot flere flyktninger innebærer økte utgifter til blant annet drift av mottak. I motsatt retning trekker reduserte utgifter til Nødnett og ulike IKT-tiltak etter hvert som prosjektene ferdigstilles.

Selv om en rekke investeringer fases ut i tiltakspakken, går utgiftene til investeringer betydelig opp i 2017. Dette skyldes særlig økte utgifter til anskaffelse av nye redningshelikoptre og kampfly, men også videreføring av byggeprosjekter under Statsbygg og nytt forskningsfartøy. Investeringene faller fram til 2019, når prosjektene ferdigstilles. Utgiftsveksten under overføringer til andre skyldes i all hovedsak veksten i folketrygdens utgifter.

Inntektene

På inntektssiden er det vesentlig færre poster som endrer seg utover i perioden. Inntektene forventes å gå betydelig ned i 2017 og 2018 med henholdsvis 2,1 mrd. kroner og 2,5 mrd. kroner. Dette skyldes i hovedsak reduserte avdragsinnbetalinger fra teknologisenteret på Mongstad og reduserte inntekter fra salg av klimavoter som øker mye i 2016. I 2019 øker inntektene igjen med nær 1,8 mrd. kroner, først og fremst på grunn av økt utbytte fra Statkraft. Skatter og avgifter er ikke medregnet i tallene.

Handlingsrommet i årene framover

Skatte- og avgiftsinntektene forventes å øke over tid som følge av vekst i skattegrunnlagene (gitt uendret skatte- og avgiftssystem). For de nærmeste årene anslås den underliggende veksten i skattegrunnlagene å styrke budsjettet med om lag 18 mrd. 2016-kroner per år. Regjeringens forslag til budsjett innebærer nye bokførte skatte- og avgiftslettelser på 3,1 mrd. kroner i 2016. Helårsvirkningen av skatteopplegget i 2016 svekker balansen med 6 mrd. kroner bokført i 2017. Samtidig med budsjettet legger Regjeringen fram en stortingsmelding om skattereform for perioden 2016-2018. I 2016 er det blant annet foreslått at selskapskattesatsen blir redusert fra 27 til 25 prosent, og det varsles en videre reduksjon til 22 prosent i 2018.

De siste årene har kapitalen i Statens pensjonsfond utland økt raskt, og kapitalen utgjør nå mer enn 2½ års verdiskaping i fastlandsøkonomien. I årene framover vil veksten i forventet fondsavkastning avta og anslås nå til i underkant av 8 mrd. 2016-kroner i gjennomsnitt per år i treårsperioden 2017-2019. Det understrekes at disse tallene er usikre. Bruken av petroleumsinntekter må tilpasses den økonomiske utviklingen. Budsjettpolitikken på mellomlang sikt er nærmere omtalt i kapittel 3 i Meld. St. 1 (2015–2016) *Nasjonalbudsjettet 2016*.

Tallene i dette kapitlet viser at økte utgifter og reduserte inntekter utenom skatter og avgifter samlet svekker budsjettbalansen med nær 15 mrd. kroner fra 2016 til 2017. Fra 2017 til 2019 svekkes budsjettbalansen årlig med rundt 6,5 mrd. kroner.

Framskrivingene viser de framtidige konsekvensene av Regjeringens budsjettforslag for 2016. Framskrivningene omfatter dermed ikke eventuelle utgiftsøkninger blant annet for helse-

og omsorgstjenester som følge av at det blir flere eldre. Disse utgiftene kan anslås til 4 mrd. kroner årlig, jf. omtale i avsnitt 5.4. Det er heller ikke tatt hensyn til opptrappingsplaner og oppfølging av varslede satsinger som ikke er en del av Regjerin-

gens budsjettforslag for 2016, men større planer er omtalt i avsnitt 5.4. Ved vurderingen av handlingsrommet i årene framover må det også tas hensyn til at usikkerheten i anslagene øker jo lengre fram i tid en kommer.

Tabell 5.3 Flerårige budsjettkonsekvenser, utgifter 2017-2019¹. Endringer i forhold til Gul bok 2016

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
<i>Utenriksdepartementet</i>	-1 460	-2 400	-2 400
EØS-finansieringsordningene (2009–2014)	-1 460	-2 400	-2 400
Øvrige endringer, netto	0	0	0
<i>Kunnskapsdepartementet</i>	734	841	1 307
Videreutdanning og kompetansehevende tiltak	61	61	61
EU ungdomsprogram	69	140	214
Universiteter og høyskoler	388	148	94
Statens lånekasse for utdanning	246	643	1 049
Rentekompensasjon for skole og svømmeanlegg	102	96	135
Rekrutteringsstillinger	31	31	27
Grunnskolereform, nedbet. investeringer	-91	-217	-217
Værradar Hafjell	-15	-15	-15
Regionale forskningsfond, Agder/Vestlandet	-19	-19	-19
Øvrige endringer, netto	-37	-25	-21
<i>Kulturdepartementet</i>	-137	-119	-126
Ungdoms-OL 2016	-35	-35	-35
Ekstra tilskudd til kulturbygg	-121	-121	-121
Øvrige endringer, netto	19	36	29
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>	103	285	-89
Fengsler	54	-551	-686
Redningshelikoptre	595	1 309	1 007
Nødnett	-654	-654	-654
Politiet	-120	-207	-208
Overføringsflyktninger, uttak og drift av mottak mv.	228	407	471
Øvrige endringer, netto	0	-20	-20
<i>Kommunal- og moderniseringsdepartementet</i>	992	183	-1 528
Rammetilskudd til kommunene	-330	-330	-330
Byggeprosjekter utenfor husleieordningen	815	206	-1 083
Statsbygg, ordinære byggeprosjekter	570	-654	-1 697
Statsbygg, kurantprosjekter	-201	-560	-612

Tabell 5.3 fortsetter

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
Ressurskrevende tjenester	996	2 030	3 321
Bostøtte	-260	-260	-260
Ekstra tilskudd til vedlikehold og rehabilitering	-500	-500	-500
Øvrige endringer, netto	-97	-115	-368
<i>Arbeids- og sosialdepartementet</i>	<i>10 226</i>	<i>18 553</i>	<i>26 555</i>
Pensjoner mv. utenom folketrygden	207	426	625
Alderspensjon	8 730	15 115	21 315
Uføretrygd	706	1 528	2 350
Sykepenges	410	820	1 220
Arbeidsavklaringspenges	-20	270	555
Overgangsstønads for enslig mor eller far	-30	-71	-185
Grunn- og hjelpestønads, hjelpemidler mv.	175	349	539
Statens pensjonskasse	249	450	614
Øvrige endringer, netto	-201	-334	-479
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>	<i>1 763</i>	<i>4 023</i>	<i>3 962</i>
Folketrygdens helseutgifter	1 662	3 450	5 155
Investeringsstilskudd og kompensasjon for renter og avdrag heldøgns omsorgsplasser mv.	555	559	-631
Investeringslån til helseforetakene	-176	372	-138
Ekstra vedlikeholdstilskudd til helseforetakene	-305	-305	-305
Øvrige endringer, netto	27	-53	-119
<i>Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet</i>	<i>1 110</i>	<i>1 906</i>	<i>2 421</i>
Barnetrygd og kontantstøtte	140	290	460
Folketrygden, foreldrepenges	505	960	1 250
Bosetting og integrering av flyktninger	465	656	711
Øvrige endringer, netto	0	0	0
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>	<i>31</i>	<i>-994</i>	<i>-977</i>
Romvirksomhet	-66	-135	-146
Oppdrettskonsesjoner, vederlag til kommunene	-180	-180	-180
Forskningsfartøy	617	-249	-249
Gründertiltaks	-150	-150	-150
Miljøteknologiordningen	-100	-100	-100
Næringsrettet forskning	-100	-100	-100
Øvrige endringer, netto	10	-80	-51

Tabell 5.3 fortsetter

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
<i>Samferdselsdepartementet</i>	-724	-1 190	-1 267
Økt avkastning infrastrukturfondet	492	492	492
Statens vegvesen, kompensasjon økt arbeidsgiveravgift	-23	-279	-331
Statens vegvesen, vegutbygging i Bjørvika	-15	-26	-26
Statens vegvesen, ekstra vedlikehold og fornying	-540	-540	-540
Jernbaneverket, ekstra vedlikehold	-480	-480	-480
Hurtigruten	-20	-39	-59
Kjøp av persontransport på jernbanen	-137	-137	-137
Kystverket, ekstra vedlikehold	-88	-88	-88
Øvrige endringer, netto	87	-93	-99
<i>Klima- og miljødepartementet</i>	-64	-154	-152
Vannmiljøtiltak	-24	-41	-39
Ekstra tilskudd til fartøyvern	-40	-40	-40
Øvrige endringer, netto	0	-73	-73
<i>Finansdepartementet</i>	898	301	1 402
Skatteetaten, IKT-prosjekter	102	127	-163
Merverdiavgiftskompensasjon til kommunene	300	600	900
Overføring av skatteoppkreverfunksjonen	274	274	274
Styrket grensekontroll	59	50	32
Renteutgifter, fondskapital	151	-732	369
Øvrige endringer, netto	13	-18	-9
<i>Forsvarsdepartementet</i>	131	-710	-522
Nye kampfly - midlertidig økning	529	-312	-124
Nødstrøm	-42	-42	-42
Ekstra vedlikehold i Sjøforsvaret	-320	-320	-320
Øvrige endringer, netto	-36	-36	-36
<i>Olje- og energidepartementet</i>	-1 224	-1 696	-1 682
Testsenteret på Mongstad	-1 064	-1 503	-1 489
Flom- og skredtiltak	-180	-180	-180
Avkastning fra Klimafondet	234	234	234
Demo 2000	-100	-100	-100
Øvrige endringer, netto	-114	-147	-147
<i>Totalsum, utgifter</i>	<i>12 380</i>	<i>18 465</i>	<i>26 904</i>

¹ Dagpenger, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

Nedenfor omtales nærmere de største og viktigste sakene som framkommer i tabellen.

EØS-finansieringsordningene

Norge, Island og Liechtenstein har stilt til disposisjon 1,8 mrd. euro for EØS-finansieringsordningene i perioden 2009-2014, hvorav Norges andel utgjør om lag 97 pst. Utbetalingene reduseres ettersom forpliktelsene innfris. Det ventes ikke utbetalinger etter 2017. Budsjettmessige konsekvenser av en ny avtale er ikke hensyntatt.

Universiteter og høyskoler

Utgiftene til universiteter og høyskoler forventes å øke i 2017. Økningen gjelder i hovedsak utstyrsmidler, nye studieplasser og rekrutteringsstillinger.

Statens lånekasse for utdanning

Utgiftene under Statens lånekasse forventes å øke i årene fremover, i hovedsak som følge av økt rentestøtte, som er kostnadene ved å gi rentefrie lån i studietiden. Utgiftene i 2019 anslås å bli 1 mrd. kroner høyere enn i 2016.

Ekstra tilskudd til kulturbygg

I tiltakspakken for økt sysselsetting foreslås det tilskudd til byggarbeid og vedlikehold ved kulturbygg. Tilskuddene er ettårige og bidrar dermed til å trekke ned utgiftene i 2017.

Utgiftsveksten i folketrygden

Utgiftene til folketrygdens regelstyrte stønadsordninger eksklusive dagpenger mv., forventes å øke med gjennomsnittlig om lag 11 mrd. kroner hvert år i treårsperioden 2017-2019, tilsvarende en samlet vekst på 32 mrd. kroner.

Veksten drives først og fremst av økte utgifter til alderspensjon. Utbetalingene til alderspensjon anslås å øke med vel 21 mrd. kroner i løpet av treårsperioden. Økningen skyldes i hovedsak at antall alderspensjonister øker. Regjeringens forslag om å øke grunnpensjonen for gifte og samboende pensjonister utgjør 1,8 mrd. kroner av økningen i utgiftene til alderspensjon og uføretrygd fra 2016.

Utgiftene til uføretrygd ventes å øke med 2,4 mrd. kroner i løpet av treårsperioden. Framskrivninger basert på den demografiske utviklingen, gitt konstante uttaksrater i hver aldersgruppe, til-

sier fortsatt vekst i antall uføre fram til 2019. Veksten anslås likevel lavere enn de seneste årene. Dette skyldes i hovedsak de store kullene som går over til alderspensjon. Utgiftene til arbeidsavklaringspenger ventes å øke med 0,6 mrd. kroner fra 2016 til 2019, hovedsakelig som følge av demografisk utvikling. Utgiftene til sykepenger ventes å øke med 1,2 mrd. kroner i løpet av treårsperioden som følge av økt sysselsetting. Volumvekst innen ortopediske hjelpemidler står for knapt halvparten av den forventede utgiftsveksten til grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv. fram til 2019. I motsatt retning trekker utgiftene til overgangsstønad til enslige forsørgere som forvente ventes å bli redusert med knappe 0,2 mrd. kroner i løpet av perioden.

Utgiftene til foreldrepenger på Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett forventes å øke med 1,3 mrd. kroner i løpet av treårsperioden. Det forventes at opptjeningsgrunnlaget for foreldrene og dermed utbetalingen per familie øker i perioden. For 2016 er det lagt til grunn at antall barn under ett år vil være på nivå med antallet i 2015. For årene 2017 og 2018 er det lagt til grunn en vekst i antall barn i den aktuelle aldersgruppen, noe som er i tråd med SSBs siste befolkningsframskriving.

Basert på utviklingen de siste årene, anslås den underliggende veksten under programområde 30 Stønad ved helsetjenester på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett å øke med 5,2 mrd. kroner fram til 2019. Det er særlig utgifter til legemidler som forventes å øke i perioden.

Fengsler

Utgiftene til fengsler øker noe i 2017. Utbyggingen av modulbygg ved Ullersmo og Eidsberg medfører økte utgifter. Utfasing av det midlertidige økte vedlikeholdet av fengsler i 2016 trekker i motsatt retning. Utgiftene reduseres i 2018 og 2019 som følge av at modulbyggene ferdigstilles i 2017, og at det i framskrivingene er lagt til grunn at leie av fengselsplasser i Nederland avsluttes i 2018.

Redningshelikoptre

Anskaffelsen av 16 nye redningshelikoptre vil medføre betydelige utgifter på Justis- og beredskapsdepartementets budsjett i hele perioden. Fram til de nye redningshelikoptrene er fullt innfaset pågår et vedlikeholdsprogram for dagens redningshelikoptre. Utgiftene til dette reduseres i

2018 som følge av at de nye redningshelikoptrene gradvis tas i bruk.

Nødnett

Landsdekkende Nødnett ferdigstilles i 2015, men prosjektet vil ha noen utgifter til sluttleveranser i 2016. Fra 2017 reduseres utgiftene til investeringen.

Politiet

Utgiftene under politiet reduseres i løpet av perioden som følge av at tidligere igangsatte IKT-prosjekter i politiet og PST, samt investeringer knyttet til politireformen trappes ned i 2017. Videre reduseres utgiftene som følge av at investeringene i nye lokaler og infrastrukturtiltak i PST reduseres fra 2017. Regjeringen legger til rette for at nyutdannede fra Politihøgskolen i 2016 skal kunne få jobb i politiet. Helårsvirkningen av dette gir økte utgifter fra 2017.

Overføringsflyktninger

Utgiftene til drift av asylmottak og tilskudd til vertskommuner og beboere vil øke som følge av Stortingets vedtak om å ta imot til sammen 8 000 syriske flyktninger i perioden 2015-2017. Overføringsflyktningene blir ved ankomst til Norge bosatt direkte i kommunene. Bosettingsklare flyktninger blir dermed sittende lenger i mottak. I beregningene er det ikke lagt til grunn endringer i antall asylankomster. Utgiftene til uttak av kvote-flyktninger reduseres fra 2018.

Byggeprosjekter

Det er satt i gang mange nye byggeprosjekter de senere årene. Utgiftene til byggeprosjektene vil endres de kommende årene i tråd med framdriften i prosjektene. Etter hvert som flere bygg ferdigstilles, antas utgiftene å gå noe ned. Det er i beregningen ikke lagt til grunn utgifter til nye byggeprosjekter, heller ikke til nytt regjeringskvartal.

Rammetilskudd til kommunene

Rammetilskuddet til kommunene anslås redusert, hovedsakelig som følge av overføringen av skatteoppkreverfunksjonen til skatteetaten 1. juni 2016. I motsatt retning trekker bl.a. økte utgifter til en ny time naturfag i grunnskolen fra høsten 2016.

Ressurskrevende tjenester

Overføringene til kommunene til ressurskrevende tjenester forventes å øke med 1 mrd. kroner per år som følge av vekst i antall brukere og kostnad per bruker. Anslagene er basert på samme årlige vekst som gjennomsnittet de siste fire årene, hensyntatt Regjeringens forslag om å øke innslagspunktet med 10 000 kroner fra 2016.

Bostøtte

Utgiftene til bostøtte reduseres som følge av at det forventes færre mottakere i ordningen.

Ekstra tilskudd til vedlikehold og rehabilitering i kommunene

I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det et tilskudd til kommunene i 2016 til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg. Tilskuddet er ettårig og bidrar dermed til å trekke ned utgiftene i 2017.

Investeringer i de regionale helseforetakene

Investeringer i helseforetakene finansieres gjennom basisbevilgningene til de regionale helseforetakene, samt investeringslån. Regjeringen foreslår i 2016-budsjettet investeringslån til vedlikeholdsinvesteringer ved Oslo universitetssykehus og etablering av PET-senter ved Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø. Prosjektene har fastsatte samlede lånerammer. Utbetalingene i de kommende årene vil variere med disse og tidligere innvilgede investeringsprosjekters framdrift. Anslaget for utgiftene til investeringslån vil over tid motsvares av inntekter når lånene betales tilbake.

Ekstra tilskudd til vedlikehold til helseforetakene

I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det et tilskudd til helseforetakene i 2016 til forsering av vedlikeholdsinvesteringer i sykehusbygg. Tilskuddet er ettårig og bidrar dermed til å trekke ned utgiftene fra 2017.

Barnetrygd og kontantstøtte

Utgiftene til barnetrygd og kontantstøtte forventes å øke gjennom treårsperioden som følge av at det forventes flere barn i de aktuelle aldersgruppene.

Bosetting flyktninger og tilskudd innvandring

Ved bosetting av flyktninger og familieegjenforente til disse, mottar kommunene tilskudd som skal dekke utgifter til introduksjonsprogram, språkopplæring mv. I framskrivningen av utgiftene på integreringsområdet er det lagt til grunn at antallet bosatte flyktninger med familie vil være like høyt i årene 2017-2019 som i prognosen for 2016. Utgiftene til integreringstilskudd øker fordi bosettingen har økt i de siste årene, noe som innebærer at målgruppen for integreringstilskuddet vokser. Kommunene mottar integreringstilskudd de første fem årene etter at en flyktning er bosatt.

Investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Utgiftene til investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser vil øke som følge av utbetalinger knyttet til innfasing av tilskudd det gis tilsagn om i 2016 og som følge av tilsagn gitt tidligere år. Etter hvert som prosjektene ferdigstilles, vil utgiftene bli redusert.

Internasjonale romprogrammer

Utgifter til deltagelse i internasjonale romprogrammer påvirkes av framdriften og varigheten til prosjektene. Utbetalinger til programmer i den europeiske romfartsorganisasjonen ESA og EUs romprogrammer forventes å gå ned etter hvert som forpliktelser inngått tidligere år innfris.

Forskningsfartøy

Betalingsplanen for nytt isgående forskningsfartøy innebærer økte utgifter i 2017. Samlet kostnadsramme for prosjektet er 1 423 mill. kroner og fartøyet forventes ferdigstilt i 2017. Videre inneholder tiltakspakken bevilgninger til vedlikehold og oppgradering av forskningsfartøy som bidrar til å redusere utgiftene fra 2017.

Næringsrettet forskning og innovasjon

I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det økte tilskudd blant annet til programmer under Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Tilskuddene er ettårige og bidrar dermed til å trekke ned utgiftene fra 2017.

Oppdrettstillatelser

I 2016 forventes det inntekter fra utlysning av økt kapasitet i oppdrettstillatelser. Kommunenes

andel av inntektene utgjør 50 pst. Det er foreløpig ikke besluttet nye utlysninger, og overføringene til kommunene justeres derfor ut fra 2017.

Avkastning infrastrukturfondet

Regjeringen foreslår å bevilge 30 mrd. kroner i kapitalinnskudd til infrastrukturfondet i 2016. Innskuddet vil gi økte midler til infrastrukturformål i 2017 på anslagsvis 492 mill. kroner.

Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift

I behandlingen av Prop. 118 S (2013–2014) *Endring av statsbudsjettet 2014 (endring av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift og kompenserende tiltak)* ble det lagt til grunn kompensasjon for omleggingen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Statlig kjøp av transporttjenester og infrastrukturtiltak i Nord-Norge skal blant annet øke innenfor en samlet ramme på 1 600 mill. 2014-kroner for perioden 2014-2018. Ettersom ordningen går mot slutten, reduseres utgiftene fra og med 2017.

Ekstra tilskudd til vedlikehold, drift og fornying av infrastruktur

Tiltakspakken for økt sysselsetting forutsettes ikke videreført etter 2016. Dette gir lavere utgifter til investeringer og vedlikehold under Statens vegvesen, Jernbaneverket og Kystverket fra 2017.

Hurtigruten (Bergen-Kirkenes)

Avtalen med Hurtigruten om kjøp av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen-Kirkenes i perioden 2012–2020 har fallende utbetalingsprofil, noe som gir lavere utgifter utover i avtaleperioden.

Trafikkavtale med NSB

I henhold til avtalen mellom staten og NSB for kjøp av persontransport med tog i perioden 2012–2017 økte statens utgifter fram mot 2014. Deretter er utbetalingsprofilen fallende.

Tilskudd til Statens pensjonskasse

Statens tilskudd til Statens pensjonskasse anslås å øke med vel 0,6 mrd. kroner fram mot 2019, hovedsakelig som følge av forventet vekst i utgiftene til alderspensjon.

Pensjoner utenfor folketrygden

Utgiftene til pensjoner utenfor folketrygden øker samlet med vel 0,6 mrd. kroner i løpet av perioden 2017-2019. Dette skyldes vekst i utgiftene til avta-lefestet pensjon (AFP). Utgiftene til AFP ventes å øke hvert år framover som følge av at nye årskull får mulighet til å ta ut ny AFP. I motsatt retning trekker utgiftene til krigspensjon (for militære og sivile), som forventes å bli lavere som følge av færre mottakere framover.

Vannmiljøtiltak

Utgifter til statlige vannmiljøtiltak reduseres i peri-oden 2017-2019 som følge av at byggingen av gen-bank for laksefisk i Hardanger og fiskesperre i Driva vil være avsluttet.

Tilskudd til fartøyvern

Som en del av Regjeringens tiltakspakke er det foreslått en ettårig økning i tilskuddet til istandset-ting av verneverdige fartøy. Bevilgningen vil redu-seres tilsvarende i påfølgende budsjettår.

Klimafondet

Regjeringen foreslår å øke kapitalen i Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging (Klimafondet) med 14,25 mrd. kroner i 2016, til 67,75 mrd. kroner. Dette gjør at avkastningen øker med anslagsvis 234 mill. kroner fra og med 2017. Dette gir økte midler til energi- og klimatil-tak.

Flom- og skredtiltak

Det er foreslått å forsere flere flomkartleggings-og sikringsprosjekter i Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting. Dette er en ettårig økning. Videre gjenstår det oppryddingsarbeider etter flommen på Vestlandet i 2014 som ferdigstilles i 2016. Utgiftene til flom- og skredtiltak reduseres dermed fra 2017.

DEMO 2000

I Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting foreslås det økte tilskudd til forsknings- og demonstrasjonsprogrammet DEMO 2000. Øknin-gen er ettårig og reduseres dermed fra 2017.

IKT-prosjekter i Skatteetaten

Utgiftene til IKT-prosjekter i Skatteetaten øker i 2017 og 2018, blant annet som følge av økte utgif-ter til modernisering av folkeregisteret og til pro-sjektet SAFIR. Utgiftene til prosjektene reduseres i 2019.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen

Skatteoppkreverfunksjonen overføres til Skatte-etaten fra 1. juni 2016. Helårsvirkningen av tiltaket medfører økte utgifter under Skatteetaten fra 2017. Overføringen vil imidlertid også medføre reduserte utgifter for kommunene. Samlet redu-seres utgiftene til skatteoppkreving ettersom inns-paringen i kommunene overstiger utgiftsøknin-gen for Skatteetaten.

Styrket grensekontroll

Fra 2017 vil utgiftene til økt bemanning i Tolleta-ten og elektronisk tilstedeværelse ved grensen øke. Utgiftene reduseres noe fra 2018 etter hvert som investeringene gjennomføres.

Nye kampfly – midlertidig økning

I langtidsplanen for Forsvaret for perioden 2013-2016 er det lagt til grunn at det fram mot 2024 skal anskaffes fra 46 til 52 nye F-35 kampfly. Det er samtidig lagt til grunn en midlertidig bevil-gningsøkning på til sammen 22-28 mrd. kroner (2012-priser) over anskaffelsesperioden. Stortin-get har gitt bestillingsfullmakt for totalt 22 kamp-fly for levering i perioden 2015-2019. I denne pro-posisjonen ber Regjeringen om bestillingsfullmakt for anskaffelse av ytterligere seks fly med planlagt leveranse i 2020. For perioden 2017-2019 legger framskrivingene til grunn at det skal bestille ytter-ligere seks fly per år. Det er ventet at behovet for midlertid bevilgningsøkning på Forsvarsdeparte-mentets budsjett vil nå et toppunkt i 2017, for der-etter å reduseres gradvis fra 2018.

Vedlikehold i Sjøforsvaret

Som en del av Regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting legges det opp til økt vedlikehold av Sjøforsvarets fartøy i 2016. Tiltaket er ettårig og utgiftene faller dermed bort fra og med 2017.

Testsentret på Mongstad

Utgifter til renter og tilbakebetaling av det statlige lånet til testsentret på Mongstad dekkes av statens kjøp av tjenester fra sentret. Hoveddelen av lånet vil være tilbakebetalt i 2017 og gir dermed reduserte utgifter i perioden.

kroner og 2,5 mrd. kroner. Dette skyldes i hovedsak reduserte avdragsinnbetalinger fra teknologisenteret på Mongstad og reduserte inntekter fra salg av klimakvoter som øker mye i 2016. I 2019 øker inntektene igjen med nær 1,8 mrd. kroner, først og fremst på grunn av økt utbytte fra Statkraft. Skatter og avgifter er ikke medregnet i tallene.

Inntekter

Som nevnt over forventes inntektene å gå betydelig ned i 2017 og 2018 med henholdsvis 2,1 mrd.

Tabell 5.4 Flerårige budsjettkonsekvenser, inntekter 2017–2019¹. Endringer i forhold til Gul bok 2016

	Mill. 2016-kroner		
	2017	2018	2019
<i>Kommunal- og moderniseringsdepartementet</i>			
Utbytte Kommunalbanken	-27	-17	-6
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>			
Avdrag på investeringslån	38	65	107
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
Vederlag oppdrettskonsesjoner	-360	-360	-360
Utbytte fra Statkraft	0	0	1 675
<i>Klima- og miljødepartementet</i>			
Salg av klimakvoter	-1 279	-1 282	-1 278
<i>Olje- og energidepartementet</i>			
Teknologisenteret på Mongstad, renter og avdrag	-765	-1 112	-1 102
Utbytte fra Statnett	85	135	160
<i>Øvrige inntekter</i>	<i>165</i>	<i>71</i>	<i>73</i>
<i>Totalsum, inntekter</i>	<i>-2 143</i>	<i>-2 500</i>	<i>-731</i>

¹ Skatter og avgifter, petroleumsvirksomhet, renter og lånetransaksjoner er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet

Kommunalbanken

Staten mottar utbytte fra Kommunalbanken. Det er anslått at utbyttet vil reduseres noe i årene fremover som følge av en reduksjon i avkastningskrav for kommende periode.

mer. Etter at prosjektene ferdigstilles, betales lånene tilbake og avdragene inntektsføres. Det legges til grunn at flere prosjekter vil bli ferdigstilt de neste årene og at innbetalte avdrag vil øke i årene fram til 2019.

Avdrag fra regionale helseforetak

Investeringer i helseforetakene finansieres gjennom basisbevilgningen til de regionale helseforetakene, samt investeringslån. Det tildeles lån til enkeltprosjekter med fastsatte samlede låneram-

Salg av klimakvoter

Statens inntekter fra salg av klimakvoter i det europeiske kvotemarkedet er ventet å øke betydelig i 2016. Salg av klimakvoter fra perioden 2013–2015 har blitt utsatt, og forsinkelsen vil medføre høye engangsinntekter i det året etterslepet sel-

ges. I påfølgende år forventes inntektene fra salg av klimakvoter å være på et normalt nivå.

Avdrag på lån til teknologisenteret på Mongstad

Inntektene fra tilbakebetaling av lån fra teknologisenteret på Mongstad reduseres betydelig fra og med 2017 som følge av at hoveddelen av lånet da er nedbetalt. Dette motsvares av en tilsvarende reduksjon i utgiftene til kjøp av tjenester fra teknologisenteret.

Oppdrettstillatelser

I 2016 forventes det inntekter fra utlysning av økt kapasitet i oppdrettstillatelser. Det er foreløpig ikke besluttet nye utlysninger, og inntektene reduseres derfor fra 2017.

Utbytte Statkraft

Ved behandlingen av Prop. 40 S (2014–2015) besluttet Stortinget å tilføre Statkraft 5 mrd. kroner i ny egenkapital samtidig som selskapets egenkapital styrkes ytterligere gjennom tilbakeholdt utbytte på 5 mrd. kroner i perioden 2016–2018, dvs. om lag 1,7 mrd. kroner per år. Fra 2019 vil selskapet igjen utbetale utbytte i henhold til gjeldende utbyttepolitikk.

Utbytte fra Statnett

Utbyttet fra Statnett forventes å øke gjennom perioden, i hovedsak fordi det forventes økte tariffinntekter samtidig som driftsutgiftene ligger på et stabilt nivå.

5.4 Større planer og satsinger mv. som ikke inngår i budsjettframskrivingene

I framskrivingene tas det kun med framtidige konsekvenser av vedtak som er innarbeidet i Regjeringens budsjettforslag til Stortinget. Politiske målsettinger som er kommet til uttrykk i for eksempel intensjonserklæringer, stortingsmeldinger, flertallsmerknader i Stortinget mv., men som ikke er innarbeidet i Regjeringens budsjettforslag, er ikke tatt med i tallmaterialet. Enkelte av disse målsettingene er forholdsvis konkrete når det gjelder framtidige bevilgningsbehov. Utenom regelstyrte ordninger slik som pensjonsutgiftene i folketrygden og barnetrygden, er heller ikke økte utgifter som følger av demografiske endringer tatt med i

framskrivingene over. Dette gjelder blant annet utgiftsøkninger til helse- og omsorgstjenester som følger av at det blir flere eldre. Det gis her en grov oversikt over hvordan disse områdene kan påvirke utgiftene framover.

Nasjonal transportplan 2014–2023 og utbyggings-selskapet for veg

I Meld. St. 26 (2012–2013) *Nasjonal transportplan 2014–2023* (NTP) angis det økonomiske rammer for veg, jernbane og kystformål i perioden 2014–2023. Det framgår av Regjeringens politiske plattform at Regjeringen vil øke bevilgningene til veg og kollektivtransport ut over de økonomiske rammene i NTP 2014–2023. For 2016 foreslår Regjeringen bevilgninger til NTP-formål på til sammen 53,4 mrd. kroner, en økning på 3,8 mrd. kroner målt i 2016-priser fra 2015. Etter tre år av planperioden 2014–2017 utgjør med dette de samlede bevilgningene 76,7 pst. av den økonomiske planrammen i NTP. Selv uten videre opptrapping og uten videreføring av tiltakspakken i 2016 innebærer budsjettforslaget at de økonomiske planrammene i første fireårsperiode av NTP vil bli overopplytt i 2017.

Regjeringen varslet i Meld. St. 25 (2014–2015) *På rett vei* en gradvis opptrapping i bevilgningene til utbyggings-selskapet til 5 mrd. kroner årlig fra og med 2018. For 2016 foreslås et tilskudd på 1 mrd. kroner. En lineær opptrapping til dette nivået vil innebære økte utgifter i 2017 og 2018. I framskrivingene er dette ikke hensyntatt.

Skattereform

Samtidig med framleggelsen av statsbudsjettet for 2016 legger Regjeringen også fram Meld. St. 4 (2015–2016) *Bedre skatt – en skattereform for omskifting og vekst*. I denne meldingen foreslår regjeringen bl.a. at selskapsskatten reduseres til 22 pst. i 2018, og at det gjennomføres nødvendige omlegginger av personbeskatningen. Det er en oppfølging av Skatteutvalgets utredning, jf. NOU 2014: 13 *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*.

Vekst i kommunesektorens inntekter og helseforetakenes utgifter på grunn av aldrende befolkning

I framskrivingene over er det lagt til grunn at kommunesektorens inntekter og overføringene til helseforetakene videreføres reelt uendret fra 2016. Det må forventes at det innenfor begge disse områdene vil være behov for økte ressurser

i framtiden, blant annet for å ivareta oppgaver som følge av en aldrende befolkning. For de nærmeste årene er denne utgiftsveksten anslått til i størrelsesorden 4 mrd. 2016-kroner per år ved videreføring av dagens standard og dekningsgrad og før en tar hensyn til at produksjonen kan bli mer effektiv og at befolkningens helse forbedres.

Disse eksemplene illustrerer at oppfølging av varslede satsinger i tråd med målsettingene vil kreve betydelige bevilgningsøkninger. Samtidig er handlingsrommet i budsjettpolitikken begrenset, jf. omtale under avsnitt 5.3 og omtalen av budsjettpolitikken på mellomlang sikt i Meld. St. 1 (2015–2016) *Nasjonalbudsjettet 2016*.

6 Gjennomføringen av inneværende års budsjett

Kapitlet gir en oversikt over gjennomføringen av inneværende års budsjett basert på anslag på regnskap for 2015. I tillegg gis det en oversikt over statsregnskapet per 30. juni 2015.

6.1 Anslag på regnskap for 2015

6.1.1 Statsbudsjettets inntekter

De samlede inntektene på statsbudsjettet for 2015 anslås nå til 1 522,9 mrd. kroner medregnet lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen fra Statens pensjonsfond utland, jf. tabell 6.1. Den betydelige reduksjon fra Saldert budsjett 2015 kan i stor grad tilskrives reduserte anslag for inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Inntekter utenom lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen fra Statens pensjonsfond utland anslås nå å bli 981,3 mrd. kroner i 2015. Dette er 8,2 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2015. Reduksjonen skyldes blant annet at anslagene for skatter og avgifter fra Fast-

lands-Norge er satt ned med 20 mrd. kroner. De oppdaterte tallene for 2015 er basert på en gjennomgang av statistikken for innbetalte skatter og avgifter hittil i år, samt nye anslag for bl.a. sysselsetting, etterspørsel og lønns- og prisvekst. Anslaget for direkte skatter og folketrygdavgifter er redusert med til sammen 14 mrd. kroner. Inntektene fra merverdiavgiften er redusert med 4,2 mrd. kroner, mens øvrige særavgifter og tollinntekter samlet sett er satt ned med 1,8 mrd. kroner.

Også anslagene for renteinntekter er redusert, og disse anslås nå 1 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2015.

Inntekter utenom lånetransaksjoner, petroleumsvirksomhet, overføring fra Statens pensjonsfond, skatter, avgifter og renter anslås nå 12,8 mrd. kroner høyere enn i Saldert budsjett 2015. Dette skyldes blant annet økte utbytteinntekter og en større overføring fra Norges Bank enn tidligere lagt til grunn.

Tabell 6.1 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Endring fra Saldert budsjett 2015	Anslag på regnskap 2015
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	139,4	-34,6	104,9
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	29,0	-4,0	25,0
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 337,3	-59,3	1 277,9
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	103,2	11,8	115,1
Sum inntekter	1 609,0	-86,1	1 522,9

Kilde: Finansdepartementet

6.1.2 Statsbudsjettets utgifter

Anslag på regnskap for utgiftsbevilgningene i statsbudsjettet utgjør nå 1 632,4 mrd. kroner for 2015, jf. tabell 6.2. Da er lånetransaksjoner, petro-

leumsvirksomheten og overføringen til Statens pensjonsfond utland medregnet. Reduksjonen fra Saldert budsjett 2015 skyldes hovedsakelig at anslaget for overføringen til Statens pensjonsfond utland er betydelig redusert.

Når lånetransaksjoner, petroleumsvirksomheten og overføringen til Statens pensjonsfond

utland holdes utenom, anslås utgiftene 2,9 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2015.

Tabell 6.2 Statsbudsjettets utgifter

	Saldert budsjett 2015	Endring fra Saldert budsjett 2015	Mrd. kroner Anslag på regnskap 2015
Driftsutgifter (postene 1-29)	170,5	-7,0	163,4
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	83,8	-8,2	75,6
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 251,5	-82,8	1 168,7
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	236,2	-11,6	224,6
Sum utgifter	1 741,9	-109,5	1 632,4

Kilde: Finansdepartementet

Utgiftene utenom lånetransaksjoner ble økt med vel 0,9 mrd. kroner ved behandlingen av proposisjoner som ble fremmet før RNB 2015.

Også i forbindelse med RNB 2015 foreslo Regjeringen utgiftsøkninger på flere områder. Dette gjaldt blant annet utgifter til styrking av kommuneøkonomien (1,1 mrd. kroner), utgifter under Statsbygg (0,4 mrd. kroner), EUs ramme-program for forskning (0,3 mrd. kroner), utgifter under Statens vegvesen (0,3 mrd. kroner) og humanitær bistand til Syria og naboland (0,3 mrd. kroner). I motsatt retning trakk blant annet anslagene for utgifter under folketrygden ekskl. dagpenger mv., som ble satt ned med 3,1 mrd. kroner ifm. RNB 2015.

I anslag på regnskap for 2015 anslås renteutgiftene å øke med 0,6 mrd. kroner sammenlignet med RNB 2015, hvilket innebærer en reduksjon på 1,5 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Videre reduseres anslaget for utgifter til dagpenger med 0,1 mrd. kroner sammenlignet med RNB 2015, som innebærer en økning fra Saldert budsjett 2015 på 1,4 mrd. kroner. I anslag på regnskap er det videre tatt høyde for forslag om tilleggsbevilgninger våren 2015 som ble fremmet etter RNB 2015. Utover dette er det i anslag på regnskap lagt til grunn at tilleggsbevilgninger som fremmes i andre halvår, og som isolert sett bidrar til å svekke budsjettbalansen, dekkes ved tilsvarende nedsettelse av avsetningen til tilfeldige utgifter.

I Saldert budsjett 2015 ble det bevilget 10,5 mrd. kroner under kap. 2309 Tilfeldige utgifter. I anslag på regnskap er det lagt til grunn at

bevilgningene til lønnsoppgjøret i staten og trygdeoppgjøret mv. dekkes ved reduksjon av bevilgningen under dette kapitlet. Trygdeoppgjøret mv. er nå gjennomført. De bevilgningsmessige konsekvensene av dette er i anslag på regnskap fordelt på en rekke kapitler og poster. Dette bidrar til å forklare at nivået på driftsutgiftene er redusert i forhold til Saldert budsjett 2015. Kap. 2309 er bevilget som driftsutgifter, mens merutgiftene knyttet til trygdeoppgjøret isolert sett øker overføringene på statsbudsjettet.

I nysalderingsproposisjonen som fremmes senere i høst, vil det bli gjort rede for fordelingen av lønnsoppgjøret på kapittel og post, og fremmet forslag om nedsettelse av bevilgningen under kap. 2309.

6.1.3 Folketrygdens inntekter, utgifter og finansieringsbehov

Folketrygdens inntekter og utgifter medregnes i statsbudsjettet. Folketrygdens finansieringsbehov, som framkommer ved at folketrygdens inntekter bare delvis finansierer folketrygdens utgifter, dekkes ved et statstilskudd fastsatt gjennom et eget vedtak. Ved salderingen av statsbudsjettet for 2015 samtykket Stortinget i at finansieringsbehovet ble dekket.

I nysalderingsproposisjonen som legges fram senere i høst vil det bli fremmet forslag til vedtak om folketrygdens finansieringsbehov i 2015 basert på anslagsendringer mv. gjennom året.

6.1.4 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Oversikt over petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Petroleumsvirksomhetens inntekter fratrukket utgifter gir netto kontantstrøm fra virksomheten.

Hva som inngår i petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter er fastsatt i § 3 i lov om Statens pensjonsfond.

Tabell 6.3 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Endring fra Saldert budsjett 2015	Anslag på regnskap 2015
Inntekter SDØE	153,4	-40,9	112,5
- Utgifter SDØE	38,0	-9,0	29,0
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	173,6	-54,6	119,0
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,0	0,4	15,4
= Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	304,0	-86,1	217,9

Kilde: Finansdepartementet

Petroleumsinntekter

Inntektene fra SDØE omfatter i hovedsak driftsresultat, kalkulatoriske avskrivninger og renter. Inntektene anslås til 112,5 mrd. kroner i 2015, hvilket innebærer en reduksjon på 40,9 mrd. kroner fra Saldert budsjett 2015. Videre omfatter inntektene fra petroleumsvirksomheten skatt og avgift på utvinning, samt aksjeutbytte fra Statoil ASA. Betalte skatter og avgifter fra petroleumsvirksomheten anslås nå til 119 mrd. kroner, som er 54,6 mrd. kroner lavere enn anslaget i Saldert budsjett 2015. Anslaget er basert på informasjon om innbetalte skatter og avgifter hittil i år og anslag fra Oljeskattekontoret. I motsatt retning trekker et noe høyere utbytte fra Statoil ASA enn anslått i Saldert budsjett 2015.

Petroleumsutgifter

Utgiftene til petroleumsvirksomhet består av andelen av investeringer på sokkelen som dekkes av SDØE og utgifter knyttet til disponering av innretninger på sokkelen.

Utgiftene til petroleumsvirksomheten anslås nå til 29 mrd. kroner i 2015. Dette er 9 mrd. kroner lavere enn i Saldert budsjett 2015, og skyldes lavere investeringsutgifter under SDØE.

Statens pensjonsfond

Statens pensjonsfond består av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge. Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres i sin helhet til Statens pensjonsfond utland. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 2015 anslås å bli 217,9 mrd. kroner. Det er 86,1 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i Saldert budsjett 2015.

Overføringen fra Statens pensjonsfond utland til å dekke statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd er i Saldert budsjett 2015 satt til 174,2 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet for 2015 anslås nå til 179,6 mrd. kroner, som er en økning på 5,4 mrd. kroner.

Anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 2015 er fortsatt usikkert. I nysalderingsproposisjonen vil det bli fremmet oppdaterte anslag for det oljekorrigerte budsjettunderskuddet i 2015 og eventuelt forslag om endret overføring fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettet i 2015.

Kapitalen i Statens pensjonsfond utland anslås til 7 025 mrd. kroner ved utløpet av 2015, mens kapitalen i Statens pensjonsfond Norge anslås til 198 mrd. kroner. Samlet anslås dermed kapitalen i Statens pensjonsfond til 7 223 mrd. kroner ved utløpet av 2015.

Tabell 6.4 Statens pensjonsfond. Inntekter og utgifter 2015

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Endring fra Saldert budsjett 2015	Anslag på regnskap 2015
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	304,0	-86,1	217,9
- Overført til statsbudsjettet	174,2	5,4	179,6
+ Renteinntekter og utbytte fra Statens pensjonsfond	178,3	14,6	192,9
= Overskudd i Statens pensjonsfond	308,0	-76,8	231,2

Kilde: Finansdepartementet

6.1.5 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd finansieres av en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Statsbudsjettet gjøres dermed opp i balanse før lånetransaksjoner. Statsbudsjettets finansieringsbehov bestemmes således av differansen mellom utlån mv. og tilbakebetalinger. I

Saldert budsjett 2015 ble brutto finansieringsbehov anslått til 133 mrd. kroner. Brutto finansieringsbehov anslås nå til 109,5 mrd. kroner. Reduksjonen i finansieringsbehovet skyldes hovedsakelig at det ifm. RNB 2015 ble innarbeidet nye anslag for boliglånsordningen i Statens pensjonskasse. Disse anslagsendringene innebar både reduserte utlån og økte tilbakebetalinger.

Tabell 6.5 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Endring fra Saldert budsjett 2015	Anslag på regnskap 2015
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 331,5	-103,3	1 228,2
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 505,7	-97,9	1 407,8
3. Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-174,2	-5,4	-179,6
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland	174,2	5,4	179,6
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	0,0
6. Utlån, gjeldsavdrag mv.	236,2	-11,6	224,6
7. Tilbakebetalinger mv. utenom lånetransaksjoner til Statens pensjonsfond utland	103,2	11,8	115,1
8. Utlån mv., netto (6-7)	133,0	-23,4	109,5
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	133,0	-23,4	109,5

Kilde: Finansdepartementet

6.2 Statsregnskapet medregnet folketrygden for første halvår 2015

Dette avsnittet gir en oversikt over statsregnskapet per 30. juni 2015. Regnskapstallene er sammenstilt med Saldert budsjett 2015. Tabellene i avsnittet viser også hvor stor andel av bevilgningen i Saldert budsjett 2015 som er regnskapsført. Endrede anslag og bevilgningsendringer vedtatt etter at budsjettet ble saldert i Stortinget i fjor høst, inngår således ikke i beregningene av hvil-

ken andel av bevilgningene som nå er regnskapsført.

6.2.1 Statsbudsjettets inntekter og utgifter

Statsregnskapet viser at det er regnskapsført inntekter på til sammen 726,9 mrd. kroner i perioden 1. januar - 30. juni 2015. Det tilsvarer 45,2 pst. av budsjetterte inntekter. Tabell 6.6 viser hvordan inntektene fordeler seg etter art.

Tabell 6.6 Statsbudsjettets inntekter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Regnskap per 30.06.2015	Regnskap i pst. av bevilgning
Salg av varer og tjenester (Driftsinntekter) (postene 1-29)	139,4	62,3	44,7
Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	29,0	12,2	42,1
Overføringer fra andre (postene 50-89)	1 337,3	584,4	43,7
Tilbakebetalinger mv. (postene 90-99)	103,2	67,9	65,8
Sum inntekter	1 609,0	726,9	45,2

Kilde: Finansdepartementet

Per 30. juni 2015 er det regnskapsført utgifter på til sammen 801,8 mrd. kroner. Det utgjør 46 pst.

av bevilgningene. Tabell 6.7 viser hvordan beløpet fordeler seg på utgiftsarter.

Tabell 6.7 Statsbudsjettets utgifter

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Regnskap per 30.06.2015	Regnskap i pst. av bevilgning
Driftsutgifter (postene 1-29)	170,5	75,3	44,2
Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49)	83,8	33,5	40,0
Overføringer til andre (postene 50-89)	1 251,5	520,5	41,6
Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99)	236,2	172,5	73,0
Sum utgifter	1 741,9	801,8	46,0

Kilde: Finansdepartementet

6.2.2 Petroleumsvirksomhetens inntekter og utgifter

Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten utgjør 162,4 mrd. kroner i perioden 1. januar - 30.

juni 2015. Det tilsvarer 42,7 pst. av netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten slik denne ble anslått i Saldert budsjett 2015.

Tabell 6.8 Kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Regnskap per 30.06.2015	Regnskap i pst. av bevilgning
Inntekter SDØE	153,4	68,0	44,3
- Utgifter SDØE	38,0	14,8	38,9
+ Skatt og avgift på utvinning, inkl. CO ₂ -avgift og NO _x -avgift	173,6	71,9	41,4
+ Aksjeutbytte fra Statoil ASA	15,0	7,7	51,4
= Netto kontantstrøm	380,0	162,4	42,7

Kilde: Finansdepartementet

6.2.3 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

Regnskapet per 30. juni 2015 viser et brutto finansieringsbehov på 104,6 mrd. kroner.

Tabell 6.9 Oppsummering. Saldering og finansieringsbehov

	Mrd. kroner		
	Saldert budsjett 2015	Regnskap per 30.06.2015	Regnskap i pst. av bevilgning
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)	1 331,5	659,0	49,5
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)	1 505,7	629,3	41,8
3. Overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)	-174,2	29,7	-17,0
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland	174,2	-29,7 ¹	-17,0
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)	0,0	0,0	-
6. Utlån, gjeldsavdrag mv.	236,2	172,5	73,0
7. Tilbakebetalinger mv. utenom lånetransaksjoner til Statens pensjonsfond utland	103,2	67,9	65,8
8. Utlån mv., netto (6-7)	133,0	104,6	78,7
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8-5)	133,0	104,6	78,7

¹ Teknisk satt til å motsvare overskudd før lånetransaksjoner, før overføring fra Statens pensjonsfond utland. Overføring fra Statens pensjonsfond utland blir endelig fastsatt og ført ifm. nysalderingen av 2015-budsjettet.

Kilde: Finansdepartementet

For nærmere detaljer vedrørende statsregnskapet for første halvår 2015 vises det til tabellene i vedlegg 3.

7 Statens lånebehov

7.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.

Statens lånebehov for 2016 følger av forslaget til statsbudsjett for 2016. Det blir lagt opp til at finansieringsbehovet i hovedsak blir dekket ved opptak av nye, langsiktige lån innenlands. Av hensyn til markedet for statspapirer legger en normalt opp til å søke å jevne ut den langsiktige opplåningen over flere år. For 2016 er det foreslått en fullmakt på 75 mrd. kroner for opptak av nye, langsiktige lån.

Statens kortsiktige opplåning i markedet skjer ved salg av statskasseveksler, som er papirer med løpetid på inntil tolv måneder. For 2016 er det foreslått en ramme på 125 mrd. kroner for utestående volum i kortsiktige markedslån. Det er samme ramme som i 2015.

For andre kortsiktige lån ber en om en fullmakt der det ikke blir satt noen konkret beløps-

grense. En ber i tillegg om at den generelle fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført. Dette er omtalt nærmere i avsnitt 7.3, og forslagene er sammenfattet i tabell 7.3.

Det vises også til generell omtale av statsgjeldsforvaltningen i Meld. St. 1 (2015–2016) *Nasjonalbudsjettet 2016*. Dersom Stortinget vedtar de fullmaktene det her bes om, vil Finansdepartementet gi Norges Bank fullmakt til å dekke lånebehovet og ev. inngå derivatavtaler.

7.2 Sammensetningen av statsgjelden

Tabell 7.1 viser størrelsen på og sammensetningen av statens bruttogjeld ved utgangen av de to siste årene og første halvår i 2015.

Tabell 7.1 Sammensetningen av statsgjelden (i mill. kroner)

	31.12.13	31.12.14	30.06.15
Langsiktige lån ¹	288 862	343 656	321 737
Kortsiktige markedspapirer ²	161 940	84 000	91 000
Andre kortsiktige lån ³	153 243	57 797	53 609
Statsgjelden	604 045	485 453	466 346
Memo:			
Rentebytteavtaler			112 100

¹ Lån med lengre løpetid enn ett år.

² Lån med løpetid inntil ett år.

³ Kontolån fra statsinstitusjoner mv.

Kilde: Finansdepartementet.

Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån. Staten dekker behovet for langsiktig finansiering ved å selge statsobligasjoner i det innenlandske markedet gjennom auksjoner. Den kortsiktige opplåningen i markedet skjer gjennom salg av statskasseveksler i auksjoner. Statskasseveksler er omsette-

lige lån uten kupongrente, hvor avkastningen er knyttet til underkursen de blir lagt ut til. Andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond, samt eventuelle kontolån fra institusjoner som i særskilte tilfeller kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten.

7.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2016

I tråd med lov om Statens pensjonsfond blir det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet foreslått dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Avdrag på statsgjelden, netto

utlån og kapitalinnskudd til statsbankene mv. blir dekket ved nye låneopptak og/eller ved å trekke på statens kontantbeholdning. Staten har ut fra forslaget i denne proposisjonen et brutto finansieringsbehov på 54,3 mrd. kroner i 2016, jf. tabell 7.2.

Tabell 7.2 Statens finansieringsbehov i 2015 og 2016 (i mrd. kroner)

	2015	2016
A Oljekorrigert overskudd på statsbudsjettet	-174,2	-207,8
B Overført fra Statens pensjonsfond utland	174,2	207,8
C Overskudd før lånetransaksjoner (A + B)	0,0	0,0
D Utlån til statsbankene, aksjetegning o.l., netto	71,3	54,3
E Statens netto finansieringsbehov (D – C)	71,3	54,3
F Gjeldsavdrag ¹	61,4	0,0
Statens brutto finansieringsbehov (E + F)	132,7	54,3

¹ Dette gjelder avdrag på langsiktige statslån.

Kilde: Finansdepartementet

Når en vurderer statens lånebehov i markedet, tar en normalt utgangspunkt i statens finansieringsbehov, jf. tabell 7.2. Videre tar en hensyn til virkningen av statens transaksjoner på likviditeten i pengemarkedet. Pengemarkedet blir tilført likviditet når staten betaler avdrag på gjelden eller øker netto utlån fra statsbankene, mens opptak av statslån inndrar likviditet fra markedet. Det er et mål at statens transaksjoner over tid ikke skal endre den samlede likviditeten i pengemarkedet.

Siden underskuddet på statsbudsjettet blir dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland, påvirker ikke statsbudsjettet likviditeten i pengemarkedet. Samtidig påvirker enkelte poster på statsbudsjettet ikke likviditeten i pengemarkedet direkte, selv om de påvirker balansen på statsbudsjettet og størrelsen på statens kontantbehold-

ning. Det gjelder blant annet renter og overføringer fra Norges Bank. Når statens kapitaltransaksjoner samlet sett ikke skal påvirke likviditeten i pengemarkedet, må en korrigere for slike poster. En må også korrigere for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men som ikke har likviditetseffekt, for eksempel innskudd i infrastrukturfondet eller andre fond. For 2016 er det samlet sett beregnet at disse postene vil redusere behovet for likviditetsinndragning med om lag 29 mrd. kroner netto. Et likviditetsjustert finansieringsbehov blir på om lag 25 mrd. kroner.

Tabell 7.3 gir en samlet oversikt over gjeldende lånefullmakter for 2015 og forslag til nye fullmakter for 2016. I tillegg ber departementet om at fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført.

Tabell 7.3 Fullmakt til å ta opp statslån i 2016 (i mill. kroner)

	Fullmakt for 2015	Utnyttet per 30.06.15	Forslag til ny fullmakt for 2016
Nye langsiktige lån	100 000	30 000	75 000
Kortsiktige markedslån	125 000	91 000	125 000
Andre kortsiktige lån	Ubegrenset	53 609	Ubegrenset

7.3.1 Fullmakt til å ta opp langsiktige lån i 2016

Statens lånebehov blir dekket ved å ta opp nye, langsiktige lån innenlands. En legger normalt opp til å søke å jevne ut opptakene av langsiktige lån. Formålet med dette er at store svingninger i finansieringsbehovet fra ett år til det neste ikke slår ut tilsvarende på opplåningstakten. I 2016 har ikke staten forfall av langsiktige obligasjonslån, mens det er et slikt forfall i 2017. Det tas sikte på å finansiere om lag halvparten av 2017-forfallet i løpet av 2016. For 2016 er det derfor aktuelt å ta opp om lag 30 mrd. kroner mer i langsiktige lån enn det som direkte følger av det likviditetsjusterte finansieringsbehovet. Samlet anslag på opplåningen i 2016 blir om lag 55 mrd. kroner.

For å ta hensyn til usikkerhet og at det ikke er ønskelig at fullmakten blir for liten, er det ønskelig med en lånefullmakt som er noe høyere enn planlagt opplåning. En ber på denne bakgrunn om at fullmakten for 2016 til å ta opp nye langsiktige lån innenlands blir satt til 75 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

7.3.2 Fullmakt til å ta opp kortsiktige markedslån i 2016

Fullmakten under kortsiktige markedslån er utformet som en ramme for maksimalt utestående beløp. En ber om at fullmakten til å ha utestående kortsiktige markedslån blir satt til 125 mrd. kro-

ner i 2016, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette tilsvarende fullmakten for 2015.

7.3.3 Fullmakt til å ta opp andre kortsiktige lån i 2016 mv.

Fullmakten for andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond og eventuelle kontolån fra institusjoner som kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten. Fullmakten omfatter også eventuelle plasseringer som er gitt som sikkerhet fra motparter i rentebytteavtaler. Størstedelen av andre kortsiktige lån er innskudd fra operatørbanken for skattebetalingsordningen.

Lånene under denne fullmakten er gjeld av en slik karakter at en ikke bør fastsette en beløpsgrense. Det foreslås at Finansdepartementet for 2016 får fullmakt til å ta imot slike plasseringer som kontolån uten at det blir satt en beløpsgrense, jf. forslag til romertallsvedtak. Da unngår en at staten må avvise innskudd fordi fullmakten ikke er stor nok.

Finansdepartementet bruker rentebytteavtaler i gjeldsforvaltningen for å endre rentebindingen på gjelden sammenlignet med det som følger direkte av en strategi der opplåningen spres på løpetider fra null til ti år. Rentebytteavtaler gir staten fleksibilitet til å endre den gjennomsnittlige rentebindingen på gjeldsporteføljen uten at selve opplåningen blir endret. Det bes om fullmakt til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler i 2016, jf. forslag til romertallsvedtak.

8 Omtale av særskilte saker

8.1 Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen

Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Som i næringslivet vil det også i offentlig forvaltning være et potensiale for å bli mer effektiv. For å hente ut potensialet må det stilles klare krav om mindre byråkrati og mer igjen for skattebetalernes penger.

Regjeringen innførte derfor en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i 2015. Regjeringen forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Kravet om mindre byråkrati og mer igjen for pengene vil gjelde det meste av statlig forvaltning. Reformen omfatter sektorer som er politisk prioritert. Det er ikke mindre viktig å sikre effektiv ressursbruk i prioriterte sektorer.

I næringslivet er det en årlig vekst i produktivitet. Det er rimelig å legge til grunn at det også vil være en produktivitetvekst i offentlig forvaltning som kan hentes ut med riktige insentiver. Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen gir insentiver til mer effektiv statlig drift og skaper handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Reformen innebærer at deler av gevinstene fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene overføres i de årlige budsjettene til fellesskapet. Den årlige overføringen til fellesskapet settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. Samlet sett er overføringen til fellesskapet som følge av reformen beregnet til 1,5 mrd. kroner i 2016.

Kravet om mindre byråkrati og mer igjen for pengene gjelder alle statlige virksomheter som mottar driftsbevilgninger fra statsbudsjettet. Det legges til grunn at forslaget gjelder forvaltningens driftsutgifter på postene 01 til 29. Nettobudsjetterte virksomheter som universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner er inkludert i reformen. I tillegg er spesialisthelsetjenestene med i ordningen. Driftsresultatene i statlig forretningsdrift holdes imidlertid utenfor.

Driftsutgiftene til departementer og etater hvor deler av virksomheten finansieres av gebyrer

inkluderes også i reformen. For disse virksomhetene stilles det krav om at tiltak for mindre byråkrati og mer igjen for pengene skal komme publikum til gode. Det er forutsatt at gebyrsatser som hovedregel tilpasses et lavere utgiftsnivå.

Utgangspunktet for overføringen til fellesskapet i de årlige budsjettforslagene vil være saldert budsjett for foregående år. Dette bidrar til forutsigbarhet for statlige virksomheter i årene framover.

For å oppnå en varig effekt må tiltakene være en del av en planlagt prosess. Regjeringen vil derfor la dette inngå som en fast del av budsjettarbeidet framover. Reformen vil stimulere forvaltningen til å avbyråkratisere og bruke ressurser mer effektivt også i årene framover.

8.2 Publisering av informasjon om statens bruk av ressurser

Fra 1. januar 2014 ble det obligatorisk for statlige virksomheter å rapportere i tråd med en ny, standard kontoplan. Kontoplanen gir en felles struktur for inndeling av virksomhetenes utgifter, inntekter og balansekontoeer gruppert etter art. Den nye kontoplanen er langt mer detaljert enn tidligere, og åpner for bedre oversikt over ressursbruken og enklere sammenligning over tid i virksomhetenes årsrapport og årsregnskap. Kontoplanen legger også til rette for å kunne sammenligne ressursbruk mellom virksomheter.

I mai 2015 publiserte alle statlige virksomheter for første gang egne årsrapporter med årsregnskap basert på både kapittel og post og ny artskontoplan. En ny, felles struktur gjør det enklere å orientere seg i disse rapportene, og det er lettere å sammenlikne på tvers. Rapportene publiseres både på virksomhetens nettsider og hos overordnet departement.

Regnskap etter ny artskontoplan rapporteres også til det sentrale statsregnskapet, og utgjør en ny og verdifull informasjonskilde om statens ressursbruk. Regnskapsinformasjonen er imidlertid ikke komplett, ettersom nettobudsjetterte virksomheter – eksempelvis universiteter og høy-

skoler – har en forenklet og nettobasert rapportering til statsregnskapet. Dette er en viktig del av statens virksomhet. Det er derfor i dag ikke mulig å sammenstille regnskapsdata etter art for staten som helhet.

Regjeringen mener at det er viktig å gjøre *mer* data om bruken av statlige bevilgninger *bedre* tilgjengelig for *flere* brukere. Det gjelder grunnleggende rettsstatsverdier som informasjons- og ytringsfrihet, demokratisk deltakelse, tilliten til det offentlige og allmennhetens kontroll med forvaltningen. Regjeringen har valgt ut offentlige utgifter som ett av fem områder der vi vil styrke åpenheten og tilrettelegge for viderebruk av offentlige data i maskinlesbare formater.

Direktoratet for økonomistyring (DFØ) har publisert oppdaterte regnskapstall på kapittel og post i statsregnskapet hver måned siden 2010. DFØ vil fra og med november-regnskapet 2015 også publisere rådata med regnskapsinformasjon etter artskontoplanen i maskinlesbart format på sine hjemmesider, slik at de fritt kan brukes av andre.

Det er ofte krevende å bruke rådata. Informasjonen bør også presenteres i en slik form at brukeren opplever den som relevant og direkte anvendbar.

Finansdepartementet og DFØ vil i 2016 utvikle en løsning for publisering av informasjon fra statsregnskapet. Dette vil gi både journalister og vanlige borgere mulighet til å søke i regnskapet og sammenlikne mellom virksomheter. Det vil etter hvert bli mulig å ta ut tidsseriedata, og data skal være tilgjengelig i maskinlesbar form for analyseformål.

DFØ skal også vurdere framtidige løsninger for å presentere og gjøre tilgjengelig regnskapsdata fra nettobudsjetterte virksomheter og fra virksomheter som fører periodisert regnskap.

8.3 Avklaring av virksomhetsbegrepet i staten

For allmennheten vil det være sentralt å kunne knytte informasjon om ressursbruk i statsregnskapet til den enkelte virksomhet. Dette forutsetter en entydig definisjon og avgrensning av virksomhetsbegrepet.

«Virksomhet» benyttes, i regelverket for økonomistyring i staten om et statlig forvaltningsorgan, i samsvar med språkbruken i tjenestemannsloven og hovedavtalen for arbeidstakere i staten. Et departement omfattes av virksomhetsbegrepet når det ikke opptrer som overordnet organ. Virk-

somhetsbegrepet omfatter de tre hovedvariantene ordinære statlige forvaltningsorganer («bruttobudsjetterte virksomheter»), forvaltningsorganer med særskilte fullmakter («nettobudsjetterte virksomheter») og forvaltningsbedrifter.

En statlig virksomhet forstås dermed som et forvaltningsorgan innenfor staten som juridisk person, dvs. ikke statsforetak, helseforetak, stats-eide aksjeselskap, stiftelser e.l. Det er i praksis hvert enkelt fagdepartement som avgjør om en statlig institusjon er en virksomhet i økonomiregelverkets forstand.

I forbindelse med prosjektet om publisering av regnskapsdata, vil DFØ – i dialog med departementene, Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), og i samarbeid med Statistisk sentralbyrå som ansvarlig for Enhetsregisteret – etablere en oversikt over statlige virksomheter med utgangspunkt i økonomiregelverket.

8.4 Statlige regnskapsstandarder – obligatorisk bruk innenfor en fortsatt frivillig ordning

Finansdepartementet orienterte i Gul bok 2015 kap. 7.6 om det pågående arbeidet med oppdatering av de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS).

SRS regulerer bruk av periodisert regnskap i statlige virksomheter. Standardene tar utgangspunkt i regnskapsloven og de norske regnskapsstandardene (NRS), men er tilpasset statlige behov og rammebetingelser. Finansdepartementet har i august 2015 oppdatert de statlige regnskapsstandardene etter en forutgående høring av standarder hvor det var foreslått vesentlige endringer. Høringen omfattet samtlige departementer og Riksrevisjonen. Høringen ga samlet sett ikke grunnlag for større endringer i de opprinnelige høringsforslagene.

Statlige virksomheter som bruker periodiseringsprinsippet har fram til nå kunnet *velge* om de vil følge SRS, som har hatt status som *anbefalte* regnskapsstandarder. Dette har gjort det vanskelig å sammenlikne statlige regnskaper. Det har også vært utfordrende for Riksrevisjonen, jf. Dokument nr. 1 (2014–2015).

En standardisering av regnskapsprinsippene for virksomheter som velger å føre periodisert regnskap vil bidra til enklere og tydeligere virksomhetsregnskaper. Informasjonsgrunnlaget for brukerne av statlige virksomhetsregnskap vil bli mer ensartet.

Spørsmålet om én felles standard ble tatt opp i høringen av reviderte standarder, og tilbakemeldingene fra høringsinstansene gir støtte til standardisering. Endringen vil bare berøre et fåtall virksomheter.

Regjeringen har derfor besluttet at de statlige regnskapsstandardene (SRS) skal være obligatoriske for virksomheter som har valgt å føre regnskapet etter andre prinsipper enn kontantprinsippet. De nye reglene trer i kraft fra 1. januar 2016.

8.5 Ny modell for fastsettelse av normrenten og rentenivået i Statens lånekasse for utdanning og Husbanken

Normrenten er den laveste renten en arbeidsgiver kan tilby på lån til arbeidstaker uten at det må betales skatt på fordel av lav rente. Finansdepartementet innfører en ny modell for å fastsette denne renten. Formålet er å etablere en metode som bedre speiler nivået for renter i det alminnelige rentemarkedet enn gjeldende modell, som tar utgangspunkt i renten på statskasseveksler. Videre tar Finansdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet sikte på at tilsvarende beregningsmodell med nødvendige tilpasninger også skal gjøres gjeldende for lånerentene i Statens lånekasse for utdanning og i Husbanken.

Nærmere om fastsetting av dagens rentenivåer

Normrenten og lånevilkårene for flytende renter i Statens lånekasse og Husbanken fastsettes nå med utgangspunkt i den effektive renten på statskasseveksler med 0-3 måneders løpetid. Rentene beregnes som et gjennomsnitt av den observerte renten over en periode på to måneder (observasjonsperioden), og gjelder fra to måneder etter observasjonsperiodens slutt. Normrenten fastsettes til gjennomsnittsrenten tillagt et påslag på 1,65 prosentenheter. Rentenivået for lån med flytende rente i Statens lånekasse fastsettes som gjennomsnittsrenten tillagt et påslag på 1,25 prosentenheter. Rentenivået for lån med flytende rente i Husbanken fastsettes som gjennomsnittsrenten tillagt et påslag på 1,0 prosentenheter. For lån med fastrenteavtale er det samme påslag som for lån med flytende rente, henholdsvis 1,25 og 1,0 prosentenheter i Lånekassen og Husbanken, men observasjonsperioden er en måned og ny rente trer i kraft en måned etter observasjonsperioden.

Ny modell for fastsetting av normrenten

Normrenten har vært fastsatt etter gjeldende modell fra og med inntektsåret 2004. Modellen ble da den ble innført, ansett å gi et godt anslag på beste effektive markedsrente på utlån fra bankene. Påslaget var ved innføringen 0,5 prosentenheter. Med virkning fra inntektsåret 2014 ble påslaget økt med 0,75 prosentenheter. Påslaget ble økt med ytterligere 0,40 prosentenheter fra inntektsåret 2015. Påslaget er dermed 1,65 prosentenheter i 2015.

Den nåværende modellen for rentefastsettelsen har over tid vist seg ikke å gi stabilt grunnlag for å fastsette normrentenivået. Bakgrunnen for å øke påslagene i 2014 og 2015 var den økte forskjellen i rentene på statspapirer og renter på lån i ordinære banker. Normrenten utviklet seg over tid slik at den ble langt lavere enn de beste markedsrentene.

Det er et mål for beregningsmetoden for normrenten at den speiler nivået for renter i det alminnelige rentemarkedet. Finansdepartementet legger på bakgrunn av dette opp til en ny modell for fastsettelse av normrenten som tar utgangspunkt i rentebetingelser for boliglån i markedet. Modellen baserer seg på data som lånetilbydere er forpliktet å rapportere inn til Finansportalen. Det tas utgangspunkt i et boliglån på 1,5 mill. kroner innenfor 50 pst. sikkerhet, som tilsvarer en boligverdi på minst 3 mill. kroner. Gjennomsnittet av de beste rentene danner renten som kalles basisrenten. Fra basisrenten gjøres det et fradrag slik at normrenten ikke skal ligge nevneverdig over de aller beste lånetilbudene i markedet. Fradraget settes til 0,15 prosentenheter. Dersom utviklingen av basisrenten tilsier en endring på minst 1/10 prosentenheter, endres normrenten. Kompetansen til å fastsette basisrenten og normrenten ligger til Finansdepartementet.

Det forventes ikke at normrenten på overgangstidspunktet vil avvike vesentlig fra renten slik den ville ha blitt fastsatt til etter eksisterende modell. Over tid antas modellen å gi mer presise anslag på faktisk markedsrente enn dagens metode. Endringen av forskriften vil ha effekt for normrenten som gjelder fra 1. mars 2016. Boliglånsrenten i Statens pensjonskasse (SPK) vil fortsatt følge normrenten. For en nærmere beskrivelse, se Prop. 1 LS (2015–2016) *Skatter, avgifter og toll 2016*.

Om ny modell for fastsettelse av renter i Statens lånekasse for utdanning og Husbanken

Finansdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar sikte på at tilsvarende beregningsmodell med nødvendige tilpasninger også skal gjøres gjeldende for lånerentene i Statens lånekasse for utdanning og i Husbanken. En slik omlegging vil bidra til at rentenivået i disse ordningene bedre vil variere med alternative lånemuligheter og gjøre det lettere å videreføre ønsket utdanningspolitisk og boligpolitisk innretning av låneordningene. Forskriftene knyttet til regulering av renter i Statens lånekasse for utdanning og Husbanken vil endres slik at de knyttes opp til den basisrenten som fastsettes med et

bestemt fratrekk. Det tas sikte at rentene skal beregnes med ny modell med virkning fra 1. mars 2016.

Det legges til grunn at fratrekket fra basisrenten gjøres slik at rentenivået både i Statens lånekasse og Husbanken ved innføringstidspunktet blir om lag slik det ville blitt ved videreføring av dagens modell. Det nøyaktige nivået på fratrekket må på denne bakgrunn beregnes nær opp til virkningstidspunktet.

Endringen vil gjøres for fastsettelse av lån med flytende renter og med nødvendige tilpasninger også for lån med fast rente. Nåværende lengde på observasjonsperiode og varslings tid for fastrentelån som i dag er kortere enn for lån med flytende rente, beholdes.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under
et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om
statsbudsjettet 2016.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om statsbudsjettet 2016 i samsvar med et vedlagt forslag.

**Forslag
til vedtak om statsbudsjettet for
budsjettåret 2016**

I

Kap. Post		Kroner	Kroner
	Utgifter:		
	Det kongelige hus		
1	H.M. Kongen og H.M. Dronningen:		
1	Apanasje	11 186 000	
50	Det kongelige hoff	173 427 000	
51	Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff	19 900 000	204 513 000
2	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen:		
1	Apanasje	9 310 000	
50	H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinses- sens stab mv.	18 820 000	28 130 000
	Sum Det kongelige hus		<u>232 643 000</u>
	Regjering		
20	Statsministerens kontor:		
1	Driftsutgifter	100 300 000	100 300 000
21	Statsrådet:		
1	Driftsutgifter	159 600 000	159 600 000
24	Regjeringsadvokaten:		
1	Driftsutgifter	63 000 000	
21	Spesielle driftsutgifter	21 600 000	84 600 000
	Sum Regjering		<u>344 500 000</u>
	Stortinget og underliggende institusjoner		
41	Stortinget:		
1	Driftsutgifter	935 800 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	565 000 000	
70	Tilskudd til partigruppene	178 000 000	
72	Tilskudd til Det Norske Nobelinstitutt bibliotek	1 500 000	
73	Kontingenter, internasjonale delegasjoner	14 000 000	
74	Reisetilskudd til skoler	3 500 000	1 712 800 000
42	Ombudsmannsnemnda for Forsvaret:		
1	Driftsutgifter	7 000 000	7 000 000
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen:		
1	Driftsutgifter	74 100 000	74 100 000
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste:		
1	Driftsutgifter	14 300 000	14 300 000
45	Nasjonal institusjon for menneskerettigheter:		
1	Driftsutgifter	9 700 000	9 700 000
51	Riksrevisjonen:		
1	Driftsutgifter	486 200 000	
75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	21 900 000	508 100 000
	Sum Stortinget og underliggende institusjoner		<u>2 326 000 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Høyesterett			
61	Høyesterett:		
1	Driftsutgifter	95 181 000	95 181 000
	Sum Høyesterett	<u>95 181 000</u>	<u>95 181 000</u>

Utenriksdepartementet

Administrasjon av utenriktjenesten

100	Utenriksdepartementet:		
1	Driftsutgifter	2 104 045 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 253 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	17 250 000	
70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	998 000	
71	Diverse tilskudd	23 205 000	
72	Hjelp til norske borgere i utlandet	169 000	
90	Lån til norske borgere i utlandet	360 000	2 158 280 000
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon:		
1	Driftsutgifter	49 549 000	49 549 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet:		
1	Driftsutgifter	9 576 000	9 576 000
	Sum Administrasjon av utenriktjenesten	<u>9 576 000</u>	<u>2 217 405 000</u>

Utenriksformål

115	Næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	17 176 000	
70	Tilskudd til næringsfremme-, kultur- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	49 242 000	66 418 000
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner:		
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 551 475 000	
90	Innskudd i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB)	175 000 000	1 726 475 000
117	EØS-finansieringsordningene:		
75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	1 250 000 000	
76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	1 150 000 000	2 400 000 000
118	Nordområdetiltak mv.:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70 og 71</i>	32 019 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	339 579 000	
71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	60 905 000	
76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	38 530 000	471 033 000
119	Globale sikkerhetstiltak:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 087 000	
70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	12 003 000	14 090 000
	Sum Utenriksformål		<u>4 678 016 000</u>

Administrasjon av utviklingshjelpen

140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen:		
1	Driftsutgifter	1 424 628 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	30 257 000	1 454 885 000
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad):		
1	Driftsutgifter	234 144 000	234 144 000
144	Fredskorpset:		
1	Driftsutgifter	45 191 000	45 191 000
	Sum Administrasjon av utviklingshjelpen		<u>1 734 220 000</u>

Bilateral bistand

150	Bistand til Afrika:		
78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 111 900 000	2 111 900 000
151	Bistand til Asia:		
78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	784 500 000	784 500 000
152	Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika:		
78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	556 000 000	556 000 000
153	Bistand til Latin-Amerika:		
78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	100 000 000	100 000 000
	Sum Bilateral bistand		<u>3 552 400 000</u>

Globale ordninger

160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling:		
1	Driftsutgifter	16 152 000	
70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 639 211 000	
77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	160 000 000	1 815 363 000
161	Næringsutvikling:		
70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	269 000 000	
75	NORFUND - tapsavsetting	375 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
95	NORFUND - grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 125 000 000	1 769 000 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter:		
70	Nødhjelp og humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	4 339 042 000	
72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	383 300 000	4 722 342 000
164	Fred, forsoning og demokrati:		
70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	655 900 000	
71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	325 000 000	
72	Global sikkerhet, utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	244 700 000	
73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	595 500 000	1 821 100 000
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering:		
1	Driftsutgifter	90 817 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	237 000 000	
70	Forskning, <i>kan overføres</i>	123 000 000	
71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	335 900 000	786 717 000
166	Miljø og bærekraftig utvikling mv.:		
70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 500 000	
72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	847 200 000	
74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	790 000 000	1 642 700 000
167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA):		
21	Spesielle driftsutgifter	1 916 591 000	1 916 591 000
168	Kvinneres rettigheter og likestilling:		
70	Kvinneres rettigheter og likestilling, <i>kan overføres</i>	313 500 000	313 500 000
169	Global helse og utdanning:		
1	Driftsutgifter	15 974 000	
70	Global helse, <i>kan overføres</i>	3 065 000 000	
73	Utdanning, <i>kan overføres</i>	1 732 000 000	4 812 974 000
	Sum Globale ordninger		<u>19 600 287 000</u>

Multilateral bistand

170	FN-organisasjoner mv.:	
70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	660 000 000
71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	431 000 000
72	FNs barnefond (UNICEF)	500 000 000
73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	212 000 000
74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	300 000 000
75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
76	FN og globale utfordringer, <i>kan overføres</i>	292 300 000
77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	175 000 000
78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	212 300 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
79	Ekspert, juniorekspert og FN's fredskorps, <i>kan overføres</i>	77 000 000	
81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	100 000 000	
82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	95 000 000	
83	Verdens helseorganisasjon (WHO), <i>kan overføres</i>	208 500 000	3 413 100 000
171	Multilaterale finansinstitusjoner:		
70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	866 000 000	
71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	868 500 000	
72	Strategisk samarbeid med multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	214 500 000	1 949 000 000
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak:		
70	Gjeldslette, betalingsbalansetøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	270 000 000
	Sum Multilateral bistand		5 632 100 000
	Sum Utenriksdepartementet		37 414 428 000

Kunnskapsdepartementet

Administrasjon

200	Kunnskapsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	254 662 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 219 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 745 000	268 626 000
	Sum Administrasjon		268 626 000

Grunnoplæringen

220	Utdanningsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	273 486 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	135 359 000	
70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	57 087 000	465 932 000
221	Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene:		
1	Driftsutgifter	13 974 000	13 974 000
222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat:		
1	Driftsutgifter	88 826 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 491 000	90 317 000
223	Sametinget:		
50	Tilskudd til Sametinget	41 501 000	41 501 000
224	Senter for IKT i utdanningen:		
1	Driftsutgifter	61 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
21	Spesielle driftsutgifter	23 983 000	84 983 000
225	Tiltak i grunnopplæringen:		
1	Driftsutgifter	22 261 000	
21	Spesielle driftsutgifter	100 443 000	
60	Tilskudd til landslinjer	211 531 000	
62	Tilskudd til de kommunale sameskolene i Snåsa og Målselv	23 670 000	
63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	58 975 000	
64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	174 622 000	
65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	334 218 000	
66	Tilskudd til leirskoleopplæring	48 247 000	
67	Tilskudd til opplæring i finsk	8 059 000	
68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	272 918 000	
69	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen	216 826 000	
70	Tilskudd til opplæring av lærlinger og lære-kandidater med spesielle behov	57 870 000	
71	Tilskudd til kunst- og kulturarbeid i opplæringen	26 336 000	
72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram og organisasjoner	6 290 000	
73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	14 153 000	
74	Tilskudd til organisasjoner	18 380 000	1 594 799 000
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	824 930 000	
22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 274 132 000	
50	Nasjonale sentre i grunnopplæringen	92 121 000	
60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	40 812 000	
62	Tilskudd for økt lærertetthet	395 215 000	
63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærertetthet på 1.-4. trinn	434 420 000	
70	Tilskudd til NAROM	8 151 000	
71	Tilskudd til vitensentre	50 339 000	3 120 120 000
227	Tilskudd til særskilte skoler:		
60	Tilskudd til Murmanskskolen	2 242 000	
61	Tilskudd til voksenopplæring i Andebu kommune	5 095 000	
62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	6 070 000	
70	Tilskudd til Den franske skolen i Oslo	10 158 000	
71	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide videregående skole	26 164 000	
72	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	32 999 000	
74	Tilskudd til Signo grunn- og videregående skole og Briskeby videregående skole	42 522 000	
75	Tilskudd til opplæring i rusinstitusjoner	10 630 000	
76	Tilskudd til Foreningen Norden og Norsk håndverksinstitutt	4 857 000	140 737 000
228	Tilskudd til frittstående skoler mv.:		
70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 866 052 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 518 316 000	
72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	146 078 000	
73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	119 492 000	
74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	23 026 000	
75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	259 368 000	
76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	47 312 000	
77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	17 180 000	
78	Kompletterende undervisning	23 277 000	
79	Toppidrett	41 417 000	
80	Friskoleorganisasjoner	735 000	
81	Elevutveksling til utlandet	1 892 000	
82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleie- tilskudd	20 920 000	4 085 065 000
229	Statens fagskole for gartnere og blomster- dekoratører:		
1	Driftsutgifter	23 269 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 158 000	24 427 000
230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem:		
1	Driftsutgifter	638 992 000	
21	Spesielle driftsutgifter	61 409 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 877 000	709 278 000
	Sum Grunnopplæringen		<u>10 371 133 000</u>

Barnehager

231	Barnehager:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	449 825 000	
50	Tilskudd til samiske barnehagetilbud	16 114 000	
51	Forskning, <i>kan nyttes under post 21</i>	8 712 000	
63	Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder	138 235 000	
70	Tilskudd for svømming i barnehagene, prøve- prosjekt frivillige organisasjoner	10 290 000	623 176 000
	Sum Barnehager		<u>623 176 000</u>

Voksenopplæring m.m.

252	EUs utdannings- og ungdomsprogram:		
70	Tilskudd	513 780 000	513 780 000
253	Folkehøyskoler:		
70	Tilskudd til folkehøyskoler	791 630 000	
71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	4 819 000	
72	Tilskudd til nordiske folkehøyskoler	615 000	797 064 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
254	Tilskudd til voksenopplæring:		
70	Tilskudd til studieforbund	208 374 000	
73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	12 762 000	221 136 000
255	Tilskudd til freds- og menneskerettssentre:		
70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	32 070 000	
71	Falstadsenteret	18 636 000	
72	Stiftelsen Arkivet	24 022 000	
73	Nansen Fredssenter	6 040 000	
74	Narviksenteret, <i>kan overføres</i>	5 737 000	
75	Det europeiske Wergelandsenteret	8 103 000	
76	Raftostiftelsen	4 987 000	99 595 000
256	Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk:		
1	Driftsutgifter	53 429 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 340 000	64 769 000
257	Program for basiskompetanse i arbeidslivet:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 316 000	
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	163 518 000	168 834 000
258	Tiltak for livslang læring:		
1	Driftsutgifter	4 905 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 1</i>	91 962 000	
60	Tilskudd til karriereveiledning	31 858 000	128 725 000
	Sum Voksenopplæring m.m.		<u>1 993 903 000</u>

Høyere utdanning og fagskoleutdanning

260	Universiteter og høyskoler:		
50	Statlige universiteter og høyskoler	31 365 176 000	
70	Private høyskoler	1 276 762 000	32 641 938 000
270	Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter:		
71	Tilrettelegging for internasjonal mobilitet	17 193 000	
74	Tilskudd til velferdsarbeid	82 311 000	
75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	717 446 000	816 950 000
276	Fagskoleutdanning:		
72	Annen fagskoleutdanning	68 683 000	68 683 000
280	Felles enheter:		
1	Driftsutgifter	80 614 000	
21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
50	Senter for internasjonalisering av utdanning	81 254 000	
51	Drift av nasjonale fellesoppgaver	174 914 000	
71	Tilskudd til UNIS	125 360 000	
72	Tilskudd til UNINETT	27 240 000	
73	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i>	33 352 000	522 744 000
281	Felles tiltak for universiteter og høyskoler:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	209 703 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 867 000	
50	Tilskudd til Norges forskningsråd	167 846 000	
70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i>	66 475 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	73 351 000
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	17 247 000
		Sum Høyere utdanning og fagskoleutdanning	<u>34 609 804 000</u>
Forskning			
283		Meteorologiformål:	
	50	Meteorologisk institutt	306 741 000
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	127 345 000
			<u>434 086 000</u>
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene:	
	1	Driftsutgifter	17 025 000
			<u>17 025 000</u>
285		Norges forskningsråd:	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 604 018 000
	53	Strategiske satsinger	1 241 757 000
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	487 227 000
	55	Administrasjon	281 728 000
			<u>3 614 730 000</u>
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	15 651 000
	53	NUPI	4 726 000
	56	Ludvig Holbergs minnepris	11 541 000
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	179 085 000
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	251 562 000
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	41 740 000
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	14 528 000
			<u>518 833 000</u>
288		Internasjonale samarbeidstiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter	37 306 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	306 024 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	2 325 815 000
	75	UNESCO-kontingent	22 540 000
	76	UNESCO-formål	3 500 000
			<u>2 695 185 000</u>
		Sum Forskning	<u>7 279 859 000</u>
		Sum Kunnskapsdepartementet	<u>55 146 501 000</u>

Kulturdepartementet

Administrasjon

300		Kulturdepartementet:	
	1	Driftsutgifter	134 910 000
	21	Spesielle driftsutgifter	1 808 000
		Sum Administrasjon	<u>136 718 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Samfunns- og frivillighetsformål			
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kultur- næring:		
21	Spesielle driftsutgifter	2 231 000	
71	Kulturnæringsprosjekter	7 270 000	
72	Kultursamarbeid i nordområdene	3 739 000	
78	Ymse faste tiltak	12 829 000	26 069 000
315	Frivillighetsformål:		
21	Forskning og utredning	5 901 000	
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 300 548 000	
71	Tilskudd til frivilligsentraler	127 766 000	
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	21 435 000	
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	835 000	
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner	12 200 000	
76	Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 000 000	
78	Ymse faste tiltak	8 039 000	
79	Til disposisjon	3 201 000	
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	142 919 000	
84	Ungdoms-OL	34 313 000	1 667 157 000
	Sum Samfunns- og frivillighetsformål		<u>1 693 226 000</u>

Kulturformål

320	Allmenne kulturformål:		
1	Driftsutgifter	133 945 000	
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 160 000	
51	Fond for lyd og bilde	37 416 000	
52	Norges forskningsråd	12 894 000	
53	Sametinget	80 487 000	
55	Norsk kulturfond	81 556 000	
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	244 397 000	
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	50 532 000	
78	Ymse faste tiltak	34 798 000	
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	7 087 000	
82	Nobels Fredssenter	30 080 000	
85	Gaveforsterkningsordning	45 000 000	
86	Talentutvikling	30 570 000	806 922 000
321	Kunstnerformål:		
71	Statsstipend	13 130 000	
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	159 476 000	
74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	126 728 000	
75	Vederlagsordninger	182 098 000	481 432 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
322	Visuell kunst:		
	1 Driftsutgifter	16 453 000	
	50 Kunst i offentlige rom	27 578 000	
	55 Norsk kulturfond	103 018 000	
	73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	287 800 000	
	78 Ymse faste tiltak	57 138 000	491 987 000
323	Musikkformål:		
	1 Driftsutgifter	164 278 000	
	55 Norsk kulturfond	316 014 000	
	60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20 338 000	
	70 Nasjonale institusjoner	287 547 000	
	71 Region-/landsdelsinstitusjoner	279 271 000	
	78 Ymse faste tiltak	124 264 000	1 191 712 000
324	Scenekunstformål:		
	1 Driftsutgifter	72 915 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	60 327 000	
	55 Norsk kulturfond	139 407 000	
	70 Nasjonale institusjoner	1 076 667 000	
	71 Region-/landsdelsinstitusjoner	495 828 000	
	73 Region- og distriktsopera	55 485 000	
	78 Ymse faste tiltak	188 649 000	2 089 278 000
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
	1 Driftsutgifter	524 963 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	10 000 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 288 000	
	55 Norsk kulturfond	171 365 000	
	73 Språkorganisasjoner	5 834 000	
	74 Det Norske Samlaget	15 217 000	
	75 Tilskudd til ordboksarbeid	15 896 000	
	76 Ibsenpris m.m.	5 887 000	
	78 Ymse faste tiltak	73 371 000	
	80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	58 879 000	903 700 000
328	Museums- og andre kulturvernformål:		
	55 Norsk kulturfond	30 274 000	
	70 Det nasjonale museumsnettverket	1 170 881 000	
	78 Ymse faste tiltak	18 740 000	1 219 895 000
329	Arkivformål:		
	1 Driftsutgifter	333 492 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 466 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 434 000	
	78 Ymse faste tiltak	8 277 000	367 669 000
	Sum Kulturformål		<u>7 552 595 000</u>

Medieformål

334	Film- og medieformål:	
	1 Driftsutgifter	156 442 000
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 210 000
	50 Filmfondet	487 074 000
	51 Audiovisuelle produksjoner	11 009 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	45 000 000	
73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	70 471 000	
78	Ymse faste tiltak	24 980 000	806 186 000
335	Mediestøtte:		
71	Produksjonstilskudd	323 046 000	
73	Medieforskning og etterutdanning	21 751 000	
74	Tilskudd til lokalkringkasting, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
75	Tilskudd til samiske aviser	25 031 000	
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 048 000	385 633 000
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk:		
70	Kompensasjon	46 215 000	46 215 000
339	Pengespill, lotterier og stiftelser:		
1	Driftsutgifter	66 389 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 018 000	73 407 000
	Sum Medieformål		<u>1 311 441 000</u>

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

340	Den norske kirke:		
1	Driftsutgifter	1 285 952 000	
21	Spesielle driftsutgifter	39 364 000	
71	Tilskudd til Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet	86 170 000	
75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	472 390 000	1 883 876 000
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.:		
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	315 956 000	
75	Tilskudd til private kirkebygg	5 000 000	
78	Ymse faste tiltak	12 200 000	333 156 000
342	Kirkebygg og gravplasser:		
1	Driftsutgifter	55 596 000	
60	Rentekompensasjon - kirkebygg, <i>kan overføres</i>	44 165 000	
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	15 285 000	115 046 000
	Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		<u>2 332 078 000</u>
	Sum Kulturdepartementet		<u>13 026 058 000</u>

Justis- og beredskapsdepartementet

Administrasjon

400	Justis- og beredskapsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	335 511 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 000 000	
23	Spesielle driftsutgifter, forskning og kunnskaps- utvikling, <i>kan overføres</i>	24 384 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
50	Norges forskningsråd	22 385 000	
71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	13 162 000	400 442 000
	Sum Administrasjon		400 442 000

Rettsvesen

410	Domstolene:		
1	Driftsutgifter	2 061 241 000	
21	Spesielle driftsutgifter	67 723 000	
22	Vernesaker/sideutgifter, jordskiftedomstoler, <i>kan overføres</i>	7 860 000	2 136 824 000
411	Domstoladministrasjonen:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410 post 1</i>	75 173 000	75 173 000
414	Forliksråd og andre domsutgifter:		
1	Driftsutgifter	186 062 000	
21	Spesielle driftsutgifter	36 593 000	222 655 000
	Sum Rettsvesen		2 434 652 000

Kriminalomsorg

430	Kriminalomsorgen:		
1	Driftsutgifter	4 099 724 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430 post 1</i>	88 486 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	60 872 000	
60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	90 195 000	
70	Tilskudd	22 472 000	4 361 749 000
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS):		
1	Driftsutgifter	186 619 000	186 619 000
	Sum Kriminalomsorg		4 548 368 000

Politi og påtalemyndighet

440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten:		
1	Driftsutgifter	14 205 143 000	
21	Spesielle driftsutgifter	331 086 000	
22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	10 511 000	
23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	26 467 000	
60	Tilskudd til kommuner	10 000 000	
70	Tilskudd	66 333 000	
71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	4 839 000	
73	Tilskudd til EUs grense- og visumfond	172 000 000	14 826 379 000
442	Politihøgskolen:		
1	Driftsutgifter	575 628 000	575 628 000
444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST):		
1	Driftsutgifter	773 310 000	773 310 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
445	Den høyere påtalemyndighet:		
1	Driftsutgifter	211 361 000	211 361 000
446	Den militære påtalemyndighet:		
1	Driftsutgifter	7 837 000	7 837 000
448	Grensekommisæreren:		
1	Driftsutgifter	6 268 000	6 268 000
	Sum Politi og påtalemyndighet		<u>16 400 783 000</u>

Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap

451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:		
1	Driftsutgifter	648 764 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 963 000	
70	Overføringer til private	13 665 000	669 392 000
452	Sentral krisehåndtering:		
1	Driftsutgifter	27 890 000	27 890 000
454	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsutgifter	714 178 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	999 034 000	1 713 212 000
455	Redningstjenesten:		
1	Driftsutgifter	114 113 000	
21	Spesielle driftsutgifter	26 523 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 045 000	
71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten	45 135 000	
72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	103 751 000	301 567 000
456	Direktoratet for nødkommunikasjon:		
1	Driftsutgifter	572 671 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	549 588 000	1 122 259 000
	Sum Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap		<u>3 834 320 000</u>

Andre virksomheter

460	Spesialenheten for politisaker:		
1	Driftsutgifter	40 178 000	40 178 000
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.:		
1	Driftsutgifter	959 212 000	959 212 000
467	Norsk Lovtidend:		
1	Driftsutgifter	4 157 000	4 157 000
468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker:		
1	Driftsutgifter	15 152 000	15 152 000
469	Vergemålsordningen:		
1	Driftsutgifter	182 965 000	
21	Spesielle driftsutgifter	141 569 000	324 534 000
	Sum Andre virksomheter		<u>1 343 233 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.			
470	Fri rettshjelp:		
1	Driftsutgifter	695 621 000	
72	Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak	36 029 000	731 650 000
471	Statens erstatningsansvar og Stortingets rettferdsvederlagsordning:		
71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	70 916 000	
72	Erstatning i anledning av straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	22 502 000	
73	Stortingets rettferdsvederlagsordning	63 777 000	157 195 000
472	Voldsoffererstatning og rådgiving for kriminalitetsofre:		
1	Driftsutgifter	20 440 000	
70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	331 229 000	351 669 000
473	Statens sivilrettsforvaltning:		
1	Driftsutgifter	40 144 000	40 144 000
474	Konfliktråd:		
1	Driftsutgifter	103 180 000	
60	Tilskudd til kommuner til SLT-tiltak, <i>kan overføres</i>	5 661 000	108 841 000
475	Bobehandling:		
1	Driftsutgifter	75 364 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 169 000	82 533 000
	Sum Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.		1 472 032 000

Svalbardbudsjettet

480	Svalbardbudsjettet:		
50	Tilskudd	302 881 000	302 881 000
	Sum Svalbardbudsjettet		302 881 000

Beskyttelse og innvandring

490	Utlendingsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	889 453 000	
21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak	1 523 077 000	
22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	49 401 000	
23	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	4 253 000	
60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	275 711 000	
70	Stønader til beboere i asylmottak	384 133 000	
71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak	23 119 000	
72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, <i>kan overføres</i>	102 254 000	
73	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 821 post 60</i>	20 425 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	19 139 000	3 290 965 000
491	Utlendingsnemnda:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	270 626 000	
21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i>	8 599 000	279 225 000
	Sum Beskyttelse og innvandring		3 570 190 000
	Sum Justis- og beredskapsdepartementet		34 306 901 000

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Administrasjon og fellestjenester mv.

500	Kommunal- og moderniseringsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	354 393 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	105 462 000	
22	Forskning, <i>kan overføres</i>	6 839 000	
50	Forskningsprogrammer under Norges forskningsråd	66 202 000	532 896 000
502	Lønnsoppgjøret i staten - tariffavtalte avsetninger:		
71	Tilskudd til midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte (OU-midler)	174 400 000	174 400 000
510	Departementenes sikkerhets- og service- organisasjon:		
1	Driftsutgifter	634 407 000	
22	Fellesutgifter for departementene og Statsministerens kontor	127 337 000	
23	22. juli-senteret	5 200 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 308 000	
46	Sikringsanlegg og sperresystemer i regjerings- byggene, <i>kan overføres</i>	18 000 000	804 252 000
520	Tilskudd til de politiske partier:		
1	Driftsutgifter	8 599 000	
70	Tilskudd til de politiske partiers sentrale organisasjoner	282 000 000	
71	Tilskudd til de politiske partiers kommunale organisasjoner	32 900 000	
73	Tilskudd til de politiske partiers fylkes- organisasjoner	71 800 000	
75	Tilskudd til de politiske partiers fylkes- ungdomsorganisasjoner	20 992 000	
76	Tilskudd til de politiske partiers sentrale ungdomsorganisasjoner	7 820 000	424 111 000
	Sum Administrasjon og fellestjenester mv.		1 935 659 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Fylkesmannsembetene			
525	Fylkesmannsembetene:		
1	Driftsutgifter	1 540 312 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	157 903 000	1 698 215 000
	Sum Fylkesmannsembetene		<u>1 698 215 000</u>
Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning			
530	Byggeprosjekter utenfor husleieordningen:		
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	130 000 000	
31	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	40 000 000	
33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 772 925 000	
36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	19 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	113 000 000	2 074 925 000
531	Eiendommer til kongelige formål:		
1	Driftsutgifter	25 628 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	31 708 000	57 336 000
532	Utvikling av Fornebuområdet:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	198 000	
30	Investeringer, Fornebu, <i>kan overføres</i>	10 500 000	10 698 000
533	Eiendommer utenfor husleieordningen:		
1	Driftsutgifter	20 083 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	42 500 000	62 583 000
534	Erstatningslokaler for departementene:		
1	Driftsutgifter	387 019 000	387 019 000
	Sum Statlige byggeprosjekter og eiendomsforvaltning		<u>2 592 561 000</u>
Forvaltningsutvikling og IKT-politikk			
540	Direktoratet for forvaltning og IKT:		
1	Driftsutgifter	209 413 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	44 105 000	
22	Betaling for bruk av elektronisk ID og Sikker digital posttjeneste	14 415 000	
23	Elektronisk ID og Sikker digital posttjeneste, <i>kan overføres</i>	95 902 000	
25	Medfinansieringsordning for lønnsomme IKT-prosjekter, <i>kan overføres</i>	75 000 000	
71	Tilskudd til IKT-standardisering	772 000	439 607 000
541	IKT-politikk:		
22	Samordning av IKT-politikken, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 541 post 70</i>	7 093 000	
70	Tilskudd til samordning av IKT-politikken, <i>kan nyttes under kap. 541 post 22</i>	5 896 000	12 989 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
542	Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram:		
1	Driftsutgifter	5 646 000	
70	Tilskudd til internasjonale program, <i>kan overføres</i>	36 900 000	42 546 000
	Sum Forvaltningsutvikling og IKT-politikk		<u>495 142 000</u>
Personvern			
545	Datatilsynet:		
1	Driftsutgifter	45 661 000	45 661 000
546	Personvernemnda:		
1	Driftsutgifter	1 891 000	1 891 000
	Sum Personvern		<u>47 552 000</u>
Distrikts- og regionalpolitikk			
551	Regional utvikling og nyskaping:		
60	Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	1 102 793 000	
61	Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	205 302 000	1 308 095 000
552	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling:		
72	Nasjonale tiltak for regional utvikling, <i>kan overføres</i>	444 200 000	444 200 000
554	Kompetansesenter for distriktsutvikling:		
1	Driftsutgifter	26 911 000	26 911 000
	Sum Distrikts- og regionalpolitikk		<u>1 779 206 000</u>
Samiske formål			
560	Sametinget:		
50	Sametinget	280 233 000	
54	Samefolkets fond	5 345 000	285 578 000
561	Tilskudd til samiske formål:		
50	Samisk høyskole	5 600 000	
51	Divvun	6 900 000	
72	Samisk språk, informasjon m.m.	3 000 000	15 500 000
562	Gáldu - Kompetansesenteret for urfolks rettigheter:		
1	Driftsutgifter	3 164 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 046 000	5 210 000
563	Internasjonalt reindriftssenter:		
1	Driftsutgifter	5 862 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 557 000	8 419 000
	Sum Samiske formål		<u>314 707 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Nasjonale minoriteter			
567	Nasjonale minoriteter:		
22	Kollektiv oppreisning til norske rom mv.	3 000 000	
60	Tiltak for rom, <i>kan overføres</i>	6 200 000	
70	Tilskudd til nasjonale minoriteter	7 100 000	
71	Tilskudd til Romanifolket/taternes kulturfond	5 300 000	
72	Det Mosaiske Trossamfund	6 840 000	
73	Tilskudd til kvensk språk og kultur	4 700 000	33 140 000
	Sum Nasjonale minoriteter		<u>33 140 000</u>

Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.

571	Rammetilskudd til kommuner:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	37 284 000	
60	Innbyggertilskudd	118 428 306 000	
61	Distriktstilskudd Sør-Norge	408 811 000	
62	Nord-Norge- og Namdalstilskudd	1 611 747 000	
63	Småkommunetilskudd	963 501 000	
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572</i>		
	<i>post 64</i>	1 849 000 000	
66	Veksttilskudd	440 616 000	
67	Storbytilskudd	459 985 000	124 199 250 000
572	Rammetilskudd til fylkeskommuner:		
60	Innbyggertilskudd	31 475 175 000	
62	Nord-Norge-tilskudd	642 399 000	
64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571</i>		
	<i>post 64</i>	619 000 000	32 736 574 000
573	Kommunereform:		
60	Engangskostnader og reformstøtte ved kommunesammenslåing	100 000 000	100 000 000
575	Ressurskrevende tjenester:		
60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>	9 271 000 000	9 271 000 000
576	Vedlikehold og rehabilitering:		
60	Tilskudd til vedlikehold og rehabilitering i kommuner	500 000 000	500 000 000
578	Valgdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	65 100 000	65 100 000
579	Valgutgifter:		
1	Driftsutgifter	20 462 000	20 462 000
	Sum Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.		<u>166 892 386 000</u>

Bolig, bomiljø og bygg

580	Bostøtte:		
70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	2 763 000 000	2 763 000 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak:		
75	Tilskudd til etablering og tilpasning av bolig	465 024 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
76	Tilskudd til utleieboliger, <i>kan overføres</i>	793 270 000	
77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet, <i>kan overføres</i>	26 100 000	
78	Boligsosialt kompetansetilskudd, <i>kan overføres</i>	58 400 000	
79	Tilskudd til heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>	100 000 000	1 442 794 000
585	Husleietvistutvalget:		
1	Driftsutgifter	25 758 000	25 758 000
587	Direktoratet for byggkvalitet:		
1	Driftsutgifter	86 048 000	
22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling	54 646 000	
70	Tilskudd til Lavenergiprogrammet	6 586 000	147 280 000
	Sum Bolig, bomiljø og bygg		<u>4 378 832 000</u>

Planlegging, byutvikling og geodata

590	Planlegging og byutvikling:		
61	Bærekraftig byutvikling, <i>kan overføres</i>	19 088 000	
65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	29 841 000	
71	Internasjonale organisasjoner	720 000	
72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling, <i>kan overføres</i>	55 245 000	
81	Lokal kompetanse og universell utforming, <i>kan overføres</i>	4 476 000	109 370 000
595	Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:		
1	Driftsutgifter	312 011 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	483 375 000	
30	Geodesiobservatoriet i Ny-Ålesund, <i>kan overføres</i>	60 000 000	855 386 000
	Sum Planlegging, byutvikling og geodata		<u>964 756 000</u>
	Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet		<u>181 132 156 000</u>

Arbeids- og sosialdepartementet

Administrasjon

600	Arbeids- og sosialdepartementet:		
1	Driftsutgifter	183 762 000	183 762 000
601	Utredningsvirksomhet, forskning m.m.:		
21	Spesielle driftsutgifter	61 260 000	
50	Norges forskningsråd	137 000 000	
70	Tilskudd	35 400 000	
72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk m.m.	15 425 000	249 085 000
	Sum Administrasjon		<u>432 847 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken			
604	Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen:		
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	150 000 000	150 000 000
605	Arbeids- og velferdsetaten:		
1	Driftsutgifter	11 228 210 000	
21	Spesielle driftsutgifter	31 340 000	
22	Forsknings- og utredningsaktiviteter	41 870 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	261 250 000	
70	Tilskudd til helse- og rehabiliteringstjenester for sykemeldte, <i>kan overføres</i>	221 940 000	11 784 610 000
606	Trygderetten:		
1	Driftsutgifter	68 990 000	68 990 000
	Sum Administrasjon av arbeids- og velferdspolitikken		<u>12 003 600 000</u>

Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse

611	Pensjoner av statskassen:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	18 500 000	18 500 000
612	Tilskudd til Statens pensjonskasse:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	10 350 000 000	
70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	115 000 000	10 465 000 000
613	Arbeidsgiveravgift til folketrygden:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 177 000 000	
70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	13 000 000	1 190 000 000
614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
1	Driftsutgifter	41 000 000	
70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
90	Utlån, <i>overslagsbevilgning</i>	6 200 000 000	6 243 000 000
615	Yrkesskadeforsikring:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	92 000 000	92 000 000
616	Gruppelivsforsikring:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	189 000 000	189 000 000
	Sum Pensjoner mv. under Statens pensjonskasse		<u>18 197 500 000</u>

Tiltak for bedre levekår mv.

621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering:		
21	Spesielle driftsutgifter	64 230 000	
63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	177 730 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	90 650 000	
74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.	12 640 000	345 250 000
	Sum Tiltak for bedre levekår mv.		<u>345 250 000</u>

Arbeidsmarked

634	Arbeidsmarkedstiltak:		
21	Forsøk, utviklingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	26 270 000	
76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	7 089 910 000	
77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	1 290 840 000	
78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	66 710 000	
79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	42 400 000	8 516 130 000
635	Ventelønn:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	47 000 000	47 000 000
	Sum Arbeidsmarked		<u>8 563 130 000</u>

Arbeidsmiljø og sikkerhet

640	Arbeidstilsynet:		
1	Driftsutgifter	554 660 000	
21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud	10 430 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 620 000	569 710 000
642	Petroleumstilsynet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	220 710 000	
21	Spesielle driftsutgifter	30 980 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 540 000	253 230 000
643	Statens arbeidsmiljøinstitutt:		
50	Statstilskudd	117 320 000	117 320 000
646	Pionerdykkere i Nordsjøen:		
72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	3 400 000	3 400 000
648	Arbeidsretten, Riksmekleren m.m.:		
1	Driftsutgifter	17 810 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	1 440 000	
70	Tilskudd til faglig utvikling	4 120 000	23 370 000
649	Treparts bransjeprogrammer:		
21	Spesielle driftsutgifter - Treparts bransjeprogrammer	2 760 000	2 760 000
	Sum Arbeidsmiljø og sikkerhet		<u>969 790 000</u>

Kontantytelser

660	Krigspensjon:		
70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	95 000 000	
71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	245 000 000	340 000 000
664	Pensjonstrygden for sjømenn:		
70	Tilskudd	62 000 000	62 000 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
666	Avtalefestet pensjon (AFP):		
	70 Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>1 660 000 000</u>	1 660 000 000
667	Supplerende stønad til personer over 67 år:		
	70 Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>383 700 000</u>	383 700 000
	Sum Kontantytelser		<u>2 445 700 000</u>
	Sum Arbeids- og sosialdepartementet		<u>42 957 817 000</u>

Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet mv.

700	Helse- og omsorgsdepartementet:		
	1 Driftsutgifter	<u>208 175 000</u>	208 175 000
701	Direktoratet for e-helse:		
	1 Driftsutgifter	181 991 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	254 940 000	
	70 Norsk Helsenet SF	122 998 000	
	71 Medisinske kvalitetsregistre	<u>38 272 000</u>	598 201 000
702	Beredskap:		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	30 171 000	
	70 Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	<u>3 762 000</u>	33 933 000
703	Internasjonalt samarbeid:		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	<u>66 418 000</u>	66 418 000
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet mv.		<u>906 727 000</u>

Folkehelse mv.

710	Folkehelseinstituttet:		
	1 Driftsutgifter	899 051 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	694 873 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>18 195 000</u>	1 612 119 000
712	Bioteknologirådet:		
	1 Driftsutgifter	<u>8 727 000</u>	8 727 000
714	Folkehelse:		
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79</i>	149 026 000	
	60 Kommunale tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	43 910 000	
	70 Rusmiddeltiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	123 728 000	
	74 Skolefrukt, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	35 602 000	
	79 Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	<u>56 137 000</u>	408 403 000
	Sum Folkehelse mv.		<u>2 029 249 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Helseforvaltning			
720	Helsedirektoratet:		
1	Driftsutgifter	1 111 351 000	
21	Spesielle driftsutgifter	46 150 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold	4 108 000	
70	Helsetjenester i annet EØS-land	46 305 000	1 207 914 000
721	Statens helsetilsyn:		
1	Driftsutgifter	115 123 000	115 123 000
722	Norsk pasientskadeerstatning:		
1	Driftsutgifter	161 984 000	
70	Advokatutgifter	36 200 000	
71	Særskilte tilskudd	35 968 000	234 152 000
723	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:		
1	Driftsutgifter	104 053 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 500 000	126 553 000
729	Pasient- og brukerombud:		
1	Driftsutgifter	61 178 000	61 178 000
	Sum Helseforvaltning		<u>1 744 920 000</u>

Spesialisthelsetjenester

732	Regionale helseforetak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 341 000	
70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	765 397 000	
71	Kvalitetsbasert finansiering, <i>kan overføres</i>	520 484 000	
72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	54 086 728 000	
73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	19 091 657 000	
74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	14 435 603 000	
75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	12 881 171 000	
76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning</i>	31 657 561 000	
77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning</i>	4 090 193 000	
78	Forskning og nasjonale kompetansetjenester, <i>kan overføres</i>	1 104 647 000	
79	Raskere tilbake, <i>kan overføres</i>	584 157 000	
82	Investeringslån, <i>kan overføres</i>	1 229 992 000	
83	Opptreksrenter for lån fom. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	37 000 000	140 503 931 000
733	Habilitering og rehabilitering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	12 550 000	
70	Behandlingsreiser til utlandet	123 148 000	
72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i>	3 374 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	16 253 000	155 325 000
734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak:		
1	Driftsutgifter	49 569 000	
21	Spesielle driftsutgifter	14 313 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
70	Tvunget psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket	2 563 000	
71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	79 078 000	
72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus	19 593 000	165 116 000
	Sum Spesialisthelsetjenester		<u>140 824 372 000</u>

Legemidler

750	Statens legemiddelverk:		
1	Driftsutgifter	274 126 000	274 126 000
751	Legemiddeltiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 691 000	
70	Tilskudd	69 769 000	80 460 000
	Sum Legemidler		<u>354 586 000</u>

Helse- og omsorgstjenester i kommunene

761	Omsorgstjeneste:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	134 546 000	
60	Kommunale kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	114 150 000	
61	Vertskommuner	940 115 000	
62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i>	296 333 000	
63	Investeringsstilskudd, <i>kan overføres</i>	2 533 206 000	
64	Kompensasjon renter og avdrag	909 600 000	
65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i>	156 000 000	
67	Utviklingstiltak	67 889 000	
68	Kompetanse og innovasjon	336 948 000	
71	Frivillig arbeid mv.	13 109 000	
72	Landsbystiftelsen	74 566 000	
73	Særlige omsorgsbehov	22 850 000	
75	Andre kompetansetiltak	11 040 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	100 962 000	5 711 314 000
762	Primærhelsetjeneste:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	61 499 000	
50	Samisk helse	5 516 000	
60	Forebyggende helsetjenester	50 182 000	
61	Fengselshelsetjeneste	150 545 000	
63	Allmennlegetjenester	136 904 000	
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	48 096 000	
73	Seksuell helse, <i>kan overføres</i>	55 531 000	
74	Stiftelsen Amatheia	19 302 000	527 575 000
765	Psykisk helse og rusarbeid:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	123 085 000	
60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i>	383 171 000	
62	Rusarbeid, <i>kan overføres</i>	461 891 000	
71	Brukere og pårørende, <i>kan overføres</i>	132 918 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
72	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	216 378 000	
73	Utviklingstiltak mv.	120 540 000	
74	Kompetansesentre	297 094 000	
75	Vold og traumatisk stress	157 520 000	1 892 597 000
769	Utredningsvirksomhet mv.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	14 477 000	
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 780 000	17 257 000
	Sum Helse- og omsorgstjenester i kommunene		<u>8 148 743 000</u>

Tannhelse

770	Tannhelsetjenester:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	27 097 000	
70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	236 606 000	263 703 000
	Sum Tannhelse		<u>263 703 000</u>

Kunnskap og kompetanse

780	Forskning:		
50	Norges forskningsråd mv.	358 225 000	358 225 000
781	Forsøk og utvikling mv.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	86 964 000	
79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	56 518 000	143 482 000
783	Personell:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	39 052 000	
61	Turnustjeneste	141 661 000	
79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	24 894 000	205 607 000
	Sum Kunnskap og kompetanse		<u>707 314 000</u>
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet		<u>154 979 614 000</u>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Administrasjon

800	Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	163 925 000	
21	Spesielle driftsutgifter	11 773 000	175 698 000
	Sum Administrasjon		<u>175 698 000</u>

Integrering og mangfold

820	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	221 354 000	221 354 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
821	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:		
21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	39 766 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	48 780 000	
50	Norges Forskningsråd	6 953 000	
60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	7 951 588 000	
61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	534 507 000	
62	Kommunale innvandrertiltak	198 157 000	
70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	2 047 000	
71	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	48 208 000	
72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	2 577 000	
73	Tilskudd	5 371 000	8 837 954 000
822	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:		
21	Spesielle driftsutgifter, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, <i>kan overføres</i>	31 924 000	
22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	13 806 000	
60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	1 718 725 000	1 764 455 000
	Sum Integrering og mangfold		10 823 763 000
Familie og oppvekst			
840	Tiltak mot vold og overgrep:		
21	Spesielle driftsutgifter	26 698 000	
61	Tilskudd til incest- og voldtektsentre, <i>overslagsbevilgning</i>	82 299 000	
70	Tilskudd til voldsforebyggende tiltak mv., <i>kan nyttes under kap. 858 post 1</i>	43 233 000	
72	Tilskudd til tiltak for voldsutsatte barn	11 834 000	164 064 000
841	Samliv og konfliktløsning:		
21	Spesielle driftsutgifter, meklingsgodtgjørelse, <i>overslagsbevilgning</i>	13 566 000	
22	Opplæring, forskning, utvikling mv.	6 534 000	
23	Refusjon av utgifter til DNA-analyser, <i>overslagsbevilgning</i>	7 542 000	
70	Tilskudd til samlivstiltak, <i>kan nyttes under kap. 858 post 1</i>	6 752 000	34 394 000
842	Familievern:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	280 536 000	
21	Spesielle driftsutgifter	29 064 000	
70	Tilskudd til kirkens familieverntjeneste mv., <i>kan nyttes under post 1</i>	162 556 000	472 156 000
843	Adopsjonsstøtte:		
70	Tilskudd til foreldre som adopterer barn fra utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	13 421 000	13 421 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
844	Kontantstøtte:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	1 510 000 000	1 510 000 000
845	Barnetrygd:		
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	15 170 000 000	15 170 000 000
846	Familie- og oppveksttiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 50 og post 71</i>	9 243 000	
50	Norges forskningsråd, <i>kan nyttes under post 21</i>	3 180 000	
60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn, <i>kan overføres</i>	28 992 000	
61	Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom, <i>kan nyttes under post 71</i>	148 905 000	
62	Utvikling i kommunene	80 727 000	
70	Barne- og ungdomsorganisasjoner	121 319 000	
71	Utviklings- og opplysningsarbeid mv., <i>kan nyttes under post 21</i>	7 225 000	
79	Tilskudd til internasjonalt ungdomssamarbeid mv., <i>kan overføres</i>	10 171 000	409 762 000
847	EUs ungdomsprogram:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 067 000	8 067 000
848	Barneombudet:		
1	Driftsutgifter	13 649 000	13 649 000
	Sum Familie og oppvekst		17 795 513 000

Barnevernet

853	Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker:		
1	Driftsutgifter	190 382 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 453 000	197 835 000
854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	66 247 000	
22	Barnesakkyndig kommisjon	7 709 000	
50	Forskning og utvikling	13 408 000	
60	Kommunalt barnevern	653 371 000	
61	Utvikling i kommunene	8 894 000	
65	Refusjon av kommunale utgifter til barnevern-tiltak knyttet til enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 696 000 000	
71	Utvikling og opplysningsarbeid mv., <i>kan nyttes under post 21</i>	32 252 000	
72	Tilskudd til forskning og utvikling i barnevernet, <i>kan overføres</i>	71 794 000	2 549 675 000
855	Statlig forvaltning av barnevernet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 22 og post 60</i>	4 271 098 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	20 733 000	
22	Kjøp av private barnevernstjenester, <i>kan nyttes under post 1</i>	1 921 264 000	
60	Refusjon av kommunale utgifter til barnevern-tiltak, <i>kan nyttes under post 1</i>	204 110 000	6 417 205 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:		
1	Driftsutgifter	225 241 000	225 241 000
858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 855 post 1</i>	247 701 000	
21	Spesielle driftsutgifter	14 031 000	261 732 000
	Sum Barnevernet		<u>9 651 688 000</u>

Forbrukerpolitikk

860	Forbrukerrådet:		
50	Basisbevilgning	129 491 000	
51	Markedsportaler	26 026 000	155 517 000
862	Positiv miljømerking:		
70	Driftstilskudd til offentlig stiftelse for positiv miljømerking	7 352 000	7 352 000
865	Forbrukerpolitiske tiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 660 000	
70	Tilskudd	1 338 000	
79	EUs rammeprogram for forbrukerpolitikk, <i>kan overføres</i>	5 810 000	19 808 000
867	Sekretariatet for Markedsrådet og Forbrukertvistutvalget:		
1	Driftsutgifter	10 465 000	10 465 000
868	Forbrukerombudet:		
1	Driftsutgifter	23 320 000	23 320 000
	Sum Forbrukerpolitikk		<u>216 462 000</u>

Likestilling og ikke-diskriminering

870	Likestillings- og diskrimineringsnemnda:		
1	Driftsutgifter	5 860 000	5 860 000
871	Likestilling og ikke-diskriminering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 017 000	
70	Likestilling mellom kjønn mv.	13 128 000	
72	Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner	10 967 000	
73	Likestillingssentre	6 008 000	
79	Internasjonalt likestillings- og ikke-diskrimineringsarbeid, <i>kan overføres</i>	3 449 000	44 569 000
872	Nedsatt funksjonsevne:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>	14 170 000	
70	Funksjonshemmedes organisasjoner	183 745 000	
71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	26 784 000	
72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	15 002 000	239 701 000
873	Likestillings- og diskrimineringsombudet:		
50	Basisbevilgning	52 964 000	52 964 000
	Sum Likestilling og ikke-diskriminering		<u>343 094 000</u>
	Sum Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet		<u>39 006 218 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Nærings- og fiskeridepartementet			
Forvaltning og rammebetingelser			
900	Nærings- og fiskeridepartementet:		
1	Driftsutgifter	335 730 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	56 550 000	
30	Miljøtiltak Søve, <i>kan overføres</i>	19 700 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	37 857 000	
71	Miljøtiltak Raufoss	1 200 000	
72	Tilskudd til beredskapsordninger	3 500 000	
73	Tilskudd til Ungt Entreprenørskap	28 300 000	
74	Tilskudd til Visit Svalbard AS	2 200 000	
75	Tilskudd til særskilte prosjekter, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
76	Tilskudd til Standard Norge	31 500 000	
77	Tilskudd til sjømattiltak, <i>kan overføres</i>	6 000 000	
78	Tilskudd til Akvariet i Bergen	4 100 000	
80	Tilskudd til Arctic Race of Norway	15 000 000	
81	Tilskudd til nasjonalt program for leverandør- utvikling	10 000 000	566 637 000
902	Justervesenet:		
1	Driftsutgifter	120 850 000	
21	Spesielle driftsutgifter	350 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 500 000	124 700 000
903	Norsk akkreditering:		
1	Driftsutgifter	41 150 000	41 150 000
904	Brønnøysundregistrene:		
1	Driftsutgifter	277 500 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	20 000 000	
22	Forvaltning av Altinn-løsningen, <i>kan overføres</i>	235 700 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	205 000 000	738 200 000
905	Norges geologiske undersøkelse:		
1	Driftsutgifter	174 300 000	
21	Spesielle driftsutgifter	71 100 000	245 400 000
906	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard:		
1	Driftsutgifter	34 500 000	
30	Sikrings- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	6 700 000	
31	Miljøtiltak Løkken, <i>kan overføres</i>	51 350 000	92 550 000
909	Tiltak for sysselsetting av sjøfolk:		
73	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk, <i>overslagsbevilgning</i>	1 962 000 000	1 962 000 000
910	Sjøfartsdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	378 700 000	378 700 000
911	Konkurransetilsynet:		
1	Driftsutgifter	95 350 000	
23	Klagenemnda for offentlige anskaffelser	9 420 000	104 770 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
915	Regelrådet:		
1	Driftsutgifter	10 200 000	10 200 000
917	Fiskeridirektoratet:		
1	Driftsutgifter	360 000 000	
21	Spesielle driftsutgifter	10 250 000	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	57 000 000	427 250 000
919	Diverse fiskeriformål:		
60	Tilskudd til kommuner	180 000 000	
71	Tilskudd til velferdsstasjoner, <i>kan overføres</i>	2 100 000	
72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	3 000 000	
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	2 100 000	
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	26 200 000	
76	Tilskudd til fiskeriforskning, <i>kan overføres</i>	18 600 000	
79	Tilskudd til informasjon om ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	800 000	232 800 000
	Sum Forvaltning og rammebetingelser		4 924 357 000

Forskning og innovasjon

920	Norges forskningsråd:		
50	Tilskudd til forskning	2 261 750 000	2 261 750 000
922	Romvirksomhet:		
50	Norsk Romsenter	66 400 000	
70	Kontingent i European Space Agency (ESA)	198 700 000	
71	Internasjonal romvirksomhet	339 100 000	
72	Nasjonale følgemidler, <i>kan overføres</i>	24 900 000	
73	EUs romprogrammer	271 300 000	
74	Nasjonal infrastruktur og tekniske aktiviteter, <i>kan overføres</i>	39 200 000	939 600 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer:		
70	Tilskudd	48 800 000	48 800 000
925	Havforskningsinstituttet:		
1	Driftsutgifter	392 700 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	316 800 000	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	117 100 000	826 600 000
926	Forskningsfartøy:		
1	Driftsutgifter	174 200 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	80 600 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	209 000 000	463 800 000
927	NIFES:		
1	Driftsutgifter	86 100 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	65 000 000	
22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	5 800 000	156 900 000
928	Annen marin forskning og utvikling:		
50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	56 600 000	
72	Tilskudd til Nofima	99 700 000	156 300 000
930	Norsk design- og arkitektursenter:		
70	Tilskudd	71 700 000	71 700 000
935	Patentstyret:		
1	Driftsutgifter	233 600 000	233 600 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
936	Klagenemnda for industrielle rettigheter:		
1	Driftsutgifter	7 110 000	7 110 000
	Sum Forskning og innovasjon		5 166 160 000
Markedsadgang og eksport			
940	Internasjonaliseringstiltak:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 000 000	5 000 000
	Sum Markedsadgang og eksport		5 000 000
Statlig eierskap			
950	Forvaltning av statlig eierskap:		
21	Spesielle driftsutgifter	23 600 000	23 600 000
953	Kings Bay AS:		
70	Tilskudd	20 700 000	20 700 000
	Sum Statlig eierskap		44 300 000
	Sum Nærings- og fiskeridepartementet		10 139 817 000
Landbruks- og matdepartementet			
Administrasjon m.m.			
1100	Landbruks- og matdepartementet:		
1	Driftsutgifter	146 206 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	964 000	
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold - ordinære forvaltningsorganer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	2 660 000	
50	Større utstysanskaffelser og vedlikehold - forvaltningsorganer med særskilte fullmakter	287 000	150 117 000
	Sum Administrasjon m.m.		150 117 000
Matpolitikk			
1112	Kunnskapsutvikling og beredskap m.m. på matområdet:		
50	Kunnskapsutvikling, kunnskapsformidling og beredskap, Veterinærinstituttet	92 507 000	92 507 000
1115	Mattilsynet:		
1	Driftsutgifter	1 179 537 000	
22	Reguleringspremie til kommunale og fylkeskommunale pensjonskasser	13 327 000	
71	Tilskudd til erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	4 200 000	1 197 064 000
	Sum Matpolitikk		1 289 571 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling			
1136	Kunnskapsutvikling m.m:		
50	Kunnskapsutvikling, formidling og beredskap, Norsk institutt for bioøkonomi	222 870 000	222 870 000
1137	Forskning og innovasjon:		
50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	263 583 000	
51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	186 559 000	
52	Innovasjonsaktivitet m.m.	5 256 000	
53	Omstillingsmidler instituttsektoren mv.	3 553 000	458 951 000
	Sum Forskning, innovasjon og kunnskaps- utvikling		<u>681 821 000</u>
Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak			
1138	Støtte til organisasjoner m.m.:		
70	Støtte til organisasjoner, <i>kan overføres</i>	32 109 000	
71	Internasjonalt skogpolitisk samarbeid - organisasjoner og prosesser, <i>kan overføres</i>	4 291 000	36 400 000
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer:		
71	Tilskudd til genressursforvaltning og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	22 519 000	22 519 000
1142	Landbruksdirektoratet:		
1	Driftsutgifter	220 147 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 876 000	
50	Arealressurskart	7 616 000	
60	Tilskudd til veterinærdekning	138 846 000	
70	Tilskudd til fjellstuer	797 000	
71	Omstillingstiltak i Indre Finnmark, <i>kan overføres</i>	9 519 000	
72	Erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	302 000	
73	Tilskudd til erstatninger m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	45 610 000	
74	Kompensasjon til dyreeiere som blir pålagt beitenekt	1 000 000	
80	Radioaktivitetstiltak, <i>kan overføres</i>	2 500 000	428 213 000
1144	Regionale og lokale tiltak i landbruket:		
77	Regionale og lokale tiltak i landbruket, <i>kan overføres</i>	4 118 000	4 118 000
1148	Naturskade - erstatninger:		
22	Naturskade, administrasjon, <i>kan overføres</i>	6 544 000	
71	Naturskade, erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	182 200 000	188 744 000
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i skogbruket:		
51	Tilskudd til Utviklingsfondet for skogbruket	3 678 000	
71	Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket, <i>kan overføres</i>	43 675 000	
73	Tilskudd til skog-, klima- og energitiltak, <i>kan overføres</i>	41 664 000	
74	Tilskudd til industriell bruk av biomasse, <i>kan overføres</i>	2 742 000	91 759 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 500 000	
50	Fondsavsetninger	1 203 053 000	
70	Markedsregulering, <i>kan overføres</i>	291 600 000	
71	Tilskudd til erstatninger m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	43 000 000	
73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	2 870 180 000	
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	8 139 710 000	
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	246 880 000	
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	1 582 454 000	14 389 377 000
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen:		
51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet	35 600 000	
72	Tilskudd til organisasjonsarbeid	6 100 000	
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	68 700 000	
79	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	2 600 000	113 000 000
1161	Myndighetsoppgaver og sektorpolitiske oppgaver på statsgrunn:		
70	Tilskudd til Statskog SFs myndighetsoppgaver og sektorpolitiske oppgaver	14 243 000	
75	Tilskudd til oppsyn i statsallmenninger	10 176 000	24 419 000
	Sum Næringsutvikling, ressursforvaltning og miljøtiltak		15 298 549 000
	Sum Landbruks- og matdepartementet		17 420 058 000

Samferdselsdepartementet

Administrasjon m.m.

1300	Samferdselsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	173 700 000	
21	Spesielle driftsutgifter - utredninger, modernisering av transportsektoren	24 300 000	
30	Miljø-/oljevernbase i Lofoten/Vesterålen	41 100 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	42 800 000	
71	Tilskudd til trafikksikkerhetsformål mv.	49 100 000	
72	Tilskudd til samferdselsberedskap	3 000 000	
74	Tilskudd til Redningsselskapet	83 500 000	417 500 000
1301	Forskning og utvikling mv.:		
21	Utredninger vedrørende miljø, trafikk- sikkerhet mv.	20 700 000	
50	Samferdselsforskning, <i>kan overføres</i>	140 300 000	161 000 000
	Sum Administrasjon m.m.		578 500 000

Luftfartsformål

1310	Flytransport:		
70	Kjøp av innenlandske flyruter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under kap. 1311 post 71</i>	766 400 000	766 400 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
1311	Tilskudd til regionale flyplasser:		
71	Tilskudd til ikke-statlige flyplasser, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1310 post 70</i>	28 500 000	28 500 000
1313	Luftfartstilsynet:		
1	Driftsutgifter	194 500 000	194 500 000
1314	Statens havarikommisjon for transport:		
1	Driftsutgifter	63 500 000	63 500 000
	Sum Luftfartsformål		<u>1 052 900 000</u>

Vegformål

1320	Statens vegvesen:		
23	Drift og vedlikehold av riksveger, trafikant- og kjøretøytilsyn m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 29, post 30, post 31 og post 72</i>	11 063 000 000	
26	Vegtilsyn	16 800 000	
29	Vederlag til OPS-prosjekter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23 og post 30</i>	458 100 000	
30	Riksveginvesteringer, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23, post 29, post 31 og post 72</i>	14 878 000 000	
31	Skredsikring riksveger, <i>kan overføres, kan nyttes under post 30</i>	662 700 000	
34	Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	339 900 000	
35	Vegutbygging i Bjørvika, <i>kan overføres</i>	25 700 000	
36	E16 over Filefjell, <i>kan overføres</i>	540 000 000	
37	E6 vest for Alta, <i>kan overføres</i>	357 600 000	
61	Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene	192 500 000	
62	Skredsikring fylkesveger, <i>kan overføres</i>	596 000 000	
63	Tilskudd til gang- og sykkelveger, <i>kan overføres</i>	87 500 000	
72	Kjøp av riksvegferjetjenester, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23 og post 30</i>	983 600 000	30 201 400 000
1321	Utbyggingsselskap for veg:		
70	Tilskudd til utbyggingsselskap for veg	1 000 000 000	
86	Driftskreditt	300 000 000	1 300 000 000
	Sum Vegformål		<u>31 501 400 000</u>

Særskilte transporttiltak

1330	Særskilte transporttiltak:		
60	Særskilt tilskudd til kollektivtransport, <i>kan overføres</i>	32 200 000	
61	Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene, <i>kan overføres</i>	1 105 000 000	
63	Særskilt tilskudd til Fornebubanen	100 000 000	
70	Kjøp av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen-Kirkenes	731 500 000	
75	Rentekompensasjon for bompengelån	400 000 000	2 368 700 000
1331	Infrastrukturfond:		
95	Innskudd av fondskapital	30 000 000 000	30 000 000 000
	Sum Særskilte transporttiltak		<u>32 368 700 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Jernbaneformål			
1350	Jernbaneverket:		
23	Drift og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 30</i>	8 143 100 000	
25	Drift og vedlikehold av Gardermobanen, <i>kan overføres</i>	140 300 000	
30	Investeringer i linjen, <i>kan overføres, kan nyttes under post 23</i>	5 549 600 000	
31	Nytt dobbeltspor Oslo-Ski, <i>kan overføres</i>	4 113 300 000	
34	Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	31 000 000	17 977 300 000
1351	Persontransport med tog:		
70	Kjøp av persontransport med tog, <i>kan overføres</i>	3 208 500 000	3 208 500 000
1354	Statens jernbanetilsyn:		
1	Driftsutgifter	62 100 000	
21	Spesielle driftsutgifter - tilsyn med tau- og kabelbaner og tivoli og fornøylesparker	16 500 000	78 600 000
	Sum Jernbaneformål		<u>21 264 400 000</u>
Kystforvaltning			
1360	Kystverket:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 722 800 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	62 000 000	
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	553 200 000	
34	Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, <i>kan overføres</i>	49 300 000	
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	197 300 000	
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	20 500 000	
71	Tilskudd til havnesamarbeid	10 300 000	2 615 400 000
1361	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C:		
1	Driftsutgifter	61 800 000	61 800 000
	Sum Kystforvaltning		<u>2 677 200 000</u>
Post og telekommunikasjoner			
1370	Posttjenester:		
70	Kjøp av post- og banktjenester	403 000 000	403 000 000
1380	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:		
1	Driftsutgifter	168 900 000	
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 700 000	
70	Tilskudd til telesikkerhet og -beredskap, <i>kan overføres</i>	78 000 000	
71	Tilskudd til bredbåndsutbygging, <i>kan overføres</i>	51 500 000	309 100 000
	Sum Post og telekommunikasjoner		<u>712 100 000</u>
	Sum Samferdselsdepartementet		<u>90 155 200 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Klima- og miljødepartementet			
Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.			
1400	Klima- og miljødepartementet:		
1	Driftsutgifter	216 845 000	
21	Spesielle driftsutgifter	45 878 000	
62	Den naturlige skolesekken	3 323 000	
65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	10 290 000	
70	Frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgjengelige miljøstiftelser	54 233 000	
71	Internasjonale organisasjoner	48 509 000	
74	Tilskudd til AMAP, <i>kan overføres</i>	4 116 000	
76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	48 305 000	
79	Tilskudd til kulturminneforvaltning	17 480 000	448 979 000
1410	Miljøforskning og miljøovervåking:		
21	Miljøovervåking og miljødata	192 093 000	
50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	185 180 000	
51	Forskningsprogrammer m.m.	197 373 000	
53	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	6 719 000	
54	Artsprosjektet m.m.	30 031 000	
70	Nasjonale oppgaver ved miljøforskningsinstituttene	47 170 000	
72	Tilskudd til GenØk - Senter for biosikkerhet	11 900 000	
73	Infrastrukturtiltak til miljøinstituttene	9 433 000	679 899 000
	Sum Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		<u>1 128 878 000</u>

Klima, naturmangfold og forurensning

1420	Miljødirektoratet:		
1	Driftsutgifter	593 614 000	
21	Spesielle driftsutgifter	146 830 000	
22	Statlige vannmiljøtiltak	233 943 000	
23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i>	142 898 000	
30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder, <i>kan overføres</i>	34 460 000	
31	Tiltak i verneområder, <i>kan overføres</i>	47 848 000	
32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner, <i>kan overføres</i>	2 392 000	
33	Statlige erverv, nytt vern, <i>kan overføres</i>	1 562 000	
34	Statlige erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i>	32 580 000	
35	Statlige erverv, skogvern, <i>kan overføres</i>	324 112 000	
37	Skogplanting, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
38	Restaurering av myr, <i>kan overføres</i>	13 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
39	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79</i>	12 622 000	
61	Tilskudd til klimatilpassingstiltak	6 058 000	
69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79</i>	135 568 000	
70	Tilskudd til vannmiljøtiltak, <i>kan overføres</i>	23 255 000	
71	Marin forsøpling	10 290 000	
72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, <i>overslagsbevilgning</i>	144 837 000	
73	Tilskudd til rovvilttiltak, <i>kan overføres</i>	70 051 000	
74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien	523 728 000	
75	Utbetaling av pant for bilvrak, <i>overslagsbevilgning</i>	478 485 000	
76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i>	64 827 000	
77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.	8 385 000	
78	Friluftsmål, <i>kan overføres</i>	137 821 000	
79	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69</i>	650 000	
81	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdiskaping naturarv, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	26 261 000	
82	Tilskudd til truede arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	54 989 000	
84	Internasjonalt samarbeid	4 834 000	
85	Naturinformasjonssentre, <i>kan overføres</i>	55 278 000	3 346 178 000
1422	Miljøvennlig skipsfart:		
21	Spesielle driftsutgifter	5 229 000	5 229 000
1423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø:		
1	Driftsutgifter	14 308 000	14 308 000
1424	Mareano:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	27 986 000	27 986 000
1425	Vilt- og fisketiltak:		
1	Driftsutgifter	12 824 000	
21	Spesielle driftsutgifter	26 152 000	
70	Tilskudd til fiskeformål, <i>kan overføres</i>	11 000 000	
71	Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i>	30 600 000	80 576 000
	Sum Klima, naturmangfold og forurensning		3 474 277 000

Kulturminner og kulturmiljø

1429	Riksantikvaren:		
1	Driftsutgifter	129 708 000	
21	Spesielle driftsutgifter	40 035 000	
22	Bevaringsoppgaver, <i>kan overføres</i>	24 500 000	
50	Tilskudd til samisk kulturminnearbeid	3 477 000	
60	Kulturminnearbeid i kommunene	2 116 000	
70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, <i>kan overføres</i>	30 164 000	
71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap, <i>kan overføres</i>	122 015 000	
72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, <i>kan overføres</i>	51 545 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring, <i>kan overføres</i>	45 952 000	
74	Tilskudd til fartøyvern, <i>kan overføres</i>	101 883 000	
75	Tilskudd til fartøyvernsentrene, <i>kan overføres</i>	7 757 000	
79	Tilskudd til verdensarven, <i>kan overføres</i>	42 036 000	601 188 000
1432	Norsk kulturminnefond:		
50	Til disposisjon for kulturminnetiltak	77 244 000	77 244 000
	Sum Kulturminner og kulturmiljø		678 432 000
Nord- og polarområdene			
1471	Norsk Polarinstitutt:		
1	Driftsutgifter	200 932 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	67 667 000	
50	Stipend	508 000	269 107 000
1472	Svalbard miljøvernfond:		
50	Overføringer til Svalbard miljøvernfond	14 638 000	14 638 000
1474	Fram - Nordområdesenter for klima- og miljøforskning:		
50	Tilskudd til statlige mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	24 153 000	
70	Tilskudd til private mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	28 000 000	52 153 000
	Sum Nord- og polarområdene		335 898 000
Internasjonalt klimaarbeid			
1481	Klimakvoter:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 928 000	
22	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
23	Kvotekjøp, statsansattes flyreiser, <i>kan overføres</i>	290 000	279 218 000
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak:		
1	Driftsutgifter	93 855 000	
73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 901 898 000	2 995 753 000
	Sum Internasjonalt klimaarbeid		3 274 971 000
	Sum Klima- og miljødepartementet		8 892 456 000
Finansdepartementet			
Finansadministrasjon			
1600	Finansdepartementet:		
1	Driftsutgifter	332 900 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	61 600 000	
70	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	13 400 000	407 900 000
1602	Finanstilsynet:		
1	Driftsutgifter	333 100 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	18 500 000	351 600 000
1605	Direktoratet for økonomistyring:		
1	Driftsutgifter	326 100 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 700 000	350 800 000
1608	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjekt- styring:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15 700 000	15 700 000
	Sum Finansadministrasjon		<u>1 126 000 000</u>

Skatte- og avgiftsadministrasjon

1610	Tolletaten:		
1	Driftsutgifter	1 292 600 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	78 000 000	1 370 600 000
1618	Skatteetaten:		
1	Driftsutgifter	5 540 200 000	
21	Spesielle driftsutgifter	185 100 000	
22	Større IT-prosjekter, <i>kan overføres</i>	302 300 000	
23	Spesielle driftsutgifter, a-ordningen	83 100 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	107 400 000	
70	Tilskudd	3 200 000	6 221 300 000
	Sum Skatte- og avgiftsadministrasjon		<u>7 591 900 000</u>

Offisiell statistikk

1620	Statistisk sentralbyrå:		
1	Driftsutgifter	505 500 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	216 100 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	21 800 000	743 400 000
	Sum Offisiell statistikk		<u>743 400 000</u>

Andre formål

1632	Kompensasjon for merverdiavgift:		
61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, <i>overslagsbevilgning</i>	20 350 000 000	
72	Tilskudd til private og ideelle virksomheter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 890 000 000	22 240 000 000
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift:		
1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 500 000 000	5 500 000 000
	Sum Andre formål		<u>27 740 000 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Statsgjeld, renter og avdrag mv.			
1650	Statsgjeld, renter mv.:		
1	Driftsutgifter	42 900 000	
89	Renter og provisjon mv. på innenlandsk statsgjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	10 698 000 000	10 740 900 000
	Sum Statsgjeld, renter og avdrag mv.		<u>10 740 900 000</u>
Statlige fordringer, avsetninger mv.			
1670	Avsetninger til Den nordiske investeringsbank:		
50	Tapsfond for miljølåneordningen	20 000 000	20 000 000
	Sum Statlige fordringer, avsetninger mv.		<u>20 000 000</u>
	Sum Finansdepartementet		<u>47 962 200 000</u>
Forsvarsdepartementet			
1700	Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	379 697 000	
73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	33 108 000	412 805 000
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 474 376 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	300 592 000	
46	Komponentutskifting, <i>kan overføres</i>	76 279 000	
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 47</i>	1 472 025 000	5 323 272 000
1716	Forsvarets forskningsinstitutt:		
51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	189 135 000	189 135 000
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsutgifter	331 873 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, overslagsbevilgning</i>	118 541 000	
43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	15 229 000	
71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	58 279 000	
78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	267 540 000	791 462 000
1720	Felles ledelse og kommandoapparat:		
1	Driftsutgifter	3 850 668 000	3 850 668 000
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet:		
1	Driftsutgifter	225 372 000	225 372 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben:		
1	Driftsutgifter	2 024 518 000	
70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	9 408 000	
71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	19 156 000	2 053 082 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
1731	Hæren:		
1	Driftsutgifter	<u>5 273 387 000</u>	5 273 387 000
1732	Sjøforsvaret:		
1	Driftsutgifter	<u>3 915 885 000</u>	3 915 885 000
1733	Luftforsvaret:		
1	Driftsutgifter	<u>4 768 990 000</u>	4 768 990 000
1734	Heimevernet:		
1	Driftsutgifter	<u>1 215 016 000</u>	1 215 016 000
1735	Etterretningstjenesten:		
21	Spesielle driftsutgifter	<u>1 552 401 000</u>	1 552 401 000
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon:		
1	Driftsutgifter	<u>1 299 444 000</u>	1 299 444 000
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 410 314 000	
44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonal-finansiert andel, <i>kan overføres</i>	56 546 000	
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	5 131 182 000	
48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	71 500 000	
75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	<u>87 549 000</u>	6 757 091 000
1761	Nye kampfly med baseløsning:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	162 714 000	
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 948 915 000	
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	<u>1 440 635 000</u>	8 552 264 000
1790	Kystvakten:		
1	Driftsutgifter	<u>1 046 001 000</u>	1 046 001 000
1791	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsutgifter	<u>866 972 000</u>	866 972 000
1792	Norske styrker i utlandet:		
1	Driftsutgifter	<u>704 338 000</u>	704 338 000
1795	Kulturelle og allmennyttige formål:		
1	Driftsutgifter	265 371 000	
72	Overføringer til andre	<u>2 564 000</u>	267 935 000
	Sum Forsvarsdepartementet		<u>49 065 520 000</u>

Olje- og energidepartementet

Administrasjon

1800	Olje- og energidepartementet:	
1	Driftsutgifter	168 589 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 72</i>	24 500 000	
50	Overføring til Sametinget, <i>kan overføres</i>	500 000	
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	2 550 000	
71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	42 800 000	
72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	2 000 000	240 939 000
	Sum Administrasjon		<u>240 939 000</u>

Petroleumssektoren

1810	Oljedirektoratet:		
1	Driftsutgifter	260 500 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	301 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 000 000	564 500 000
1815	Petoro AS:		
70	Administrasjon	339 000 000	
72	Administrasjon, Petoro Iceland AS	3 000 000	
73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel, <i>kan overføres</i>	10 600 000	352 600 000
	Sum Petroleumssektoren		<u>917 100 000</u>

Energi- og vannressurssektoren

1820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
1	Driftsutgifter	508 300 000	
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	93 200 000	
22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 72</i>	425 000 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 900 000	
60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i>	14 000 000	
72	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60</i>	2 000 000	
73	Tilskudd til utjevning av overføringstariffer, <i>kan overføres</i>	10 000 000	
74	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, <i>kan overføres</i>	5 700 000	1 063 100 000
1825	Energiomlegging, energi- og klimateknologi:		
50	Overføring til Energifondet	1 584 000 000	
95	Kapitalinnskudd	14 250 000 000	15 834 000 000
	Sum Energi- og vannressurssektoren		<u>16 897 100 000</u>

Forskning og næringsutvikling

1830	Forskning og næringsutvikling:		
22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	23 400 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
50	Overføring til Norges forskningsråd	850 000 000	
70	Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	31 300 000	
71	Tilskudd til Norges geotekniske institutt, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	3 000 000	
72	Tilskudd til INTSOK	17 200 000	
73	Tilskudd til INTPOW	4 000 000	928 900 000
	Sum Forskning og næringsutvikling		<u>928 900 000</u>

CO₂-håndtering

1840	CO ₂ -håndtering:		
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 74</i>	45 000 000	
50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	255 000 000	
70	Gassnova SF, <i>kan overføres, kan nyttes under post 74</i>	142 300 000	
71	Forskningstjenester, TCM DA, <i>kan overføres</i>	1 806 000 000	
74	Transport av CO ₂ , <i>kan overføres</i>	8 000 000	2 256 300 000
	Sum CO ₂ -håndtering		<u>2 256 300 000</u>
	Sum Olje- og energidepartementet		<u>21 240 339 000</u>

Ymse utgifter

2309	Tilfeldige utgifter:		
1	Driftsutgifter	5 250 000 000	5 250 000 000
	Sum Ymse utgifter		<u>5 250 000 000</u>

Statsbankene

2410	Statens lånekasse for utdanning:		
1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	368 092 000	
50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	6 185 138 000	
70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 328 416 000	
71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	839 005 000	
72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	921 049 000	
73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	509 530 000	
74	Tap på utlån	327 200 000	
76	Startstipend for kvotestudenter, <i>overslagsbevilgning</i>	809 000	
90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i>	24 328 246 000	35 807 485 000
2412	Husbanken:		
1	Driftsutgifter	345 474 000	
21	Spesielle driftsutgifter	12 353 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	50 966 000	
71	Tap på utlånsvirksomhet	13 000 000	
72	Rentestøtte	7 300 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
90	Lån fra Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>16 791 000 000</u>	17 220 093 000
2421	Innovasjon Norge:		
50	Innovasjon - prosjekter, fond	523 500 000	
70	Basiskostnader	170 700 000	
71	Innovative næringsmiljøer, <i>kan overføres</i>	96 500 000	
72	Forsknings- og utviklingskontrakter, <i>kan overføres</i>	296 100 000	
74	Reiseliv, profilering og kompetanse, <i>kan overføres</i>	517 900 000	
76	Miljøteknologi, <i>kan overføres</i>	464 500 000	
77	Tilskudd til pre-så Kornfond	100 000 000	
78	Administrasjonsstøtte for distriktsrettede så Kornfond	4 400 000	
90	Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>42 900 000 000</u>	45 073 600 000
2426	Siva SF:		
70	Tilskudd	50 100 000	
90	Lån, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>50 000 000</u>	100 100 000
2429	Eksporthkreditt Norge AS:		
70	Tilskudd	108 000 000	
71	Viderefakturerte utgifter	200 000	
90	Utlån	<u>15 000 000 000</u>	15 108 200 000
	Sum Statsbankene		<u>113 309 478 000</u>

Statlig petroleumsvirksomhet

2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:		
30	Investeringer	<u>29 000 000 000</u>	29 000 000 000
	Sum Statlig petroleumsvirksomhet		<u>29 000 000 000</u>

Statens forretningsdrift

2445	Statsbygg:		
24	Driftsresultat:		
1	Driftsinntekter	-4 284 000 000	
2	Driftsutgifter	1 914 155 000	
3	Avskrivninger	1 033 814 000	
4	Renter av statens kapital	69 800 000	
5	Til investeringsformål	<u>1 029 976 000</u>	-236 255 000
30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		102 613 000
31	Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		372 600 000
32	Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter, <i>kan overføres</i>		201 000 000
33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		2 107 450 000
34	Videreføring av kurantprosjekter, <i>kan overføres</i>		623 290 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		179 344 000
49	Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>	<u>73 944 000</u>	3 423 986 000

Kap. Post			Kroner	Kroner
2460	Garantiinstituttet for eksportkreditt:			
24	Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter	-169 000 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	<u>169 000 000</u>	0	0
2465	Statens kartverk:			
24	Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter	-1 217 876 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 198 747 000		
	3 Avskrivninger	19 155 000		
	4 Renter av statens kapital	<u>-26 000</u>	0	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		<u>26 394 000</u>	26 394 000
2470	Statens pensjonskasse:			
24	Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-645 112 000		
	2 Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	478 404 000		
	3 Avskrivninger	124 190 000		
	4 Renter av statens kapital	6 679 000		
	5 Til investeringsformål	<u>18 070 000</u>	-17 769 000	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		<u>32 207 000</u>	14 438 000
2490	NVE Anlegg:			
24	Driftsresultat:			
	1 Driftsinntekter	-68 000 000		
	2 Driftsutgifter	63 700 000		
	3 Avskrivninger	4 000 000		
	4 Renter av statens kapital	<u>300 000</u>	0	
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		<u>3 500 000</u>	3 500 000
	Sum Statens forretningsdrift			<u>3 468 318 000</u>

Folketrygden

Foreldrepenger

2530	Foreldrepenger:			
70	Foreldrepenger ved fødsel, <i>overslagsbevilgning</i>		19 330 000 000	
71	Engangsstønad ved fødsel og adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i>		460 000 000	
72	Feriepenger av foreldrepenger, <i>overslagsbevilgning</i>		475 000 000	
73	Foreldrepenger ved adopsjon, <i>overslagsbevilgning</i>		<u>65 000 000</u>	20 330 000 000
	Sum Foreldrepenger			<u>20 330 000 000</u>

Arbeidsliv

2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn:			
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>		<u>85 000 000</u>	85 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
2541	Dagpenger:		
70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	15 264 000 000	15 264 000 000
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.:		
70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	860 000 000	860 000 000
	Sum Arbeidsliv		16 209 000 000
Sosiale formål			
2620	Stønad til enslig mor eller far:		
70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	2 580 300 000	
72	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	415 300 000	
73	Utdanningsstønad	42 200 000	
75	Tilskudd til flytting for å komme i arbeid	300 000	
76	Bidragforskott	790 000 000	3 828 100 000
2650	Sykepenges:		
70	Sykepenges for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	36 285 000 000	
71	Sykepenges for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 530 000 000	
72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenges mv., <i>overslagsbevilgning</i>	595 000 000	
73	Tilskudd til tilretteleggingstiltak mv., <i>kan overføres</i>	319 704 000	
75	Feriepenges av sykepenges, <i>overslagsbevilgning</i>	2 040 000 000	40 769 704 000
2651	Arbeidsavklaringspenges:		
70	Arbeidsavklaringspenges, <i>overslagsbevilgning</i>	34 230 000 000	
71	Tilleggsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	309 800 000	
72	Legeerklæringer	405 000 000	34 944 800 000
2655	Uførhet:		
70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i>	78 824 000 000	
75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000 000	
76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i>	51 000 000	78 975 000 000
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.:		
70	Grunnstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 870 000 000	
71	Hjelpestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 670 000 000	
73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	155 000 000	
74	Tilskudd til biler	721 000 000	
75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	2 810 000 000	
76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	275 000 000	
77	Ortopediske hjelpemidler	1 400 000 000	
78	Høreapparater	635 000 000	
79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	58 440 000	9 594 440 000
2670	Alderdom:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	67 350 000 000	
71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	129 250 000 000	
72	Ventetillegg, <i>overslagsbevilgning</i>	145 000 000	
73	Sært tillegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i>	5 740 000 000	202 485 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
2680	Etterlatte:		
70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	1 165 800 000	
71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	895 000 000	
72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i>	88 000 000	
74	Utdanningsstønad	600 000	
75	Stønad til barnetilsyn, <i>overslagsbevilgning</i>	6 000 000	2 155 400 000
2686	Stønad ved gravferd:		
70	Gravferdsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	180 000 000	180 000 000
	Sum Sosiale formål		<u>372 932 444 000</u>

Stønad ved helsetjenester

2711	Spesialisthelsetjeneste mv.:		
70	Spesialisthjelp	1 872 400 000	
71	Psykologhjelp	266 000 000	
72	Tannbehandling	2 451 000 000	
76	Private laboratorier og røntgeninstitut	880 600 000	5 470 000 000
2751	Legemidler mv.:		
70	Legemidler	10 015 500 000	
71	Legeerklæringer	5 000 000	
72	Medisinsk forbruksmateriell	1 965 000 000	11 985 500 000
2752	Refusjon av egenbetaling:		
70	Egenandelstak 1	4 470 000 000	
71	Egenandelstak 2	169 000 000	4 639 000 000
2755	Helsetjenester i kommunene mv.:		
62	Fastlønnsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	340 000 000	
70	Allmennlegehjelp	4 607 000 000	
71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 880 000 000	
72	Jordmorhjelp	55 000 000	
73	Kiropraktorbehandling	145 000 000	
75	Logopedisk og ortoptisk behandling	118 000 000	7 145 000 000
2756	Andre helsetjenester:		
70	Helsetjenester i annet EØS-land	13 000 000	
71	Helsetjenester i utlandet mv.	395 000 000	
72	Helsetjenester til utlandsboende mv.	215 000 000	623 000 000
2790	Andre helsetiltak:		
70	Bidrag	180 000 000	180 000 000
	Sum Stønad ved helsetjenester		<u>30 042 500 000</u>
	Sum Folketrygden		<u>439 513 944 000</u>

Statens pensjonsfond utland

2800	Statens pensjonsfond utland:		
50	Overføring til fondet	204 087 000 000	204 087 000 000
	Sum Statens pensjonsfond utland		<u>204 087 000 000</u>

Totale utgifter: 1 600 472 347 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Inntekter:			
Inntekter under departementene			
Regjering			
3024	Regjeringsadvokaten:		
1	Erstatning for utgifter i rettssaker	14 800 000	14 800 000
	Sum Regjering	<u>14 800 000</u>	<u>14 800 000</u>
Stortinget og underliggende institusjoner			
3041	Stortinget:		
1	Salgsinntekter	6 500 000	
3	Leieinntekter	900 000	7 400 000
3051	Riksrevisjonen:		
1	Refusjon innland	1 800 000	
2	Refusjon utland	600 000	2 400 000
	Sum Stortinget og underliggende institusjoner	<u>6 500 000</u>	<u>9 800 000</u>
Utenriksdepartementet			
3100	Utenriksdepartementet:		
1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	16 212 000	
2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	167 486 000	
5	Refusjon spesialutsendinger mv.	46 791 000	
90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	318 000	230 807 000
	Sum Utenriksdepartementet	<u>167 807 000</u>	<u>230 807 000</u>
Kunnskapsdepartementet			
3220	Utdanningsdirektoratet:		
1	Inntekter ved oppdrag	4 042 000	
2	Salgsinntekter mv.	1 186 000	5 228 000
3222	Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat:		
2	Salgsinntekter mv.	5 150 000	5 150 000
3224	Senter for IKT i utdanningen:		
1	Inntekter fra oppdrag mv.	1 632 000	1 632 000
3225	Tiltak i grunnopplæringen:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	84 692 000	84 692 000
3229	Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører:		
2	Salgsinntekter mv.	1 722 000	
61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 135 000	2 857 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3230	Statlig spesialpedagogisk støttesystem:		
1	Inntekter ved oppdrag	61 409 000	
2	Salgsinntekter mv.	14 785 000	76 194 000
3256	Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk:		
1	Inntekter ved oppdrag	11 247 000	
2	Salgsinntekter mv.	346 000	11 593 000
3280	Felles enheter:		
1	Eksterne inntekter NOKUT	10 000	
2	Salgsinntekter mv.	1 318 000	1 328 000
3281	Felles tiltak for universiteter og høyskoler:		
2	Salgsinntekter mv.	10 000	10 000
3288	Internasjonale samarbeidstiltak:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 578 000	5 578 000
	Sum Kunnskapsdepartementet		194 262 000

Kulturdepartementet

3300	Kulturdepartementet:		
1	Ymse inntekter	79 000	79 000
3320	Allmenne kulturformål:		
1	Ymse inntekter	1 558 000	
2	Inntekter ved oppdrag	8 000 000	9 558 000
3322	Visuell kunst:		
1	Ymse inntekter	125 000	125 000
3323	Musikkformål:		
1	Ymse inntekter	31 374 000	31 374 000
3324	Scenekunstformål:		
1	Ymse inntekter	309 000	
2	Billett- og salgsinntekter m.m.	23 491 000	23 800 000
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
1	Ymse inntekter	9 995 000	
2	Inntekter ved oppdrag	10 000 000	19 995 000
3329	Arkivformål:		
1	Ymse inntekter	6 440 000	
2	Inntekter ved oppdrag	18 022 000	24 462 000
3334	Film- og medieformål:		
1	Ymse inntekter	6 630 000	
2	Inntekter ved oppdrag	11 612 000	
70	Gebyr	10 000 000	28 242 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser:		
2	Gebyr - lotterier	6 691 000	
4	Gebyr - stiftelser	259 000	
7	Inntekter ved oppdrag	8 129 000	15 079 000
3340	Den norske kirke:		
1	Ymse inntekter	45 292 000	
2	Inntekter ved oppdrag	39 364 000	84 656 000
3342	Kirkebygg og gravplasser:		
1	Ymse inntekter	18 566 000	
2	Leieinntekter m.m.	3 678 000	22 244 000
	Sum Kulturdepartementet		259 614 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Justis- og beredskapsdepartementet			
3400	Justis- og beredskapsdepartementet:		
1	Diverse inntekter	2 625 000	
2	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 195 000	
3	Refusjon av utgifter knyttet til Styrkebrønns- arbeidet	5 000 000	8 820 000
3410	Domstolene:		
1	Rettsgebyr	336 393 000	
2	Saks- og gebyrinntekter jordskiftedomstolene	20 460 000	
3	Diverse refusjoner	1 747 000	
4	Vernesaker jordskiftedomstolene	7 952 000	366 552 000
3430	Kriminalomsorgen:		
2	Arbeidsdriftens inntekter	90 051 000	
3	Andre inntekter	20 895 000	
4	Tilskudd	2 249 000	113 195 000
3432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS):		
3	Andre inntekter	995 000	995 000
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten:		
1	Gebyr - pass og våpen	262 230 000	
2	Refusjoner mv.	418 000 000	
3	Salgsinntekter	190 000 000	
4	Gebyr - vaktelskap	1 781 000	
5	Personalbarnehage	5 504 000	
6	Gebyr - utlendingssaker	198 578 000	
7	Gebyr - sivile gjøremål	767 186 000	
8	Refusjoner fra EUs grense- og visumfond	17 800 000	1 861 079 000
3442	Politihøgskolen:		
2	Diverse inntekter	15 659 000	
3	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	17 410 000	33 069 000
3444	Politiets sikkerhetstjeneste (PST):		
2	Refusjoner	12 351 000	12 351 000
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:		
1	Gebyr	141 573 000	
3	Diverse inntekter	25 168 000	
6	Refusjon	2 058 000	168 799 000
3454	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Refusjoner	24 511 000	24 511 000
3456	Direktoratet for nødkommunikasjon:		
1	Brukerbetaling	312 201 000	
2	Variable refusjoner	11 562 000	
3	Faste refusjoner	29 936 000	353 699 000
3469	Vergemålsordningen:		
1	Vergemåls-/representantordning, ODA-godkjente utgifter	9 357 000	9 357 000
3470	Fri rettshjelp:		
1	Tilkjente saksomkostninger m.m.	3 777 000	3 777 000
3473	Statens sivilrettsforvaltning:		
1	Diverse inntekter	5 000	5 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
3474	Konfliktråd:		
2	Refusjoner	645 000	645 000
3490	Utlendingsdirektoratet:		
1	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter	111 189 000	
3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	21 202 000	
4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	1 075 555 000	
5	Refusjonsinntekter	11 579 000	
6	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	20 236 000	1 239 761 000
	Sum Justis- og beredskapsdepartementet		<u>4 196 615 000</u>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

3510	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon:		
2	Ymse inntekter	20 915 000	
3	Brukerbetaling for tilleggstenester fra departementene	119 308 000	140 223 000
3525	Fylkesmannsembetene:		
1	Inntekter ved oppdrag	157 903 000	157 903 000
3531	Eiendommer til kongelige formål:		
1	Ymse inntekter	103 000	103 000
3533	Eiendommer utenfor husleieordningen:		
2	Ymse inntekter	3 036 000	3 036 000
3540	Direktoratet for forvaltning og IKT:		
3	Diverse inntekter	3 050 000	
4	Internasjonale oppdrag	667 000	
5	Betaling for bruk av elektronisk ID og Sikker digital posttjeneste	14 415 000	
6	Betaling for tilleggstenester knyttet til elektronisk ID og Sikker digital posttjeneste	1 698 000	19 830 000
3562	Gáldu - Kompetansesenteret for urfolks rettigheter:		
2	Diverse inntekter	2 046 000	2 046 000
3563	Internasjonalt reindriftssenter:		
2	Diverse inntekter	2 557 000	
3	Leieinntekter	350 000	2 907 000
3585	Husleietvistutvalget:		
1	Gebyrer	1 094 000	1 094 000
3587	Direktoratet for byggkvalitet:		
1	Diverse inntekter	100 000	
4	Gebyrer, sentral godkjenning foretak	45 043 000	45 143 000
3595	Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur:		
1	Gebyrinntekter tinglysing	422 457 000	422 457 000
	Sum Kommunal- og moderniseringsdepartementet		<u>794 742 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Arbeids- og sosialdepartementet			
3605	Arbeids- og velferdsetaten:		
1	Administrasjonsvederlag	23 510 000	
4	Tolketjenester	2 440 000	
5	Oppdragsinntekter mv.	55 590 000	
6	Gebyrinntekter for fastsettelse av bidrag	24 550 000	106 090 000
3614	Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
1	Gebyrinntekter, lån	34 000 000	
90	Tilbakebetaling av lån	17 000 000 000	17 034 000 000
3615	Yrkesskadeforsikring:		
1	Premieinntekter	148 000 000	148 000 000
3616	Gruppelivsforsikring:		
1	Premieinntekter	105 000 000	105 000 000
3634	Arbeidsmarkedstiltak:		
85	Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkedstiltak	202 000	202 000
3635	Ventelønn mv.:		
1	Refusjon statlig virksomhet mv.	31 030 000	
85	Innfordring av feilutbetaling av ventelønn	200 000	31 230 000
3640	Arbeidstilsynet:		
1	Diverse inntekter	1 320 000	
4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	6 450 000	
5	Tvangsmulkt	2 340 000	
7	Byggesaksbehandling, gebyrer	20 910 000	
8	Refusjon utgifter regionale verneombud	11 330 000	42 350 000
3642	Petroleumstilsynet:		
2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	6 940 000	
3	Gebyr tilsyn	51 540 000	58 480 000
	Sum Arbeids- og sosialdepartementet		<u>17 525 352 000</u>
Helse- og omsorgsdepartementet			
3701	Direktoratet for e-helse:		
2	Diverse inntekter	100 000	100 000
3710	Folkehelseinstituttet:		
2	Diverse inntekter	254 783 000	
3	Vaksinesalg	98 210 000	352 993 000
3714	Folkehelse:		
4	Gebyrinntekter	1 285 000	1 285 000
3720	Helsedirektoratet:		
2	Diverse inntekter	49 402 000	
3	Helsetjenester i annet EØS-land	46 073 000	
4	Gebyrinntekter	39 534 000	
5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	65 000 000	200 009 000
3721	Statens helsetilsyn:		
2	Salgs- og leieinntekter	389 000	
4	Diverse inntekter	2 354 000	2 743 000
3722	Norsk pasientskadeerstatning:		
2	Diverse inntekter	1 394 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
50	Premie fra private	18 199 000	19 593 000
3723	Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:		
50	Premie fra private	2 472 000	2 472 000
3732	Regionale helseforetak:		
80	Renter på investeringslån	388 000 000	
85	Avdrag på investeringslån fom. 2008	405 000 000	
86	Driftskreditter	4 350 000 000	
90	Avdrag på investeringslån tom. 2007	663 000 000	5 806 000 000
3750	Statens legemiddelverk:		
2	Diverse inntekter	14 986 000	
4	Registreringsgebyr	112 110 000	
6	Refusjonsgebyr	2 974 000	130 070 000
	Sum Helse- og omsorgsdepartementet		<u>6 515 265 000</u>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

3821	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere:		
1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter	240 135 000	
2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter	53 283 000	293 418 000
3822	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere:		
1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter	135 159 000	135 159 000
3842	Familievern:		
1	Diverse inntekter	677 000	677 000
3847	EUs ungdomsprogram:		
1	Tilskudd fra Europakommisjonen	2 300 000	2 300 000
3855	Statlig forvaltning av barnevernet:		
1	Diverse inntekter	14 747 000	
2	Barnetrygd	3 959 000	
60	Kommunale egenandeler	1 496 745 000	1 515 451 000
3856	Barnevernets omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	164 588 000	164 588 000
3858	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet:		
1	Diverse inntekter	446 000	446 000
	Sum Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet		<u>2 112 039 000</u>

Nærings- og fiskeridepartementet

3900	Nærings- og fiskeridepartementet:		
1	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til ordinære driftsutgifter	167 000	
2	Ymse inntekter og refusjoner knyttet til spesielle driftsutgifter	100 000	267 000
3902	Justervesenet:		
1	Gebyrinntekter	37 540 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	3	Inntekter fra salg av tjenester	16 030 000
	4	Oppdragsinntekter	350 000
3903		Norsk akkreditering:	53 920 000
	1	Gebyrinntekter og andre inntekter	35 500 000
3904		Brønnøysundregistrene:	35 500 000
	1	Gebyrinntekter	453 600 000
	2	Refusjoner, oppdragsinntekter og andre inntekter	30 000 000
	3	Refusjoner og inntekter knyttet til forvaltning av Altinn-løsningen	82 450 000
3905		Norges geologiske undersøkelse:	566 050 000
	1	Oppdragsinntekter	28 436 000
	2	Tilskudd til samfinansieringsprosjekter	48 278 000
3906		Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard:	76 714 000
	1	Leie av bergrettigheter og eiendommer	105 000
	2	Behandlingsgebyrer	716 000
3910		Sjøfartsdirektoratet:	821 000
	1	Gebyrer for skip og flyttbare innretninger i NOR	177 404 000
	2	Maritime personellsertifikater	23 390 000
	3	Diverse inntekter	400 000
	4	Gebyrer for skip i NIS	43 556 000
	86	Overtredelsesgebyr og tvangsmulkt	4 800 000
3911		Konkurransetilsynet:	249 550 000
	1	Klagegebyr	1 000 000
	3	Refusjoner og andre inntekter, Konkurransetilsynet	200 000
	4	Refusjoner og andre inntekter, Klagenemnda for offentlige anskaffelser	200 000
	86	Lovbruddsgebyr	100 000
3917		Fiskeridirektoratet:	1 500 000
	1	Refusjoner og diverse inntekter	105 000
	5	Saksbehandlingsgebyr	18 100 000
	13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	360 000 000
	22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning	4 300 000
	86	Forvaltningssanksjoner	1 000 000
3925		Havforskningsinstituttet:	383 505 000
	3	Oppdragsinntekter	325 500 000
3926		Forskningsfartøy:	325 500 000
	1	Oppdragsinntekter	80 700 000
3927		NIFES:	80 700 000
	1	Oppdragsinntekter	68 914 000
3935		Patentstyret:	68 914 000
	1	Inntekter av informasjonstjenester	5 000 000
	2	Inntekter knyttet til NPI	4 000 000
	3	Gebyrer immaterielle rettigheter	65 800 000
3936		Klagenemnda for industrielle rettigheter:	74 800 000
	1	Gebyrer	700 000
3950		Forvaltning av statlig eierskap:	700 000
	96	Salg av aksjer	25 000 000
3961		Selskaper under Nærings- og fiskeri-departementets forvaltning:	25 000 000
	70	Garantiprovisjon, Statkraft SF	2 100 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
71	Garantiprovisjon, Eksportfinans ASA	9 000 000	11 100 000
	Sum Nærings- og fiskeridepartementet		1 954 541 000

Landbruks- og matdepartementet

4100	Landbruks- og matdepartementet:		
1	Refusjoner m.m.	115 000	
30	Husleie	887 000	1 002 000
4115	Mattilsynet:		
1	Gebyr m.m.	157 210 000	
2	Driftsinntekter og refusjoner m.m.	5 629 000	162 839 000
4136	Kunnskapsutvikling m.m.:		
30	Husleie, Norsk institutt for bioøkonomi	19 775 000	19 775 000
4142	Landbruksdirektoratet:		
1	Driftsinntekter, refusjoner m.m.	40 649 000	40 649 000
4162	Statskog SF - forvaltning av statlig eierskap:		
90	Avdrag på lån	10 000 000	10 000 000
	Sum Landbruks- og matdepartementet		234 265 000

Samferdselsdepartementet

4300	Samferdselsdepartementet:		
1	Refusjon fra Utenriksdepartementet	2 600 000	2 600 000
4312	Oslo Lufthavn AS:		
90	Avdrag på lån	444 400 000	444 400 000
4313	Luftfartstilsynet:		
1	Gebyrinntekter	129 700 000	129 700 000
4320	Statens vegvesen:		
1	Salgsinntekter m.m.	183 300 000	
2	Diverse gebyrer	358 000 000	
3	Refusjoner fra forsikringsselskaper	102 800 000	644 100 000
4322	Svinesundsforbindelsen AS:		
90	Avdrag på lån	25 000 000	25 000 000
4331	Infrastrukturfond:		
85	Avkastning infrastrukturfond	1 579 000 000	1 579 000 000
4350	Jernbaneverket:		
1	Kjørevegsavgift	44 000 000	
2	Salg av utstyr og tjenester mv.	271 900 000	
3	Betaling for bruk av godsterminaler	11 100 000	
6	Videresalg av elektrisitet til togdrift	233 200 000	
7	Betaling for bruk av Gardermobanen	140 300 000	700 500 000
4354	Statens jernbanetilsyn:		
1	Gebyrer for tilsyn med tau- og kabelbaner og tivoli og fornøylesparker	13 700 000	13 700 000
4360	Kystverket:		
2	Andre inntekter	11 400 000	11 400 000
4361	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C:		
7	Refusjoner og andre inntekter	5 500 000	5 500 000
4380	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet:		
1	Diverse gebyrer	178 200 000	178 200 000
	Sum Samferdselsdepartementet		3 734 100 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
Klima- og miljødepartementet			
4400	Klima- og miljødepartementet:		
2	Diverse inntekter	407 000	
3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	1 673 000	2 080 000
4420	Miljødirektoratet:		
1	Oppdrag og andre diverse inntekter	1 168 000	
4	Gebyrer, forurensningsområdet	37 381 000	
6	Gebyrer, fylkesmannsembetenes miljøvernnavdelinger	28 386 000	
7	Gebyrer, kvotesystemet	11 144 000	
8	Gebyrer, naturforvaltningsområdet	4 724 000	
9	Internasjonale oppdrag	62 173 000	144 976 000
4429	Riksantikvaren:		
2	Refusjoner og diverse inntekter	4 268 000	
9	Internasjonale oppdrag	1 209 000	5 477 000
4471	Norsk Polarinstitutt:		
1	Salgs- og utleieinntekter	10 605 000	
3	Inntekter fra diverse tjenesteyting	58 450 000	
21	Inntekter, Antarktis	13 056 000	82 111 000
4481	Salg av klimakvoter:		
1	Salgsinntekter	1 854 385 000	1 854 385 000
	Sum Klima- og miljødepartementet		2 089 029 000
Finansdepartementet			
4600	Finansdepartementet:		
2	Diverse refusjoner	700 000	700 000
4602	Finanstilsynet:		
3	Prospektkontrollgebyrer	10 200 000	
86	Vinningsavståelse og overtredelsesgebyr mv.	500 000	10 700 000
4605	Direktoratet for økonomistyring:		
1	Økonomitjenester	41 900 000	41 900 000
4610	Tolletaten:		
1	Særskilt vederlag for tolltjenester	6 600 000	
2	Andre inntekter	1 700 000	
4	Diverse refusjoner	2 500 000	
5	Refusjon fra Avinor AS	26 900 000	
85	Overtredelsesgebyr - valutadeklarering	7 000 000	44 700 000
4618	Skatteetaten:		
1	Refunderte utleggs- og tinglysingsgebyr	69 000 000	
2	Andre refusjoner	43 400 000	
3	Andre inntekter	46 400 000	
5	Gebyr for utleggsforretninger	44 000 000	
7	Gebyr for bindende forhåndsuttalelser	2 400 000	
11	Gebyr på kredittdeklarasjoner	18 400 000	
85	Misligholdte lån i Statens lånekasse for utdanning	240 000 000	
86	Bøter, inndragninger mv.	1 311 800 000	
87	Trafikantsanksjoner	70 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
88	Forsinkelsesgebyr, Regnskapsregisteret	248 000 000	
89	Overtredelsesgebyr	4 400 000	2 097 800 000
4620	Statistisk sentralbyrå:		
2	Oppdragsinntekter	219 400 000	
85	Tvangsmulkt	15 000 000	234 400 000
	Sum Finansdepartementet		<u>2 430 200 000</u>

Forsvarsdepartementet

4700	Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsinntekter	2 375 000	2 375 000
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsinntekter	4 295 431 000	
47	Salg av eiendom	99 863 000	4 395 294 000
4719	Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet:		
1	Driftsinntekter	793 000	793 000
4720	Felles ledelse og kommandoapparat:		
1	Driftsinntekter	67 206 000	67 206 000
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet:		
1	Driftsinntekter	9 196 000	9 196 000
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben:		
1	Driftsinntekter	60 796 000	60 796 000
4731	Hæren:		
1	Driftsinntekter	66 041 000	66 041 000
4732	Sjøforsvaret:		
1	Driftsinntekter	54 411 000	54 411 000
4733	Luftforsvaret:		
1	Driftsinntekter	183 593 000	183 593 000
4734	Heimevernet:		
1	Driftsinntekter	6 024 000	6 024 000
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon:		
1	Driftsinntekter	76 467 000	76 467 000
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg:		
1	Driftsinntekter	29 087 000	
48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	71 536 000	100 623 000
4790	Kystvakten:		
1	Driftsinntekter	1 081 000	1 081 000
4791	Redningshelikoptertjenesten:		
1	Driftsinntekter	803 590 000	803 590 000
4792	Norske styrker i utlandet:		
1	Driftsinntekter	10 316 000	10 316 000
4795	Kulturelle og allmenntilgode formål:		
1	Driftsinntekter	9 702 000	9 702 000
4799	Militære bøter:		
86	Militære bøter	500 000	500 000
	Sum Forsvarsdepartementet		<u>5 848 008 000</u>

Kap. Post		Kroner	Kroner
Olje- og energidepartementet			
4800	Olje- og energidepartementet:		
3	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	2 002 000	
70	Garantiprovisjon, Gassco	1 450 000	3 452 000
4810	Oljedirektoratet:		
1	Gebyrinntekter	15 380 000	
2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	125 000 000	
3	Refusjon av tilsynsutgifter	10 300 000	150 680 000
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
1	Gebyrinntekter	71 600 000	
2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	89 000 000	
40	Flom- og skredforebygging	29 000 000	189 600 000
4825	Energiomlegging, energi- og klimateknologi:		
85	Fondsavkastning	1 636 000 000	1 636 000 000
4840	CO ₂ -håndtering:		
80	Renter, TCM DA	25 000 000	
86	Avdrag, TCM DA	1 236 000 000	1 261 000 000
	Sum Olje- og energidepartementet		<u>3 240 732 000</u>
Ymse inntekter			
5309	Tilfeldige inntekter:		
29	Ymse	150 000 000	150 000 000
5310	Statens lånekasse for utdanning:		
4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	25 190 000	
29	Termingebyr	23 244 000	
89	Purregebyrer	188 894 000	
90	Redusert lån og rentegjeld	8 914 712 000	
93	Omgjøring av utdanningslån til stipend	5 689 308 000	14 841 348 000
5312	Husbanken:		
1	Gebyrer m.m.	12 823 000	
11	Tilfeldige inntekter	30 870 000	
90	Avdrag	11 000 000 000	11 043 693 000
5325	Innovasjon Norge:		
50	Tilbakeføring fra landsdekkende innovasjonsordning	5 000 000	
70	Låneprovisjoner	62 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	42 500 000 000	
91	Tilbakeført kapital, såkornfond	10 000 000	42 577 000 000
5326	Siva SF:		
70	Låne- og garantiprovisjoner	7 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	50 000 000	57 000 000
5329	Eksportkreditt Norge AS:		
70	Gebyrer m.m.	30 000 000	
90	Avdrag på utestående fordringer	10 200 000 000	10 230 000 000
5341	Avdrag på utestående fordringer:		
95	Avdrag på lån til andre stater	300 000	300 000
5351	Overføring fra Norges Bank:		
85	Overføring	14 800 000 000	14 800 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
	Sum ymse inntekter		93 699 341 000
	Sum inntekter under departementene		<u>145 083 512 000</u>

Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet

5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten:		
24	Driftsresultat:		
	1 Driftsinntekter	153 400 000 000	
	2 Driftsutgifter	-32 000 000 000	
	3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 500 000 000	
	4 Avskrivninger	-23 700 000 000	
	5 Renter av statens kapital	<u>-4 000 000 000</u>	92 200 000 000
30	Avskrivninger		23 700 000 000
80	Renter av statens kapital	<u>4 000 000 000</u>	119 900 000 000
	Sum inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet		<u>119 900 000 000</u>

Avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.

5445	Statsbygg:		
39	Avsetning til investeringsformål	<u>1 029 976 000</u>	1 029 976 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu:		
40	Salgsinntekter, Fornebu	<u>200 000</u>	200 000
5460	Garantiinstituttet for eksportkreditt:		
71	Tilbakeføring fra Gammel alminnelig ordning	8 100 000	
72	Tilbakeføring fra Gammel særordning for utviklingsland	<u>7 500 000</u>	15 600 000
5470	Statens pensjonskasse:		
30	Avsetning til investeringsformål	<u>18 070 000</u>	18 070 000
5490	NVE Anlegg:		
1	Salg av utstyr mv.	<u>200 000</u>	200 000
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift:		
30	Avskrivninger	<u>1 181 159 000</u>	1 181 159 000
	Sum avskrivninger, avsetninger til investeringsformål og inntekter av statens forretningsdrift i samband med nybygg, anlegg mv.		<u>2 245 205 000</u>

Skatter og avgifter

5501	Skatter på formue og inntekt:		
70	Trinnskatt, formuesskatt mv.	45 800 000 000	
72	Fellesskatt	<u>204 600 000 000</u>	250 400 000 000
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum:		
71	Ordinær skatt på formue og inntekt	34 600 000 000	
72	Særskatt på oljeinntekter	56 100 000 000	
74	Arealavgift mv.	<u>1 600 000 000</u>	92 300 000 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen:		

Kap. Post		Kroner	Kroner
70	CO ₂ -avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen	5 500 000 000	5 500 000 000
5509	Avgift på utslipp av NO _x i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen:		
70	Avgift	5 000 000	5 000 000
5511	Tollinntekter:		
70	Toll	3 100 000 000	
71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	260 000 000	3 360 000 000
5521	Merverdiavgift:		
70	Merverdiavgift	263 500 000 000	263 500 000 000
5526	Avgift på alkohol:		
70	Avgift på alkohol	13 000 000 000	13 000 000 000
5531	Avgift på tobakkvarer mv.:		
70	Avgift på tobakkvarer mv.	7 200 000 000	7 200 000 000
5536	Avgift på motorvogner mv.:		
71	Engangsgift	17 700 000 000	
72	Årsavgift	10 660 000 000	
73	Vektårsavgift	368 000 000	
75	Omregistreringsavgift	1 440 000 000	30 168 000 000
5538	Veibruksavgift på drivstoff:		
70	Veibruksavgift på bensin	5 500 000 000	
71	Veibruksavgift på autodiesel	10 800 000 000	
72	Veibruksavgift på naturgass og LPG	100 000 000	16 400 000 000
5541	Avgift på elektrisk kraft:		
70	Avgift på elektrisk kraft	9 000 000 000	9 000 000 000
5542	Avgift på mineralolje mv.:		
70	Grunnavgift på mineralolje mv.	1 850 000 000	
71	Avgift på smøreolje mv.	109 000 000	1 959 000 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.:		
70	CO ₂ -avgift	6 800 000 000	
71	Svovelavgift	30 000 000	6 830 000 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier:		
70	Trikloret (TRI)	1 000 000	
71	Tetrakloret (PER)	1 000 000	2 000 000
5548	Miljøavgift på visse klimagasser:		
70	Avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK)	429 000 000	429 000 000
5549	Avgift på utslipp av NO _x :		
70	Avgift på utslipp av NO _x	54 000 000	54 000 000
5550	Miljøavgift på plantevernmidler:		
70	Miljøavgift på plantevernmidler	50 000 000	50 000 000
5551	Avgifter knyttet til mineralvirksomhet:		
70	Avgift knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum	1 000 000	
71	Årsavgift knyttet til mineraler	3 000 000	4 000 000
5555	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.:		
70	Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv.	1 400 000 000	1 400 000 000
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.:		
70	Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	2 040 000 000	2 040 000 000
5557	Avgift på sukker mv.:		
70	Avgift på sukker mv.	230 000 000	230 000 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje:		
70	Grunnavgift på engangsemballasje	1 650 000 000	
71	Miljøavgift på kartong	50 000 000	

Kap. Post		Kroner	Kroner
72	Miljøavgift på plast	35 000 000	
73	Miljøavgift på metall	3 000 000	
74	Miljøavgift på glass	90 000 000	1 828 000 000
5565	Dokumentavgift:		
70	Dokumentavgift	8 800 000 000	8 800 000 000
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet:		
71	Årsavgift - stiftelser	24 164 000	
72	Vederlag TV2	11 009 000	
73	Refusjon - Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	38 403 000	
74	Avgift - forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
75	Kino- og videogramavgift	34 000 000	113 076 000
5571	Sektoravgifter under Arbeids- og sosialdepartementet:		
70	Petroleumstilsynet - sektoravgift	96 620 000	96 620 000
5572	Sektoravgifter under Helse- og omsorgsdepartementet:		
70	Legemiddelomsetningsavgift	82 000 000	
72	Avgift utsalgssteder utenom apotek	4 900 000	
73	Legemiddelkontrollavgift	97 210 000	184 110 000
5574	Sektoravgifter under Nærings- og fiskeridepartementet:		
71	Avgifter immaterielle rettigheter	151 000 000	
72	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	30 655 000	
73	Årsavgift Merkerregisteret	9 550 000	
74	Fiskeriforskningsavgift	198 500 000	
75	Tilsynsavgift Justervesenet	46 600 000	436 305 000
5576	Sektoravgifter under Landbruks- og matdepartementet:		
71	Totalisatoravgift	125 000 000	125 000 000
5577	Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet:		
74	Sektoravgifter Kystverket	749 000 000	749 000 000
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet:		
70	Sektoravgifter under Svalbard miljøvernfond	14 650 000	
71	Jeger- og fellingsavgifter	79 168 000	
72	Fiskeravgifter	14 573 000	108 391 000
5580	Sektoravgifter under Finansdepartementet:		
70	Finanstilsynet, bidrag fra tilsynsenhetene	341 000 000	341 000 000
5582	Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet:		
70	Bidrag til kulturminnevern	300 000	
71	Konsesjonsavgifter fra vannkraftutbygging	154 000 000	154 300 000
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser:		
70	Avgift på frekvenser mv.	289 700 000	289 700 000
	Sum skatter og avgifter		<u>717 056 502 000</u>

Renter og utbytte mv.

5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift:		
80	Renter av statens faste kapital	76 753 000	76 753 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer:		
80	Av statskassens foliokonto i Norges Bank	236 800 000	
81	Av verdipapirer og bankinnskudd i utenlandsk valuta	200 000	
82	Av innenlandske verdipapirer	1 719 300 000	
83	Av alminnelige fordringer	25 000 000	
84	Av driftskreditt til statsbedrifter	138 200 000	
86	Renter av lån til andre stater	100 000	2 119 600 000
5607	Renter av boliglånsordningen i Statens pensjonskasse:		
80	Renter	1 948 000 000	1 948 000 000
5611	Aksjer i NSB AS:		
85	Utbytte	425 000 000	425 000 000
5613	Renter fra Siva SF:		
80	Renter	17 900 000	17 900 000
5615	Husbanken:		
80	Renter	3 093 000 000	3 093 000 000
5616	Kommunalbanken AS:		
85	Aksjeutbytte	417 000 000	417 000 000
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning:		
80	Renter	3 800 168 000	3 800 168 000
5618	Aksjer i Posten Norge AS:		
85	Utbytte	220 000 000	220 000 000
5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS:		
80	Renter	74 000 000	74 000 000
5622	Aksjer i Avinor AS:		
85	Utbytte	500 000 000	500 000 000
5623	Aksjer i Baneservice AS:		
85	Utbytte	8 300 000	8 300 000
5624	Renter av Svinesundsforbindelsen AS:		
80	Renter	28 000 000	28 000 000
5625	Renter og utbytte fra Innovasjon Norge:		
80	Renter på lån fra statskassen	200 000 000	
81	Rentemargin, innovasjonslåneordningen	6 000 000	
86	Utbytte fra investeringsfond for Nordvest-Russland og Øst-Europa	500 000	206 500 000
5629	Renter fra eksportkredittordningen:		
80	Renter	1 600 000 000	1 600 000 000
5631	Aksjer i AS Vinmonopolet:		
85	Statens overskuddsandel	25 800 000	
86	Utbytte	2 000	25 802 000
5651	Aksjer i selskaper under Landbruks- og matdepartementet:		
85	Utbytte	5 000 000	5 000 000
5652	Statskog SF - renter og utbytte:		
80	Renter	4 500 000	
85	Utbytte	20 000 000	24 500 000
5656	Aksjer i selskaper under Nærings- og fiskeridepartementets forvaltning:		
85	Utbytte	11 519 400 000	11 519 400 000
5680	Statnett SF:		
85	Utbytte	240 000 000	240 000 000

Kap. Post		Kroner	Kroner
5685	Aksjer i Statoil ASA:		
85	Utbytte	<u>15 382 000 000</u>	15 382 000 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank:		
85	Utbytte	<u>88 300 000</u>	88 300 000
5693	Utbytte av aksjer i diverse selskaper mv.:		
85	Utbytte fra Folketrygdfondet	<u>1 400 000</u>	1 400 000
	Sum renter og utbytte mv.		<u>41 820 623 000</u>

Folketrygden

5700	Folketrygdens inntekter:		
71	Trygdeavgift	134 600 000 000	
72	Arbeidsgiveravgift	<u>175 400 000 000</u>	310 000 000 000
5701	Diverse inntekter:		
71	Refusjon ved yrkesskade	943 480 000	
73	Refusjon fra bidragspliktige	270 000 000	
80	Renter	1 700 000	
86	Innkreving feilutbetalinger	718 000 000	
87	Diverse inntekter	35 300 000	
88	Hjelpemiddelsentraler m.m.	<u>61 000 000</u>	2 029 480 000
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs:		
70	Dividende	<u>205 000 000</u>	205 000 000
5705	Refusjon av dagpenger:		
70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	35 000 000	
71	Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bosatt i Norge	<u>500 000</u>	35 500 000
	Sum Folketrygden		<u>312 269 980 000</u>

Statens pensjonsfond utland

5800	Statens pensjonsfond utland:		
50	Overføring fra fondet	<u>207 808 957 000</u>	207 808 957 000
	Sum Statens pensjonsfond utland		<u>207 808 957 000</u>

Statslånemidler

5999	Statslånemidler:		
90	Lån	<u>54 287 568 000</u>	54 287 568 000
	Sum Statslånemidler		<u>54 287 568 000</u>

Totale inntekter:		<u>1 600 472 347 000</u>
-------------------	--	--------------------------

Folketrygden

II

Stortinget samtykker i at statstilskudd til finansiering av folketrygden, jf. folketrygdlovens § 23-10, gis med 127 243 964 000 kroner, hvorav 18 050 673 000 kroner gis til dekning av utgifter som fullt ut skal dekkes ved tilskudd fra staten, jf. § 23-10 tredje ledd.

Statslån o.a.

II

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 kan:

1. ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 75 000 mill. kroner.
2. ha utestående kortsiktige markedslån til et beløp inntil 125 000 mill. kroner.
3. ta imot innskudd i form av kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond, og fra institusjoner som kan bli pålagt å plassere likviditet som kontolån til staten.
4. inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler.

Utenriksdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 01	kap. 3100 postene 02 og 05
kap. 140 post 01	kap. 3140 post 05

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 01 Salgsinntekter fra salg av biltandseieendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.

V

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

VI

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014	535,0 mill. kroner
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014	210,7 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	45,0 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	74	Fornybar energi	30,0 mill. kroner

2. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil USD 57 mill. i perioden 2009–2017 under kap. 169 Global helse og utdanning.
3. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
4. tilskudd til en global finansieringsordning for kvinne- og barnehelse med inntil 3 600 mill. kroner samlet i perioden 2015–2020 under kap. 169 Global helse og utdanning.
5. tilskudd til Vaksinealliansen Gavi med inntil 6 250 mill. kroner i perioden 2016–2020 over kap. 169, post 70 Global helse.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan:

1. gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 20 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. kap. 161 Næringsutvikling.
2. inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil USD 140 mill. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

IX

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nye og gamle garantier på inntil 3 600 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

X

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Rwandadomstolen, Jugoslaviadomstolen, Mekanismen for internasjonale straffedomstoler (MICT) og for regulært bidrag til FN.

Andre fullmakter

XI

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan:

1. ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.
2. ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 1 050 mill. kroner under Garantiinstituttet for eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.
4. Utbetalinger av tilskudd til Climate Investment Fund (CIF) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.
5. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av Den europeiske bank for gjenoppbygging og utvikling (EBRD) kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Early Transition Countries Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund, Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Regional Fund, EBRD Water Fund, EBRD Southern and Eastern Mediterranean Multi-Donor Account og EBRD-Ukraine Stabilisation and Sustainable Growth Multi-Donor Account.
6. Utbetalinger av tilskudd til følgende fond forvaltet av NATO kan foretas i henhold til regelverket til det enkelte fond: Professional Development Programme for Civilian Personnel in the MoD and Other Security Institutions in Georgia, Ukraine Trust Fund for Military Career Transition.
7. Utbetalinger av bidrag til Northern Dimension Environment Partnership Support Fund (NDEP), Chernobyl Shelter Fund (CSF) og Nuclear Safety Account (NSA) kan foretas i samsvar med fondets prosedyrer for fondsoppbygging.

XIII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2016 kan fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasi- liteten.

XIV

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale banker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den sjette generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Norge i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Afrikabanken, deltar i en selektiv kapitaløkning i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen UA 570 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2016–2023, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Kapitaløkningen innebærer også en økning i den norske statsgarantien i AfDB med UA 8 930 000.
3. Norges andel i den sjette kapitalpåfyllingen i AfDB økes med motverdien i norske kroner av UA 50 000 per år i 2015 og 2016 som følge av reallokering av aksjer. Innbetalingen belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond. Den norske garantirammen i AfDB økes med UA 1 590 000.
4. Norge deltar i kapitalpåfyllingen til Den interamerikanske utviklingsbankens (IDB) organisasjon for privat sektor, Inter-American Investment Corporation (IIC), med en andel på USD 10,1 mill. innbetalt

- i syv årlige avdrag for perioden 2016–2022. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
5. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på inntil 432 mill. kroner over perioden 2014–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling
 6. Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Det grønne klimafondet (GCF) med en innbetalt andel på inntil 1,6 mrd. kroner over perioden 2015–2018. Innbetalingene belastes kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
 7. Norge deltar i den tiende kapitalpåfyllingen av det internasjonale landbruksutviklingsfondet (IFAD10) med en andel på 315 mill. kroner for perioden 2016–2018, innbetalt i tre årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
 8. Norge deltar i de første kapitalinnskuddene i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 110 mill., innbetalt i fem årlige bidrag og gir garantier tilsvarende USD 440 mill. for perioden 2016–2020. Innbetalingen belastes kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner, post 90 Innskudd i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur (AIIB).

Kunnskapsdepartementet

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 200 post 01	Kap. 3200 post 02
Kap. 220 post 01	Kap. 3220 post 02
Kap. 222 post 01	Kap. 3222 post 02
Kap. 224 post 01	Kap. 3224 post 01
Kap. 229 post 01	Kap. 3229 postene 02 og 61
Kap. 230 post 01	Kap. 3230 post 02
Kap. 256 post 01	Kap. 3256 post 02
Kap. 280 post 01 og post 21	Kap. 3280 postene 01 og 02
Kap. 281 post 01	Kap. 3281 post 02
Kap. 2410 post 01	Kap. 5310 post 03

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på 21-postene mot tilsvarende merinntekter.

3. avhende fast eiendom ved universiteter og høyskoler, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom m.v., og bruke inntekter fra salg av eiendommer til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.
4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Forskningsrådet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2016 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	30,0 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20,0 mill. kroner
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	180,8 mill. kroner
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	617,2 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 prosent av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnsopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.
3. gi nye tilsagn om rentekompensasjon tilsvarende en investeringsramme på 1,5 mrd. kroner under kap. 225 Tiltak i grunnsopplæringen, post 65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg.
4. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2017 (andre halvdel av undervisningsåret 2016–17) etter de satsene som blir fastsatt andre halvår 2016 (første halvdel av undervisningsåret 2016–17), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld, samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.
5. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2017 (andre halvdel av undervisningsåret 2016–17) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2016 (første halvdel av undervisningsåret 2016–17), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

Andre fullmakter

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 029 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 058 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som

- melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 878 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 758 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2016 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 - d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 3. fra 1. januar 2016 blir maksimalprisen for foreldrebetalingen for et heldags ordinært barnehagetilbud fastsatt til 2 655 kroner per måned og 29 205 kroner per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
 4. fra 1. august 2016 gis det fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer per uke til alle 4- og 5-åringer i husholdninger med skattepliktig kapital- og personinntekt under 417 000 kroner per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.

Kulturdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 320 post 21	kap. 3320 post 02
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
kap. 324 post 21	kap. 3324 post 02
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 339 post 01	kap. 3339 postene 02 og 04

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 339 post 01	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07
kap. 340 post 01	kap. 3340 post 01
kap. 340 post 21	kap. 3340 post 02
Kap 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
320		Allmenne kulturformål	
	73	Nasjonale kulturbygg	700,0 mill. kroner
322		Visuell kunst	
	50	Kunst i offentlige rom	25,9 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 12 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2016:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og kap. 324 Scenekunstformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til Festspillene i Bergen fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 60 pst. på staten og 40 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.

3. Det offentlige driftstilskuddet til region- og distriktsoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 324 Scenekunstformål, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2016 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 577 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Salg av aksjer

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan selge statens aksjer i Filmparken AS.

VIII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Norsk kulturråd i 2016 kan omdisponere bevilgningene mellom 55-postene på kapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328.

Justis- og beredskapsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 61 post 01	Kap. 3061 post 03
Kap. 400 post 01	Kap. 3400 post 01
Kap. 400 post 21	Kap. 3400 post 03
Kap. 410 post 01	Kap. 3410 postene 02 og 03
Kap. 410 post 22	Kap. 3410 post 04
Kap. 411 post 01	Kap. 3411 post 03
Kap. 430 post 01	Kap. 3430 postene 03 og 04
Kap. 430 post 21	Kap. 3430 post 02
Kap. 432 post 01	Kap. 3432 post 03

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
Kap. 440 post 01	Kap. 3440 postene 02, 03, 04 og 05
Kap. 442 post 01	Kap. 3442 postene 02 og 03
Kap. 444 post 01	Kap. 3444 post 02
Kap. 451 post 01	Kap. 3451 postene 03 og 06
Kap. 454 post 01	Kap. 3454 post 01
Kap. 455 post 01	Kap. 3455 post 01
Kap. 456 post 01	Kap. 3456 post 02
Kap. 456 post 45	Kap. 3456 post 02
Kap. 473 post 01	Kap. 3473 post 01
Kap. 474 post 01	Kap. 3474 post 02
Kap. 490 post 01	Kap. 3490 post 05
Kap. 491 post 01	Kap. 3491 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningen under kap. 451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 01 Driftsutgifter med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg og fast eiendom. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan bestille varer utover den gitte bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten	
	01	Driftsutgifter	100 mill. kroner
454		Redningshelikoptertjenesten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	328 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	
490		Utlendingsdirektoratet	
	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger	50 mill. kroner

V

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

VI

Nettbudsjetteringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan:

1. trekke politiets direkte utgifter til oppbevaring, tilsyn og salg av beslag fra salgsinntekten, før det overskytende inntektsføres under kap. 5309 Tilfeldige inntekter, post 29 Ymse.
2. trekke salgskostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 473 Statens sivilrettsforvaltning, post 1 Driftsutgifter, inntektene ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.
4. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

VII

Stortingets rettferdsvederlagsordning

Stortingets utvalg for rettferdsvederlag får fullmakt til å tilstå rettferdsvederlag av statskassen med inntil 250 000 kroner for hver enkelt søknad, dog slik at grensen er 500 000 kroner for HIV-ofre og 300 000 kroner for tidligere barn i barnehjem, offentlige fosterhjem og spesialskoler. Søknader der utvalget anbefaler å innvilge erstatning som er høyere enn nevnte beløp, fremmes for Stortinget til avgjørelse. Det samme gjelder søknader som etter utvalgets vurdering reiser spørsmål av særlig prinsipiell art.

VIII

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Midlertidig drift av asylmottak

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2016 kan inngå avtaler om midlertidig drift av asylmottak med varighet utover 2016. Dersom behovet for mottaksplasser for asylsøkere og flyktninger blir større enn antatt i statsbudsjettet for 2016, samtykker Stortinget i at Justis- og beredskapsdepartementet kan øke antall plasser i mottak innenfor gjeldende rammer for etablering og drift av asylmottak, selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller post 70 Stønader til beboere i asylmottak.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 500 post 01	kap. 3500 post 01
kap. 510 post 01	kap. 3510 postene 02 og 03
kap. 525 post 21	kap. 3525 post 01
kap. 533 post 01	kap. 3533 post 02
kap. 540 post 01	kap. 3540 postene 03 og 04
kap. 540 post 21	kap. 3540 post 03
kap. 540 post 22	kap. 3540 post 05
kap. 540 post 23	kap. 3540 post 06
kap. 554 post 01	kap. 3554 post 01
kap. 562 post 01 og 21	kap. 3562 post 02
kap. 563 post 01	kap. 3563 post 03
kap. 563 post 21	kap. 3563 post 02
kap. 585 post 01	kap. 3585 post 01
kap. 587 post 01	kap. 3587 post 04
kap. 595 post 01	kap. 3595 post 01
kap. 2412 post 01	kap. 5312 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 2465 Statens kartverk, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med et beløp som tilsvarer regnskapsførte inntekter fra salg av anleggsmidler under kap. 5465 Statens kartverk, post 49 Salg av anleggsmidler. Ubrukte inntekter fra slikt salg kan tas med ved utregning av overført beløp.

III

Forskudd på rammetilskudd

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i statsbudsjettet for 2016 kan utgiftsføre uten bevilgning:

1. inntil 350 mill. kroner på kap. 571 Rammetilskudd til kommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2017 til kommuner.
2. inntil 50 mill. kroner på kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner, post 90 Forskudd på rammetilskudd som forskudd på rammetilskudd for 2017 til fylkeskommuner.

IV

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan omdisponere inntil 15 mill. kroner mellom kap. 595 Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur, post 01 Driftsutgifter og post 21 Spesielle driftsutgifter, og kap. 2465 Statens kartverk, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

V

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan fravike spesifikasjonene under kap. 2465 Statens kartverk, post 24 Driftsresultat, ved bruk av reguleringsfondet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan foreta bestillinger av kartgrunnlag utover gitt bevilgning under kap. 595 Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur, post 21 Spesielle driftsutgifter, men slik at rammen for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 250 mill. kroner.

VII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 525 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til fellestjenester der Fylkesmannen samordner utgiftene.

VIII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
551		Regional utvikling og nyskaping	
	61	Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift	50,0 mill. kroner
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	76	Tilskudd til utleieboliger	656,0 mill. kroner
	77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet	34,5 mill. kroner
	78	Boligsosialt kompetansetilskudd	58,5 mill. kroner
590		Planlegging og byutvikling	
	72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling	22,3 mill. kroner

Andre fullmakter

IX

Husbankens låneramme

Stortinget samtykker i at Husbanken i 2016 kan gi tilsagn om lån for 18 mrd. kroner. Lånene vil bli utbetalt i 2016 og senere år.

Bygge- og eiendomsfullmakter*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

X

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan:

1. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30-49, med inntil 250 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30-49, med beløp som tilsvarer netto gevinst fra salg av eiendommer.

XI

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan omdisponere:

1. under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, mellom postene 31 og 33.
2. under kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, fra post 01 til 45.
3. under kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen, fra post 01 til 45.
4. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 30, 31, 33, 45 og 49.
5. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 32 og 34, samt post 49 i de tilfeller det er aktuelt å kjøpe en eiendom som ledd i gjennomføringen av et byggeprosjekt under kurantordningen.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

XII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjekter og andre investeringsprosjekter som er omtalt under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet, kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, innenfor de kostnadsrammene som er omtalt i Prop. 1 S (2015–2016) eller i tidligere proposisjoner til Stortinget.

XIII

Fullmakter som gjelder kurantprosjektordningen

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan:

1. sette i gang byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter, uten at disse er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget, når leietakeren har de husleiemidlene det er behov for innenfor gjeldende budsjettammer.

2. pådra staten forpliktelser utover budsjettåret, innenfor en samlet ramme på 1 500 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser, ved gjennomføring av kurante byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av kurantprosjekter og post 34 Videreføring av kurantprosjekter.

Andre fullmakter

XIV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2016 kan:

1. godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av statlige virksomheter som ikke har egen salgsfullmakt, for inntil 750 mill. kroner.
2. godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgsinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 300 mill. kroner totalt, utover bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
3. korrigere Statsbyggs balanse i de tilfellene hvor prosjekterings- og investeringsmidler ført på kap. 2445 Statsbygg blir overført til andre budsjettkapitler eller prosjektene ikke blir realisert.

XV

Kostnadsrammen for Minnsted for 22. juli i Hole kommune

Stortinget samtykker i at kostnadsrammen for minnsted etter angrepet på Utøya ved Sørbråten i Hole kommune økes til 20,3 mill. kroner, i prisnivå per 1. juli 2016.

Arbeids- og sosialdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 600 post 01	kap. 3600 post 02
kap. 601 post 21	kap. 3601 post 02
kap. 605 post 01	kap. 3605 postene 01, 04, 05
kap. 605 post 21	kap. 3605 post 02
kap. 621 post 21	kap. 3621 post 02
kap. 640 post 01	kap. 3640 postene 01, 06 og 07
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 08
kap. 642 post 01	kap. 3642 postene 06 og 07
kap. 642 post 21	kap. 3642 post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste budsjettår.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan:

1. omdisponere inntil 40 mill. kroner fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 01 Driftsutgifter.
2. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
3. omdisponere et maksimalt beløp fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet på inntil 10 pst. av bevilgningen på post 79.
4. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 01 Driftsutgifter.
5. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 20 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 862,1 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	701,6 mill. kroner

Andre fullmakter

VI

Fullmakt til å ettergi rente- og avdragsfrie lån

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan ettergi rente- og avdragsfrie lån gitt til arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne der dette blir vurdert som nødvendig for å sikre den videre driften.

VII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2016 kan:

1. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 642 Petroleumsstilsynet, post 01 Driftsutgifter, refusjoner av utgifter til fellestjenester.
2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, postene 01, 21 og 45, refusjoner av kommunenes andel av utgifter til opprettelse og drift av NAV-kontorer.

Folketrygden

Andre fullmakter

II

Folketrygdytelser

Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2016 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse satsene¹:

		kroner
1a.	Grunnstønad for ekstrautgifter ved uførhet etter lovens § 6-3 (laveste sats)	8 040
1b.	Ved ekstrautgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	12 276
1c.	eller til	16 104
1d.	eller til	23 724
1e.	eller til	32 148
1f.	eller til	40 152
2a-1.	Hjelpestønad til uføre som må ha hjelp i huset ^{2 3}	13 404
2a-2.	Hjelpestønad etter lovens § 6-4 til uføre som må ha tilsyn og pleie ⁴	14 412
2b.	Forhøyet hjelpestønad etter lovens § 6-5 til uføre under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie ⁴	28 824
2c.	eller til	57 648
2d.	eller til	86 472
3.	Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	22 723
4.	Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) ⁵	
	for første barn	46 656
	for to barn	60 888
	for tre og flere barn	68 988

¹ Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

² Stønad til hjelp i huset gjelder tilfeller før 1. januar 1992.

³ Fra 1. januar 1997 skilles det mellom stønad til hjelp i huset og stønad til særskilt tilsyn og pleie.

⁴ Gjelder også ved uførhet som skyldes yrkesskade, jf. lovens § 12-18.

⁵ Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) gjelder fra 1.1.2016 stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere og etterlatte som er i arbeid. Stønaden dekker 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.

Helse- og omsorgsdepartementet

Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 701, post 01 og 21	kap. 3701, post 02
kap. 710, post 01	kap. 3710, post 02
kap. 710, post 21	kap. 3710, post 02 og 03
kap. 714, post 21	kap. 3714, post 04
kap. 720, post 01 og 21	kap. 3720, post 02 og 04
kap. 720, post 70	kap. 3720, post 03
kap. 721, post 01	kap. 3721, post 02 og 04
kap. 722, post 01	kap. 3722, post 02 og 50
kap. 723, post 01	kap. 3723, post 50
kap. 750, post 01	kap. 3750, post 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføringer av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser ut over gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710		Folkehelseinstituttet	
	21	Spesielle driftsutgifter	180 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke oversiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761		Omsorgstjeneste	
	63	Investeringsstilskudd	9 246,5 mill. kroner
	79	Andre tilskudd	1 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. investeringslån og driftskredittrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.
2. Helse- og omsorgsdepartementet i tilknytning til oppgjøringsordningene for h-reseptmidler og fritt behandlingsvalg kan føre utgifter og inntekter uten bevilgning over kap. 720 Helsedirektoratet, hhv. post 71 Oppgjøringsordning h-reseptmidler og post 72 Oppgjøringsordning for fritt behandlingsvalg. Netto mellomregning med helseforetakene føres ved årets slutt i kapitalregnskapet for hver av ordningene.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 820 post 01	kap. 3820 post 01
kap. 842 post 01	kap. 3842 post 01

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 847 post 01	kap. 3847 post 01
kap. 855 post 01	kap. 3855 postene 01, 02 og 60
kap. 856 post 01	kap. 3856 post 01
kap. 858 post 01	kap. 3858 post 01
kap. 868 post 01	kap. 3868 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Andre fullmakter

III

Satser for barnetrygd

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2016 i medhold av lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd § 10 kan utbetale barnetrygd med 11 640 kroner per barn per år.

Enslige forsørgere som fyller vilkårene for rett til utvidet stønad etter barnetrygdloven og full overgangsstonad etter folketrygdloven, og som har barn i alderen 0-3 år, har rett til et småbarnstillegg på 7 920 kroner per år. Dette tillegget gjelder per enslig forsørger, uavhengig av hvor mange barn i alderen 0-3 år vedkommende faktisk forsørger.

IV

Satser for kontantstøtte

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2016 i medhold av lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre § 7 kan utbetale kontantstøtte med disse beløpene:

Avtalt oppholdstid i barnehage per uke	Kontantstøtte i prosent av full sats	Kontantstøtte per barn i alderen 13-23 måneder
Ikke bruk av barnehageplass	100	6 000
Til og med 19 timer	50	3 000
20 timer eller mer	0	0

V

Sats for engangsstonad ved fødsel og adopsjon

Stortinget samtykker i at Arbeids- og velferdsdirektoratet for 2016 i medhold av lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 14-17 kan utbetale:

Engangsstonad ved fødsel og adopsjon	45 295 kroner per barn
--------------------------------------	------------------------

VI

Bufetat kan anmode Statsbygg om å selge eiendommer som etaten leier av Statsbygg gjennom langsiktige leiekontrakter og som har stått tomme over tid. Dersom salgssummen er lavere enn bokførte verdier på noen av eiendommene, samtykker Stortinget i at tapet dekkes dels av gevinst fra salg av andre eiendommer som har stått tomme over tid og dels ved at samlet netto tap belastes Bufetat i 2016 og 2017 opp til et beløp som tilsvarer samlet bortfalt husleie.

Nærings- og fiskeridepartementet*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 900 post 01	kap. 3900 post 01
kap. 900 post 21	kap. 3900 post 02
kap. 902 post 01	kap. 3902 postene 01 og 03 og kap. 5574 post 75
kap. 902 post 21	kap. 3902 post 04
kap. 903 post 01	kap. 3903 post 01
kap. 904 post 01	kap. 3904 post 02
kap. 904 post 22	kap. 3904 post 03
kap. 905 post 21	kap. 3905 postene 01 og 02
kap. 910 post 01	kap. 3910 post 03
kap. 911 post 23	kap. 3911 post 01
kap. 917 post 01	kap. 3917 post 01
kap. 917 post 21	kap. 3917 post 22
kap. 925 post 21	kap. 3925 post 03
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 01
kap. 927 post 21	kap. 3927 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningen på kap. 919, post 60 med 50 pst. av merinntekt under kap. 3917, post 13.
- overskride bevilgningen på kap. 917, post 22, kap. 919, post 76, kap. 925, post 22 og kap. 927, post 22 slik at summen av overskridelser tilsvarer merinntekter under kap. 5574, post 74.

III

Utbetaling under garantiordninger (trekkfullmakter)

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan foreta utbetalinger til Garantiinstituttet for eksportkreditt uten bevilgning i den utstrekning behovet for utbetalinger under byggelånsgarantiordningen overstiger inntående likvide midler tilknyttet ordningen, men slik at saldoen for nytt og gammelt trekk på trekkfullmaktskontoen ikke overstiger 600 mill. kroner. Utbetalinger på trekkfullmakten posteres under kap. 2460 Garantiinstituttet for eksportkreditt, post 91 Utbetaling iflg. trekkfullmakt – byggelånsgarantiordning.

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 71 Miljøtiltak Raufoss, for miljøtiltak innenfor gitt garantiramme på 124 mill. kroner.
2. overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorarer og utgifter til faglig bistand ved salg av statlige aksjeposter, samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i selskapene.
3. overskride bevilgningen under kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 90 Utlån, til utbetaling av lån under den statlige eksportkredittordningen, men slik at utlån i 2016 ikke overstiger 45 mrd. kroner.
4. overskride bevilgningen under kap. 905, post 21, kap. 925, post 21, kap. 926, post 21 og kap. 927, post 21 i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene i 2017 under henholdsvis kap. 3905, postene 01 og 02, kap. 3925, post 03, kap. 3926, post 01 og kap. 3927, post 01. Ved beregning av beløp som kan overføres til 2017 under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter regnes med, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.

V

Fullmakt til å utgifts- og inntektsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. utgifts-/inntektsføre ut-/innbetalinger knyttet til garantiansvar overfor Eksportfinans ASA uten bevilgning, under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 70 Utbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, og kap. 3950 Forvaltning av statlig eierskap, post 87 Innbetaling – garantiordning, Eksportfinans ASA, innenfor gitt garantiramme på 750 mill. kroner.
2. utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning valutakurstap og valutakursgevinst i eksportkredittordningen under henholdsvis kap. 2429 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutatap og kap. 5329 Eksportkreditt Norge AS, post 89 Valutagevinst.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd til forskning	50 mill. kroner
2421		Innovasjon Norge	
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter	100 mill. kroner

2. gi tilsagn om tilskudd på 72,64 mill. euro i tillegg til eksisterende bevilgning, for å delta i de frivillige programmene til Den europeiske romorganisasjonen ESA. Samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar skal likevel ikke overstige 107,87 mill. euro.

VII

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. inngå forpliktelser for inntil 7,5 mill. kroner til utredninger og lignende ut over bevilgning under kap. 900 Nærings- og fiskeridepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.
2. foreta bestillinger ut over gitt bevilgning under kap. 904 Brønnøysundregistrene, post 22 Forvaltning av Altinn-løsningen, men slik at ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner.

VIII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan gi:

1. Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier for inntil 40 mill. kroner for lån til realinvesteringer og driftskapital, men slik at total ramme for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 105 mill. kroner.
2. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 145 000 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utlandet innenfor Alminnelig garantiordning og inkludert Gammel alminnelig ordning.
3. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye garantier og gammelt ansvar på 3 150 mill. kroner ved eksport til og investeringer i utviklingsland, men likevel slik at rammen ikke overstiger sju ganger det til enhver tid inntilstående beløp på ordningens grunnfond.
4. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 5 000 mill. kroner ved byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien.
5. Garantiinstituttet for eksportkreditt fullmakt til å gi tilsagn om nye garantier innenfor en ramme på 20 000 mill. kroner ved etablering av langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri.

IX

Dekning av forsikringstilfeller

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av forsikringsansvar for inntil 80 000 000 euro overfor tredjeperson for instituttets og Statsbyggs ansvar etter lov av 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, kapittel III.
2. inngå avtaler om forsikringsansvar under beredskapsordningen for statlig varekrigsforsikring innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar på 2 000 mill. kroner.

X

Utlånsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan:

1. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 600 mill. kroner.
2. gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye lån under lavrisikolåneordningen innenfor en ramme på 2 500 mill. kroner.
3. gi Eksportkreditt Norge AS fullmakt til å gi tilsagn om lån i tråd med selskapets og eksportkredittordningens formål uten en øvre ramme.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser knyttet til miljøtiltak

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for inntil 190 mill. kroner til gjennomføring av pålagte miljøtiltak på Løkken.

Andre fullmakter

XII

Fullmakt til å bortfeste

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan bortfeste hjemfalte gruveieendommer til museale formål vederlagsfritt.

XIII

Fullmakt til å erverve og avhende aksjer og opsjoner

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan gi Garantiinstituttet for eksportkreditt anledning til å erverve og avhende aksjer og opsjoner med formål å få dekning for krav i misligholds- og gjenvinningssaker. Eierskapet skal være midlertidig.

XIV

Endring i statlige eierposter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner kan:

1. redusere eierskapet i Ambita AS helt eller delvis.
2. redusere eierskapet i Entra ASA helt eller delvis.
3. redusere eierskapet i Mesta AS helt eller delvis.
4. redusere eierskapet i SAS AB helt eller delvis.
5. redusere eierskapet i Telenor ASA ned mot 34 prosent.

XV

Salgsfullmakt og nettobudsjettering av salgskostnader

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 kan avhende eiendom på Raudsand i Nesset kommune i Møre og Romsdal. Utgifter knyttet til eventuell avhending kan trekkes fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 3900, (Ny) post 30.

Landbruks- og matdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1100 post 01	kap. 4100 post 01
kap. 1115 post 01	kap. 4115 post 02
kap. 1142 post 01	kap. 4142 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 1100 Landbruks- og matdepartementet, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med et beløp som tilsvarer merinntektene fra salg av eiendom. Ubenyttede merinntekter fra salg av eiendom kan regnes med ved utregning av overførbart beløp under bevilgningen.

III

Forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 1142 Landbruksdirektoratet, post 01 Driftsutgifter, med inntil 0,5 mill. kroner i forbindelse med forskuttering av utgifter til tvangsflytting av rein.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1148		Naturskade – erstatninger	
	71	Naturskade, erstatninger	63,9 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Salg av fast eiendom

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2016 kan selge innkjøpt og opprinnelig statseiendom for inntil 25 mill. kroner.

VI

Salg av aksjer og andeler

Stortinget samtykker i at Norsk institutt for bioøkonomi i 2016 kan selge aksjer og andeler i følgende selskaper, og benytte inntektene fra salget:

1. Gladmat AS
2. Vågønes Barnehage AS
3. Dimensions Agri Technologies AS
4. Svanvik Næringsbygg AS
5. Kapp Næringshage AS
6. Oi! Trøndersk mat og drikke AS
7. Kulturlandskapsenteret i Telemark AS
8. Nortura SA
9. Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling SA
10. Sognefrukt SA
11. Vestskog SA
12. Felleskjøpet Agri SA

VII

Fullmakt til nedsalg i Veterinærmedisinsk oppdragssenter AS

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2016 gjennom salg av aksjer eller gjennom andre transaksjoner kan redusere eller avvikle eierskapet i Veterinærmedisinsk oppdragssenter AS.

Samferdselsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakt

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1313 post 01	kap. 4313 post 02
kap. 1320 postene 23, 30 og 72	kap. 4320 postene 01, 02 og 03
kap. 1350 post 23	kap. 4350 postene 01, 02, 03 og 06

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1350 post 25	kap. 4350 post 07
kap. 1350 post 30	kap. 4350 postene 02 og 37
kap. 1354 post 21	kap. 4354 post 01
kap. 1360 postene 01 og 45	kap. 4360 post 02 og kap. 5577 post 74
kap. 1361 post 01	kap. 4361 post 07

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner under kap. 4360, post 02 til følgende formål under kap. 1360, post 30:
 - a. dekning av salgskostninger forbundet med salget.
 - b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 1360, post 30.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 1360 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner pr. aksjon dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensing uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan bestille materiell utover gitte bevilgninger, likevel slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1350		Jernbaneverket	
	23, 25 og 30	Drift, vedlikehold og investeringer	1 000 mill. kroner
1360		Kystverket	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	88 mill. kroner

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1350		Jernbaneverket	
	30	Investeringer i linjen	10 mill. kroner

VI

Fullmakt til forskuttering

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan inngå avtaler om forskuttering av midler utover gitt bevilgning inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Ramme for samlede, løpende refusjonsforpliktelser
1320		Statens vegvesen	
	30, 31, 36 og 37	Investeringer, riksveg	3 500 mill. kroner
1350		Jernbaneverket	
	30	Investeringer i linjen	200 mill. kroner

Forskutteringene skal refunderes uten kompensasjon for renter og prisstigning.

VII

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan:

1.

starte opp disse investeringsprosjektene:	innenfor en kostnadsramme på:
Rv 36 Skyggestein - Skjelbredstrand	639 mill. kroner
E16 Øye - Eidsbru	772 mill. kroner
Rv 77 Tjernfjellet	555 mill. kroner
E6 Tana bru	636 mill. kroner

Fullmaktene gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor kostnadsrammen for det enkelte prosjekt. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

2.

gjennomføre dette tidligere godkjente investeringsprosjektet:	innenfor en endret kostnadsramme på:
E105 Elvenes - Hesseng	724 mill. kroner

Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor kostnadsrammen for prosjektet. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

3. pådra forpliktelser som inngås i senere budsjettår innenfor det enkelte prosjekts kostnadsramme for prosjekter som har startet opp før 2016 og er omtalt i Prop. 1 S. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

4. forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning for prosjekter som ikke er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser
1320		Statens vegvesen	
	30, 31, 34, 36 og 37	Investeringer, riksveg	4 800 mill. kroner
1350		Jernbaneverket	
	30 og 34	Investeringer	1 000 mill. kroner
	30	Planlegging av nye prosjekter	2 400 mill. kroner
1360		Kystverket	
	30 og 34	Investeringer	450 mill. kroner

VIII

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for drifts- og vedlikeholdsarbeider
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan forplikte staten for framtidige budsjettår ut over gitt bevilgning inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser	Ramme for forpliktelser som forfaller hvert år
1320		Statens vegvesen		
	23 og 34	Drift og vedlikehold	5 900 mill. kroner	2 500 mill. kroner
1350		Jernbaneverket		
	23, 25 og 34	Drift og vedlikehold	6 000 mill. kroner	2 400 mill. kroner

IX

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for riksvegferjedriften
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning på kap. 1320 Statens vegvesen, post 72 Kjøp av riksvegferjetjenester, slik at samlet ramme for gamle og nye forpliktelser ikke overstiger 12 650 mill. kroner, og slik at forpliktelsene som forfaller hvert år ikke overstiger 1 700 mill. kroner.

Fullmakter til utbyggingselskapet for veg

X

Fullmakt til å inngå avtale med utbyggingselskapet for veg
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan opprette utbyggingselskapet for veg og inngå avtale med selskapet om utbygging av fastsatt oppstartportefølje.

XI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser for utbyggingselskapet for veg
Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning på kap. 1321 Utbyggingselskap for veg, post 70 Tilskudd til utbyggingselskap for veg, likevel slik at samlet ramme for forpliktelser ikke overstiger 20 000 mill. kroner og årlige forpliktelser ikke overstiger 5 000 mill. kroner.

XII

Fullmakt til å aktivere driftskreditt til utbyggingsselskapet for veg i statens kapitalregnskap
Stortinget samtykker i at driftskredittrammen til utbyggingsselskapet for veg aktiveres i statens kapitalregnskap.

Andre fullmakter

XIII

Salg og bortfeste av fast eiendom

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan selge og bortfeste fast eiendom inntil en verdi av 50 mill. kroner i hvert enkelt tilfelle.

XIV

Investeringsramme for transporttiltak i fylkene

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om rentekompensasjon tilsvarende en investeringsramme på 3 000 mill. kroner over kap. 1320 Statens vegvesen, post 61 Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene.

XV

Oslopakke 3

Stortinget samtykker i at Fjellinjen AS i 2016 får fullmakt til å ta opp lån på inntil 400 mill. kroner i tråd med vilkårene i omtalen under programkategori 21.30 Vegformål i Prop. 1 S (2015–2016).

XVI

Restverdisikring for eksisterende materiell, oppgraderinger av eksisterende materiell og investeringer i nytt materiell

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet, for det materiellet som inngår i statens trafikkavtale med NSB AS, i 2016 kan:

1. gi NSB AS en restverdigaranti for bokførte verdier på inntil 6 162 mill. kroner.
2. gi NSB AS ytterligere restverdigaranti på oppgraderinger og nyinvesteringer innenfor en ramme på inntil 1 550 mill. kroner knyttet til Gjøvikbanen, Vossabanen og kapasitetsøkning Østlandet. Det legges til grunn 75 pst. restverdigaranti.

XVII

Endring i statlige eierposter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 gjennom salg av aksjer eller ved industrielle transaksjoner kan redusere eierskapet i Baneservice AS helt eller delvis.

XVIII

Overføringer til og fra reguleringsfondet

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2016 kan overføre inntil 10 mill. kroner til eller fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighets reguleringsfond.

XIX

Innkrevning av bompenger

1. Stortinget samtykker i at bompengeselskapet kan kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av Bergensprogrammet i Hordaland i tråd med vilkårene i denne proposisjonen.
2. Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå tilleggsavtale med bompengeselskapet for Bergensprogrammet og fastsette nærmere regler for innkrevningen.

Klima- og miljødepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1400 post 01	kap. 4400 post 02
kap. 1420 post 23	kap. 4420 postene 01, 04, 06, 08 og 09
kap. 1429 post 01	kap. 4429 postene 02 og 09
kap. 1471 post 01	kap. 4471 postene 01 og 03
kap. 1471 post 21	kap. 4471 post 21
kap. 1472 post 50	kap. 5578 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at:

1. Klima- og miljødepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 1 Driftsutgifter, til dekning av honorarer, transaksjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimakvoter.
2. Klima- og miljødepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning, med et beløp som tilsvarer inntekter fra salg av klimakvoter som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimakvoter, post 1 Salgsinntekter.

IV

Kjøp av klimakvoter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 kan inngå avtaler om kjøp av klimakvoter ved bruk av Kyoto-mekanismene innenfor en samlet ramme på 2 000 mill. kroner for gamle og nye forpliktelses under kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 kan foreta bestillinger av materiell o.l. utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	22	Statlige vannmiljøtiltak	19,0 mill. kroner
	31	Tiltak i verneområder	3,0 mill. kroner
1429		Riksantikvaren	
	22	Bevaringsoppgaver	7,0 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder	55,0 mill. kroner
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner	8,8 mill. kroner
	33	Statlige erverv, nytt vern	11,2 mill. kroner
	34	Statlige erverv, nasjonalparker	1,0 mill. kroner
	35	Statlige erverv, skogvern	116,4 mill. kroner
	78	Friluftsmål	3,0 mill. kroner
	85	Naturinformasjonssentre	2,0 mill. kroner
1429		Riksantikvaren	
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	4,0 mill. kroner
	71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap	30,0 mill. kroner
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	10,0 mill. kroner
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring	10,0 mill. kroner
	74	Tilskudd til fartøyvern	12,0 mill. kroner
	79	Tilskudd til verdensarven	10,0 mill. kroner
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skogsatsingen	953,0 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 kan pådra forpliktelser for framtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd ut over gitt bevilgning under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 66,7 mill. kroner.

VIII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2016 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året for FNs klima- og skogprogram, Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program og BioCarbon Fund plus.
2. Utbetalinger av kjernebidrag til Global Green Growth Institute kan foretas i henhold til organisasjonens regelverk.

IX

Utbetaling av renter på tilskudd

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge under Klima- og skogsatsingen på kap. 1482, post 73 kan benyttes til tiltak som avtales mellom Klima- og miljødepartementet og den enkelte mottaker.

Finansdepartementet

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1600 post 01	kap. 4600 post 02
kap. 1600 post 21	kap. 4600 post 02
kap. 1605 post 01	kap. 4605 post 01
kap. 1610 post 01	kap. 4610 postene 01, 04 og 05
kap. 1618 post 01	kap. 4618 post 02
kap. 1618 post 01	kap. 4618 post 03

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633, post 01, for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen til oppdragsvirksomhet på kap. 1620 Statistisk sentralbyrå, post 21 Spesielle driftsutgifter, med et beløp som tilsvarer alle merinntektene på kap. 4620 Statistisk sentralbyrå, post 02 Oppdragsinntekter.

Ubrukte merinntekter og eventuelle mindreinntekter kan regnes med ved utregning av overførbart beløp på posten.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633, post 01, for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

III

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at:

1. Statsministerens kontor i 2016 kan overskride bevilgningen på kap. 21 Statsrådet, post 01 Driftsutgifter, for å iverksette nødvendige sikkerhetstiltak for regjeringen.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1602		Finanstilsynet	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	10 mill. kroner
1610		Tolletaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	40 mill. kroner
1618		Skatteetaten	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	35 mill. kroner

V

Fullmakt til å inngå avtaler om investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at:

1. en i 2016 kan inngå avtaler for oppgaver som blir avsluttet i 2016 og senere under kap. 41 Stortinget, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, innenfor den kostnadsrammen som er nevnt i Prop. 1 S (2015–2016).
2. Finansdepartementet i 2016 kan gjennomføre de investeringsprosjektene som er omtalt i Prop. 1 S (2015–2016) under kap. 1618 Skatteetaten, post 22 Større IT-prosjekter, innenfor de kostnadsrammer som der er angitt.

VI

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 kan gi garantier for:

1. grunnkapitalen til Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt ansvar som ikke må overstige 1 243 659 651 euro.

2. lån fra Den nordiske investeringsbank vedrørende ordningen med prosjektinvesteringsslån innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 329 309 000 euro.
3. miljølån gjennom Den nordiske investeringsbank innenfor en totalramme for nye tilsagn og gammelt garantiansvar som ikke må overstige 57 354 136 euro.

VII

Fullmakt til fortsatt bobehandling

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet for 2016 kan bestemme at det under ordningen med oppfølging av statens krav i konkursbo pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 21,3 mill. kroner. Utbetalinger dekkes av bevilgningen under kap. 1618 Skatteetaten, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Andre fullmakter

VIII

Fullmakt til å korrigere uoppklarte differanser og feilposterings i tidligere års statsregnskap
Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 i enkeltsaker kan korrigere uoppklarte differanser i regnskapene og feilposterings i statsregnskapet som gjelder tidligere års regnskaper, ved postering over konto for forskyvninger i balansen i statsregnskapet i det inneværende års regnskap. Fullmakten gjelder inntil 1 mill. kroner.

IX

Nettobudsjetteringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2016 kan:

1. trekke direkte utgifter i forbindelse med auksjonssalg fra salgsinntektene før det overskytende inntektsføres under kap. 4610 Tolletaten, post 02 Andre inntekter.
2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1618 Skatteetaten, post 01 Driftsutgifter. refusjoner av fellesutgifter og liknende der Skatteetten framleier lokaler.
3. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 1618 Skatteetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, refusjoner fra andre offentlige institusjoner for investeringer Skatteetaten gjør i samarbeid med disse.

Forsvarsdepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

- a. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
- b. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

- foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	01	Driftsutgifter	430 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	01	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	01	Driftsutgifter	910 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	01	Driftsutgifter	1 500 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	01	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	01	Driftsutgifter	1 320 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	01	Driftsutgifter	100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 245 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	01	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	01	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	01	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmenntnyttige formål	
	01	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kapittel 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og kapittel 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2016 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2015–2016).
2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2015–2016), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2015–2016), herunder endrede kostnadsrammer.

3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer, byggeprosjekter og innredningsprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2015–2016).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
7. inkludere gjennomføringskostnader i investeringsprosjektene for innredning, eiendom, bygg og anlegg på postene 45, 46 og 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene. Likeledes kan eiendommer som er nødvendige for å oppfylle samfunnets målsetting om å opprettholde en selvfinansiert sivil luftfart, selges direkte til Avinor AS. Dette gjelder følgende eiendoms kategorier:
 - a. rullebaner, taksebaner med tilhørende sikkerhetsområder, flyoppstillingsplasser og andre arealer og infrastruktur for flyoperasjoner
 - b. terminal innrettet mot det service- og tjenestebehov som forbrukere og myndigheter har bruk for
 - c. områder for kollektiv og privat tilbringertjeneste
 - d. kontorer og lignende
 - e. eiendommer for fremtidig utbygging
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2016 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

Olje- og energidepartementet*Fullmakt til å overskride gitte bevilgninger*

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1800 post 21	kap. 4800 post 03
kap. 1810 post 21	kap. 4810 post 02
kap. 1820 post 21	kap. 4820 post 02
kap. 1820 post 22	kap. 4820 post 40
kap. 1830 post 22	kap. 4830 post 10
kap. 2490 post 45	kap. 5490 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan overskride bevilgningen under kap. 1815 Petoro AS, post 73 Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel med inntil 35 mill. kroner til utgifter som påløper i forbindelse med utvinningstillatelser som skal fordeles mellom deltakerne i utvinningstillatelsene etter deltakerandel.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved statlig kjøp/salg av aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i Statoil ASA.
2. kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

1. kap. 1815 Petoro AS, post 79 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. Avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.
2. kap. 2440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, post 90 Lån til Norpipe Oil AS, med inntil 25 mill. kroner til utlån til Norpipe Oil AS.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan gi tilsagn utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt udekket ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.	126 mill. kroner
	71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	32,6 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	10 mill. kroner
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging	10 mill. kroner
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Energifondet	400 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser ut over gitt bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan pådra seg forpliktelser utover gitte bevilgninger innenfor følgende beløp:

Kap	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 mill. kroner
1810		Oljedirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
1815		Petoro AS	
	70	Administrasjon	35 mill. kroner
	73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel	100 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	22	Flom- og skredforebygging	100 mill. kroner
1830		Forskning og næringsutvikling	
	22	Forvaltningsrettet forskning og utvikling	10 mill. kroner
1840		CO ₂ -håndtering	
	70	Gassnova SF	20 mill. kroner

VIII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan gi Gassco AS garanti innenfor en samlet ramme på inntil 1 mrd. kroner for skader og tap ved mottaksterminalene på kontinentet som har oppstått som følge av forsettlige handlinger hos ledende personell i Gassco AS.

IX

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Statoil ASA.

X

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled.

XI

Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne at staten pådras forpliktelser utover gitte bevilgninger under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

Andre fullmakter

XII

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 20 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.

XIII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en

annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fått fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XIV

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter.

XV

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 41 (2003–2004) kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XVI

Overdragelse av andeler i rørledninger til Gassled

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2016 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterede anlegg med SDØE-andel i Gassled. Statens andel i Gassled skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XVII

Opphevelse av generalforsamlingsklausulen

Stortinget samtykker i at generalforsamlingsklausulen i 2016 skal kunne oppheves for gitte tillatelser og erstattes av en vetorett i tråd med konsesjonsdirektivet og petroleumsforskriftens § 12, dersom rettighetshaverne skulle ønske dette. Olje- og energidepartementet skal i så fall godkjenne dette i hvert enkelt tilfelle.

XVIII

Lån til TCM DA

Stortinget samtykker i at lån til TCM DA aktiveres i statens kapitalregnskap.

Vedlegg 1**Oversikt over utgifter og inntekter i statsbudsjettet for
budsjetterterminen 2016**

i 1000 kroner

	Utgifter				
	Samlede utgifter	Drifts - utgifter	Nybygg, anlegg mv.	Overføringer til andre	Utlån, gjelds-avdrag mv.
Det kongelige hus	232 643	20 496	-	212 147	-
Regjering	344 500	344 500	-	-	-
Stortinget og underliggende institusjoner	2 326 000	1 542 100	565 000	218 900	-
Høyesterett	95 181	95 181	-	-	-
Utenriksdepartementet	37 414 428	5 970 202	284 507	29 859 359	1 300 360
Kunnskapsdepartementet	55 146 501	4 785 031	39 138	50 322 332	-
Kulturdepartementet	13 026 058	3 118 820	30 722	9 876 516	-
Justis- og beredskapsdepartementet	34 306 901	30 463 649	1 621 539	2 221 713	-
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	181 132 156	5 000 730	2 256 941	173 874 485	-
Arbeids- og sosialdepartementet	42 957 817	24 459 222	417 410	11 881 185	6 200 000
Helse- og omsorgsdepartementet	154 979 614	4 983 021	22 303	149 974 290	-
Barne-, likestillings- og inkluderings- departementet	39 006 218	7 919 345	56 233	31 030 640	-
Nærings- og fiskeridepartementet	10 139 817	3 796 260	495 250	5 848 307	-
Landbruks- og matdepartementet	17 420 058	1 579 225	4 536	15 836 297	-
Samferdselsdepartementet	90 155 200	22 392 100	27 349 400	10 413 700	30 000 000
Klima- og miljødepartementet	8 892 456	2 494 515	483 576	5 914 365	-
Finansdepartementet	47 962 200	14 737 200	250 400	32 974 600	-
Forsvarsdepartementet	49 065 520	32 885 878	15 512 903	666 739	-
Olje- og energidepartementet	21 240 339	1 849 489	7 900	5 132 950	14 250 000
Ymse utgifter	5 250 000	5 250 000	-	-	-
Statsbankene	113 309 478	725 919	50 966	13 463 347	99 069 246
Statlig petroleumsvirksomhet	29 000 000	-	29 000 000	-	-
Statens forretningsdrift	3 468 318	-254 024	3 722 342	-	-
Folketrygden	439 513 944	-	-	439 513 944	-
Statens pensjonsfond utland	204 087 000	-	-	204 087 000	-
Sum utgifter	1 600 472 347	174 158 859	82 171 066	1 193 322 816	150 819 606
			Statsbudsjettet folke-trygden ikke medregnet	Folke-trygden	Statsbudsjettet medregnet folke-trygden
1. Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføringer fra Statens pensjonsfond utland)			929 573 804	312 269 980	1 241 843 784
2. Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld mv.)			1 010 138 797	439 513 944	1 449 652 741
Driftsutgifter			174 158 859	-	174 158 859
Nybygg anlegg mv.			82 171 066	-	82 171 066
Overføringer til andre			549 721 872	439 513 944	989 235 816
Overføringer til Statens pensjonsfond utland			204 087 000	-	204 087 000
3. Overskudd før lånetransaksjoner før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)			-80 564 993	-127 243 964	-207 808 957
4. Overføring fra Statens pensjonsfond utland			207 808 957	-	207 808 957
5. Overskudd før lånetransaksjoner (3+4)			127 243 964	-127 243 964	-

i 1000 kroner

Inntekter					
	Samlede inntekter	Drifts-inntekter	Inntekter i samband med nybygg, anlegg mv.	Skatter, avgifter og andre overføringer	Tilbakebetalinger mv.
Skatt på formue og inntekt	250 400 000	-	-	250 400 000	-
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	310 000 000	-	-	310 000 000	-
Tollinntekter	3 360 000	-	-	3 360 000	-
Merverdiavgift	263 500 000	-	-	263 500 000	-
Avgifter på alkohol	13 000 000	-	-	13 000 000	-
Avgifter på tobakk	7 200 000	-	-	7 200 000	-
Avgifter på motorvogner	30 168 000	-	-	30 168 000	-
Andre avgifter	51 623 502	-	-	51 623 502	-
Sum skatter og avgifter	929 251 502	-	-	929 251 502	-
Renter av statens forretningsdrift	76 753	-	-	76 753	-
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 245 205	200	2 229 405	15 600	-
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 321 958	200	2 229 405	92 353	-
Renter fra statsbankene	8 717 068	-	-	8 717 068	-
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	4 588 800	-	-	4 588 800	-
Utbytte ekskl. Statoil	13 470 702	-	-	13 470 702	-
Renteinntekter og utbytte (eksl. statens forretningsdrift og Statoil)	26 776 570	-	-	26 776 570	-
Inntekter under departementene	35 606 754	20 173 916	221 061	15 211 777	-
Overføring fra Norges Bank	14 800 000	-	-	14 800 000	-
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	-	-	-	-	-
Sum andre inntekter	50 406 754	20 173 916	221 061	30 011 777	-
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	119 900 000	92 200 000	23 700 000	4 000 000	-
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	97 805 000	-	-	97 805 000	-
Aksjeutbytte fra Statoil	15 382 000	-	-	15 382 000	-
Sum petroleumsinntekter	233 087 000	92 200 000	23 700 000	117 187 000	-
Tilbakebetalinger	96 532 038	-	-	-	96 532 038
Statens pensjonsfond utland	207 808 957	-	-	207 808 957	-
Sum inntekter	1 546 184 779	112 374 116	26 150 466	1 311 128 159	96 532 038
			Statsbudsjettet folke-trygden ikke medregnet	Folke-trygden	Statsbudsjettet medregnet folke-trygden
Lånetransaksjoner:					
6. Utlån gjeldsavdrag, aksjetegning mv. i alt			150 819 606	-	150 819 606
Utlån til statsbanker			99 069 246	-	99 069 246
Gjeldsavdrag			-	-	-
Andre utlån, aksjetegning mv.			51 750 360	-	51 750 360
7. Tilbakebetalinger mv.			96 532 038	-	96 532 038
8. Utlån mv. (netto) (6 - 7)			54 287 568	-	54 287 568
9. Samlet finansieringsbehov - av kontantbeholdning og lånemidler (8 - 5)			-72 956 396	127 243 964	54 287 568

Vedlegg 2**Statsbudsjettet**

Tabell 2.1 Hovedtallene i statsbudsjettet for perioden 2010-2016

Mill. kroner

	Regnskap					Saldert budsjett 2015	Anslag regn- skap 2015	Forslag 2016
	2010	2011	2012	2013	2014			
Driftsutgifter og investeringer ekskl. petroleumsvirksomhet	156 941	165 299	171 277	185 772	199 461	217 021	210 699	227 584
Driftsresultat forretningsdriften	-1 402	7	26	195	-349	-780	-634	-254
Renter av statsgjeld	19 939	17 207	12 819	12 186	11 117	12 872	11 381	10 698
Overføringer til andre	697 337	697 337	786 412	831 385	881 498	934 670	939 479	978 538
Utgifter ekskl. lån og petroleumsvirksomhet	872 815	879 850	970 534	1 029 538	1 091 727	1 163 784	1 160 925	1 216 566
Inntekter ekskl. lån, oljeskatter og petroleumsvirksomhet	769 745	800 451	869 636	913 084	931 719	989 559	981 336	1 008 757
Oljekorrigert overskudd	-104 070	-79 399	-100 898	-116 454	-160 008	-174 225	-179 589	-207 809
Overført fra Statens pensjonsfond utland	109 356	84 158	104 550	117 340	156 164	174 225	179 589	207 809
Overskudd før lånetransaksjoner	5 286	4 759	3 652	885	-3 844	0	0	0
Oljeskatter	159 168	209 678	232 707	206 436	176 164	173 600	119 000	97 805
Utbytte fra Statoil	12 818	13 352	13 887	14 421	22 646	14 955	15 382	15 382
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	124 117	149 212	174 499	157 880	148 229	153 400	112 500	119 900
Utgifter til statlig petroleumsvirksomhet	-20 146	-21 439	-25 610	-33 585	-35 372	-38 000	-29 000	-29 000
Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	275 957	350 803	395 483	345 151	311 667	303 955	217 882	204 087
Overskudd før overføring til Statens pensjonsfond utland	171 887	271 404	294 585	228 697	151 658	129 730	38 293	-3 722
Utlån og avdrag, brutto	116 719	151 683	131 630	233 208	192 855	236 198	224 600	150 820
Tilbakebetalinger	73 430	83 301	158 728	96 233	215 040	103 243	115 069	96 532
Utlån, netto	43 289	68 382	-27 098	136 974	-22 185	132 955	109 531	54 288
Overskudd før lånetransaksjoner	5 286	4 759	3 652	885	-3 844	0	0	0
Samlet finansieringsbehov	38 003	63 623	-30 750	136 089	-18 341	132 955	109 531	54 288

Tabell 2.2 Samlede utgifter etter departement 2010 -2016

Mill. kroner

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
Det kongelige hus og Slottsforvaltningen, Regjeringen, Stortinget og Høyesterett	1 950	2 018	2 221	2 305	2 438	2 639	2 998
Utenriksdepartementet	33 905	33 148	31 936	35 865	35 890	38 331	37 414
Kunnskapsdepartementet	68 287	42 624	41 057	43 816	47 844	51 307	55 147
Kulturdepartementet	7 910	8 566	8 950	9 759	12 460	12 642	13 026
Justis- og beredskapsdepartementet	26 410	26 654	27 995	31 637	34 740	33 273	34 307
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	96 138	141 867	153 204	159 424	172 049	174 369	181 132
Arbeids- og sosialdepartementet	45 626	50 027	57 322	70 704	62 493	55 596	42 958
Helse- og omsorgsdepartementet	106 534	113 369	116 112	121 545	131 313	145 138	154 980
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	30 488	31 470	32 665	34 626	34 825	37 361	39 006
Nærings- og fiskeridepartementet	20 686	12 693	21 136	8 472	14 722	9 751	10 140
Fiskeri- og kystdepartementet	4 334	4 521	4 789	5 083	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	17 438	16 104	16 621	17 206	17 459	17 288	17 420
Samferdselsdepartementet	28 829	30 843	33 661	50 980	70 655	95 266	90 155
Klima- og miljødepartementet	4 492	4 756	5 065	5 420	8 616	8 072	8 892
Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet	6 222	6 336	6 420	6 724	0	0	0
Finansdepartementet	44 471	88 344	38 241	107 331	57 873	110 402	47 962
Forsvarsdepartementet	35 862	40 871	41 490	43 571	46 675	43 788	49 066
Olje- og energidepartementet	10 565	5 554	6 162	16 528	18 614	15 464	21 240
Ymse utgifter	131	105	66	61	0	10 458	5 250
Statsbankene	88 400	90 696	105 945	121 021	124 001	118 308	113 309
Statlig petroleumsvirksomhet	20 146	21 439	25 610	33 585	35 372	38 000	29 000
Statens forretningsdrift	1 623	2 629	2 539	2 568	1 986	1 860	3 468
Folketrygden	309 150	329 173	348 567	368 100	389 928	418 667	439 514
Statens pensjonsfond utland	275 957	350 804	395 483	345 151	311 667	303 955	204 087
Utgifter i alt	1 285 555	1 454 607	1 523 258	1 641 483	1 631 621	1 741 937	1 600 472

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.3 Driftsutgifter (postene 1-29) etter departement 2010-2016

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
Det kongelige hus og Slottsforvaltningen, Regjering, Stortinget og Høyesterett	1 574	1 645	1 703	1 772	1 854	1 872	2 002
Utenriksdepartementet	5 374	4 868	4 825	5 245	5 510	5 446	5 970
Kunnskapsdepartementet	3 335	3 343	3 314	3 400	3 799	4 260	4 785
Kulturdepartementet	1 560	1 572	1 674	1 725	3 160	3 025	3 119
Justis- og beredskapsdepartementet	24 132	24 745	25 699	27 205	29 223	29 276	30 464
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	315	363	341	411	4 965	4 681	5 001
Arbeids- og sosialdepartementet	20 207	21 942	22 805	23 038	23 387	24 039	24 459
Helse- og omsorgsdepartementet	4 052	4 155	4 402	4 782	5 110	4 890	4 983
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	6 593	6 786	6 906	7 138	7 319	7 806	7 919
Nærings- og fiskeridepartementet	1 794	1 793	1 876	1 938	4 015	3 649	3 796
Fiskeri- og kystdepartementet	3 068	3 275	3 345	3 521	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	1 596	1 581	1 620	1 708	1 673	1 588	1 579
Samferdselsdepartementet	13 588	14 356	15 013	15 831	19 789	20 391	22 392
Klima- og miljødepartementet	2 439	2 687	2 758	2 915	2 297	2 179	2 495
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	3 959	4 180	4 376	4 578	0	0	0
Finansdepartementet	8 188	8 544	8 659	9 571	9 027	13 875	14 737
Forsvarsdepartementet	25 925	31 289	31 716	32 606	33 808	31 650	32 886
Olje- og energidepartementet	1 587	1 696	2 244	2 130	1 639	1 428	1 849
Ymse utgifter	131	105	66	61	0	10 458	5 250
Statsbankene	612	656	662	668	721	723	726
Statlig petroleumsvirksomhet	82	2	0	1	0	0	0
Statens forretningsdrift	-534	7	26	195	-349	-780	-254
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	129 577	139 589	144 031	150 439	156 948	170 455	174 159

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.4 Nybygg, anlegg mv. (postene 30-49) etter departement 2010-2016

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
	Det kongelige hus og Slottsforvaltningen, Regjering, Stortinget og Høyesterett	64	50	184	183	209	346
Utenriksdepartementet	34	45	28	93	179	100	285
Kunnskapsdepartementet	26	56	26	23	84	26	39
Kulturdepartementet	28	25	34	32	39	30	31
Justis- og beredskapsdepartementet	309	331	287	1 587	1 377	1 797	1 622
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	1	2	2	1	1 122	1 592	2 257
Arbeids- og sosialdepartementet	962	658	281	312	689	403	417
Helse- og omsorgsdepartementet	24	33	28	20	24	22	22
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	26	34	26	13	48	55	56
Nærings- og fiskeridepartementet	5	9	7	9	50	391	495
Fiskeri- og kystdepartementet	613	558	731	858	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	16	9	20	11	9	9	5
Samferdselsdepartementet	10 808	11 135	12 181	18 022	22 881	26 219	27 349
Klima- og miljødepartementet	505	432	523	429	544	433	484
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	788	663	806	828	0	0	0
Finansdepartementet	220	315	242	226	237	180	250
Forsvarsdepartementet	9 261	8 602	9 181	10 345	12 220	11 484	15 513
Olje- og energidepartementet	15	20	7	12	12	8	8
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	109	118	166	153	106	51	51
Statlig petroleumsvirksomhet	18 470	21 437	25 610	33 585	35 372	38 000	29 000
Statens forretningsdrift	2 147	2 623	2 513	2 372	2 335	2 640	3 722
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	44 432	47 153	52 883	69 114	77 536	83 786	82 171

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.5 Overføringer til andre (postene 50-89) etter departement 2010-2016

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
Det kongelige hus og Slottsforvaltningen, Regjering, Stortinget og Høyesterett	313	323	333	351	374	421	431
Utenriksdepartementet	28 022	27 478	26 295	29 616	29 279	31 675	29 859
Kunnskapsdepartementet	59 927	36 224	37 717	40 392	43 961	47 021	50 322
Kulturdepartementet	6 322	6 969	7 242	8 003	9 262	9 586	9 877
Justis- og beredskapsdepartementet	1 970	1 578	2 009	2 844	4 139	2 201	2 222
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	95 811	141 501	152 862	159 005	165 962	168 097	173 874
Arbeids- og sosialdepartementet	12 332	11 084	11 088	10 996	11 171	11 054	11 881
Helse- og omsorgsdepartementet	102 451	109 173	111 677	116 741	126 178	140 226	149 974
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	23 868	24 650	25 733	27 475	27 458	29 501	31 031
Nærings- og fiskeridepartementet	4 143	4 197	4 343	4 463	5 657	5 711	5 848
Fiskeri- og kystdepartementet	653	688	713	703	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	14 111	14 514	14 981	15 488	15 777	15 691	15 836
Samferdselsdepartementet	4 432	5 352	6 467	7 096	7 985	8 657	10 414
Klima- og miljødepartementet	1 548	1 637	1 785	2 076	5 776	5 460	5 914
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	1 475	1 493	1 237	1 318	0	0	0
Finansdepartementet	36 063	33 335	29 303	30 990	31 403	34 928	32 975
Forsvarsdepartementet	676	626	593	621	648	654	667
Olje- og energidepartementet	3 963	3 837	3 909	4 387	4 463	4 778	5 133
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	10 035	11 546	12 376	12 905	13 194	13 214	13 463
Statlig petroleumsvirksomhet	1 594	0	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	10	0	0	0	0	0	0
Folketrygden	309 150	329 173	348 567	368 100	389 928	418 667	439 514
Statens pensjonsfond utland	275 957	350 804	395 483	345 151	311 667	303 955	204 087
Utgifter i alt	994 827	1 116 182	1 194 714	1 188 722	1 204 282	1 251 497	1 193 323

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat

Tabell 2.6 Utlån, gjeldsavdrag mv. (postene 90-99) etter departement 2010-2016

Departement ³	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
	Det kongelige hus, Regjering, Stortinget og Høyesterett	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	474	757	788	911	923	1 110	1 300
Kunnskapsdepartementet	5 000	3 000	0	0	0	0	0
Kulturdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Justis- og beredskapsdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	10	1	0	6	0	0	0
Arbeids- og sosialdepartementet	12 124	16 343	23 148	36 358	27 246	20 100	6 200
Helse- og omsorgsdepartementet	8	8	5	2	1	0	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Nærings- og fiskeridepartementet	14 744	6 693	14 909	2 062	5 000	0	0
Fiskeri- og kystdepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	1 715	0	0	0	0	0	0
Samferdselsdepartementet	0	0	0	10 030	20 000	40 000	30 000
Klima- og miljødepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet	0	0	0	0	0	0	0
Finansdepartementet	0	46 150	38	66 544	17 206	61 419	0
Forsvarsdepartementet	0	353	0	0	0	0	0
Olje- og energidepartementet	5 000	0	2	10 000	12 500	9 250	14 250
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	77 644	78 376	92 740	107 295	109 980	104 319	99 069
Statlig petroleumsvirksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	0	0	0	0	0	0	0
Folketrygden	0	0	0	0	0	0	0
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0
Utgifter i alt	116 719	151 683	131 630	233 208	192 855	236 198	150 820

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).³ Departementenes budsjetter er uten ymse utgifter, statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og folketrygden som vises separat.

Tabell 2.7 Skatter og avgifter i perioden 2010-2016

Kapittel	Regnskap					Budsjett	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	2016 ²
	5501	196 959	227 649	233 345	243 362	238 985	259 035
5506	2 377	1 754	1 887	2 246	1 880	0	0
5507	156 982	207 453	230 452	203 204	171 586	167 000	92 300
5508	2 166	2 189	2 251	3 293	4 516	6 600	5 500
5509	20	36	4	-61	62	0	5
5511	2 522	2 747	3 070	3 111	3 205	3 200	3 360
5521	196 809	208 747	220 713	233 874	242 571	256 190	263 500
5526	11 320	11 863	12 140	12 239	12 643	12 600	13 000
5531	7 436	7 643	7 315	7 080	7 259	7 200	7 200
5536							
Engangsavgift	19 715	20 123	21 175	20 184	18 533	18 534	17 700
Årsavgift	8 665	9 035	9 364	9 695	9 975	10 300	10 660
Vektårsavgift	334	331	326	328	359	380	368
Omregistreringsavgift	2 318	2 423	2 349	2 103	1 907	1 320	1 440
Avgift på bensin	7 389	0	0	0	0	0	0
Avgift på olje til motorvogn (autodieselavgift)	8 526	0	0	0	0	0	0
5537	202	194	169	169	50	0	0
5538	0	16 117	16 254	16 426	16 562	16 808	16 400
5541	7 322	7 337	7 140	7 961	7 538	8 880	9 000
5542	1 476	1 530	1 419	1 443	1 876	1 945	1 959
5543	4 658	4 849	4 541	4 768	5 238	5 826	6 830
5546	279	89	17	49	53	5	0
5547	2	2	2	2	1	2	2
5548	255	258	277	282	355	418	429
5549	67	98	114	55	58	38	54
5550	53	64	70	64	71	50	50
5551	2	5	22	20	6	5	4
5555	1 165	1 174	1 221	1 265	1 240	1 425	1 400
5556	1 736	1 784	1 835	1 911	1 968	1 830	2 040
5557	196	183	193	201	197	210	230
5559	1 261	1 278	1 276	1 325	1 596	1 675	1 828
5560	0	0	0	0	0	1 000	0
5565	5 803	6 654	7 163	7 310	7 607	7 700	8 800
5568	18	68	66	70	75	77	113
5571	0	0	0	46	89	89	97
5572	197	177	184	192	167	153	184
5574	0	136	142	149	317	341	436
5575	822	890	925	889	0	0	0
5576	738	794	301	140	135	125	125
5577	0	0	0	0	841	829	749
5578	98	101	103	112	105	105	108
5580	250	282	293	312	309	336	341
5582	1	0	2	0	160	168	154
5583	200	192	188	236	274	307	290
5584	0	0	0	0	0	0	0
5700	91 936	102 437	104 279	111 686	119 936	131 763	134 600
5700	130 415	138 542	147 538	157 743	164 015	171 090	175 400
Sum skatter og avgifter inkl. folketrygden	872 692	987 227	1 040 122	1 055 482	1 044 319	1 095 559	1 027 057

¹ Saldert budsjett 2015² Forslag 2016 Prop. 1 S (2015–2016).

Tabell 2.8 Samlede inntekter i perioden 2010-2016

Mill. kroner

	Regnskap					Saldert budsjett 2015	Anslag regn- skap 2015	Forslag 2016
	2010	2011	2012	2013	2014			
Skatter på formue og inntekt	199 335	229 404	235 232	245 608	240 865	259 035	248 300	250 400
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	222 352	240 979	251 816	269 430	283 951	302 853	299 600	310 000
Tollinntekter	2 522	2 747	3 070	3 111	3 205	3 200	3 340	3 360
Merverdiavgift	196 809	208 747	220 713	233 874	242 571	256 190	252 000	263 500
Avgifter på alkohol	11 320	11 863	12 140	12 239	12 643	12 600	12 700	13 000
Avgifter på tobakk	7 436	7 643	7 315	7 080	7 259	7 200	7 125	7 200
Avgifter på motorvogner	46 948	31 912	33 213	32 309	30 773	30 534	29 930	30 168
Andre avgifter	26 802	44 255	43 916	45 396	46 888	50 347	48 962	51 624
Sum skatter og avgifter	713 524	777 549	807 415	849 047	868 156	921 959	901 957	929 252
Renter av statens forretningsdrift	48	63	74	85	80	86	83	77
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 349	2 590	2 010	1 964	2 334	2 041	2 199	2 245
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 397	2 654	2 084	2 049	2 413	2 127	2 282	2 322
Renter fra statsbankene	7 444	8 079	7 795	8 370	9 014	9 246	9 216	8 717
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	10 781	10 984	8 913	6 585	5 657	6 063	5 071	4 589
Utbytte ekskl. Statoil	5 572	17 900	13 277	14 528	14 029	16 667	19 600	13 471
Sum renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	23 797	36 963	29 985	29 484	28 699	31 976	33 887	26 777
Inntekter under departementene	28 944	34 117	30 152	32 505	32 451	30 498	32 792	35 607
Overføring fra Norges Bank	0	0	0	0	0	3 000	10 419	14 800
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum andre inntekter	28 944	34 117	30 152	32 505	32 451	33 498	43 211	50 407
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	124 117	149 212	174 499	157 880	148 229	153 400	112 500	119 900
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	159 168	209 678	232 707	206 436	176 164	173 600	119 000	97 805
Aksjeutbytte fra Statoil	12 818	13 352	13 887	14 421	22 646	14 955	15 382	15 382
Sum petroleumsinntekter	296 104	372 242	421 093	378 737	347 039	341 955	246 882	233 087
Tilbakebetalinger	73 430	83 301	158 728	96 233	215 040	103 243	115 069	96 532
Statens pensjonsfond utland	109 356	84 158	104 550	117 340	156 164	174 225	179 589	207 809
Sum inntekter	1 247 552	1 390 984	1 554 008	1 505 394	1 649 962	1 608 982	1 522 876	1 546 185

Tabell 2.9 Vedtatt budsjett 2015 (des.2014). Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer.

	Samlede utgifter	Statens egne driftsutgifter				Nybygg, anlegg (postnr. 30-49)	Overføringer				Utlån gjelds-avdrag mv. (postnr. 90-99)
		I alt	Driftsutgifter. (postnr. 01)	Spesielle driftsutgifter (postnr. 21-23 og 25-29)	Driftsresultat forretningsdriften (postnr. 24)		I alt	Andre statsregnskaper (postnr. 50-59)	Kommuner (postnr. 60-69)	Andre overføringer (postnr. 70-89)	
Det kongelige hus	227610	19842	19842	0	0	0	207768	207768	0	0	0
Regjering	330971	330971	316589	14382	0	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	1988200	1428400	1428400	0	0	346300	213500	0	0	213500	0
Høyesterett	92352	92352	92352	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	38331251	5445592	3745892	1699700	0	100072	31675227	0	0	31675227	1110360
Kunnskapsdepartementet	51306842	4259727	1630381	2629346	0	25754	47021361	34084058	2471865	10465438	0
Kulturdepartementet	12642009	3025316	2864910	160406	0	30208	9586485	1370612	89095	8126778	0
Justis- og beredskapsdepartementet	33273415	29275782	27009360	2266422	0	1796982	2200651	305528	382358	1512765	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	174369288	4680506	3563784	1116722	0	1591700	168097082	351882	162398550	5346650	0
Arbeids- og sosialdepartementet	55596063	24039111	23748375	290736	0	402878	11054074	252304	172720	10629050	20100000
Helse- og omsorgsdepartementet	145137944	4889809	3036449	1853360	0	21717	140226418	342570	6166084	133717764	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	37361493	7806181	5715414	2090767	0	54755	29500557	244646	11479120	17776791	0
Nærings- og fiskeridepartementet	9750910	3648637	2644640	1003997	0	391100	5711173	2169108	540000	3002065	0
Landbruks- og matdepartementet	17288478	1588332	1566374	21958	0	9417	15690729	1995120	134933	13560676	0
Samferdselsdepartementet	95265893	20390815	2385209	18005606	0	26218540	8656538	136991	2322617	6196930	40000000
Klima- og miljødepartementet	8072379	2179336	1261133	918203	0	433178	5459865	522559	59620	4877686	0
Finansdepartementet	110402340	13874940	13114020	760920	0	180300	34928100	20000	20200000	14708100	61419000
Forsvarsdepartementet	43787866	31649751	30220239	1429512	0	11484359	653756	186117	0	467639	0
Olje- og energidepartementet	15464355	1428344	908836	519508	0	7900	4778111	2391126	14000	2372985	9250000
Ymse utgifter	10458033	10458033	10458033	0	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	118307502	723199	709912	13287	0	51094	13214095	6329415	0	6884680	104319114
Statlig petroleumsvirksomhet	38000000	0	0	0	0	38000000	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	1860298	-779862	0	0	-779862	2640160	0	0	0	0	0
Folketrygden	418666836	0	0	0	0	0	418666836	0	336000	418330836	0
Statens pensjonsfond utland	303955000	0	0	0	0	0	303955000	303955000	0	0	0
Sum utgifter	1741937328	170455114	136440144	34794832	-779862	83786414	1251497326	354864804	206766962	689865560	236198474

Tabell 2.10 Forslag for 2016. Utgifter fordelt etter departement og de forskjellige grupper av postnummer

	1000 kroner										
	Samlede utgifter	Statens egne driftsutgifter				Nybygg, anlegg (postnr. 30-49)	Overføringer				Utlån gjelds-avdrag mv. (postnr. 90-99)
I alt		Drifts-utgifter. (postnr. 01)	Spesielle driftsutgifter (postnr. 21-23 og 25-29)	Drifts-resultat forretningsdriften (postnr. 24)	I alt		Andre statsregnskaper (postnr. 50-59)	Kommuner (postnr. 60-69)	Andre overføringer (postnr. 70-89)		
Det kongelige hus	232643	20496	20496	0	0	0	212147	212147	0	0	0
Regjering	344500	344500	322900	21600	0	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	2326000	1542100	1527100	15000	0	565000	218900	0	0	218900	0
Høyesterett	95181	95181	95181	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	37414428	5970202	4041358	1928844	0	284507	29859359	0	0	29859359	1300360
Kunnskapsdepartementet	55146501	4785031	1742146	3042885	0	39138	50322332	36064461	2654575	11603296	0
Kulturdepartementet	13026058	3118820	2945335	173485	0	30722	9876516	1498092	64503	8313921	0
Justis- og beredskapsdepartementet	34306901	30463649	28097985	2365664	0	1621539	2221713	325266	381567	1514880	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	181132156	5000730	3778368	1222362	0	2256941	173874485	364280	168132764	5377441	0
Arbeids- og sosialdepartementet	42957817	24459222	24188642	270580	0	417410	11881185	254320	177730	11449135	6200000
Helse- og omsorgsdepartementet	154979614	4983021	3175328	1807693	0	22303	149974290	363741	6722505	142888044	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	39006218	7919345	5661598	2257747	0	56233	31030640	232022	13306275	17492343	0
Nærings- og fiskeridepartementet	10139817	3796260	2721990	1074270	0	495250	5848307	2384750	180000	3283557	0
Landbruks- og matdepartementet	17420058	1579225	1545890	33335	0	4536	15836297	2024562	138846	13672889	0
Samferdselsdepartementet	90155200	22392100	2447300	19944800	0	27349400	10413700	140300	2133700	8139700	30000000
Klima- og miljødepartementet	8892456	2494515	1271014	1223501	0	483576	5914365	539323	157355	5217687	0
Finansdepartementet	47962200	14737200	13873300	863900	0	250400	32974600	20000	20350000	12604600	0
Forsvarsdepartementet	49065520	32885878	31214936	1670942	0	15512903	666739	189135	0	477604	0
Olje- og energidepartementet	21240339	1849489	937389	912100	0	7900	5132950	2689500	14000	2429450	14250000
Ymse utgifter	5250000	5250000	5250000	0	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	113309478	725919	713566	12353	0	50966	13463347	6708638	0	6754709	99069246
Statlig petroleumsvirksomhet	29000000	0	0	0	0	29000000	0	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	3468318	-254024	0	0	-254024	3722342	0	0	0	0	0
Folketrygden	439513944	0	0	0	0	0	439513944	0	340000	439173944	0
Statens pensjonsfond utland	204087000	0	0	0	0	0	204087000	204087000	0	0	0
Sum utgifter	1600472347	174158859	135571822	38841061	-254024	82171066	1193322816	258097537	214753820	720471459	150819606

Vedlegg 3**Bevilgningsregnskapet**

Tabell 3.1 Utgifter og inntekter i bevilgningsregnskapet pr. 1. halvår 2015

Utgifter	Mill. kroner				
	Overført fra forrige termin	Budsjettets stilling 2015	Samlet til disposisjon	Regnskap for 1. halvår	Gjenstående beløp
Det kongelige hus	0	228	228	176	52
Regjering	12	345	357	170	187
Stortinget og underliggende institusjoner	23	2 077	2 100	947	1 153
Høyesterett	2	100	102	43	59
Utenriksdepartementet	1 010	38 650	39 660	16 304	23 356
Kunnskapsdepartementet	274	51 658	51 932	30 832	21 100
Kulturdepartementet	221	12 723	12 945	7 839	5 106
Justis- og beredskapsdepartementet	786	33 289	34 075	15 728	18 347
Kommunal- og moderniserings- departementet	997	176 119	177 116	106 822	70 293
Arbeids- og sosialdepartementet	900	43 639	44 539	23 139	21 400
Helse- og omsorgsdepartementet	368	146 933	147 301	73 070	74 231
Barne-, likestillings- og inkluderings- departementet	146	37 245	37 391	17 660	19 731
Nærings- og fiskeridepartementet	339	10 583	10 922	4 664	6 258
Landbruks- og matdepartementet	274	17 388	17 661	14 131	3 530
Samferdselsdepartementet	1 563	95 504	97 067	63 726	33 341
Klima- og miljødepartementet	547	8 288	8 834	2 947	5 887
Finansdepartementet	685	109 918	110 603	87 162	23 441
Forsvarsdepartementet	2 434	44 131	46 565	20 099	26 466
Olje- og energidepartementet	397	15 698	16 095	13 486	2 610
Ymse utgifter	0	7 871	7 871	0	7 871
Statsbankene	1 048	118 057	119 105	63 391	55 714
Statlig petroleumsvirksomhet	0	29 000	29 000	14 780	14 220
Statens forretningsdrift	172	2 223	2 394	468	1 926
Folketrygden	169	420 090	420 258	206 568	213 690
Statens pensjonsfond utland	0	303 955	303 955	17 646	286 309
Sum utgifter	12 366	1 725 710	1 738 076	801 799	936 277
Nedgang i diverse beholdninger	0	0	0	0	0
Totalsum	12 366	1 725 710	1 738 076	801 799	936 277

	Mill. kroner		
Inntekter	Budsjettets stilling 2015	Regnskap for 1. halvår	Gjenstående beløp
Skatt på formue og inntekt	259 314	143 259	116 055
Arbeidsgiveravgift og trygdeavgift	302 837	148 855	153 982
Tollinntekter	3 200	1 550	1 650
Merverdiavgift	256 165	122 290	133 875
Avgifter på alkohol	12 600	6 211	6 389
Avgifter på tobakk	7 200	3 513	3 687
Avgifter på motorvogner	30 534	19 740	10 794
Andre avgifter	49 629	23 787	25 841
Sum skatter og avgifter	921 479	469 205	452 273
Renter av statens forretningsdrift	83	-2	85
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	2 199	630	1 569
Sum inntekter av statens forretningsdrift	2 282	628	1 654
Renter fra statsbankene	9 216	4 741	4 475
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	5 513	3 127	2 386
Aksjeutbytte ekskl. Statoil	19 600	8 465	11 135
Renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	34 328	16 332	17 996
Inntekter under departementene	32 792	14 752	18 040
Overføring fra Norges Bank	10 419	10 419	0
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0
Sum andre inntekter	43 211	25 171	18 040
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	118 400	68 022	50 378
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	173 600	71 923	101 677
Aksjeutbytte fra Statoil	15 382	7 691	7 691
Sum petroleumsinntekter	307 382	147 636	159 746
Tilbakebetalinger	115 069	67 898	47 170
Statens pensjonsfond utland	174 225	0	174 225
Sum inntekter	1 597 975	726 871	871 104

Tabell 3.2 Bevilgningsregnskapet for 1. halvår 2014 og 2015

Utgifter	Mill. kroner									
	Samlede utgifter		Driftsutgifter		Nybygg, anlegg mv.		Overføringer til andre		Utlån, gjelds-avdrag mv.	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Det kongelige hus	151	176	14	15	0	0	136	161	0	0
Regjering	161	170	161	170	0	0	0	0	0	0
Stortinget og underliggende institusjoner	851	947	682	692	73	149	96	106	0	0
Høyesterett	44	43	44	43	0	0	0	0	0	0
Utenriksdepartementet	15 094	16 304	1 779	1 887	70	124	12 322	13 183	923	1 110
Kunnskapsdepartementet	28 935	30 832	1 554	1 552	59	16	27 323	29 264	0	0
Kulturdepartementet	6 765	7 839	1 519	1 550	10	6	5 235	6 283	0	0
Justis- og beredskapsdep.	15 319	15 728	13 679	14 410	323	521	1 318	797	0	0
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	104 194	106 822	2 314	2 340	458	789	101 421	103 694	0	0
Arbeids- og sosialdepartementet	32 216	23 139	11 522	11 863	215	227	5 399	5 568	15 080	5 481
Helse- og omsorgsdepartementet	66 723	73 070	2 273	2 288	3	6	64 447	70 775	0	0
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	17 603	17 660	3 574	3 629	18	23	14 010	14 007	0	0
Nærings- og fiskeri- departementet	3 587	4 664	1 848	1 763	15	362	1 723	2 334	0	205
Fiskeri- og kystdepartementet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landbruks- og matdepartementet	13 433	14 131	783	763	2	25	12 648	13 343	0	0
Samferdselsdepartementet	41 121	63 726	8 402	8 831	9 010	10 967	3 709	3 929	20 000	40 000
Klima- og miljødepartementet	3 054	2 947	937	964	169	72	1 949	1 911	0	0
Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansdepartementet	38 772	87 162	4 423	6 673	80	67	19 732	20 503	14 537	59 919
Forsvarsdepartementet	20 394	20 099	15 900	15 628	4 225	4 104	270	367	0	0
Olje- og energidepartementet	12 034	13 486	660	699	3	4	3 121	3 532	8 250	9 250
Ymse utgifter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Statsbankene	61 908	63 391	329	346	59	28	6 063	6 492	55 457	56 525
Statlig petroleumsvirksomhet	18 284	14 780	0	0	18 284	14 780	0	0	0	0
Statens forretningsdrift	194	468	-764	-798	958	1 266	0	0	0	0
Folketrygden	189 503	206 568	0	0	0	0	189 503	206 568	0	0
Statens pensjonsfond utland	90 848	17 646	0	0	0	0	90 848	17 646	0	0
Sum utgifter	781 189	801 799	71 633	75 309	34 035	33 537	561 274	520 463	114 247	172 490
Låntransaksjoner					Budsjett- Regn- skap 2014	stilt- ling 2015	End- ringer i pst.	Regn- skap 1. halvår 2014	Regn- skap 1. halvår 2015	End- ringer i pst.
1 Inntekter (ekskl. tilbakebetalinger mv. og overføring fra Statens pensjonsfond utland)					1 278 757	1 308 682	2,3	688 392	658 973	-4,3
2 Utgifter (ekskl. utlån, avdrag på statsgjeld)					1 438 765	1 501 110	4,3	666 942	629 309	-5,6
Driftsutgifter					156 948	169 079	7,7	71 633	75 309	5,1
Nybygg, anlegg mv.					77 536	75 622	-2,5	34 035	33 537	-1,5
Overføringer til andre					892 615	952 454	6,7	470 426	502 817	6,9
Overføringer til Statens pensjonsfond utland					311 667	303 955	-2,5	90 848	17 646	-80,6
3 Overskudd før låntransaksjoner før overføring fra Statens pensjonsfond utland (1-2)					-160 008	-192 428	-	21 450	29 664	-
4 Overføring fra Statens pensjonsfond utland					156 164	174 225	-	0	0	-
5 Overskudd før låntransaksjoner (3+4)					-3 844	-18 203	-	21 450	29 664	-

Inntekter	Mill. kroner											
	Samlede inntekter		Salgsinntekter		Inntekter i forbindelse med nybygg/anlegg		Skatter, avgifter og andre overføringer		Tilbakebetalinger			
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015		
Skatt på formue og inntekt	149 206	143 259	0	0	0	0	149 206	143 259	0	0		
Arbeidsgiveravgift og folketrygdavgift	141 049	148 855	0	0	0	0	141 049	148 855	0	0		
Tollinntekter	1 386	1 550	0	0	0	0	1 386	1 550	0	0		
Merverdiavgift	117 452	122 290	0	0	0	0	117 452	122 290	0	0		
Avgifter på alkohol	6 139	6 211	0	0	0	0	6 139	6 211	0	0		
Avgifter på tobakk	3 579	3 513	0	0	0	0	3 579	3 513	0	0		
Avgifter på motorvogner	20 216	19 740	0	0	0	0	20 216	19 740	0	0		
Andre avgifter	22 547	23 787	0	0	0	0	22 547	23 787	0	0		
Sum skatter og avgifter	461 573	469 205	0	0	0	0	461 573	469 205	0	0		
Renter av statens forretningsdrift	-5	-2	0	0	0	0	-5	-2	0	0		
Øvrige inntekter av statens forretningsdrift	508	630	0	0	495	630	13	0	0	0		
Sum inntekter av statens forretningsdrift	503	628	0	0	495	630	8	-2	0	0		
Renter fra statsbankene	4 386	4 741	0	0	0	0	4 386	4 741	0	0		
Renter av kontantbeholdning og andre fordringer	3 412	3 127	0	0	0	0	3 412	3 127	0	0		
Aksjeutbytte ekskl. Statoil	10 813	8 465	0	0	0	0	10 813	8 465	0	0		
Renteinntekter og utbytte (ekskl. statens forretningsdrift og Statoil)	18 610	16 332	0	0	0	0	18 610	16 332	0	0		
Inntekter under departementene	14 019	14 752	8 681	7 681	171	243	5 166	6 828	0	0		
Overføring fra Norges Bank	0	10 419	0	0	0	0	0	10 419	0	0		
Tilbakeføring av midler fra Statens banksikringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Sum andre inntekter	14 019	25 171	8 681	7 681	171	243	5 166	17 247	0	0		
Inntekter fra statlig petroleumsvirksomhet	81 962	68 022	68 911	54 622	10 758	11 360	2 292	2 040	0	0		
Skatt og avgift på utvinning av petroleum	96 771	71 923	0	0	0	0	96 771	71 923	0	0		
Aksjeutbytte fra Statoil	14 955	7 691	0	0	0	0	14 955	7 691	0	0		
Sum petroleumsinntekter	193 686	147 636	68 911	54 622	10 758	11 360	114 017	81 654	0	0		
Tilbakebetalinger	48 897	67 898	0	0	0	0	0	0	48 897	67 898		
Statens pensjonsfond utland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Sum inntekter	737 289	726 871	77 592	62 303	11 425	12 232	599 375	584 437	48 897	67 898		
							Budsjettets stilling	Regnskap 1. halvår	Regnskap 1. halvår	Endringer i pst.		
Låntransaksjoner							2014	2015	2014	2015		
6 Utlån, gjeldsavdrag, aksjetegning mv. i alt							192 855	224 600	16,5	114 247	172 490	51,0
Utlån mv. til statsbankene							109 980	103 916	-5,5	55 457	56 525	1,9
Gjeldsavdrag							17 206	61 419	-	14 537	59 919	-
Andre utlån, aksjetegning mv.							65 669	59 265	-9,8	44 253	56 046	26,7
7 Tilbakebetalinger mv.							215 040	115 069	-46,5	48 897	67 898	38,9
8 Utlån mv. netto (6-7)							-22 185	109 531	-593,7	65 350	104 592	60,0
9 Samlet finansieringsbehov dekket av kontantbeholdning og lån (8-5) ¹⁾							-18 341	127 735	-	43 900	74 928	-
10 Statslånemidler							-18 341	0	-	0	0	-
11 Endring i diverse beholdninger							0	127 735	-	43 900	74 928	-

¹⁾ Inkluderer ikke finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten

Vedlegg 4**Virksomheter med særskilte fullmakter
(nettobudsjetterte forvaltningsorganer)**

Finansdepartementet har i samråd med berørte departementer etablert prosedyrer for innrapportering av standardiserte nøkkeltall for nettobudsjetterte virksomheter, jf. omtale i Gul bok 2010, kapittel 9.3. Tabellene 4.1 - 4.3 nedenfor oppsummerer tall som Finansdepartementet har mottatt fra de berørte departementene. Tabell 4.4 gir en oversikt over aktuelle departementer og tilhørende nettobudsjetterte virksomheter. De enkelte departementene gir i sine fagproposisjoner et mer detaljert tallgrunnlag for sine nettobudsjetterte virksomheter.

Tabellene nedenfor er en ren oppsummering av tall for enkeltvirksomheter, og det er ikke foretatt noen eliminering av overføringer eller transaksjoner mellom virksomhetene. Som følge av dette vil for eksempel bevilgninger til Norges

Forskningsråd som viderefordes til øvrige nettobudsjetterte virksomheter, fremkomme som inntekter fra statlige bevilgninger to ganger i den aggregerte fremstillingen. Videre vil bevilgninger og tildelinger som de nettobudsjetterte virksomhetene mottar fra andre departementer eller statlige virksomheter, og som ikke tilflyter virksomheten direkte over den statlige nettobevilgning (post 50-59), fremkomme som inntekter fra statlige bevilgninger i tabellene 4.1 og 4.2 nedenfor.

Tallene for 2012 og 2013 er noe endret fra presentasjonen i Gul bok 2015. Dette skyldes tekniske tilpasninger og omgrupperinger hos enkelte av virksomhetene. Justeringene innebærer kun mindre endringer i tallmaterialet.

Tabell 4.1 Utgifter og inntekter fordelt etter art¹

	Mill. kroner			
	2012	2013	2014	2015
1. Utgifter				
<i>Driftsutgifter</i>				
Lønnsutgifter	22 979	24 548	25 906	26 427
Varer og tjenester	12 745	12 675	13 392	13 428
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>35 724</i>	<i>37 222</i>	<i>39 297</i>	<i>39 855</i>
<i>Investeringsutgifter</i>				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	1 701	1 701	2 195	1 943
<i>Sum investeringsutgifter</i>	<i>1 701</i>	<i>1 701</i>	<i>2 195</i>	<i>1 943</i>
<i>Overføringer fra virksomheten²</i>				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	5 302	4 424	4 607	3 403

Tabell 4.1 fortsetter

	Mill. kroner			
	2012	2013	2014	2015
Andre utbetalinger	1 946	3 273	3 895	6 155
<i>Sum overføringsutgifter</i>	<i>7 249</i>	<i>7 697</i>	<i>8 502</i>	<i>9 559</i>
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Kjøp av aksjer og andeler	4	4	3	3
Andre finansielle utgifter	5	5	6	6
<i>Sum finansielle utgifter</i>	<i>9</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>9</i>
Sum utgifter	44 683	46 629	50 003	51 365
2. Inntekter				
<i>Driftsinntekter</i>				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	3 275	3 781	4 146	3 914
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	30	27	16	13
Refusjoner	599	635	704	564
Andre driftsinntekter	2 144	2 075	2 299	2 170
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>6 048</i>	<i>6 519</i>	<i>7 165</i>	<i>6 661</i>
<i>Investeringsinntekter</i>				
Salg av varige driftsmidler	34	3	16	5
<i>Sum investeringsinntekter</i>	<i>34</i>	<i>3</i>	<i>16</i>	<i>5</i>
<i>Overføringer til virksomheten</i>				
Inntekter fra statlige bevilgninger ³	38 665	40 554	43 358	44 241
Andre innbetalinger	641	768	956	637
<i>Sum overføringsinntekter</i>	<i>39 305</i>	<i>41 322</i>	<i>44 314</i>	<i>44 879</i>
<i>Finansielle aktiviteter</i>				
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	2	47	0	0
Andre finansielle innbetalinger	10	8	8	5
<i>Sum finansielle inntekter</i>	<i>12</i>	<i>56</i>	<i>8</i>	<i>5</i>
Sum inntekter	45 399	47 899	51 503	51 550
3. Netto endring i kontantbeholdningen (2-1)⁴	717	1 270	1 500	184

- ¹ Tabell 4.1 gir et uttrykk for virksomhetenes samlede brutto utgifter og inntekter fordelt etter art for årene 2012, 2013 og 2014, samt summen av virksomhetenes interne budsjetter for 2015. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egen oppstilling av brutto utgifter og inntekter på en standard mal.
- ² Overføringer fra Norges Forskningsråd (NFR) utgjør den vesentligste delen av overføringsutgiftene, med samlede overføringer på henholdsvis 6,2 mrd. kroner, 6,4 mrd. kroner og 7,0 mrd. kroner i årene 2012, 2013 og 2014, og estimerte utbetalinger i 2015 på om lag 8,1 mrd. kroner.
- ³ Inntekter fra statlige bevilgninger omfatter blant annet bevilgninger fra overordnet fagdepartement, bevilgninger fra andre departementer, bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer og tildelinger fra NFR. Det vises til innledende kommentarer til tabellene, hvor det fremgår at det ikke er foretatt noen eliminering av overføringer eller transaksjoner mellom virksomhetene i oppstillingen.
- ⁴ Netto endring i kontantbeholdningen i tabell 4.1, beregnet ut fra sum inntekter med fradrag av sum utgifter, tilsvarer endringen i kontantbeholdningen mellom årene i tabell 4.3.

Tabell 4.2 Inntekter etter inntektskilde¹

	Mill. kroner			
	2012	2013	2014	2015
Inntektskilde				
<i>Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget</i>				
Bevilgninger fra fagdepartementet	30 304	32 461	34 144	35 410
Bevilgninger fra andre departement	4 787	4 851	5 117	5 346
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	863	1 357	1 281	1 251
Tildelinger fra Norges forskningsråd	2 496	2 603	2 721	2 797
<i>Sum bevilgninger</i>	<i>38 450</i>	<i>41 272</i>	<i>43 264</i>	<i>44 804</i>
<i>Offentlige og private bidrag</i>				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	158	152	104	151
Bidrag fra private	1 502	1 259	1 561	1 437
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	382	572	602	557
<i>Sum bidrag</i>	<i>2 042</i>	<i>1 983</i>	<i>2 267</i>	<i>2 145</i>
<i>Oppdragsinntekter mv.</i>				
Oppdrag fra statlige virksomheter	967	1 010	1 081	1 003
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	104	107	108	107
Oppdrag fra private	515	487	532	502
Andre inntekter	3 321	3 040	4 252	2 989
<i>Sum oppdragsinntekter mv.</i>	<i>4 907</i>	<i>4 644</i>	<i>5 973</i>	<i>4 600</i>
Sum inntekter	45 399	47 899	51 503	51 550

¹ Tabell 4.2 gir et uttrykk for virksomhetenes samlede inntekter spesifisert etter inntektskilde for årene 2012, 2013 og 2014, samt summen av virksomhetenes interne budsjetter for 2015. Sum inntekter i tabell 4.2 skal samsvare med summen av inntekter i tabell 4.1, men gir supplerende informasjon om hva som er kilden til inntektene. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egen spesifisering av brutto inntekter på en standard mal.

Tabell 4.3 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31.12¹

	Mill. kroner			
	2012	2013	2014	Endring 2013 til 2014
Kontantbeholdning				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank ²	12 848	14 239	15 827	1 588
Beholdning på andre bankkonti	834	673	622	-51
Andre kontantbeholdninger	42	81	44	-37
Sum kontanter og kontantekvivalenter	13 723	14 993	16 493	1 500
Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår³				
Feriepenger m.v.	1 964	2 067	2 177	109
Skattetrekk og offentlige avgifter	1 779	1 770	1 895	125
Gjeld til leverandører	1 956	2 315	2 741	427
Gjeld til oppdragsgivere	-173	-211	-135	76
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	371	351	551	200
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	<i>5 898</i>	<i>6 292</i>	<i>7 228</i>	<i>936</i>
Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	339	344	304	-40
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	718	625	43	-583
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	1 118	1 213	1 622	410
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål ⁴	2 782	3 260	3 913	652
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	483	135	59	-76
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår</i>	<i>5 441</i>	<i>5 578</i>	<i>5 941</i>	<i>363</i>
Andre avsetninger				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	1 735	2 516	2 738	222

Tabell 4.3 fortsetter

	Mill. kroner			
	2012	2013	2014	Endring 2013 til 2014
Fri virksomhetskaptal	676	616	643	27
<i>Sum andre avsetninger</i>	<i>2 411</i>	<i>3 132</i>	<i>3 382</i>	<i>250</i>
Langsiktig gjeld (netto)				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler ⁵	-99	-116	-132	-17
Annen langsiktig gjeld	73	107	75	-32
<i>Sum langsiktig gjeld</i>	<i>-26</i>	<i>-8</i>	<i>-57</i>	<i>-49</i>
Sum netto gjeld og forpliktelser	13 723	14 993	16 493	1 500

¹ Tabell 4.3 viser samlet kontantbeholdning i nettobudsjetterte virksomheter ved utgangen av 2012, 2013 og 2014, og endringen i kontantbeholdningen mellom de to siste årene. Tabellen spesifiserer også de formål som kontantbeholdningen er bundet opp i. Tallene i tabellen baserer seg på virksomhetenes egne balanseoppstillinger basert på en standard mal.

² Samlet bankbeholdning til nettobudsjetterte virksomheter på oppgjørskonto i Norges Bank tilsvarer beholdning bokført i kapitalregnskapets kontogruppe 82, eksklusiv Sametinget (konto 820501) som ikke omfattes av dette sammendraget.

³ Postene på eiendelssiden av balansen er i oppstillingen ikke spesifisert hver for seg, men er tatt med i de relaterte postene på gjeldssiden av balansen. Tallene i tabellen er derfor nettotall, og gruppen avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår, inneholder for eksempel også fordringer og andre omløpsmidler.

⁴ Forskningsprogram under behandling i NFR utgjør en betydelig del av denne avsetningen, med henholdsvis 2 093 mill. kroner, 2 676 mill. kroner og 3 117 mill. kroner for årene 2012, 2013 og 2014.

⁵ Negative tall for netto langsiktig forpliktelse knytter seg hovedsakelig til anleggsmidler i NFR.

Tabell 4.4 Oversikt over nettobudsjetterte virksomheter

Overordnet departement/virksomhet	Antall
<i>Kunnskapsdepartementet¹</i>	
Norges forskningsråd (NFR)	1
Universiteter ²	8
Vitenskapelige høyskoler ³	7
Statlige høyskoler ⁴	18
SIU, Senter for internasjonalisering av utdanning	1
Meteorologisk institutt	1
NUPI, Norsk utenrikspolitisk institutt	1
<i>Kulturdepartementet</i>	
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	1
<i>Arbeids- og sosialdepartementet</i>	
Statens arbeidsmiljøinstitutt	1
<i>Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet</i>	
Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)	1
Forbrukerrådet	1
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)	1
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>	
Norsk romsenter	1
<i>Landbruks- og matdepartementet⁵</i>	
Bioforsk	1
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)	1
Norsk institutt for skog og landskap	1
Veterinærinstituttet	1
<i>Klima- og miljødepartementet</i>	
Norsk kulturminnefond	1
<i>Forsvarsdepartementet</i>	
Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)	1
Antall virksomheter	49

¹ Antall virksomheter gruppert under kategoriene universiteter og høyskoler (UH-sektoren), baserer seg på KD sin publisering og gruppering av tildelingsbrev for 2015. Fra 1.1.2016 er det besluttet flere sammenslåinger innenfor UH-sektoren.

² Universiteter omfatter: UiO, UiB, UiA, UiN, UiS, UiT, NTNU og NMBU.

³ Vitenskapelige høyskoler omfatter: NHH, NIH, Norges musikkhøgskole, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Kunsthøgskolen i Oslo, Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Høgskolen i Molde (vitenskapelig høgskole i logisikk).

⁴ Fra 2014 inngår NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) i Høgskolen i Oslo og Akershus. Høgskolene i Buskerud og Vestfold ble slått sammen fra 1.1.2014.

⁵ Fra 1.7.2015 er NIBIO, Norsk Institutt for bioøkonomi, opprettet som en fusjon av Bioforsk, NILF og Norsk institutt for skog og landskap.

Vedlegg 5**Bestillingsfullmakt, tilsagnsfullmakt og garantifullmakt****1 Bestillings- og tilsagnsfullmakter**

I sammenheng med budsjettet for 2016 foreslås det bestillings- og tilsagnsfullmakter for i alt 74 379 mill. kroner, mot 68 921 mill. kroner i 2015.

Forslagene til bestillingsfullmakter utgjør i alt 56 205 mill. kroner, mot 50 160 mill. kroner i 2015. Under Forsvarsdepartementet er det foreslått bestillingsfullmakter på 54 087 mill. kroner, mot 48 242 mill. kroner i 2015. Det fremmes forslag om tilsagnsfullmakter på i alt 18 174 mill. kroner, mot 18 761 mill. kroner i 2015. Utover fullmaktene

i tabellen, foreslås det enkelte tilsagnsfullmakter uten en beløpsramme, for eksempel en fullmakt som hjemler at Statens lånekasse for utdanning kan gi tilsagn om støtte for vårhalvåret 2016 etter de samme satser som for høsthalvåret 2015. For øvrige fullmakter til å forplikte staten for fremtidige budsjettår, eksempelvis bygge- og eiendomsfullmakter under KMD og investerings-, drifts- og vedlikeholdsfullmakter under SD, vises det til forslag til romertallsvedtak under det enkelte departement.

Tabell 5.1 Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
117		EØS-finansieringsordningene		
	75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014		535 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014		210 700
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling		45 000
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	74	Fornybar energi		30 000
220		Utdanningsdirektoratet		
	70	Tilskudd til læremidler mv.		30 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter		20 000
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere		180 800
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger		617 200
320		Allmenne kulturformål		
	73	Nasjonale kulturbygg		700 000

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
322		Visuell kunst		
	50	Kunst i offentlige rom		25 900
440		Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten		
	01	Driftsutgifter	100 000	
454		Redningshelikoptertjenesten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	328 000	
490		Utlendingsdirektoratet		
	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger		50 000
551		Regional utvikling og nyskaping		
	61	Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift		50 000
581		Bolig- og bomiljøtiltak		
	76	Tilskudd til utleieboliger		656 000
	77	Kompetansetilskudd til bærekraftig bolig- og byggkvalitet		34 500
	78	Boligosialt kompetansetilskudd		58 500
590		Planlegging og byutvikling		
	72	Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling		22 300
595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur		
	21	Spesielle driftsutgifter	250 000	
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	76	Tiltak for arbeidssøkere		2 862 100
	77	Varig tilrettelagt arbeid		701 600
710		Folkehelseinstituttet		
	21	Spesielle driftsutgifter	180 000	
761		Omsorgstjeneste		
	63	Investeringsstilskudd		9 246 500
	79	Andre tilskudd		1 000
900		Nærings- og fiskeridepartementet		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 500	
904		Brønnøysundregistrene		
	22	Forvaltning av Altinn-løsningen	50 000	

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til forskning		50 000
1148		Naturskade – erstatninger		
	71	Naturskade, erstatninger		63 900
1350		Jernbaneanverket		
	23, 25 og 30	Drift, vedlikehold og investeringer	1 000 000	10 000
1360		Kystverket		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	88 000	
1420		Miljødirektoratet		
	22	Statlige vannmiljøtiltak	19 000	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder		55 000
	31	Tiltak i verneområder	3 000	
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner		8 800
	33	Statlige erverv, nytt vern		11 200
	34	Statlige erverv, nasjonalparker		1 000
	35	Statlige erverv, skogvern		116 400
	78	Friluftsmål		3 000
	85	Naturinformasjonssentre		2 000
1429		Riksantikvaren		
	22	Bevaringsoppgaver	7 000	
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner		4 000
	71	Tilskudd til fredete kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap		30 000
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner		10 000
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring		10 000
	74	Tilskudd til fartøyvern		12 000
	79	Tilskudd til verdensarven		10 000
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak		
	73	Klima- og skogsatsingen		953 000

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
1602		Finanstilsynet		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	10 000	
1610		Tolletaten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	40 000	
1618		Skatteetaten		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	35 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	73	Forskning og utvikling		68 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	01	Driftsutgifter	430 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	01	Driftsutgifter	75 000	
1731		Hæren		
	01	Driftsutgifter	30 000	
1732		Sjøforsvaret		
	01	Driftsutgifter	910 000	
1733		Luftforsvaret		
	01	Driftsutgifter	1 500 000	
1734		Heimevernet		
	01	Driftsutgifter	65 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	01	Driftsutgifter	1 320 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	01	Driftsutgifter	100 000	
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 000	
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 245 000	
1790		Kystvakten		
	01	Driftsutgifter	2 080 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	01	Driftsutgifter	60 000	

Tabell 5.1 fortsetter

			1 000 kroner	
Kap.	Post	Betegnelse	Bestillings- fullmakt	Tilsagns- fullmakt
1792		Norske styrker i utlandet		
	01	Driftsutgifter	25 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	01	Driftsutgifter	2 000	
1800		Olje- og energidepartementet		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.		126 000
	71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum		32 600
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat		
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging		10 000
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging		10 000
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi		
	50	Overføring til Energifondet		400 000
2421		Innovasjon Norge		
	72	Forsknings- og utviklingskontrakter		100 000
			56 204 500	18 174 000

Kilde: Finansdepartementet

2 Statlige garantier

For 2016 bes det om fullmakt til å gi nye garantier innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene:

Utenriksdepartementet

Import fra utviklingsland	20 mill. kroner
Kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland	USD 140 mill.

Nærings- og fiskeridepartementet

Innovasjon Norge	105 mill. kroner
GIEK	
– Alminnelig garantiordning	145 000 mill. kroner
– Eksport til og investeringer i utviklingsland	3 150 mill. kroner
– Byggelån innenfor skipsbyggingsindustrien	5 000 mill. kroner
– Langsiktige kraftkontrakter i kraftintensiv industri	20 000 mill. kroner

Finansdepartementet

Den nordiske investeringsbank	
– Grunnkapital til Den nordiske investeringsbank	1 244 mill. euro
– Prosjektinvesteringsslån	329 mill. euro
– Miljølån	57 mill. euro

Olje- og energidepartementet

Gassco AS	1 000 mill. kroner
-----------	--------------------

Kilde: Finansdepartementet

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 2012 i Meld. St. 3 (2012–2013) *Statsrekneskapen for 2012*, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende utfyllende bestemmelser fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av

Dokument nr. 3:6 (1995–96), jf. Innst. S. nr. 218 (1995–96). Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene. Det forutsettes at de tidligere godtatte unntakene kan legges til grunn også for garantier som gis i 2016. Vilkårene for de enkelte garantiordningene omtales i departementenes fagproposisjoner.